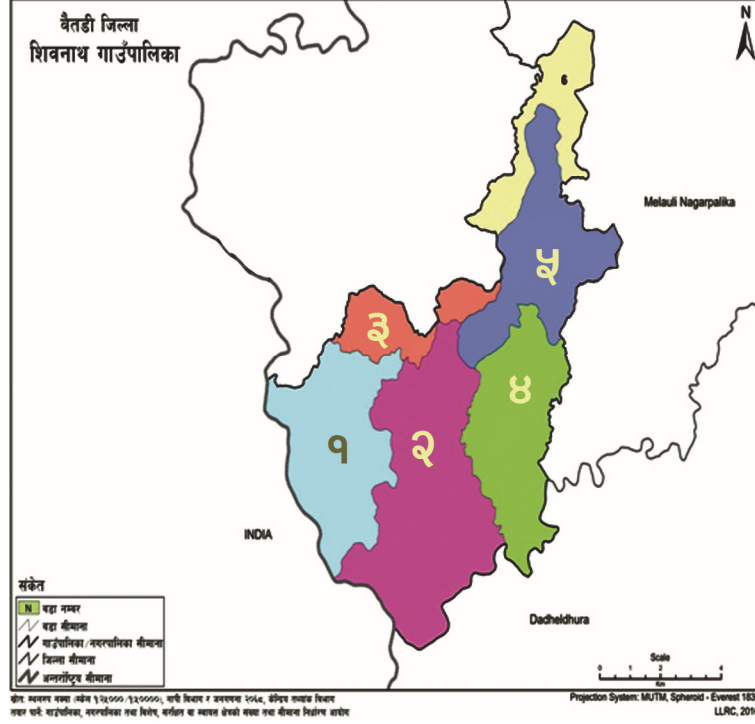

शिवनाथ गाउँपालिका

सुदूरपश्चिम प्रदेश, बैतडी, नेपाल

आवधिक योजना (२०७७/७८-२०८२/८३)

अध्ययन कर्ता संस्था

युनिभर्सल सस्टेनेबल डेभलपमेन्ट कन्सल्टेन्सी प्रा. लि.

काठमाडौं

शिवनाथ गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
शिवनाथ, बैतडी

मिति: २०७८।०३।८

प.स:

च.न:

धन्यवाद ज्ञापन

यस शिवनाथ गाउँपालिका बैतडीको योजनावद्ध विकासका लागि, आवधिक योजनाको खाँचो खडकिरहेको बेला यस गाउँपालिकाका निर्वाचित पदाधिकारी, विषयगत कार्यालयका प्रमुख तथा कर्मचारी, विकास निर्माणसंग सम्बन्धित संघसंस्था, स्थानीय सहभागी एवं परामर्शदाता संस्थाका अनुभवी विज्ञहरुको प्रयासबाट यो पाँच वर्षीय आवधिक योजना (२०७७/७८-२०८२/८३) तर्जुमा भएको पाउँदा म हर्षविभोर भएको छु । अतः यस योजना तर्जुमा कार्यमा अहोरात्र खटिनु भएका सम्पूर्ण महानुभावहरुप्रति सधन्यवाद आभार व्यक्त गर्दछु ।

यस गाउँपालिकाको यो पहिलो पञ्च वर्षीय आवधिक योजना भएको हुँदा यस गाउँपालिकाको आर्थिक तथा सामाजिक विकासका प्राथमिकताका क्षेत्रहरुको पहिचान गरी यस योजनाले निर्दिष्ट गरेका उद्देश्य र लक्ष्यलाई छिटो छरितो तरिकाले हासिल गर्न कटिवद्ध रहन प्रतिवद्ध भएका छौं ।

यस गाउँपालिकाको सर्वाङ्गण विकासको लागि गाउँपालिकाका सबै वासिन्दा, सरकारी/ गैरसरकारी/ निजी र सहकारी क्षेत्रसँग आवद्ध पदाधिकारी, कर्मचारी, शिक्षक, समाजसेवी, नागरिक समाज, बुद्धिजीवि, पत्रकार, राजनैतिककर्मी एवं निर्वाचित पदाधिकारीहरुको संयुक्त प्रयास अपरिहार्य हुने यथार्थ स्मरण गराउँदै यहाँहरु सबै समक्ष यस योजनालाई सफल तुल्याउन आ-आफ्नो तर्फबाट महत्वपूर्ण योगदान सक्रियरूपमा प्रदान गर्न सादर आह्वान गर्दछु ।

कर्ण सिंह साँउद

अध्यक्ष

शिवनाथ गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
शिवनाथ, बैतडी

मिति: २०७८।०३।८

प.स:

च.न:

धन्यवाद ज्ञापन

शिवनाथ गाउँपालिका बैतडीको योजनावद्ध विकासका लागि आवधिक योजनाको आवश्यकता रहेको यथार्थ हो । आवधिक योजना तर्जुमा गर्ने निर्णय गरे अनुरूप गाउँपालिका अध्यक्ष, सम्पूर्ण वडा अध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, विषयगत कार्यालयका प्रमुख, सम्पूर्ण कर्मचारी, विकास निर्माणसंग सम्बन्धित संघसंस्था, स्थानीय गैरसरकारी संस्था एवं परामर्शदाता संस्थाको प्रयासवाट यो आवधिक योजना तयार भएको पाउँदा म हृदयदेखी नै मलाई खुसी छु ।

आवधिक योजना सामाजिक आर्थिक विकासका योजनाहरुको पथप्रदर्शक हो जसको आधारमा योजनाहरुको पहिचान, प्राथमिकीकरण, कार्यान्वयन, अनुगमन र अपेक्षित उपलब्धि प्राप्त गर्न सकिन्छ । शिवनाथ गाउँपालिकाले तय गरेका उद्देश्य, लक्ष्य र दीर्घकालीन सोच पुरा हुन एउटा यथार्थपरक आवधिक योजनाको आवश्यक थियो जुन यस प्रयास वाट पूरा भएको छ । अतः आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा संलग्न सम्बन्धित सबैमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । आवधिक योजना तर्जुमा का लागि महत्वपूर्ण पहल गर्नु हुने गाउँपालिका अध्यक्ष श्री कर्ण सिंह साँउदलाई विशेष धन्यवाद दिन चाहन्छु । गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, सूचना अधिकारी र छ वटै वडाका वडा अध्यक्षहरु, सम्पूर्ण गाउँसभा सदस्यहरुले यस पुनित कार्यमा पुऱ्याउनुभएको विशिष्ट योगदानको कदर गर्दछु । यसै गरी स्थानीय गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधि, गाउँपालिकाका कर्मचारी मित्र विभिन्न विषयका स्थानीय विज्ञ, जानकार र राजनीतिक दलका प्रतिनिधि जसले यस आवधिक योजना तर्जुमाको कार्यमा अमूल्य योगदान पुऱ्याई सहयोग गर्नु भएको छ, वहाँहरु सबैलाई हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

कुष्मा चन्द्र

उपाध्यक्ष

शिवनाथ गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
शिवनाथ, बैतडी

मिति: २०७८।०३।

प.स:

च.न:

मन्तव्य

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको संविधानले परिकल्पना गरे बमोजिम गठन भएका स्थानीय तहहरूको आफ्नो क्षेत्रको विकासमा महत्वपूर्ण जिम्मेवारी रहेको छ । स्थानीय जनताहरूको अर्थपूर्ण सहभागीतामा योजनाहरूको सही छनोट, प्रभावकारी कार्यान्वयन, निरन्तर अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, विकासको प्रतिफल प्रतिको सन्तुष्टी जस्ता महत्वपूर्ण कुराहरू स्थानीय सरकारका अधिकार, कर्तव्य, दायित्व हुन ।

स्थानीय तहलाई संविधानतः प्राप्त अधिकार र जिम्मेवारी प्रति कर्तव्यको बोध गर्दै शिवनाथ गाउँपालिकाले पञ्च वर्षीय आवधिक योजना (२०७७/७८-२०८२/८३) तर्जुमा गरेको छ । गाउँपालिकामा उपलब्ध सीमित साधन र स्रोतको अधिकतम उपयोग गर्दै आगामी पाँच वर्ष भित्रमा गाउँपालिकालाई एउटा आत्मनिर्भर, उन्नत र प्रगतिशील स्थानीय तहका रूपमा विकास गर्न यो आवधिक योजना महत्वपूर्ण औजार सिद्ध हुने मेरो दृढ विश्वास छ ।

शिवनाथ गाउँपालिकाको यस प्रथम आवधिक योजना तयारीको क्रममा अहमं भूमिका निर्वाह गर्न हुने गाउँपालिकाका अध्यक्ष र उपाध्यक्षप्रति हार्दिक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु । निर्देशक समितिका सम्पूर्ण पदाधिकारी र पाँचवटा विषयगत समितिहरूमा बसी महत्वपूर्ण भूमिका निर्वाह गर्न हुने संयोजक र वडा सदस्यहरूमा धन्यवाद व्यक्त गर्दछु । त्यसै गरी आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा प्रत्यक्ष सहभागिता जनाई सहयोग गर्ने विभिन्न संघ संस्था, गैरसरकारी संस्था, स्थानीय वृद्धिजीवि, समाजसेवी, सरोकारवाला, गाउँपालिकाका विषयगत शाखाहरूका प्रमुख, सम्पूर्ण कर्मचारी लगायत स आवधिक योजना तर्जुमा कार्यमा प्रत्यक्ष/ अप्रत्यक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउनु हुने सबै आदरणीय महानुभावहरू (Universal Sustainable Development Consultancy) का परामर्शदाताहरूलाई परामर्शदाता संस्था श्री का साथै हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दछु ।

टंक प्रसाद पन्त

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत

शिवनाथ गाउँपालिका

विषय सूची

१. परिचय (Introduction).....	१
१.१.१. भौगोलिक अवस्थिति तथा क्षेत्रफल	२
१.१.२ सिमाना :	२
१.१.३ गाउँपालिकाको वनावट.....	२
१.१.४ हावापानी.....	४
१.१.५ भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण.....	४
१.२ साक्षरता अवस्था.....	५
१.३ आवधिक योजनाको आवश्यकता र तयारी गर्दा लिइएको परिवर्तनको सिद्धान्तको अवधारणा	६
१.३.१ परिवर्तनको सिद्धान्त.....	६
१.४ आवधिक योजना	७
१.४.१ आवधिक योजनाका निर्देशक सिद्धान्तहरू.....	८
१.४.२ आवधिक योजनाको निर्माणका लागि आवश्यक तथ्याङ्क	८
१.४.३ आवधिक योजनाको आवश्यकता र महत्व	८
१.४.४ आवधिक योजनाको उपयोगिता.....	९
१.५ आवधिक योजनाको नीतिगत पक्ष	९
१.५.१ कानूनी र नीतिगत आधार:.....	९
१.५.२ आवधिक योजनाको कार्यक्षेत्र तथा सीमाहरू	१०
१.६ आवधिक योजनाका चारित्रिक पक्ष.....	१०
१.६.१ शिवनाथ गाउँपालिकामा भू-उपयोगिता सम्बन्धी विवरण.....	१०
१.६.३ तुलनात्मक लाभ.....	११
१.७ राष्ट्रिय योजना, प्रदेशस्तरको योजना र स्थानीयतहको योजना बीचको अन्तर सम्बन्ध	११
१.८ राष्ट्रिय सोच	१२
१.८.१ राष्ट्रिय उद्देश्यहरू	१२
२ आवधिक योजना तर्जुमा तयारी.....	१
२.२.१ गाउँपालिकासँग पूर्व योजना निर्माण छलफल	१
२.२.२ गाउँपालिका स्तरीय आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी	१
२.२.३ निर्देशक समिति गठन.....	२
२.२.४ विषयगत समितिहरूको गठन.....	२
आवधिक योजनाको (कार्ययोजना)	३

२.२.५ संक्षिप्त रणनीतिक पार्श्व चित्र	३
२.३. आर्थिक विकास क्षेत्र.....	३
२.४ सामाजिक विकास क्षेत्र.....	१८
२.५: भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्र.....	३५
२.६ वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र	४३
२.७ संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र.....	५१
२.८ स्थानीयतहका परिचालन तथा उपभोग सम्भाव्य स्रोत पहिचान.....	५९
२.८.१ स्थानीय तहका समस्याहरुको विश्लेषण र लक्ष्य पहिचान	५९
३ शिवनाथ गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच.....	६०
३.१ दीर्घकालिन सोचको आवश्यकता.....	६०
३.२ दीर्घकालिन सोचको मार्ग चित्र.....	६०
३.३ शिवनाथ गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच.....	६०
३.४ आवधिक योजनाको लक्ष्य.....	६१
३.५ आवधिक योजनाका उद्देश्यहरु.....	६१
३.६ आवधिक योजनाका रणनीतिहरु.....	६१
३.७ विषय क्षेत्रगत योजनाहरु.....	६२
३.८ योजना छनोट एवं प्राथमिकीकरणका आधारहरु	६७
३.९ विभिन्न क्षेत्रसंग सम्बन्धित याजना तथा कार्यक्रमहरु	६७
प्राथमिकीकरणका आधारहरु.....	६८
योजना तथा कार्यक्रम छनोट एवं प्राथमिकीकरणका आधारहरु निम्नानुसार रहेका छन्	६८
४ गाउँपालिकाको वार्षिक आम्दानीको श्रोत.....	६९
४.१ आ.व. २०७७/७८ मा योजना संचालनको लागि वार्षिक आम्दानीको श्रोत.....	६९
४.२ प्रथम आवधिक योजना (२०७७/७८-२०८२/८३) कार्यान्वयनको लागि आर्थिक श्रोतको अनुमान.....	६९
४.३ वित्तीय विश्लेषण र मध्यमकालीन खर्च संरचना	७०
४.४ योजनाहरुका लागि आवधिक लगानी.....	७१
४.५ स्थानीय योजना तथा आन्तरिक र बाह्य स्रोत विश्लेषण	७३
४.६ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन	७४
४.७ वार्षिक प्रगति मूल्याङ्कन, मध्यावधि मूल्याङ्कन, अन्तिम मूल्याङ्कन.....	७६
४.८ अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समिति.....	८१
४.८.१ गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समिति.....	८१
४.८.२ वडास्तरीय अनुगमन समिति	८१

तालिका : १ शिवनाथ गाउँपालिकाको जनसंख्या विवरण	२
तालिका-२ शिवनाथ गाउँपालिकाको वडागत साक्षरता विवरण २.....	५
तालिका-३ : आर्थिक विकास (संभावना , समस्या तथा विकासको अवस्था सम्बन्धी विवरण) ३.....	४
तालिका ३.१ आर्थिक विकास क्षेत्रका समस्या तथा सवालहरु, समाधानका उपायहरु र लिनुपर्ने रणनीति ४.....	९
तालिका-४: सामाजिक विकास (संभावना , समस्या तथा विकासको अवस्था सम्बन्धी विवरण) ५.....	१८
तालिका -४.१ सामाजिक विकास क्षेत्रका समस्या तथा सवालहरु, समाधानका उपायहरु र लिनुपर्ने रणनीति ६.....	२४
तालिका-५ : भौतिक पूर्वाधार विकास (संभावना , समस्या तथा विकासको अवस्था सम्बन्धी विवरण) ७.....	३५
तालिका ५.१ भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्रका समस्या तथा सवालहरु, समाधानका उपायहरु र लिनुपर्ने रणनीतिहरु ८.....	३८
तालिका-६ वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन (संभावना, समस्या र रणनीति सम्बन्धी विवरण) ९.....	४३
तालिका -६.१ : वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रका समस्या तथा सवालहरु, समाधानका उपायहरु र लिनुपर्ने रणनीतिहरु १०.....	४६
तालिका-७ संस्थागत विकास तथा सुशासन (संभावना , समस्या तथा विकासको अवस्था सम्बन्धी विवरण)११.....	५१
तालिका ७.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रका समस्या तथा सवालहरु, समाधानका उपायहरु र लिनुपर्ने रणनीतिहरु १२.....	५४
तालिका : ८ : आ.व. २०७७/७८ को वार्षिक आम्दानीको स्रोत १३.....	६९
तालिका : ९ प्रथम आवधिक योजना (२०७७/७८ -२०८२/८३) को अनुमानित खर्च विवरण १४.....	७०
तालिका : १० आगामी ५ आ.व. २०७७/७८-२०८२/८३ को लागि योजनाहरुको खर्च अनुमान १५.....	७२
तालिका : ११: स्थानीय योजना तथा आन्तरिक र बाह्य स्रोत विश्लेषण १६.....	७३
तालिका : १३ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा १७.....	७६
तालिका १३.शिवनाथ गाउँपालिकामा रहेको कर्मचारीहरुको विवरण १८.....	८४
तालिका १४ १९.....	८४
तालिका १५: वडागत रुपमा पहिचान गरिएका योजनाहरुको सुचि २०.....	८६
तालिका १६ : २ नं. वडाका कार्यक्रमहरु २१.....	१००
तालिका १७ : ३ नं. वडाका कार्यक्रमहरु २२.....	११९
तालिका १८ : ४ नं. वडाका कार्यक्रमहरु २३.....	१२९
तालिका १९ : ५ नं. वडाका कार्यक्रमहरु २४.....	१४३
तालिका २० : ६ नं. वडाका कार्यक्रमहरु २५.....	१६३

चित्र : १ वडागत जनसंख्या विवरण १.....	४
चित्र-: २ वडागत साक्षरता विवरण २.....	५
चित्र : ३ परिवर्तनको सिद्धान्त ३.....	७
चित्र : ४ समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको मार्ग चित्र ४.....	१२
चित्र : ५ समृद्धिका आधारहरु ५.....	१३
चित्र नं. ६क्षेत्रगत अनुमानित बजेट ६.....	७१
चित्र नं. ७ प्रक्षेपित बजेट ७.....	७३
चित्र : ८ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धति ८.....	७५
चित्र : ९ वडास्तरीय अनुगमन समिति ९.....	८२

१ खण्ड एक

१. परिचय (Introduction)

सुदूरपश्चिम प्रदेशमा अवस्थित शिवनाथ गाउँपालिका बैतडी जिल्लाको दक्षिण-पूर्वी भागमा अवस्थित रहेको छ। नेपाल सरकारको मिति २०७३ फाल्गुण २८ गतेको निर्णय अनुसार साविकको शिवनाथ गाविसका (१-५) वडाहरू, उदयदेव गाविसका (१-५) वडाहरू, सर्माली गाविस का सबै वडाहरू, महाकाली गाविसका ७, ८ र ९ नं. वडाहरू र कुलाँउ गाविसको ९ नं. वडा मिलाई वर्तमान शिवनाथ गाउँपालिकाको निर्माण गरिएको हो। यस गाउँपालिकाको क्षेत्रफल ८१.६५ वर्ग कि.मि. रहेको छ भने वि.सं. २०७६ मा घरधूरी सर्वेक्षण वाट लिइएको तथ्याङ्क अनुसार यहाँको कूल जनसंख्या १८४१० रहेको छ।

शिवनाथ सुदूरपश्चिमकै एक महत्वपूर्ण धार्मिक क्षेत्र हो। भगवान शिवका अनेक स्वरूपहरू मध्ये शिवनाथ एउटा स्वरूप हो। शिवनाथ पर्वत भगवान् शिवको पवित्र तपोभूमिको रूपमा रहेको छ। हिन्दुहरूको अटल विश्वासको आधार रहेको शिवनाथ पवित्र भूमिको रूपमा पनि प्रख्यात रहेको छ। यहाँ रहेको सबैभन्दा अग्लो चुचुरो (धुरामा) मा भगवान शिवको प्राचीन ज्योतिर्लिङ्ग रहेको छ। यो लिङ्ग रहेको स्थललाई स्थानीय भाषामा “स्युनाथको लिङ्ग” भन्ने गरिन्छ। शिवनाथको लिङ्गमा हरेक वर्ष पुजाआजा गरिन्छ, र शिवनाथ परिसरमा मेला लाग्दछ। यस मन्दिरमा लाग्ने हरेक मेलामा भगवान शिवनाथको दर्शन गरी वरदान प्राप्त गर्न जिल्लाभित्र वाट र अन्य छिमेकी जिल्लाहरू र भारतवाट सयौं भक्तजनहरू यहाँ मेला भर्न आउने गर्दछन्। भगवान् शिवको यहि पवित्र भूमिलाई सुदूरपश्चिम प्रदेशकै एक संभाव्य पर्यटकीय गन्तव्यका रूपमा पनि लिने गरिएको छ। पवित्र स्थल शिवनाथको नामवाट यस गाउँपालिकाको नामाकरण गरिएको हो।

शिवनाथ गाउँपालिकाको सदरमुकाम सुल्लेखान हो। सुल्लेखान गाउँपालिकाको करीब मध्य भागमा पर्दछ। यसैले यहाँवाट गाउँपालिकाका बासिन्दाहरूलाई सेवा सुविधा पुऱ्याउन पायक पर्ने देखिन्छ। क्षेत्रफलका हिसाबले शिवनाथ गाउँपालिका बैतडी जिल्लाको सबभन्दा सानो भएता पनि गाउँपालिका भएता पनि स्रोत साधनको हिसाबले निकै सम्पन्न रहेको छ। यो गाउँपालिका जिल्लाकै दूर्गम दक्षिण पश्चिमी भू-भाग मा पर्दछ। हाल यहाँ आवतजावतका लागि सडक र भरपर्दो यातायात भए पनि सडकको स्तरोन्नति हुन सकेको छैन। यहाँ सडक स्तरोन्नतिको कार्य चलिरहेको छ। बैतडी जिल्लाको पाटन बजार र अर्को महत्वपूर्ण बजार देहमाण्डौं वाट मैलौली भएर यस गाउँपालिकामा पुग्न सकिन्छ। शिवनाथ गाउँपालिकालाई पाटन-पञ्चेश्वर सडकखण्डले सडक यातायातको राष्ट्रिय सञ्जालमा जोडेको छ। पाटन मैलौली सडकखण्ड कालोपत्रे भएपनि मैलौलीवाट शिवनाथ सम्मको सडकखण्ड स्तरोन्नतिको चरणमा रहेको छ। यस सडकमा वर्षायाममा गाडी नचलेपनि हिउँदका महिनाहरूमा भने निर्वाधरूपमा आवतजावत गर्न सकिन्छ। यस गाउँपालिकाको पूर्वी सिमाना मैलौली नगरपालिका सँग जोडिएर रहेको छ भने पश्चिममा छिमेकी राष्ट्र भारत रहेको छ। त्यसै गरी गाउँपालिकाको दक्षिणी सिमाना डडेल्धुरासँग जोडिएर रहेको छ भने उत्तरमा पञ्चेश्वर गाउँपालिका रहेको छ। शिवनाथ गाउँपालिका प्राकृतिक स्रोत साधनका हिसाबले पनि उच्च सम्भावना भएको क्षेत्र हो। यस गाउँपालिकाको नजिकमा बहुप्रतिक्षित टनकपुर जलविद्युत आयोजनाको निर्माण स्थल रहेको छ। यस गाउँपालिकाका प्रमुख व्यापारिक केन्द्रहरू सुल्लेखान, कपाडी, छेला, कानली, बसेडी, हिरापुर, खडा, पिपलकोट, मकैल, देगडा, स्वलपला, बछाला, सौगडा, मटेलो, स्वाल, कुण, बस्कोटी, कुसमोद घाट,तेर्छावाट, शर्माली खलंगा, पौखर, स्वलपाला, सौगडा, फटके ढुङ्गा आदि हुन।

यस गाउँपालिकामा पशुपालन, मौरीपालन, जडीबुटी व्यवसाय, तरकारी खेती, माछापालन, कुखुरापालन जस्ता रोजगारीमूलक एवं आयमूलक व्यवसाय लागि प्रशस्त सम्भावनाहरू देखिन्छन्। यहाँ रहेको महाभारत पर्वत श्रृंखला र अन्य उच्च पहाडी भू-भागमा प्रशस्त मात्रामा जडीबुटीहरू पाइन्छन्। त्यसैगरी यहाँ प्रशस्त रूपमा वन जङ्गल र खोरियाहरू भएकोले गाई/भैसी पालनको संभावना पनि उच्च रहेको छ। यस गाउँपालिकाको महाकाली नदीको तटीय क्षेत्र तरकारीका लागि अत्यन्त उर्वर छ। यहाँ माछापालन पनि गरिने धेरैजसो क्षेत्र भएकोले स्थानीय माछा उत्पादनको प्रचुर संभावना रहेको देखिन्छ। हाल यहाँ उत्पादित माछा स्थानीयस्तरमा मात्र उपभोगमा आएको देखिन्छ। शिवनाथ एक प्रसिद्ध देवभूमि भएकोले यहाँ धार्मिक तथा

पर्यापर्यटनको पनि उच्च संभावना रहेको छ । वर्तमान अवस्थामा शिवनाथ गाउँपालिका बैतडी जिल्लाकै दूर्गम गाउँपालिकाको रूपमा चिनिँएता पनि भविष्यमा यहाँ यातायात, पशुपालन, शिक्षा स्वास्थ्य, जलविद्युत, संचार, स-साना उद्योग, र कृषि जस्ता क्षेत्रहरूको विकास भएमा शिवनाथ गाउँपालिका सुदूरपश्चिम प्रदेशको मात्र नभइ देशकै उन्नत एवं समृद्ध क्षेत्र बन्ने निश्चितप्रायः छ ।

१.१.१. भौगोलिक अवस्थिति तथा क्षेत्रफल

शिवनाथ गाउँपालिका २९ ३७ १८" उत्तरी अक्षांस देखि ८० ३७ ७०" पूर्वी देशान्तर सम्म फैलिएर रहेको छ । यस गाउँपालिकाको अधिकांश भू-भाग अग्ला-अग्ला डाँडाकाँडाले निर्मित छ । हावापानीको हिसावले यस गाउँपालिकाको पहाडी भागहरूमा समसितोष्ण खालको हावापानी पाइन्छ । यस गाउँपालिकामा कृषि उत्पादनका हिसावले धान, गहुँ, मकै, कोदो, तोरी, भटमास आलु, प्याज , केराऊ, सिमी, लसुन,फर्सी बन्दा, काउली कृषिवालीको उत्पादन हुनुका साथै सुन्तला, ओखर, आँप, केरा, अनार जस्ता फलफूलहरूको लागि पनि उत्तिकै उत्पादनमूलक तथा योग्य जमिन रहेको छ । भौगोलिक वनावट अनुसार यस गाउँपालिकालाई दुई भागमा विभाजन गर्न सकिन्छ ।

(क) बेंसी तथा महाकाली /सुर्नयाको नदी तटीय क्षेत्र

(ख) पर्वतीय क्षेत्र

१.१.२ सिमाना :

यस गाउँपालिकाको सिमाना निम्नानुसारका गाउँ तथा नगरपालिकाहरु सँग जोडिएर रहेको छ ।

- पूर्वमा मेलौली नगरपालिका
- पश्चिममा महाकाली नदी र भारत
- उत्तरमा पञ्चेश्वर गाउँपालिका
- दक्षिणमा सुर्नया गाढ रहेका छन् ।

१.१.३ गाउँपालिकाको वनावट

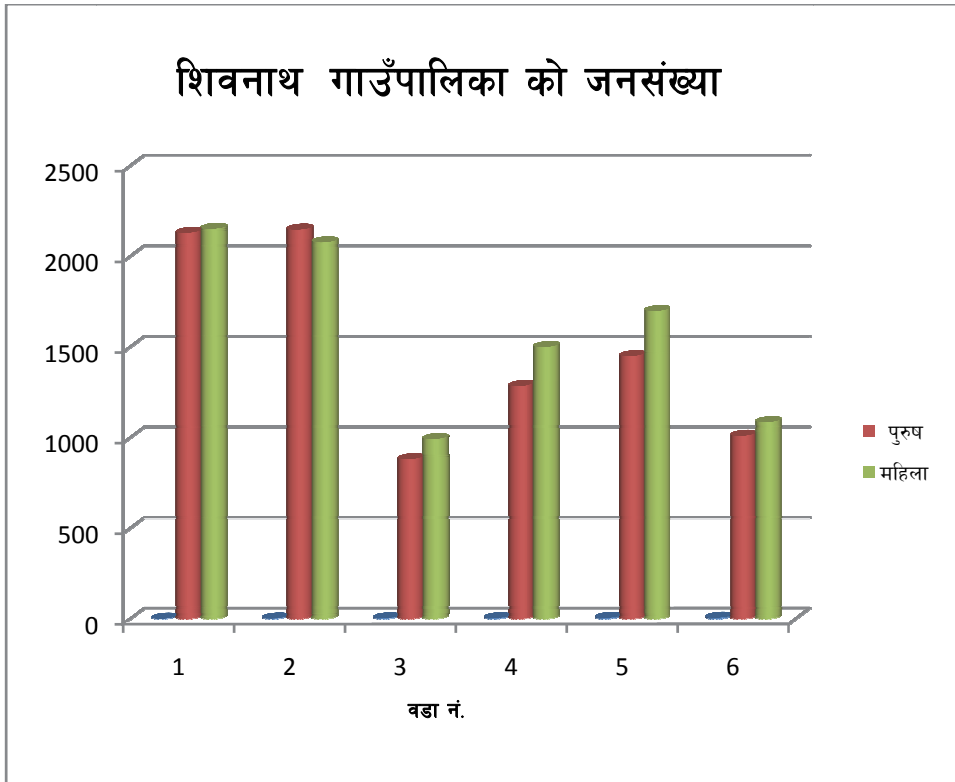
- जम्मा वार्ड संख्या: ६
- समावेश भएका गाविस तथा वार्डहरू:
- सर्माली गाविसका सबै वडाहरू
- शिवनाथ गाविसका (१-५) वडाहरू
- उदयदेव गाविसका (१-५) वडाहरू
- महाकाली गाविसका (७-९) वडाहरू
- कुलाँउ गाविसको वडा नं. ९

तालिका : १ शिवनाथ गाउँपालिकाको जनसंख्या विवरण ज्ञ

वडा नं.	पुरुष	महिला	जम्मा जनसंख्या
१	२१३०	२१५२	४२८२
२	२१४८	२०७८	४२२६

३	८८१	९९२	१८७३
४	१२८५	१५००	२७८५
५	१४५०	१६९९	३१४९
६	१०१०	१०८५	२०९५
जम्मा जनसंख्या	८९०४	९५०६	१८४१०

स्रोत : शिवनाथ गाउँपालिका घरघुरी सर्वेक्षण, २०७५/७

चित्र : १ वडागत जनसंख्या विवरण ज्ञ

१.१.४ हावापानी

समुद्र सतहबाट करीब ९०० मिटरको कुस्मोदघाट देखि २५०० मिटरसम्मको शिवनाथको मन्दिर परिसरको शिखरसम्मको उचाइमा रहेको यस गाउँपालिकाको विस्तार गहिरा बेंसी देखि अग्ला अग्ला पर्वत श्रृंखलासम्म फैलिएको हुदा यहाँ हावापानीको विविधता हुनु स्वभाविकै हो । उत्तरमा महाभारत पर्वत श्रृंखला अन्तर्गतको पहाडी भूभाग तथा दक्षिण र पश्चिमी भेगमा खोंच तथा बेंसी रहेको हुँदा पहाडी भू-भाग र उचाइगत भिन्नताका कारण यहाँ फरक-फरक किसिमको हावापानी पाइन्छ । बेंसी तथा खोचहरूमा गर्मी महिनामा बढी गर्मी हुने र जाडो महिनामा बढी जाडो हुने उष्ण हावापानी रहेको छ भने उच्च पहाडी क्षेत्रमा समशीतोष्ण किसिमको हावापानी रहेको छ । महाकाली नदीको तटीय क्षेत्र र बेसीमा अधिकतम तापक्रम ३५ डिग्री सेल्सियससम्म पुग्दछ भने जाडो महिनामा न्यूनतम तापक्रम ५ डिग्री सेल्सियस सम्म तल भर्दछ । त्यसैगरी उच्च पहाडी भूभागहरूमा भने ठिक्कको हावापानी पाइन्छ । यहाँ गर्मीयाममा अधिकतम तापक्रम ३० डिग्री सेल्सियससम्म पुग्दछ भने जाडो महिनामा न्यूनतम तापक्रम ५/६ डिग्री सेल्सियससम्म तल भर्दछ । यस क्षेत्रमा पश्चिमी वायुको प्रभाव स्वरूप हिउँदको समयमा वर्षा हुने गर्दछ । पुष-माघ महिनाहरूमा यहाँका उच्च पर्वतीय भू-भागहरूमा अत्यधिक हिउँ पर्दछ ।

१.१.५ भू-उपयोग सम्बन्धी विवरण

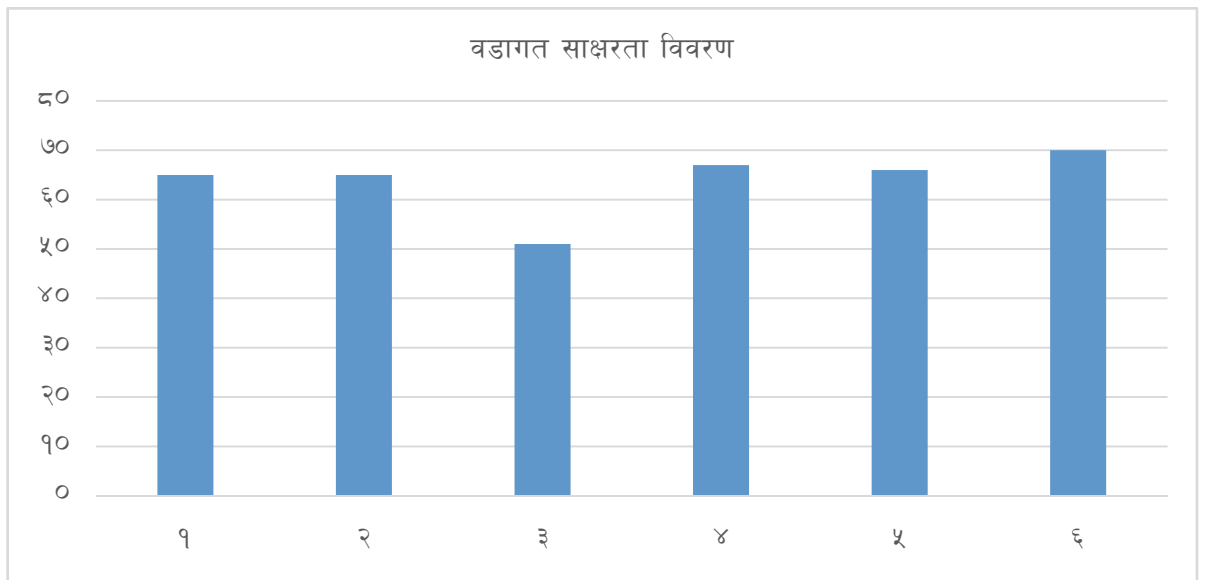
शिवनाथ गाउँपालिकाको वनावट केही बेंसीहरूमा समतल भूभागबाट सुरु भई उत्तर पूर्वमा पर्वतीय श्रृंखलासम्म फैलिएको हुँदा यो धरातलिय स्वरूप पनि विविधतापूर्ण नै छ । यहाँको अधिकांश भू-वनोट पहाडै पहाडले बनेको छ त्यसैले यहाँ जमिनको भिरालोपन बढ्दै जाँदा भू-क्षय र बाढी पहिरोको जोखिम रहेको छ । नेपाल सरकारको भू-उपयोग ऐन अनुसारको भू-उपयोग योजना बनाउनु पर्ने देखिन्छ ।

१.२ साक्षरता अवस्था

साक्षरताका हिसाबले हेर्दा यो गाउँपालिका बैतडी जिल्लाकै दुर्गम भेगमा पर्ने भएकोले यहाँको कुल साक्षरता प्रतिशत न्यून नै देखिन्छ। यहाँको कुल साक्षरता प्रतिशत ६५ प्रतिशत रहेको छ, जसमध्ये पुरुषहरूको साक्षरता केही उच्च (७६.१%) र महिला साक्षरता न्यून (५३.१%) रहेको छ। वडागत साक्षरता विवरणलाई निम्न तालिकामा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका-: २ शिवनाथ गाउँपालिकाको वडागत साक्षरता विवरण २

वडा	महिला साक्षरता (प्रतिशत)	पुरुष साक्षरता (प्रतिशत)	कुल साक्षरता प्रतिशत
१	४९.३	८०.०	६५
२	५६.०	७४.३	६५
३	४५.०	५७.५	५१
४	५५.४	७८.९	६७
५	५४.९	७६.५	६६
६	५६.४	८२.३	७०
कुल साक्षरता	५३.१	७६.१	६५

चित्र-: २ वडागत साक्षरता विवरण द्व

१.३ आवधिक योजनाको आवश्यकता र तयारी गर्दा लिइएको परिवर्तनको सिद्धान्तको अवधारणा

१.३.१ परिवर्तनको सिद्धान्त

सामाजिक परिवर्तनको थालनीका लागि अपनाइने विशिष्ट र मापनीय कुराहरूको विस्तृत व्याख्या वा रूपरेखा नै परिवर्तनको सिद्धान्त हो, जसले रणनीतिक योजना, निर्णय प्रक्रिया र मूल्याङ्कनको लागि आधार प्रदान गर्दछ। परिवर्तनको सिद्धान्त कुनै कुराको प्रक्रिया र परिणामलाई समेटने एउटा खाका हो। यसले आर्थिक तथा सामाजिक परिवर्तन किन, र कसरी गर्ने भन्ने प्रश्नको उत्तर खोज्दछ। जब आर्थिक-सामाजिक विकासको सन्दर्भमा परिवर्तनको सिद्धान्तको कुरा गरिन्छ, यस सिद्धान्तले किन परिवर्तन गर्ने, हामीसँग के कुराहरू उपलब्ध छन्, के के छैनन्, हामी नयाँ के कुरा प्राप्त गर्न चाहान्छौं, यी नयाँ प्रतिफलहरू र नतिजाहरू कसरी प्राप्त गर्न सकिन्छ, के कस्ता रणनीतिहरू उपनाउनु पर्दछ भन्ने कुराको एउटा तर्कपूर्ण सम्बन्धको खोजी गर्दछ। यसै सिद्धान्तको आधारमा योजना प्राथमिकीकरणमा परेका आयोजनाहरू कार्यान्वयन भए भएन र के कस्तो परिवर्तन देखियो भनेर अनुगमन र मूल्याङ्कन को खाकापनि तयार गरिन्छ।

परिवर्तनको सिद्धान्तले यहाँ (वर्तमान) देखि त्यहाँ (भविष्य) सम्म पुग्नको लागि एउटा रोडम्याप प्रदान गर्दछ। रोडम्याप सही र पूर्ण छ भने सबैले यसको अनुसरण गर्दछन्। उदाहरणको लागि यो पञ्चवर्षीय आवधिक योजना आ.व. २०७८/७९-२०८२/८३ सम्मको लागि तर्जुमा गरिएको छ भने २०७८/७९ को अन्त्यमा यस गाउँपालिकाका सामाजिक तथा आर्थिक सूचक के छन् र आ.व. २०८२/८३ को अन्त्यसम्म आइ पुग्दा उक्त सूचकमा के कस्तो सुधार प्रगति भयो भन्ने कुराको मूल्याङ्कनको लागि मापनीय अपेक्षित सूचकहरू तयार गरिएका हुन्छन्। परिवर्तनको सिद्धान्तका चरणहरू निम्नानुसार रहेका छन्।

पहिलो : सम्बोधन गर्न खोजिएको विषय वा क्षेत्रको समस्याको पहिचान गर्ने,

दोस्रो : के प्राप्त गर्न चाहन्छौं, त्यसको दीर्घकालीन लक्ष्य तर्जुमा गर्ने,

तेस्रो : कहाँ जान चाहेको हो, यसको लागि पछाडि फर्केर वा वर्तमान स्थितिको आधारमा गन्तव्य पहिचान गर्ने,

चौथो : अनुमानहरू को व्याख्या गर्ने,

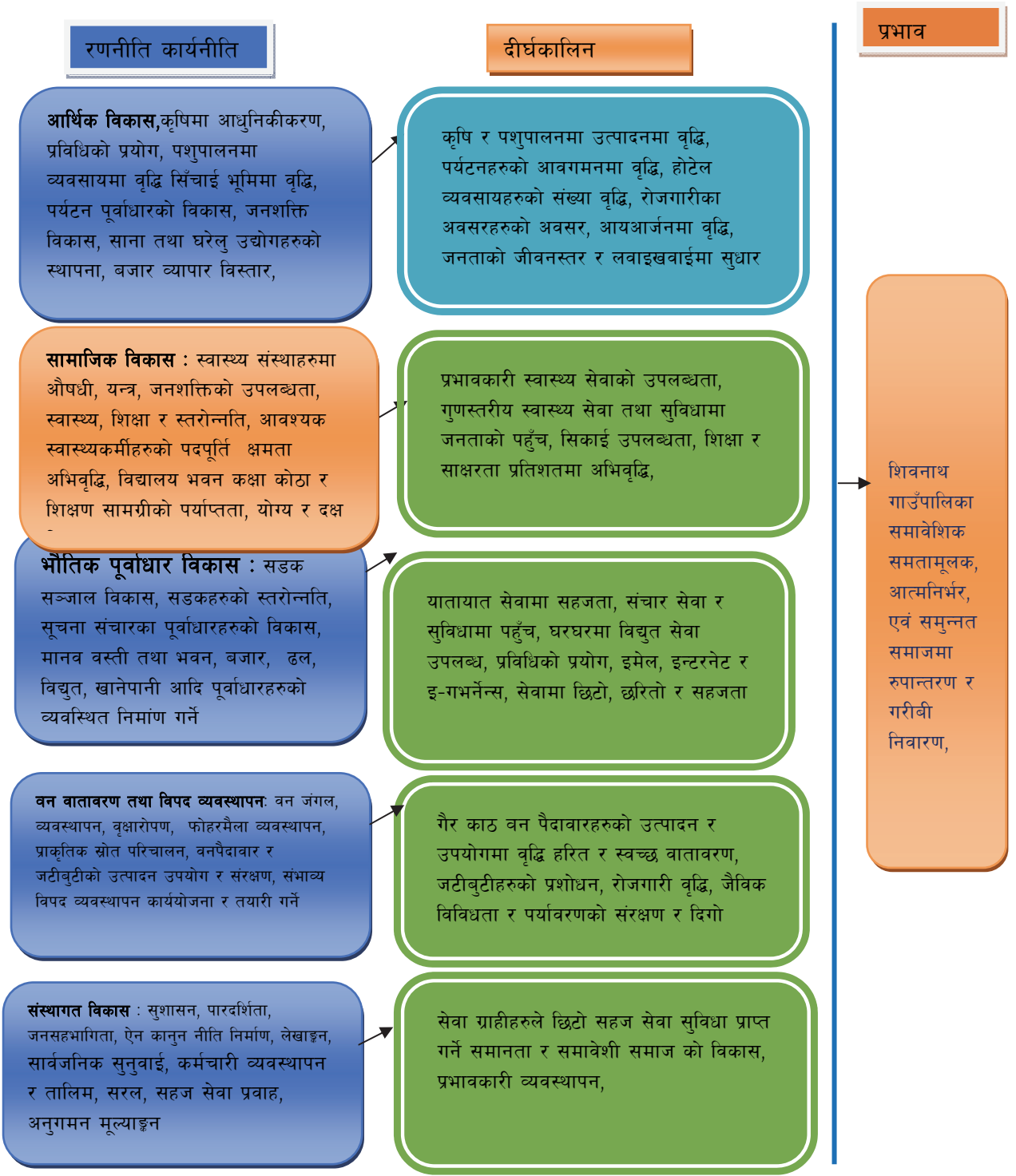
पाचौ : आशातीत नतिजा प्राप्तिका लागि संचालन गरिने कार्यक्रमहरू तय गर्ने,

छैटौ : योजना कार्यान्वयनसँग सम्बन्धित सरोकारवाला निकाय र व्यक्तिहरूको जवाफदेहिताको सीमारेखा तयार पार्ने,

सातौ : हामी सफल भए भएनौ भनी जान्न अर्थात नतिजा मापन गर्न वस्तुनिष्ठ र मापनयोग्य सूचकांकहरू विकसित गर्ने एवं

आठौ : परिवर्तनको सिद्धान्तलाई सक्षिप्तीकरण गर्ने र व्याख्या गर्ने।

चित्र : ३ परिवर्तनको सिद्धान्त घ

१.४ आवधिक योजना

योजना एउटा सिलसिलेवार कार्य पद्धतिको व्यवस्थित रूपरेखा हो जसको सहयोगमा कुनै पनि कार्य सजिलो तरीकाले कम समयमा, उपलब्ध स्रोतसाधनहरूको उचित प्रयोग गरी सम्पन्न हुन्छ। योजनावद्ध रूपमा गरिएका कार्यहरू सफल र प्रतिफलमूलक हुन्छन्। जनशक्ति, समय, कार्यपद्धति, शैली, उद्देश्य, लक्ष्य, र स्रोतको समन्वयात्मक रूप वा सिलसिलेवार रूपरेखा नै समग्रमा योजना हो।

१.४.१ आवधिक योजनाका निर्देशक सिद्धान्तहरू

- जनकेन्द्रित विकास
- सुशासन
- समाजिक समावेशीकरण
- बालमैत्री, वातावरणमैत्री शासन
- भूउपयोग योजना तयारी र कार्यान्वयन
- सन्तुलित विकास
- स्थानीय स्रोत साधनको उपयोग
- सार्वजनिक निजी साभेदारी एवं गैसससँगको साभेदारी
- विपद व्यवस्थापन न्यूनीकरण
- जनसहभागिता

१.४.२ आवधिक योजनाको निर्माणका लागि आवश्यक तथ्याङ्क

आवधिक योजना तर्जुमा गर्नका लागि निम्न कुराहरूको आवश्यकता रहन्छ ।

- ❖ तथ्याङ्क र सूचनाहरू
- ❖ समग्र अर्थतन्त्रको बारेमा ज्ञान र आधारभूत तहका वास्तविकताहरू
- ❖ समुदायका आवश्यकताहरू, स्रोतसाधनहरू र मूल्य मान्यताहरूको बारेमा जानकारी
- ❖ योजनाको ढाँचा र कार्यदिशाहरू
- ❖ मानवीय र संस्थागत स्रोतहरू
- ❖ सरोकारवाला निकायहरूसँगको गहन छलफल र परामर्श

१.४.३ आवधिक योजनाको आवश्यकता र महत्व

आवधिक योजनाको महत्व निम्नानुसार रहेको छ :

- ✚ सही यथार्थ सूचनाका आधारमा उत्कृष्ट कार्य गर्न
- ✚ वास्तविक आवश्यकताको आधारमा योजनाहरूलाई प्राथमिकीकरण गरी संचालन गर्न
- ✚ स्थानीय स्रोतसाधनहरूको उपयुक्त परिचालन र उपयोग गर्न
- ✚ सामाजिक आर्थिक विकासका आयोजनाहरूमा केन्द्रित हुन
- ✚ स्थानीय स्रोत-साधनहरूको समुचित एवं समान वितरण गरी आशातीत प्रतिफल प्राप्त गर्न
- ✚ समाजका सबै क्षेत्रको समान रूपले विकास गर्न
- ✚ समय, ऊर्जा र स्रोत-साधनहरूको उपयुक्त परिचालन गर्न
- ✚ सामाजिक समावेशिता अपनाई रोजगारीका अवसरमा वृद्धि गर्न एवं गरीबी निवारण गर्न
- ✚ विकासमा नीजिक्षेत्रको सहभागिता सुनिश्चित गरी बजारको विकास गर्न
- ✚ विकासमा समन्वयात्मक भूमिका निर्वाह गरी जनतालाई छिटो छरितो गुणस्तरीय सेवा सुविधा प्रदान गर्न

१.४.४ आवधिक योजनाको उपयोगिता

नेपालको संविधान वाट निर्दिष्ट अधिकार निर्वाह र दायित्वको प्रयोग गर्दै यस गाउँपालिकाको सक्रिय सहभागिता र परामर्शदाता विज्ञहरूको सहयोगमा आ.व. २०७७/७८ देखि आ.व. २०८२/८३ को पाँच वर्षे अवधिको लागि यो योजना तर्जुमा गरीएको छ । यस आवधिक योजनामा शिवनाथ गाउँपालिकाले तोकेका लक्ष्य, उद्देश्य र गन्तव्य हासिल गर्नका लागि गरिने प्रयास, कार्यनीति, रणनीति र कार्यक्रमहरू समेटिएका छन् । यस गाउँपालिकाको यथार्थ वस्तुस्थिति र विस्तृत सूचनामा आधारित दीर्घकालिन सोच र स्पष्ट उद्देश्य बोकेको यो आवधिक योजना शिवनाथ गाउँपालिकालाई आगामी पाँच वर्षभित्रमा विकासको एउटा निश्चित गन्तव्य सम्म पुऱ्याउने मार्गनिर्देशक दस्तावेज पनि हो । प्रादेशिक वा संघीय सरकारले पनि यस गाउँपालिकामा मध्यम र ठूला खालका आयोजना संचालन गर्न यस आवधिक योजनालाई आधार र प्रारम्भिक सूचनाको स्रोतको रूपमा प्रयोग गर्न सक्दछन् । त्यसैगरी यहाँ कार्यरत विभिन्न गैर सरकारी संस्थाको साथै अन्तर्राष्ट्रिय दातृ निकायहरूले पनि यो योजनालाई उपयोग गर्न सक्दछन् ।

१.५ आवधिक योजनाको नीतिगत पक्ष

१.५.१ कानूनी र नीतिगत आधार:

यस आवधिक योजना तयार गर्न संवैधानिक व्यवस्था, नीतिगत निर्णय तथा व्यवस्था, तथ्याङ्कका मान्य सिद्धान्त र आधार, विगतका अनुभव तथा सिकाइलाई आधार मानिएको छ । यस परिप्रेक्ष्यमा नेपालको संविधान २०७२, स्थानीय सरकार सञ्चालन सम्बन्धी ऐन २०७४, नेपाल सरकारको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन, तथ्याङ्क ऐन, स्थानीय तहको योजना तथा बजेट तर्जुमा दिग्दर्शन २०७४ जस्ता कानूनी र नीतिगत व्यवस्थालाई आधारको रूपमा लिइएको छ । संघीय शासन प्रणाली तथा देहायअनुसारका प्रमुख विद्यमान कानूनी तथा नीतिगत व्यवस्थामा आधारित रही यो आवधिक योजना तयार गरिएको छ ।

- **नेपालको संविधान** नेपालको संविधानको धारा ५७ को उपधारा (४), धारा २१४ को उपधारा (२), धारा २२१ को उपधारा (२), धारा २२६ को उपधारा (१) अनुसार स्थानीय तहको अधिकारको सूची अनुसूची ८ बमोजिम हुनेछ । नेपालको संविधानको अनुसूची ८ मा स्थानीय तहको अधिकारको सूचीले स्थानीयतहलाई तथ्याङ्क तथा अभिलेख संकलन, योजना निर्धारण सम्बन्धी अधिकार प्रदान गरेको छ ।
- **नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारहरूको कार्य विस्तृतीकरण प्रतिवेदन:** नेपाल सरकारबाट स्वीकृत संघ, प्रदेश र स्थानीय तहको अधिकारको कार्य विस्तृतीकरणले केन्द्रीय तथ्याङ्क अन्तर्गत तथ्याङ्क सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, कानून, मापदण्ड, राष्ट्रिय तथ्याङ्क प्रणालीको व्यवस्थापन र गुणस्तर निर्धारण, राष्ट्रियस्तरको गणना र सर्वेक्षण व्यवस्थापन र तथ्याङ्कसम्बन्धी सल्लाहकारी भूमिका बारे उल्लेख गरेको छ । संविधानको अनुसूची ८ को स्थानीय तहको एकल अधिकारको विस्तृतीकरणले स्थानीय तथ्याङ्क संकलन, योजना, नीति, कानून, मापदण्ड तर्जुमा, वेरोजगारको तथ्याङ्कसहित स्थानीय तहको आधारभूत तथ्याङ्क व्यवस्थापन, तथ्याङ्कीय अभिलेख व्यवस्थापन, सूचना तथा प्रविधियुक्त तथ्याङ्क व्यवस्थापनको जिम्मेवारी स्थानीय सरकारमा रहेको उल्लेख गरेको छ ।
- **स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४:** स्थानीय तहको शासन सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि नेपाल सरकार (मन्त्रपरिषद) को मिति २०७४ जेठ २ गतेको निर्णय अनुसार स्थानीय तहको सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आदेश, २०७४ जारी भएको छ । यस आदेशको अनुसूची ३ मा स्थानीय तथ्याङ्क र

अभिलेख संकलन वारेमा र अनुसूची ४ मा वडा कार्यालयहरूले योजना तर्जुमा र तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्नु पर्ने व्यहोरा उल्लेख छ ।

- **स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४:** स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ को परिच्छेद ३ को दफा ११ मा गाउँपालिकाको अधिकार अन्तर्गत गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रको विकास गर्न नीति, कानून, मापदण्ड, कार्यविधि, कार्यान्वयन र नियमन गर्ने व्यवस्था रहेको छ। गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रको वर्तमान अवस्थाको वारेमा तथ्याङ्क संकलन गरी सोही सूचनाको आधारमा तर्कपूर्ण विश्लेषण पश्चात भविष्यका उद्देश्य लक्ष्य, नीति, रणनीति र कार्यक्रम सहित योजना तर्जुमा गर्न सकिने व्यवस्था गरीएको छ ।

१.५.२ आवधिक योजनाको कार्यक्षेत्र तथा सीमाहरू

आवधिक योजना निर्माणका लागि आर्थिक, सामाजिक, भौतिक, पूर्वाधार, वन वातावरण, तथा विपद् व्यवस्थापन र संस्थागत विकास क्षेत्रका सीमाहरू र उपक्षेत्रहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

क्र.सं.	कार्यक्षेत्र	सीमाहरू/ उपक्षेत्रहरू
१	आर्थिक विकास	कृषि, पशुपालन, उद्योग तथा वाणिज्य, पर्यटन, बैकिङ्ग तथा सहकारी र आयआर्जन
२	सामाजिक विकास	शिक्षा, स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई, महिला बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिक, लैंगिक समानता, सामाजिक समावेशीकरण र संस्कृति
३	भौतिक पूर्वाधार विकास	सडक, सिँचाई, खानेपानी, पूल, भोलुङ्गे पूल, विजुली, भवन, ढल निकास, संचार, वैकल्पिक ऊर्जा र बस्ती विकास
४	वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	वन तथा भूसंरक्षण, जलाधारसंरक्षण, जंगल, वातावरण संरक्षण, जल उत्पन्न प्रकौप नियन्त्रण, सरसफाई, फोहोरमैला व्यवस्थापन, जलवायु परिवर्तन अनुकुलन र विपद् व्यवस्थापन
५	संस्थागत विकास	पारदर्शिता, सुशासन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन, मानव संशाधन विकास, संस्थागत क्षमता विकास, सेवा प्रवाहका मापदण्ड निर्धारण (ऐन नियम, कार्यविधिहरू), सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सूचनाको प्रयोग, लेखाङ्कन, राजस्व परिचालन, वित्तिय अनुशासन, आन्तरिक लेखा परीक्षण तथा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली र बेरुजु फर्छ्यौट

१.६ आवधिक योजनाका चारित्रिक पक्ष

१.६.१ शिवनाथ गाउँपालिकामा भू-उपयोगिता सम्बन्धी विवरण

बैतडी जिल्लाको सबभन्दा ठुलो यस गाउँपालिकाको भू-उपयोगिताको विश्लेषण गर्दा यहाँ अधिकांश खेतीयोग्य जमीन, पतभड जङ्गल, कडा काठको उष्ण जङ्गल, संरक्षित जङ्गल र मिश्रित विशाल पतभर जंगल, घाँस् मैदान, फाँट टार र खोंचहरू रहेका छन् । यस गाउँपालिका भित्रको भू-उपयोगको अवस्थालाई ध्यानमा राखि नेपाल सरकारको भूउपयोग नीति २०७६ बमोजिम भूउपयोग योजना तयार पार्नु पर्ने देखिन्छ ।

नेपाल सरकारको भूउपयोग नीति २०७६ को परिच्छेद-२ को दफा ४ (१) मा व्यवस्था भए अनुरूप भूमि उपयोगलाई निम्नानुसार वर्गीकरण गरिएको छ ।

(क) कृषि क्षेत्र (ख) आवासीय क्षेत्र (ग) व्यवसायिक क्षेत्र (घ) औद्योगिक क्षेत्र (ङ) खानी तथा खनिज क्षेत्र (च) वन क्षेत्र (छ) नदी,खोला, ताल तथा सिमसार क्षेत्र (ज) सार्वजनिक उपयोगको क्षेत्र (झ) सांस्कृतिक तथा पुरातत्विक महत्वको क्षेत्र (ञ) नेपाल सरकारबाट आवश्यकता अनुसार छुट्याइएको अन्य क्षेत्र । नेपाल सरकारको विद्यमान भू-उपयोग नीतिको परिधिभित्र रही शिवनाथ गाउँपालिकाले छुट्टै भूउपयोग योजना तयार गर्नेछ ।

१.६.३ तुलनात्मक लाभ

तुलनात्मक रूपमा बढी लाभ हुन क्षेत्रमा उत्पादनका साधनहरु परिचालित गर्ने सैद्धान्तिक अवधारणालाई बेलायती अर्थशास्त्री डेभिड रिकार्डोले व्याख्या गरेका थिए । कुनै पनि अर्थतन्त्रमा सदैव सीमित स्रोत हुन्छन् । कुनै एक पदार्थको उत्पादन गर्दा अर्को पदार्थ उत्पादन हुन सक्ने सम्भावना कम हुन्छ, किनभने उत्पादनका लागि आवश्यक साधन र स्रोतहरु पहिलो पदार्थ बनाउने कार्यतर्फ सोभिन पुग्छन् । तसर्थ उत्पादनका लागि केही सीमित पदार्थको मात्र चयन गर्नु पर्ने हुन्छ । अन्यथा सीमित स्रोतहरु पनि दह्रो रूपमा उत्पादनका लागि खर्च नभै छरिन पुग्छन् र कतैबाट पनि उच्चतम फाइदा लिन सकिदैन ।

गाउँपालिकाले तुलनात्मक लाभका क्षेत्रहरु परिचालन गर्नु राम्रो पक्ष हो । यस गाउँपालिकाका प्रमुख लाभदायक क्षेत्रहरु कृषि, पशुपालन, पर्यटन र वैकल्पिक उर्जा पहिचान गरिएको छ । यहाँ मकै, कोदो, धान र आलु जस्ता अन्न र तरकारी वाली उत्पादन हुन्छन । कृषिमा आधुनिकीकरण, व्यवसायीकरण, प्रविधि र प्रांगारिक मलको प्रयोगले उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न सकिन्छ । यस पेशाले कृषकहरुको आय आर्जन बढनुका साथै समग्र जीवनस्तरमा नै सुधार हुन्छ । पूर्वाधार (यातायात, संचार, पैदल मार्ग, होटेल, सुरक्षा) को निर्माण र पर्यटन क्षेत्रमा संलग्न हुने जनशक्ति उत्पादन गरी धार्मिक सांस्कृतिक र ऐतिहासिक सम्पदाहरु शिवनाथ मन्दिर, लगायतका स्थानीय मन्दिर/ तीर्थस्थलहरु र यहाँको मौलिक क्षेत्रहरुको प्रचार प्रसार एवं संरक्षण गर्न जरुरी छ ।

१.७ राष्ट्रिय योजना, प्रदेशस्तरको योजना र स्थानीयतहको योजना बीचको अन्तर सम्बन्ध

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्र नेपालको वर्तमान संविधान को मर्म अनुसार नेपालमा तीनवटा तहका सरकारहरु विद्यमान रहेका छन् । जसअनुसार संघीय सरकार, सात वटै प्रदेशहरुमा एक/एक वटा प्रदेश सरकार र ७५३ वटा स्थानीयतहका सरकारहरुको व्यवस्था रहेको छ । यस संविधानले संघ सरकारलाई मात्र सामाजिक/आर्थिक विकासको सम्पूर्ण दायित्व नसुम्पी प्रदेश र स्थानीय तहका सरकारहरुलाई पनि जनतालाई सेवा सुविधा प्रदान गर्न आवधिक विकासका योजनाहरु बनाउने, तत्सम्बन्धी ऐन, नियम, नियमावली र कार्यविधि तर्जुमा गर्ने पूर्ण स्वायत्तता र अधिकार प्रदान गरेको छ । संविधान प्रदत्त यिनै अधिकारको प्रयोग गरेर स्थानीय तहले आफ्नो क्षेत्राधिकार भित्र रही आर्थिक-सामाजिक विकासको माध्यमबाट जनताको जीवनस्तर उठाई उनीहरुको समृद्ध एवं सुखी जीवनको लागि आवधिक योजना निर्माण गर्न सक्दछन ।

आवधिक योजना निर्माणको परम्परागत माथि बाट निर्देशित (Top-Down) प्रक्रिया थियो भने हाल आएर स्थानीय माग बमोजिम (Bottom-Up) अर्थात स्थानीय जनप्रतिनिधि, विज्ञ, जानिफकार र जनताको सहभागितामा योजना तर्जुमा गर्ने व्यवस्था रहेको छ । स्थानीय क्षेत्रको भूगोल, वर्तमान अवस्था र सम्पूर्ण क्षेत्रहरुको गहन विश्लेषणमा आधारित आवधिक योजना यथार्थपरक, सही र कार्यन्वयनमा ल्याउन सकिने खालको हुन्छ ।

नीति, ऐन, नियम बनाउने, कर्मचारी नियुक्ती गर्ने, काम काजमा खटाउने, आर्थिक-सामाजिक विकास गर्ने, स्थानीय स्रोतसाधनको उचित परिचालन र उपयोग गर्ने लगायत सबै काम गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय निकायहरुको अधिकार क्षेत्रभित्र पर्दछन । स्थानीय सरकारले आफ्नो क्षेत्रको आवधिक विकासको योजना बनाउँदा स्थानीय स्रोतसाधन, संभावना, आवश्यकता,

प्राथमिकतालाई मुख्य आधार बनाई आफूले गर्न सक्ने, प्रादेशिक सरकारको सहयोग लिने संघ सरकारको आर्थिक एवं प्राविधिक सहयोगसमेत सम्पन्न गर्ने गरी सामाजिक-आर्थिक विकासका योजनाहरूलाई वर्गीकृत गर्न सक्दछ। स्थानीय तहका मध्यम र ठूला विकासका आयोजनाहरू प्रदेश र संघ सरकारहरूबाट सम्पन्न गराउनुका साथै यस्ता आयोजनाहरूलाई प्रादेशिक सरकार र संघीय सरकारको आवधिक विकास योजनामा पनि समावेश गर्न सूचना आदानप्रदान गर्न सकिन्छ।

१.८ राष्ट्रिय सोच

नेपाल सरकारले “समृद्ध नेपाल सुखी नेपाली” भन्ने नारालाई दीर्घकालीन राष्ट्रिय सोच बनाएको छ।

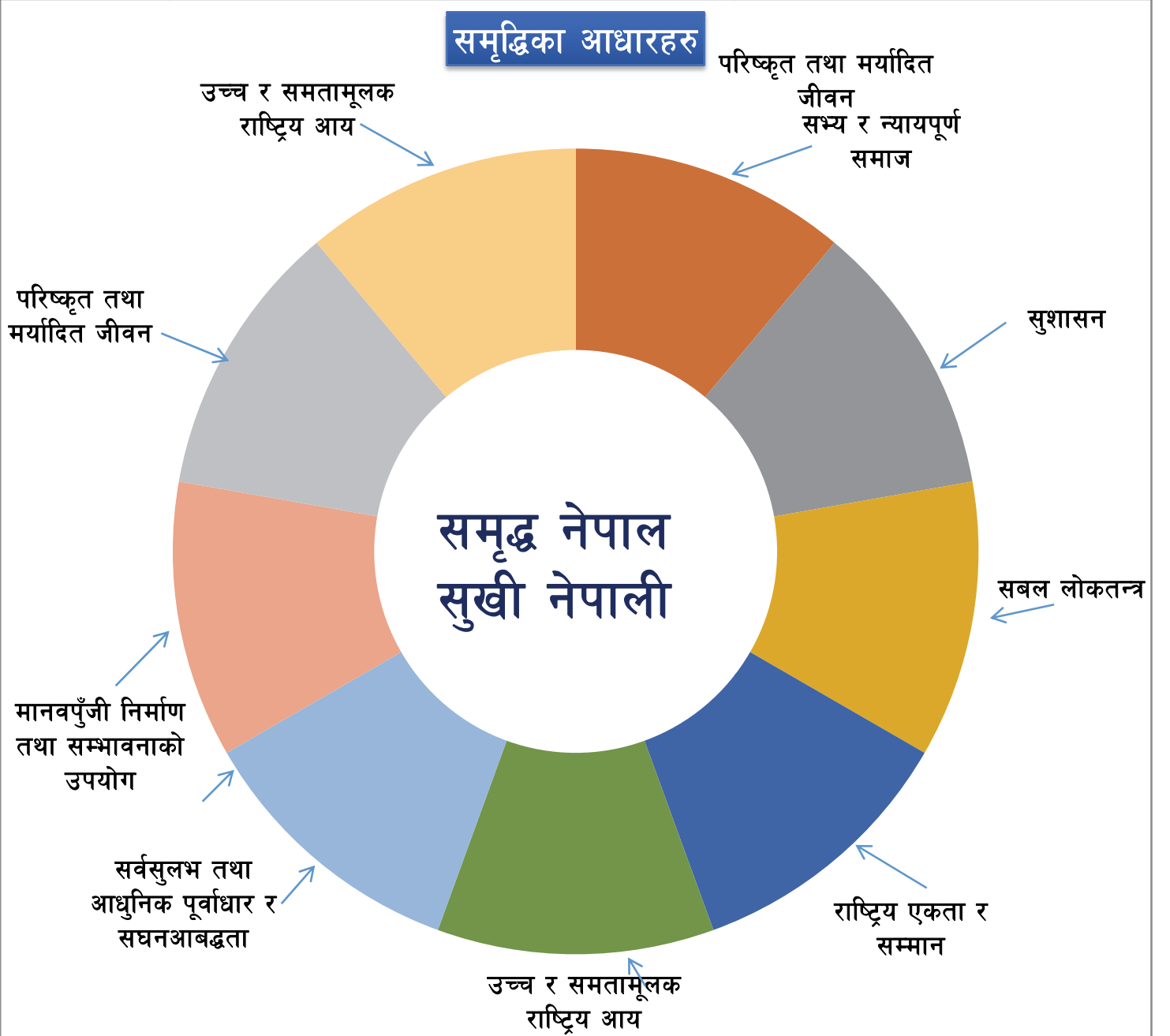
चरण	योजना	अवधि	राष्ट्रिय नारा	National Slogan
पहिलो चरण (Stage I)	पन्ध्रौँ योजना	५ वर्ष	समृद्धि र सुखको सिर्जना	समृद्धि उत्पन्न गर्दै खुशी
दोस्रो चरण (Stage II)	सोह्रौँ योजना सत्रौँ योजना	१० वर्ष	समृद्धि र सुखको तीव्रता	तीव्र समृद्धि र खुशी
तेस्रो चरण (Stage III)	अठारौँ योजना उन्नाइसौँ योजना	१० वर्ष	समृद्धि र सुखको दिगोपना	निरन्तर समृद्धि र खुशी

चित्र : ४ समृद्ध नेपाल, सुखी नेपालीको मार्ग चित्र

१.८.१ राष्ट्रिय उद्देश्यहरू

१. सर्वसुलभ, गुणस्तरीय र आधुनिक पूर्वाधार निर्माण, उत्पादनशील र मर्यादित रोजगारी अभिवृद्धि, उच्च, दिगो र समावेशी आर्थिक वृद्धि तथा गरीबी निवारण गर्दै समृद्धिको आधार निर्माण गर्नु,
२. गुणस्तरीय स्वास्थ्य तथा शिक्षा, स्वस्थ तथा समुन्नत वातावरण, सामाजिक न्याय र गुणस्तरीय एवं जवाफदेही सार्वजनिक सेवा कायम गरी संघीय शासन व्यवस्थाको सुदृढीकरण गर्दै नागरिकलाई मर्यादित परिष्कृत जीवनयापनको अनुभूति गराउनु
३. सामाजिकआर्थिक रुपान्तरण तथा स्वाधीन राष्ट्रिय अर्थतन्त्र निर्माण गरी देशको स्वाभिमान, स्वतन्त्रता र राष्ट्रिय हितको संरक्षण गर्ने (चित्र : ५)

समृद्धिका आधारहरु

चित्र : ५ समृद्धिका आधारहरु छ

खण्ड दुई

२ आवधिक योजना तर्जुमा तयारी

२.२.१ गाउँपालिकासँग पूर्व योजना निर्माण छलफल

नेपालको संविधानले प्रदान गरेको हक, अधिकार र स्थानीय सरकारको मान्यता अनुरूप शिवनाथ गाउँपालिकाले आफ्नो क्षेत्रमा योजनावद्ध आर्थिक सामाजिक विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गर्न आवधिक योजना (२०७७/७८-२०८२/८३) निर्माण गर्ने क्रममा पूर्व योजना निर्माण छलफलमा गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, गाउँ कार्यपालिकाका सदस्यहरू, विषयगत कार्यालयका प्रमुखहरूसँग विस्तृत छलफल भयो ।

२.२.२ गाउँपालिका स्तरीय आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी

गाउँपालिकाको आवधिक विकास योजना पूर्व तयारी गोष्ठी मिति २०७७ चैत्र २४ गते देखि २५ गते सम्म शिवनाथ गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालयमा संचालन भयो । उक्त गोष्ठीमा शिवनाथ गाउँपालिकाका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत, सूचना अधिकारी, कार्यसमितिका सदस्य, विषयगत शाखाका प्रमुख, गाउँ सभाका सदस्य, विभिन्न गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधि, स्थानीय राजनीतिक दलका प्रतिनिधि र परामर्शदाता संस्थाका विज्ञको उपस्थिति रहेको थियो । चारदिने उक्त गोष्ठीको पहिलो दिनमा उद्घाटन, स्वागत मन्तव्य, परिचय, आवधिक योजनाको महत्व, आवश्यकता, गाउँपालिकाको भौगोलिक, आर्थिक, सामाजिक अवस्थाका बारेमा प्रस्तुतीकरण र छलफल सम्पन्न भयो ।

समग्रमा यस गाउँपालिका आवधिक योजना तर्जुमाको कार्य चरणबद्ध, व्यवस्थित र सहभागितामूलक रूपमा निम्न ७ (सात) चरणहरू सम्पन्न भएको थियो ।

२.२.३ निर्देशक समिति गठन

आवधिक योजना तर्जुमा प्रकृयाको संयोजन गर्न विषयगत समितिहरूलाई सहजीकरण, सहयोग, आवश्यक स्रोत व्यवस्थापन गर्न, तथ्याङ्क संकलन र अभिलेखीकरणमा सुझाव दिई योजना तर्जुमा तयार पार्न निर्देशक समितिको गठन गरियो । निर्देशक समितिका सदस्य देहायअनुसार रहनुभएको थियो ।

संयोजक :	कर्ण सिंह साउँद (गाउँपालिका अध्यक्ष)
उपसंयोजक :	कुष्मा चन्द (गाउँपालिका उपाध्यक्ष)
सदस्य :	करन राम पार्की (१ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य:	हजारी सिंह साउँद (२ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य:	वीर बहादुर साउँद (३ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य :	लक्ष्मण सिंह महता (४ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य :	महेन्द्र बहादुर चन्द (५ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य :	धर्म सिंह सुतार (६ नं. वडा अध्यक्ष)
सदस्य सचिव :	टंक प्रसाद पन्त (प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत)

२.२.४ विषयगत समितिहरूको गठन

गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्नका लागि आर्थिक विकास समिति, सामाजिक विकास समिति, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन समिति, संस्थागत विकास तथा सुशासन समिति र भौतिक पूर्वाधार विकास समिति गरी पाँचवटा विषयगत समितिहरू गठन गरियो । उक्त समितिहरूको आआफ्नो विषयगत क्षेत्रको वर्तमान अवस्था, क्षेत्रगत विकासका लागि संचालन गर्नुपर्ने आयोजनाहरू पहिचान, योजनाहरूको प्राथमिकीकरण, योजना निर्माणका लागि संभाव्य स्रोत पहिचान, योजना निर्माणवाट हुने लाभको आँकलन गर्न महत्वपूर्ण भूमिका रह्यो ।

विषयगत समितिहरू निम्नानुसार गठन गरिएका थिए ।

विषयगत समिति	संयोजक	सदस्य			सदस्य सचिव
आर्थिक	महेन्द्र बहादुर चन्द	राजेन्द्र दयाल	लक्ष्मण सिंह महता	पार्वती तिरुवा	देवराज सापकोटा
सामाजिक	वीर बहादुर साउँद	दुरा चन्द	कर्ण बहादुर सुनार	नरेन्द्र महता	यशोदा चालिसे
भौतिक पूर्वाधार	राजेन्द्र दयाल	पानु ठकुराठी	दुर्गा भट्ट	कमलराम सार्की	हेमन्तराज जोशी
वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	धर्म सिंह सुतार	महेन्द्र बहादुर चन्द	प्रकाश सिंह साउँद	लिला सार्की	अनिता भण्डारी
संस्थागत तथा सुशासन	लक्ष्मण सिंह महता	मान बहादुर चौधरी	राज बहादुर चन्द	विष्णु भट्ट	लक्ष्मीदत्त जोशी

आवधिक योजनाको (कार्ययोजना)

क्रियाकलाप	जिम्मेवारी	मिति
१. आवधिक योजना निर्माणका लागि प्रारम्भिक अभिमुखीकरण	गाउँपालिका	२०७७/१२/१४
२ आवधिक योजना निर्माण संयोजन समिति गठन तथा कार्यादेश	गाउँपालिका	२०७७/१२/१४
३. विषयगत समितिहरु र उपसमितिहरु गठन तथा कार्यादेश	गाउँपालिका	२०७७/१२/१४
४. आधारभूत तथ्याङ्क संकलन तथा अभिमुखीकरण	विषयगत समिति उपसमिति	२०७८/०१/१०
५. विषयगत लक्ष्य तथा रणनीति तय	गाउँपालिका	२०७८/०१/१५
६. समग्र लक्ष्य तथा रणनीति तय	गाउँपालिका	२०७८/०१/२०
७. आवधिक योजना दस्तावेजीकरण	USDC	२०७८/०२/१०
८. प्रारम्भिक दस्तावेज प्रस्तुती तथा छलफल	गाउँपालिका र USDC	२०७८/०३/८
९. अन्तिम दस्तावेज तयारी र गापालाई हस्तान्तरण	USDC	२०७८/०३/१५
१०. गाउँसभावाट स्वीकृत तथा कार्यान्वयन	गाउँपालिका	२०८७ असार मसान्त

२.२.५ संक्षिप्त रणनीतिक पार्श्व चित्र

शिवनाथ गाउँपालिकामा रहेको कृषि भूमि, सिञ्चित क्षेत्र, उद्योगधन्दा एवं कलकारखानाहरु, पशुपंछी जन्य व्यवसायहरु, साक्षरता, विद्यालयको संख्या, अस्पताल, स्वास्थ्य संस्था, शिशुमृत्युदर, पर्यटकीय स्थल, पर्यटकहरुको संख्या, सार्वजनिक स्थल, खानेपानीको आपूर्ति, वनजंगलले आगटेको क्षेत्र, फोहोरमैला व्यवस्थापन, बजार, व्यापार-व्यवसाय, प्राकृतिक स्रोत-साधन लगायत सम्पूर्ण स्थितिको विवरण प्रस्तुत गरिएको छ ।

गाउँपालिकाको आर्थिक, समाजिक, भौतिक पूर्वाधार, वन, वातावरण तथा विपद र संस्थागत विकाससम्बन्धी वर्तमान अवस्था तथा संभावनाहरु, समस्या तथा चुनौतीहरु, र ती संभावनाको उपयोगका लागि व्यावहारिक (कार्यान्वयन योग्य) रणनीतिहरुको तर्कपूर्ण विश्लेषण तालिका ३,४,५, ६ र ७ मा गरिएको छ ।

२.३. आर्थिक विकास क्षेत्र

गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीको पहिलो चरणमा संभावना , समस्या र समाधानका विषयमा छलफल पश्चात दोस्रो चरणमा विभिन्न क्षेत्रका समस्याका मुख्य कारणहरु तत्कालिन असरहरु समाधानका उपायहरु र लिनुपर्ने रणनीति वारे विषयगत विस्तृत छलफल गरी रणनीति तय गरियो । गाउँपालिकाको आर्थिक विकास क्षेत्र रणनीतिहरु तलको तालिकामा वर्णन गरीएको छ । (तालिका ३.१)

तालिका-३ : आर्थिक विकास (संभावना , समस्या तथा विकासको अवस्था सम्बन्धी विवरण) ३

(कृषि, पशुपालन, पर्यटन, उद्योग वाणिज्य, जलस्रोत, बैंक तथा वित्तीय संस्था र सहकारी)

संभावना तथा अवसर (हामीसंग के छ?)	समस्या तथा चुनौती (हामीसंग के छैन?)	संभावना उपयोग रणनीति (के हुनुपर्छ?)
<p>कृषि :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ खेती गरिएको अधिकांश जमिनमा सिंचाइ सुविधा नपुगेको ➤ सालभर सिञ्चित जमिन एकदम कम रहेको ➤ सिंचाइ योग्य जमिन ३२.२ प्रतिशत रहेको ➤ बेमौसमी तरकारी खेतीको लागि टनेलको सुरुवात गरिएको ➤ जडिबुटीको खेतीको लागि सबै वडाहरूमा सम्भावना रहेको ➤ केही वडाहरूमा वटा कृषि समूहहरू गठन भएमा तर अधिकांश निष्क्रिय रहेका ➤ छ वटै वडाहरूमा फलफूलखेती, नर्सरी उत्पादनका लागि सम्भावना रहेको ➤ मकै, भटमास र कोदो उत्पादनका लागि सबै वडाहरूमा सम्भावना रहेको ➤ सबै वडाहरूमा सबैमा अर्गानिक तरकारी तथा आलुखेतीको संभावना रहेको ➤ जडीबुटी तथा गैर-काष्ठ वन पैदावार उत्पादनका लागि संभावना रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ खेतीयोग्य जमीन मध्ये ६८ प्रतिशत जमिनमा सिंचाइ सुविधा नपुगेको ➤ गठन भएका धेरै वटा कृषक समूहहरू निष्क्रिय रहेका ➤ कृषि योग्य जमिन खण्डित हुँदै गएको ➤ कृषि भण्डारणको व्यवस्था नभएको ➤ वडास्तरमा दक्ष कृषि प्राविधिकको अभाव रहेको ➤ वडाहरूमा एगोभेटको व्यवस्था नभएको ➤ कृषिमा परम्परागत खेती प्रणाली विद्यमान रहेको ➤ रैथाने गहुँ, मकै, धान, भटमास, आदिका विउहरू लोप हुँदै गएको ➤ तरकारी तथा फलफूल भण्डारण गर्न चिस्यान केन्द्रको अभाव ➤ कृषकहरूलाई आधुनिक खेती गर्न तालिम प्रयाप्त नभएको ➤ कृषि हाटबजारको व्यवस्था नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भू-उपयोग नीति बनाई लागु गर्ने ➤ लघु तथा साना सिंचाइ आयोजना मार्फत सिंचाइ सुविधा बढाउने ➤ गठन भएका कृषक समूहहरू सक्रिय बनाउन पहल गर्ने ➤ कृषि भण्डारण केन्द्र स्थापना गर्न स्थानीय व्यापारीसंग साझेदारीको पहल गर्ने ➤ जडीबुटी खेती गर्न प्रोत्साहित गर्ने ➤ रैथाने गहुँ, धान, मकै कोदोको बिउ संरक्षण गर्ने ➤ व्यावसायिक फलफूल तथा तरकारी खेतीमा जोड दिने ➤ स्थानिय अगुवा कृषक छनोट गरी तालिम दिने ➤ र निजहरू स्रोत व्यक्तिहरू तयार गरी कृषकहरूलाई तालिम दिने ➤ नमुनाकोलागि प्रत्येक वडामा कृषि हाटबजार

संभावना तथा अवसर (हामीसंग के छ?)	समस्या तथा चुनौती (हामीसंग के छैन?)	संभावना उपयोग रणनीति (के हुनुपर्छ?)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको तर्फ वाट कृषकहरूलाई कृषि उत्पादनको लागि प्रोत्साहनको व्यवस्था रहेको ➤ महाकाली र सुर्नया नदीको फाँटहरूमा धान खेती गरीएको ➤ केही खेतीयोग्य जमिन बाँझो रहेको ➤ सहकारीहरू भएको ➤ कृषिको वार्षिक कार्यक्रम मात्र बनाउने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ तरकारी तथा फलफूल संकलन केन्द्र नरहेको ➤ उच्च प्रतिफल दिने आधुनिक फलफूलहरू जस्तै: एभोकाडो, किवि तथा सिँउडी फल (झ्रगन फुट) आदि बारे तथा विजक उपलब्धता नभएको ➤ केही खेतीयोग्य जमिन बाँझो रहेको ➤ उत्पादनकर्ता देखि उपभोक्ता सम्म कृषि उपज बेचबिखन तथा वितरण गर्ने सहकारी संयन्त्र (Co-operative Market Model) नभएको ➤ दीर्घकालिन कृषि विकास रणनीतिक नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ संचालन गर्ने ➤ कृषि पेशालाई व्यवसायिकरण गर्न प्रोत्साहन गर्ने ➤ उन्नत तरिकाले खेती गर्न कृषकहरूलाई सीपमूलक तालिम दिन लगाउने ➤ कृषिमा आधारित उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन दिने ➤ प्रत्येक वडामा कम्तीमा एक एक वटा कृषक छनोट गरी एभोकाडो, किवि तथा सिँउडी फल (झ्रगन फुट) को खेती गर्न सहयोग गर्ने ➤ महाकाली र सुर्नया नदीको फाँटहरूमा सिँचाइको व्यवस्था गरी बहुबाली खेती गर्न प्रोत्साहन गर्ने ➤ भूमि बैंकको अवधारणा विकास गरी बाँझो जमीनको सदुपयोग गरी उत्पादन वृद्धि गर्ने ➤ उत्पादनकर्ता देखि उपभोक्ता सम्म कृषि उपज बेचबिखन तथा वितरण गर्ने सहकारी संयन्त्र (Co-operative Market Model) बनाउन पहल गर्ने ➤ दीर्घकालिन कृषि विकास रणनीतिक योजना (Longterm Agricultural Development Strategic Plan) तर्जुमा गर्ने
<p>पशुपालन :</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ लगभग शत प्रतिशत कृषक घरधूरी पशुपालनमा संलग्न रहेको ➤ भैसीपालन, गाईपालन, बाख्रापालनको लागि केही मात्रामा डाले घाँसको संभावना रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पशुपालन व्यवसायीकरण नभएको ➤ नश्ल सुधारमा गर्न सुविधा तथा सो सँग सम्बन्धित स्रोत (उन्नत राँगी, उन्नत बहर, उन्नत जातको बोका) नभएको तथा कृत्रिम गभाधान गराउन 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पशुपालन व्यवसायीकरण गर्न कृषकहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने ➤ एक वडा एक पशु पकेट क्षेत्रको निर्धारण गर्ने ➤ दूग्ध तथा मासुजन्य उत्पादनमा गाउँ

संभावना तथा अवसर (हामीसंग के छः?)	समस्या तथा चुनौती (हामीसंग के छैन?)	संभावना उपयोग रणनीति (के हुनुपर्छ?)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ कुखुरापालन फर्मको संभावना रहेको ➤ मौरी पालन गर्न दर्ता भएका फार्म मध्ये ७ वटा संचालनमा रहेका ➤ कुखुरा पालन गर्न दर्ता भएका फार्म मध्ये चार वटा संचालनमा रहेका ➤ कृषि र पशु व्यवसाय गर्न दर्ता भएका फार्म मध्ये ५ वटा संचालनमा रहेका ➤ नदी किनारका फाँट तथा वस्तीमा माछा खेती गर्न सम्भावना रहेको 	<p>सुविधा नभएको</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ व्यापारीक रुपमा दूध उत्पादन तथा बिक्री वितरण नहुनु ➤ पशु बिमा बारे कृषकहरुलाई ज्ञानको कमी तथा सो सुविधाको उपयोग नभएको ➤ आधुनिक भुईँ घाँस तथा डाले घाँसको खेती नहुनु ➤ पशुपक्षीजन्य रोग नियन्त्रण गर्न प्राविधिक जनशक्तिको अभाव ➤ पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ताको अभाव ➤ गाउँपालिकामा दुर्य संकलन तथा चिस्थान केन्द्र नहुनु ➤ आवश्यक मात्रामा एग्ग्रेभेट नहुनु ➤ स्वच्छ सफा(हाइजेनिक) मासुपसल सञ्चालनको अभाव 	<p>पालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ पशु बिमा बारे प्रचारप्रसार गर्ने तथा कृषक हरूलाई पशुबिमा गर्न प्रोत्साहित गर्ने ➤ नश्ल सुधार तथा पशु स्रोत केन्द्र स्थापना गर्न पहल गर्ने ➤ व्यावसायिक पशुपालनका लागि भुइँ घाँस तथा डाले घाँस खेती विस्तार गरिने ➤ प्रत्येक वडामा कम्तिमा एक एक वटा मासु पसल व्यवस्थित ढंगले सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउने ➤ पशुपालन फर्म सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गर्ने ➤ पशुपालन समुहहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरिने ➤ बेरोजगार युवाहरुलाई सामूहिक पशुपालन व्यवसायतर्फ आकर्षित गर्ने
<p>पर्यटन:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ यस गाउँपालिकामा प्रसिद्ध शिवनाथ मन्दिर रहेको ➤ शिवनाथ मन्दिरमा जान सिधी निर्माणाधिन रहेको ➤ भन्नाधार धार्मिकस्थल रहेको ➤ उदयदेव मन्दिर, कपाडी रहेका ➤ अन्य प्रमुख ५ वटा मन्दिरहरु रहेका ➤ महाकाली नदीमा रयाफ्टिङको सम्भवता रहेको ➤ शिवनाथमा ट्रेकिङ, हाईकिङ, पिकनिक स्पटको लागि उपयुक्त रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्यटन विकासका लागि बाह्रमासे स्तरीय सडक नभएको ➤ पर्यटकीय क्षेत्रहरुको संरक्षण,सम्बर्द्धन र प्रचारप्रसार को अभाव ➤ पर्यटन विकासको लागि होटेल-रेष्टुरा तथा अत्यावश्यक सुविधाहरुको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्यटन गुर्योजनाको निर्माण गर्ने ➤ पर्यटन स्थानसम्म पुग्न सडक तथा पैदलमार्ग विस्तार गर्ने ➤ पर्यटकीय स्थलको संरक्षण सम्बर्द्धन गर्ने तथा प्रचार प्रसार गर्ने ➤ आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने ➤ पर्यटकीय होटेल, आवास गृह तथा होमस्टेको व्यवस्था गर्ने ➤ शिवनाथमा भ्यूटावरको निर्माण गर्ने ➤ पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि लगानी मैत्री वातावरण निर्माण गर्ने

संभावना तथा अवसर (हामीसग के छः?)	समस्या तथा चुनौती (हामीसग के छैन?)	संभावना उपयोग रणनीति (के हुनुपर्छ?)
जलस्रोत : <ul style="list-style-type: none"> ➤ सुनर्या नदी, महाकाली नदी, वनखोला, टुडी खोला, जोलापानी, कुकडी आदि ससाना खोलाहरु रहेको ➤ आकाशे पानी संकलनको संभावना रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नदीको पानी सिँचाई लागि यथेष्ट मात्रामा प्रयोग नगरिएको ➤ आकाशेपानी संकलन तथा संरक्षण नगरिएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नदीनालाका मूल संरक्षण गर्ने तथा पानी बहुउपयोग गर्न समुदायलाई जागरुक बनाउने ➤ प्रत्येक वडामा कम्तीमा एक एक वटा आकाशेपानी संकलन तथा संरक्षण (Rain Harvesting) गर्न पोखरी निर्माण गर्ने
बैंक तथा वित्तीय सेवा <ul style="list-style-type: none"> ➤ एस वि आइ बैंकको एउटामात्र शाखा कार्यरत रहेको ➤ शर्माली बचत तथा ऋण नामक एउटा सहकारी रहेको ➤ जय लक्ष्मी साना किसान एउटा कृषि सहकारी रहेको ➤ उदयदेव उपभोक्ता समुह संचालनमा रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वित्तीय सेवामा सबैको पहुँच नहुनु ➤ सहकारीहरुको कर्जा प्रवाहको उत्पादनमूलक कार्यमा प्रयोग न्यून रहनु ➤ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु सञ्चालनमा विद्युत तथा इन्टरनेटको समस्या ➤ कतिपय सहकारी संस्थाहरु उद्देश्य अनुसार सञ्चालनमा नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ बैंकका सेवाहरु सर्वसाधारणसम्म पुर्याउन प्रचार प्रसार गर्ने र बैंक सँग आवद्ध हुन प्रेरित गर्ने ➤ वित्तीय क्षेत्रमा नागरिकहरुको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने ➤ सहकारी संस्थाहरुको व्यवस्थापकीय क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ➤ सहकारीहरुको प्रभावकारी रुपमा अनुगमन, नियन्त्रण र रेखदेख गर्ने ➤ सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरुको लगानीलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानीका लागि उत्प्रेरित गर्ने ➤ सहकारी संस्थाहरुको लगानीलाई १ गाउँ १ उत्पादन प्रवर्द्धन गर्ने केन्द्रित गर्ने
घरेलु उद्योग तथा व्यवसाय: <ul style="list-style-type: none"> ➤ १५ वटा सिलाई कटाई पसल संचालनमा रहेका ➤ २ वटा होजीयारी संचालनमा रहेका ➤ ९ वटा दरी र गलौचा उद्योग संचालनमा रहेका ➤ ३ वटा कुटानी पिस्ानी मिल संचालनमा रहेका ➤ ६ वटा जनरलस्टोर संचालनमा रहेका ➤ ९ वटा पुस्तक पसल र स्टेशनरी संचालनमा रहेका ➤ ९ वटा खुद्रा पसल संचालनमा रहेका 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उद्यमशिलता सम्बन्धी ज्ञान सीपको कमी ➤ घरेलु उद्योग तथा क्रसर संचालनका लागि विद्युतको अभाव ➤ घरेलु उद्योग स्थापना तथा संचालनका लागि वित्तीय अभाव ➤ दर्ता भएका घरेलु उद्योगहरु निष्क्रिय रहनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उद्यम सम्बन्धी ज्ञान सीप अभिवृद्धि गर्ने ➤ उद्यमीहरुका लागि तालिमको व्यवस्था गर्ने ➤ उद्यम संचालन गर्नका लागि आवश्यक वित्तिय -लगानीका लागि सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई परिचालन गर्ने ➤ उत्पादीत बस्तुहरुको बजारीकरण गर्ने ➤ स्थानीय जिडिबुटी संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र

संभावना तथा अवसर (हामीसंग के छै?)	समस्या तथा चुनौती (हामीसंग के छैन?)	संभावना उपयोग रणनीति (के हुनुपर्छ?)
<ul style="list-style-type: none"> ➤ ७४ वटा वाइन सेन्टर संचालनमा रहेका ➤ एउटा सुनचाँदी पसल र ३ वटा फेन्सी पसल संचालनमा रहेका ➤ एउटा इलेक्ट्रोनिक्स र एउटा मोबाइल मर्मत पसल संचालनमा रहेको ➤ एउटा होटल र खाजाघर संचालनमा रहेको ➤ कृषि तथा घरेलु उद्योगका लागि आवश्यक कच्चा पदार्थको उपलब्धताको संभावना भएको ➤ क्रसर उद्योगको संभावना रहेको 		<p>स्थापना गर्न कृषक तथा व्यवसायीलाई प्रोत्साहन गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ दर्ता भएका घरेलु उद्योगहरु अद्यावधिक गर्ने ➤ रुग्ण उद्योगहरुको समस्या पहिचान गरी संचालनमा ल्याउन प्रयास गर्ने

तालिका ३.१ आर्थिक विकास क्षेत्रका समस्या तथा समाधानका उपायहरू र लिनुपर्ने रणनीति ४

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<p>कृषि:</p> <ul style="list-style-type: none"> खेतीयोग्य जमीन मध्ये ६८ प्रतिशत जमिनमा रोपनीमा सिंचाइ सुविधा नपुगेको १२ वटा कृषक समूहहरू गठन भएका धेरै वटा कृषक निष्क्रिय रहेका कृषि योग्य जमिन खण्डिकृत हुँदै गएको कृषि भण्डारणको व्यवस्था नभएको वडास्तरमा दक्ष कृषि प्राविधिकको अभाव रहेको वडाहरूमा एगोभेटको व्यवस्था नभएको कृषिमा परम्परागत खेती प्रणाली विद्यमान रहेको रैथाने गाँहु, मकै, धान, भटमास, आदिका विऊहरू लोप हुँदै गएको 	<ul style="list-style-type: none"> खाद्यान्नको कमी कृषि पेशा व्यवसायीकरण हुन नसक्नु उत्पादन र उत्पादकत्व घट्नु किसानले समयमै सेवा नपाउनु रैथाने धान, मकै गाँहु, कोदो, भटमास आदिको उत्पादन गर्ने आधुनिक तरीकाको कमी कृषकहरूको आयआर्जनमा कमी आउनु समयमै कृषकहरूले मल,विउ,कृषि यन्त्रहरू नपाउनु कृषक उपज बेचबिखनमा कठिनाई किसानहरूको आमदानी नबढ्नु खाद्यान्न उत्पादनको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाइ योजनाहरू प्राथमिकतामा नपर्नु अनुगमन, मूल्याङ्कन पद्धति प्रभावकारी नहुनु दक्ष कृषि प्राविधिक उपलब्ध नहुनु पर्याप्त मात्रामा एगोभेटहरू संचालन नहुनु व्यावसायिक खेती प्रणाली वारे ज्ञानको अभाव तथा बजारको उचित व्यवस्था नहुनु कृषि प्रसार प्रसारको कमी कृषि सामाग्रीको अभाव उत्पादनकर्ता देखि उपभोक्ता सम्म कृषि उपज बेचबिखन तथा वितरण गर्ने सहकारी संयन्त्र (Co-operative Market Model) नभएको दीर्घकालिन कृषि विकास रणनीतिक योजना (	<ul style="list-style-type: none"> सिंचाइलाई प्राथमिकता दिदै खेति योग्य जमिनमा सिंचाइ सेवा बिस्तार गर्नुपर्ने कृषि योग्य जमिनलाई खण्डिकरण हुनबाट रोक्न भू-उपयोग नीति बनाई लागु गर्ने अनुगमन, मूल्याङ्कन पद्धतिलाई प्रभावकारी बनाउने अगुवा कृषक तथा ग्रामीण कृषि कार्यकर्ताहरू तयार गरी परिचालन गर्ने स्थानीय कृषि स्रोत व्यक्तिहरू तयार गरी परिचालन गर्ने कृषिमा व्यावसायीकरण गर्दै लैजाने 	<ul style="list-style-type: none"> कृषिपेशामा संलग्न घरपरिवारहरूको आम्दानी वृद्धि गर्ने कृषिमा व्यवसायीकरण गरी उत्पादन वृद्धि गर्ने कृषिजन्य उत्पादनको बजारीकरण गर्ने व्यवसायिक कृषि तर्फ युवाहरूको आकर्षण बढाउने कृषिमा अनुदान वितरण पद्धतिलाई प्रभावकारी बनाउने कृषि विकास द्वारा स्वरोजगार तथा सहकारी बजार 	<ul style="list-style-type: none"> लघु तथा साना सिंचाइ आयोजना मार्फत सिंचाइ सुविधा बढाउने गठन भएका कृषक समूहहरू सक्रिय बनाउन पहल गर्ने कृषि भण्डारण केन्द्र स्थापना गर्ने स्थानीय व्यापारीसँग साभेदारीको पहल गर्ने जडीबुटी खेती गर्न प्रोत्साहित गर्ने रैथाने गाँहु, धान, मकै कोदो,को विऊ संरक्षण गर्ने व्यावसायिक फलफूल तथा तरकारी खेतीमा जोड दिने स्थानीय अगुवा कृषक छनोट गरी तालिम दिने र निजहरू स्रोत

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<ul style="list-style-type: none"> ➤ तरकारी तथा फलफूल भण्डारण गर्न चिस्थान केन्द्रको अभाव ➤ कृषकहरूलाई आधुनिक खेती गर्न तालिम प्रयाप्त नभएको ➤ कृषि हाटबजारको व्यवस्था नभएको ➤ तरकारी तथा फलफूल संकलन केन्द्र नरहेको ➤ उच्च प्रतिफल दिने आधुनिक फलफूलहरू जस्तै: एभोकाडो, किवि तथा सिँउडी फल (झागन फ्रुट) आदि वारे तथा विजक उपलब्धता नभएको ➤ केही खेतीयोग्य जमिन बाँझो रहेको ➤ उत्पादनकर्ता देखि उपभोक्ता सम्म कृषि उपज बेचबिखन तथा वितरण गर्ने सहकारी संयन्त्र (Co-operative Market Model) नभएको ➤ दीर्घकालिन कृषि 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उत्पादनकर्ता उचित मूल्य नपाउने हुदा आमदानी कम हुने ➤ कृषि योजना विकासमा निर्दिष्ट लक्ष्य नभएको 	<p>Longterm Agricultural Development Strategic Plan नभएको</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ रैथाने वीउको संरक्षण र वजारीकरणका लागि समूह,सहकारी माफत चेतना अभिवृद्धि गर्ने ➤ भूमि बैंकको अवधारणा विकास गरी कार्यन्वयन गर्ने ➤ उत्पादनकर्ता देखि उपभोक्ता सम्म कृषि उपज बेचबिखन तथा वितरण गर्ने सहकारी संयन्त्र (Co-operative Market Model) बनाउन पहल गर्ने ➤ दीर्घकालिन कृषि विकास रणनीतिक योजना (Longterm Agricultural Development Strategic Plan) तर्जुमा गर्ने 	<p>संयन्त्र माफत किसानको आमदानी बढाउने</p>	<ul style="list-style-type: none"> ➤ व्यक्तिहरू तयार गरी कृषकहरूलाई तालिम दिने ➤ नमुनाकोलागि प्रत्येक वडामा कृषि हाटबजार संचालन गर्ने ➤ कृषि पेशालाई व्यवसायिकरण गर्न प्रोत्साहन गर्ने ➤ उन्नत तरीकाले खेती कृषकहरूलाई सीपमूलक तालिम दिन लगाउने ➤ कृषिमा आधारित उद्योगहरूलाई प्रोत्साहन दिने ➤ प्रत्येक वडामा कम्तीमा एक एक वटा कृषक छनोट गरी एभोकाडो, किवि तथा सिँउडी फल (झागन फ्रुट) को खेती गर्न सहयोग गर्ने ➤ महाकाली र सुर्नया नदीको फाँटहरूमा

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
विकास नभएको					<p>सिँचाइको व्यवस्था गरी बहुवाली खेती गर्न प्रोत्साहन गर्ने</p> <p>➤ भूमि बैकको अवधारणा विकास गरी बाँधो जमीनको सदुपयोग गरी उत्पादन वृद्धि गर्ने</p> <p>➤ उत्पादनकर्ता देखि उपभोक्ता सम्म कृषि उपज बेचबिखन तथा वितरण गर्ने सहकारी संयन्त्र (Co-operative Market Model) बनाउन पहल गर्ने</p> <p>➤ दीर्घकालिन कृषि विकास रणनीतिक योजना (Longterm Agricultural Development Strategic Plan) तर्जुमा गर्ने</p>

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
पशुपालन					
<ul style="list-style-type: none"> पशुपालन व्यवसायीकरण नभएको नश्ल सुधारमा गर्न सुविधा तथा सो सँग सम्बन्धित स्रोत (उन्नत राँगा, उन्नत बहर, उन्नत जातको बोका) नभएको तथा कृत्रिम गर्भाधान गराउने सुविधा नभएको व्यापारीक रुपमा दूध उत्पादन तथा बिक्री वितरण नहुनु पशु विमा कृषकहरूलाई ज्ञानको कमी तथा सुविधाको उपयोग नभएको आधुनिक भुईँ घाँस तथा डाले घाँसको खेती नहुनु पशुपक्षीजन्य नियन्त्रण 	<ul style="list-style-type: none"> पशुजन्य उत्पादनमा ह्रास आउनु पशुपालन व्यवसायको आकर्षण घट्नु किसानहरू अनुदानबाट लाभान्वित हुन नसकेको पशु स्वास्थ्य उपचार नहुदा उत्पादन घटेको दूध एवं मासुजन्य उत्पादनमा कमी पर्याप्त डाले तथा भुईँ घाँस नहुदा पशु आहारमा कमी पशु विमाबाट किसानहरू लाभान्वित हुन नसकेको उन्नत पशुपालन गर्न जनचेतनाको कमी पशुपालक कृषकहरूको आम्दानी वृद्धि हुन नसक्नु 	<ul style="list-style-type: none"> उन्नत जातका पशु उपलब्ध नहुनु र किसानहरूमा व्यवसायिकताको अभाव व्यवसायिक पशुपालनका लागि आवश्यक पूँजको अभाव पशुपालन सम्बन्धी व्यावसायिक ज्ञानको अभाव पशु औषधि पसल र प्राविधिकको उपलब्धता नहुनु अनुगमन, मुल्यांकन पद्धति कमजोर हुनु दक्ष जनशक्ति प्रयाप्त नभएको उन्नत घाँस उत्पादन नहुनु कृषकहरूले सन्तुलित आहारको महत्व नबुझ्नु कृत्रिम गर्भाधानको सुविधा नहुनु उन्नत राँगा, साँढे तथा बोकाको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> पशुपालन व्यावसायलाई व्यावसायीकरण गर्न प्रत्येक वडामा कम्तिमा एक एक वटा व्यवसायिक फर्म संचालन गर्न सहयोग गर्ने उन्नत जातका बोका, राँगाहरू उपलब्ध गराउने र कृत्रिम गर्भाधान कार्यक्रम लागु गर्ने गाई तथा भैँसी पालन तर्फ बेरोजगार युवाहरूलाई आकर्षण गराउने गाई तथा भैँसी पालन तर्फ बेरोजगार युवाहरूलाई आकर्षण गराउने बढोत्तरी गर्ने पशु आहारा व्यवस्थापनको बारेमा किसानहरूको चेतना अभिवृद्धि गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> पशुपालन व्यवसायबाट कृषकको आम्दानी वृद्धि गर्ने पशुजन्य उत्पादनमा आत्मनिर्भर बन्दै निर्यात प्रवर्धन गर्ने बेरोजगार युवाहरूलाई सामुहिक पशुपालनतर्फ आकर्षण गराउने उत्पादन वृद्धि गर्ने उन्नत जातका राँगा, साँढे र बोका वितरण गरी पशु नश्ल सुधार गर्ने नदी किनार तिर एकीकृत नमुना कुखुरा माछा पालन (कुखुरा, माछा, तरकारी) व्यवसाय संचालन गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> नश्ल सुधार तथा पशु स्रोत केन्द्र स्थापना गर्ने व्यावसायिक पशुपालनका लागि भुँइँ घाँस तथा डाले घाँस खेती विस्तार गर्ने मासु पसलहरूलाई व्यवस्थित तथा विस्तार गर्ने पशुपालन व्यवसायीकरण गर्न कृषकहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने एक वडा एक पशु पकेट निर्धारण गर्ने दूध तथा मासुजन्य उत्पादनमा गाउँ पालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउने

समस्या तथा सबालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<p>प्राविधिक जनशक्तिको अभाव</p> <p>पशु स्वास्थ्य कार्यकर्ताको अभाव</p> <p>गाउँपालिकामा दुग्ध संकलन तथा चिस्यान केन्द्र नहुनु</p> <p>आवश्यक मात्रामा एग्रेभेट नहुनु</p> <p>स्वच्छ सफा हाइजेनिक) मासुपसल सञ्चालनको अभाव</p>		<p>समयमा उचित पशु स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध नहुनु</p> <p>कृषकमा पशुस्वास्थ्यको चेतनाको कमी</p>	<p>पशुजन्य उत्पादनलाई बजारमुखी बनाउन उत्प्रेरित गर्ने (कृषक भ्रमण, प्रचारप्रसार आदि)</p> <p>उन्नत जातका गाई (कोरेली) वितरण कार्यक्रम लागु गर्ने</p> <p>पशु उपचार तथा खोप कार्यक्रमहरू लागु गर्ने</p>	<p>प्रोत्साहित गर्ने</p>	<p>पशु विमा वारे प्रचारप्रसार गर्ने तथा कृषक हरुलाई पशुविमा प्रोत्साहित गर्ने</p> <p>नश्ल सुधार तथा पशु स्रोत केन्द्र स्थापना गर्न पहल गर्ने</p> <p>व्यावसायिक पशुपालनका लागि भुइँ घाँस तथा डाले घाँस खेती विस्तार गरिने</p> <p>प्रत्येक वडामा कम्तिमा एक एक वटा मासु पसल व्यवस्थित ढंगले सञ्चालनको व्यवस्था मिलाउने</p> <p>पशुपालन फर्म सञ्चालन गर्न प्रोत्साहित गर्ने</p> <p>पशुपालन समुहहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिने</p> <p>बेरोजगार युवाहरूलाई सामूहिक पशुपालन</p>

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू व्यवसायतर्फ आकर्षित गर्ने
<p>पर्यटन</p> <ul style="list-style-type: none"> पर्यटन विकासका लागि बाह्रमासे स्तरीय सडक नभएको पर्यटकीय क्षेत्रहरूको संरक्षण,सम्बर्द्धन र प्रचारप्रसार को अभाव पर्यटन विकासको लागि होटेल-रेष्टुरा तथा अत्यावश्यक सुविधाहरूको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटकहरू आवतजावत गर्न नसक्नु पर्यटन सुविधा न्यून हुनु पर्यटनवाट आमदानी नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटन प्रार्थमिकतामा नपर्नु यातायात तथा पर्यटकीय पूर्वाधारको अभाव पर्यटकीयस्थलहरूको प्रचार प्रसार नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटन गुरुर्योजना बनाई लागु गर्ने पर्यटकीय पूर्वाधारहरूको विस्तार गर्न समन्वय गर्ने पर्यटकीयस्थलहरूको प्रचारप्रसार गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरू संख्या बढाउने पर्यटन प्रबर्द्धन द्वारा आन्तरिक राजस्व बृद्धि गर्ने पर्यटनमूलक रोजगारी सिर्जना गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> पर्यटन गुरुर्योजनाको निर्माण गर्ने पर्यटन स्थानसम्म पुग्न सडक तथा पैदलमार्ग विस्तार गर्ने पर्यटकीय स्थलको संरक्षण सम्बर्द्धन गर्ने तथा प्रचार प्रसार गर्ने आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटन प्रबर्द्धन गर्ने पर्यटकीय होटेल, आवास गृह तथा होमस्टेको व्यवस्था गर्ने शिवनाथमा भ्यूटावरको निर्माण गर्ने पर्यटन प्रबर्द्धनका लागि लगानी मैत्री वातावरण निर्माण गर्ने

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
जलस्रोत <ul style="list-style-type: none"> ➤ नदीको पानी सिँचाई लागि यथेष्ट मात्रामा प्रयोग नगरिएको ➤ आकाशोपानी संकलन तथा संरक्षण नगरिएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ जलस्रोत खेर जानु ➤ कृषि उत्पादन वृद्धि हुन नसक्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ जलस्रोत संरक्षण तथा सदुपयोग गर्न प्राविधिक ज्ञानको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ जलस्रोतको महत्व बारेमा ज्ञान प्रदान गर्ने ➤ पानीका मुहानहरूको संरक्षण गर्ने ➤ आकाशोपानी संकलन तथा सदुपयोग गर्ने ➤ आकाशोपानी संकलन तथा सदुपयोग गर्ने पोखरी निर्माण गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ जलस्रोतको सदुपयोग उत्पादन वृद्धि किसानहरूको जीवनस्तर सुधार गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नदीनालाका मूल संरक्षण गर्ने तथा पानी बहुउपयोग गर्न समुदायलाई जागरुक बनाउने ➤ प्रत्येक वडामा कम्तीमा एक एक वटा आकाशोपानी संकलन तथा संरक्षण (Rain Harvesting) गर्न पोखरी निर्माण गर्ने
बैंक तथा वित्तीय सेवा : <ul style="list-style-type: none"> ➤ वित्तीय सेवामा सबैको पहुँच नहुनु ➤ सहकारीहरूको कर्जा प्रवाहको उत्पादनमूलक कार्यमा प्रयोग न्यून रहनु ➤ बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू सञ्चालनमा विद्युत तथा इन्टरनेटको समस्या ➤ कतिपय सहकारी संस्थाहरू उद्देश्य 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वित्तीय सेवाबाट स्थानीयबासीले उचित लाभ लिन नसक्नु ➤ उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानीको कमी ➤ बैंकिङ सर्वसाधारणको पहुँच हुन नसक्नु ➤ सहकारी तथा लघु वित्तीय संस्थाहरूको नियमनमा कठिनाई 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वित्तीय सेवा उपभोग गर्न सर्वसाधारणमा चेतनाको अभाव ➤ वित्तीय सेवा प्रदायकहरू न्यून हुदा प्रतिस्पर्धात्मक नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वित्तीय सेवा प्रदायक हरूलाई आकर्षित गर्ने नीति अवलम्बन गर्ने ➤ बैंक,सहकारी तथा लघुवित्त संस्थाहरूको अनुगमन गर्ने ➤ बैंक, सहकारी तथा लघुवित्त संस्थाहरूको सेवा सुविधाबारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वित्तीय सेवामा नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने ➤ वित्तीय क्षेत्रको लगानी उत्पादनमूलक कार्यमा लगाउने ➤ सहकारीको सेवा गुणस्तरीय र प्रभावकारी बनाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ बैंकका सेवाहरू सर्वसाधारणसम्म पुर्याउन प्रचार प्रसार गर्ने र बैंक सँग आवद्ध हुन प्रेरित गर्ने ➤ वित्तीय क्षेत्रमा नागरिकहरूको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने ➤ वित्तीय क्षेत्रमा सहकारी संस्थाहरूको

समस्या तथा सबालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
अनुसार सञ्चालनमा नहुनु बचत तथा रिन सहकरि ३ वटा रहेका कृषि सहकरि ३ वटा रहेका					<p>व्यवस्थापकीय क्षमता अभिवृद्धि गर्ने</p> <p>➤ सहकारीहरूको प्रभावकारी रुपमा अनुगमन, नियन्त्रण र रेखदेख गर्ने</p> <p>➤ सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरूको लगानीलाई उत्पादनमूलक क्षेत्रमा लगानीका लागि उत्प्रेरित गर्ने</p> <p>➤ सहकारी संस्थाहरूको लगानीलाई १ गाउँ १ उत्पादन प्रवर्द्धन गर्न केन्द्रित गर्ने</p>
उद्योग तथा बजार व्यवस्थापन					
<p>➤ उद्यमशीलता सम्बन्धी ज्ञान सीपको कमी</p> <p>➤ घरेलु उद्योग तथा क्रसर संचालनका लागि विद्युत को</p>	<p>➤ स्थानीय कच्चा सामग्री खेर जानु</p> <p>➤ स्वरोजगार सृजना हुन नसक्नु</p>	<p>➤ उद्यमशीलता सम्बन्धी सीप र ज्ञानको कमी</p> <p>➤ उद्योग स्थापनाका लागि वित्तीय स्रोत अभाव</p>	<p>➤ उद्यमशीलता तालिम प्रदान गर्न सहयोग गर्ने</p> <p>➤ उद्यम वारे सूचना दिने व्यवस्था</p>	<p>➤ उद्यमशीलता मार्फत स्थानीय स्तरमा स्वरोजगार सिर्जना गरी आमदानी वृद्धि गर्ने</p>	<p>➤ उद्यम सम्बन्धी ज्ञान सीप अभिवृद्धि गर्ने</p> <p>➤ उद्यमीहरूका लागि तालिमको व्यवस्था</p>

समस्या तथा सबालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<ul style="list-style-type: none"> ➤ अभाव ➤ घरेलु उद्योग स्थापना तथा संचालनका लागि वित्तीय अभाव ➤ दर्ता भएका घरेलु उद्योगहरू निष्क्रिय रहनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्थानीय घरेलु उद्योगहरू न्यून हुनु ➤ उद्यम व्यवसायमा युवा पुस्ताको आकर्षण कम हुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आवश्यक पूर्वाधारहरूको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ मिलाउने ➤ लघु उद्यमी र वित्तीय संस्थाबिच समन्वय गर्ने ➤ आवश्यक पूर्वाधारहरूको विस्तारमा जोड दिने 		<ul style="list-style-type: none"> ➤ उद्यम संचालन गर्नका लागि आवश्यक वित्तीय -लगानीका लागि सहकारी तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई परिचालन गर्ने ➤ उत्पादित बस्तुहरूको बजारीकरण गर्ने ➤ स्थानीय जडिबुटी संकलन तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गर्न ➤ कृषक तथा व्यवसायीलाई प्रोत्साहन गर्ने ➤ दर्ता भएका घरेलु उद्योगहरू अद्यावधिक गर्ने ➤ रुग्ण उद्योगहरूको समस्या पहिचान गरी संचालनमा ल्याउन प्रयास गर्ने

२.४ सामाजिक विकास क्षेत्र

गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीको पहिलो चरणमा संभावना, समस्या र समाधानका विषयमा छलफल पश्चात दोस्रो चरणमा विभिन्न क्षेत्रका समस्याका मुख्यकारणहरू तत्कालिन असरहरू समाधानका उपायहरू र लिनुपर्ने रणनीति बारे विषयगत विस्तृत छलफल गरी रणनीति तय गरियो। गाउँपालिकाको सामाजिक विकास रणनीतिहरू तलको तालिकामा वर्णन गरीएको छ (तालिका ४, र ४.१०)

तालिका-४: सामाजिक विकास (संभावना, समस्या तथा विकासको अवस्था सम्बन्धी विवरण) 5

(शिक्षा, संस्कृति, स्वास्थ्य र पोषण, यूवा तथा खेलकुद, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण, सामाजिक सुरक्षा, खानेपानी र सरसफाई)

सम्भावना (हामीसंग के छ?)/उपक्षेत्रहरू	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
शिक्षा ➤ गाउँपालिकामा भएका कूल विद्यालय संख्या ४७ वटा ➤ सामुदायिक बाल विकास केन्द्रहरू १३ वटा ➤ आधारभूत तहका विद्यालयहरू २७ वटा ➤ माध्यमिक विद्यालय ७ वटा ➤ केही विद्यालयमा खानेपानीको सुविधा भएको ➤ विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन भएका विद्यालय संख्या ➤ पुस्तकालय सुविधा भएका माध्यमिक विद्यालयहरू : ➤ कक्ष (विद्यालय सुधार योजना) अद्यावधिक भएका विद्यालयहरू ३७ शिक्षक विवरण : ➤ आधारभूत तह (कक्षा १ देखि ५ र कक्षा ६ देखि ८ सम्म) दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकहरूको संख्या ८३ ➤ माध्यमिक तह (कक्षा ९ र १० र कक्षा ११ र १२ सम्म) दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकहरूको संख्या ३६ रहेको ➤ आधारभूत र माध्यमिक गरी सबै तहमा राहतमा कार्यरत शिक्षकहरूको संख्या १८५ रहेको विद्यालयहरूमा कोराना लगायतका महामारीको भय	➤ सबै वडाहरूमा बालविकास केन्द्रको अभाव ➤ सबैजसो विद्यालयका व्यवस्थापन समितिहरू गठन भएका तर विद्यालयको शैक्षिक गतिविधि र पठनपाठन कार्यको प्रभावकारी रेखदेख र मूल्याङ्कन अभाव ➤ केही विद्यालयहरूमा भौतिक पुर्वाधारको अभाव र भूकम्प प्रतिरोधि सुरक्षित भवनको अभाव ➤ गाउँपालिकामा प्राविधिक धारका विद्यालयहरू नभएको ➤ बालमैत्री/अपांग मैत्री भवनको अभाव ➤ विद्यालयमा पुस्तकालय, ल्याब तथा सुचना प्रविधिको कक्षाहरू (क्षेत्र) को अभाव ➤ विद्यालयहरूमा खेलमैदानको अभाव ➤ बालविकास केन्द्रमा दिवा खाजा को व्यवस्था नभएको ➤ सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी	➤ सबै वडाहरूमा बालविकास केन्द्रहरू स्थापना गरी बालविकास केन्द्रहरूमा दिवा खाजा लाई व्यवस्थापन गर्ने ➤ बालमैत्री तथा अपांगमैत्री विद्यालय भवन तथा पुर्वाधार निर्माण गर्ने ➤ विद्यालयहरूमा ल्याब, पुस्तकालय तथा सुचना प्रविधि केन्द्रको स्थापना गरी व्यवस्थापन गर्ने ➤ विद्यालयहरूको खेल मैदानलाई व्यवस्थित गर्ने ➤ सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी परिचालन गर्ने ➤ गाउँपालिकामा प्राविधिक धारका विद्यालयहरू स्थापना गर्ने ➤ शिक्षक विद्यार्थी अनुपातमा दरबन्दी मिलान गर्ने ➤ विद्यालय भनाइ र शतप्रतिशत पुर्याउने ➤ विद्यालय टिकाउ दर एवं शैक्षिक उपलब्धि दरलाई वृद्धि गर्ने ➤ प्रत्येक वर्ष विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन गर्ने

सम्भावना (हामीसंग के छ?) / उपक्षेत्रहरू	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
	<p>परिचालनको कमी</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ शिक्षक विद्यार्थी अनुपात अनुसार ➤ दरबन्दी मिलान नभएको ➤ बाल विकास केन्द्रको अभावमा अधिकांश पूर्व प्राथमिक उमेर तहका बालबालिकाहरू बा.वि. केन्द्र भन्दा बाहिर रहेका ➤ विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन नभएको ➤ गाउँपालिका स्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलापहरूको प्रभावकारी एवं नियमित रूपमा आयोजना हुने नगरेको ➤ विद्यालयहरूमा लेखा तथा अन्य कर्मचारीको अभाव रहेको ➤ पर्याप्त मात्रा स्वास्थ्य सुरक्षाका साधनहरू(सेनीटाइजर, मास्क, साबुन, पानी, ग्लोबस आदि) उपलब्ध नभएको ➤ स्वास्थ्य मापदण्ड अनुसार सामाजिक दुरी कायम गर्न विद्यालयहरूमा पूर्वाधारको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिका स्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गर्ने ➤ -विद्यालयहरूमा लेखा तथा अन्य प्रशासनिक दरबन्दी सृजना गरी उचित व्यवस्थापन गर्ने ➤ शिक्षक विद्यार्थी अनुपातलाई राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार गर्ने गराउने व्यवस्था मिलाउने ➤ प्रत्येक विद्यालयमा पर्याप्त मात्रामा स्वास्थ्य सुरक्षाका साधनहरू(सेनीटाइजर, मास्क, साबुन, पानी, ग्लोबस आदि) को व्यवस्था गर्ने
<p>संस्कृति</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ शिव मन्दिरको मेला ➤ गाउँपालिका नजिक रहेको बन्नीधार धार्मिकस्थल (विहे व्रतबन्ध, धार्मिकस्थान गरिने प्रसिद्ध स्थान) ➤ गौरा पर्व 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा प्रचारप्रसार एवं अत्यावश्यक पूर्वाधारहरू (सामुदायिक भवन, बिजुली, खानेपानी, साभा चौतारी, सार्वजनिक शौचालय आदि) को कमी ➤ बन्नीधार धार्मिकस्थल संरक्षण नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्थानीय तथा राष्ट्रिय संस्कृतिको संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा प्रचारप्रसार एवं अत्यावश्यक पूर्वाधारहरू (सामुदायिक भवन, बिजुली, खानेपानी, साभा चौतारी, सार्वजनिक शौचालय आदि) को व्यवस्था गर्ने ➤ बन्नीधार धार्मिकस्थलको संरक्षण गर्न जलस्रोतको संरक्षण गर्ने, व्रतबन्ध तथा स्नान कुण्ड बनाउने र

सम्भावना (हामीसंग के छ?) / उपक्षेत्रहरू	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<ul style="list-style-type: none"> ➤ विपु पर्व / नयाँ वर्ष ➤ माघे संक्रान्ति, (नरहरी) ➤ डेउडा नाच ➤ विभिन्न मेला / जात्रा ➤ राष्ट्रिय पर्वहरू (दशैं, तिहार, रामनवमी, कृष्णाष्टमी, जनैपूर्णिमा आदि) <p>आधारभूत स्वास्थ्य तथा पोषण</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ स्वास्थ्य चौकी ३ वटा ➤ बर्थिड सेन्टर ६ वटा रहेका ➤ टि.बी. उपचार केन्द्र ३ वटा रहेका ➤ हे. अ. ३ जना ➤ सि.अ.हे.व. / अ.हे.व. ६ जना ➤ सि.अ.न.मि. / अ.न.मि. ६ जना ➤ ल्याब अ. १ जना ➤ महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका संख्या ४६ जना ➤ परिवार नियोजन सेवा उपलब्ध गराउने संस्था संख्या ३ वटा ➤ कोभिड १९ को पिसिआर परीक्षण सेवा र कोभिड उपचार केन्द्र उपलब्ध भएको ➤ बाल तथा मातृ खोप सेवा संचालनमा रहेको ➤ गाउँपालिका पूर्ण खोप पालिकाको रूपमा रहेका बालबालिकाको खोपमा सुनिश्चितता ९९ प्रतिशत र महिलाको टि.टि. खोप ८५ प्रतिशत रहेको 	<p>स्वास्थ्य चौकीहरूमा न्यूनतम सुविधा उपलब्ध हुन नसकेको</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ बर्थिड सेन्टर अप्रयाप्त ➤ सम्पूर्ण स्वास्थ्य चौकीमा संस्थामा स्वच्छ खानेपानीको कमी ➤ स्वास्थ्य संस्थामा कर्मचारी आवासको कमी ➤ स्वास्थ्य संस्थाको आफ्नो जग्गा नभएर नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुसार भवन नभएको ➤ भौगोलिक कारणले खोप तथा गाउँघर क्लिनिकमा संचालनमा कठिनाई ➤ स्वास्थ्य संस्थामा दक्ष प्रसुती सेवा प्रदायक SBA(Skilled Birth Attendants) नसकेको कमी ➤ स्वास्थ्य संस्थामा घेरवार नभएको ➤ इमर्जेन्सी सेवा नभएको ➤ स्वास्थ्य सेवा संचालनमा स्रोत र साधनको कमी 	<p>धर्मशाला निर्माण गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ घुम्ती स्वास्थ्य सिविर संचालन गर्ने ➤ सबै स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्ने ➤ बर्थिड सेन्टरको पर्याप्त व्यवस्था गर्ने ➤ स्वास्थ्य क्षेत्रमा उपकरण तथा विद्युतीय हाजिरको व्यवस्था गर्ने ➤ शौचालय नभएको ठाउँमा शौचालयको व्यवस्था गर्ने ➤ खोप तथा गाउँघर क्लिनिक संचालन गर्ने ➤ महिला स्वास्थ्य स्वयम सेविका (FCHV) को क्षमता विकास गर्ने ➤ स्वास्थ्यकर्मी लाई दक्ष प्रसुती सेवा प्रदायक (SBA) तालिमको व्यवस्था गर्ने ➤ भौगोलिक अवस्था अनुसार सामुदायिक स्वास्थ्य चौकीको संख्या थप गर्ने र आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य कर्मचारीहरूको दरबन्दी थप गर्ने एवं स्वास्थ्यकर्मीहरूको कार्य उत्प्रेरणा अभिवृद्धिको लागि

सम्भावना (हामीसंग के छ?) / उपक्षेत्रहरू	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्वास्थ्य चौकीमा सुरक्षा, सरसफाई शौचालयको अपर्याप्तता ➤ स्वास्थ्य चौकीमा ल्यावको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> विशेष प्रोत्साहन सुविधाको व्यवस्था गर्ने । ➤ पर्याप्त मात्रामा स्वास्थ्य पूर्वाधार तयार गर्ने ➤ सामुदायिक स्वास्थ्य इकाईको व्यवस्था गर्ने ➤ स्वास्थ्य चौकीहरूमा परिवार नियोजन सेवा कार्यक्रम संचालन गर्ने ➤ मातृशिशु स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्ने ➤ वृद्धि अनुगमन तथा पोषण सेवा संचालन गर्ने ➤ स्वास्थ्य संस्थाहरूमा क्षय रोग कुष्ठरोग सेवा संचालन गर्ने ➤ स्वास्थ्य संस्थाहरूमा एच आई भि परिक्षण सेवा संचालन गर्ने ➤ स्वास्थ्य संस्थाहरूमा खानेपानीको व्यवस्था गर्ने ➤ गाउँपालिका भित्र वर्षको एक पटक आँखा शिविर सञ्चालन गर्ने
<p>सामाजिक सुरक्षा (एकल महिला, वालवालिका, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिक, आदि)</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ एकल महिला संख्या ४७३ जना ➤ अपाङ्ग संख्या ६८ जना ➤ ज्येष्ठ नागरिक संख्या ८६३ ➤ अपागता भएका वालवालिका संख्या ७७ जना ➤ वालवालिका संख्या ७४१ जना ➤ मुक्त हलिया ४० घरपरिवार 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ समान व्यवहार नहुनु ➤ एकल महिला, वालवालिका, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिक मैत्री सुविधा तथा जनचेतनाको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ एकल महिला, वालवालिका, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिक मैत्री सुविधा तथा जनचेतनाको वृद्धि गर्ने ➤ एकल महिला, वालवालिका, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिक लाई भेदभाव नगर्ने ➤ एकल महिला, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिक र लोपोन्मुख समुदायलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता निरन्तरताका साथै अनुगमन गर्ने
<p>खानेपानी तथा सरसफाई</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ स्वच्छ खानेपानी पुरेको परिवार संख्या अत्यन्त कम रहेको ➤ सुख्खायाममा खानेपानी आपूर्ति समस्या ➤ शिवनाथ गाउँपालिका खुला दिशामुक्त घोषणा भएको तर शतप्रतिशत घरहरूमा शौचालय सुविधा नपुरेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ खानेपानीको मूल तथा मुहानहरू संरक्षण नहुनु ➤ बृहत खानेपानी आयोजनाको अभाव ➤ खुला दिसामुक्त गाउँपालिका घोषणा भएता पनि अधिकांस घरहरूमा शौचालयको अभाव रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ बृहत खानेपानी आयोजना मार्फत खानेपानी व्यवस्था गर्ने ➤ प्रत्येक घरमा शौचालयको सुविधा उपलब्ध गराउने ➤ पानी शुद्धिकरणका विधिहरूको अवलम्बन गर्ने ➤ पूर्ण सरसफाइका सूचकहरू पुरा गर्ने

सम्भावना (हामीसंग के छ?) / उपक्षेत्रहरू	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<p>सामाजिक समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ वटा महिला तथा आमा समूहहरू संचालनमा रहेको ➤ सबै विद्यालयमा छात्राको भनाइ वृद्धि भएको ➤ गाउँपालिका ४० जना मुक्त हलिया रहेका 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको संरचनामा महिला तथा दलितको व्यवस्था भएता पनि अर्थपूर्ण सहभागितामा कमी ➤ गाउँपालिकाको संगठन संरचनामा महिला तथा बालबालिका शाखा तथा कर्मचारीको कमी ➤ छुवाछुतको व्यवहारलाई पूर्णरूपमा अन्त्य गर्न नसकेको ➤ बालविवाहको प्रचलनलाई पूर्णरूपमा रोक लगाउन नसकिएको ➤ युवा तथा किशोर किशोरी परामर्श केन्द्रको कमी ➤ महिला हिंसा कायमै रहनु ➤ महिलाहरूको आर्थिक कारोबारमा संलग्नता न्युन हुनु ➤ महिलाहरूको सम्पत्ति माथिको स्वामित्वमा कमी ➤ बालमैत्री कानुनको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु ➤ ज्येष्ठ नागरिक सुरक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमको अभाव (जस्तै: पार्क, मिडिड स्थल, सार्वजनिक पुस्तकालय, वृद्धाश्रम आदि) ➤ मुक्त हलियाहरूको जीवोपार्जनको उचित व्यवस्था नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्थानीय तहको संरचनाहरूमा महिला तथा दलितहरूको सार्थक सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने वातावरण सृजना गर्ने ➤ सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा आवश्यक बजेट व्यवस्था गर्ने ➤ महिला तथा आमा समूहहरूलाई क्षमता विकासको माध्यमबाट सक्रिय बनाउने ➤ गाउँपालिकाको संगठन संरचनामा महिला तथा बालबालिका शाखा तथा कर्मचारीको व्यवस्था गर्ने ➤ बाल विवाहलाई निरुत्साहित तथा निर्मूल गर्ने ➤ युवा तथा किशोरीहरूको लागि परामर्श केन्द्रको स्थापना र परामर्शको व्यवस्था गर्ने ➤ महिला हिंसालाई न्यूनीकरण गर्ने ➤ महिलाहरूको आर्थिक गतिविधिमा संलग्नता वृद्धि गराउन आयमूलक सीप अभिवृद्धि कार्यक्रमका साथै महिला उद्यमीहरूलाई प्रोत्साहन उपलब्ध गराउने ➤ महिलाहरूको कार्यवोभ्र घटाउन पुरुषहरूमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ➤ पैतृक सम्पत्तिमा महिलाहरूको समान अधिकारको कानुनी व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्ने ➤ बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने ➤ ज्येष्ठ नागरिकको लागि मैत्री कार्यक्रम ल्याउने ➤ मुक्त हलियाहरूको जीवोपार्जनको लागि रोजगारीको अवसरमा प्राथमिकता दिने साथै सीपमूलक तालिम विई स्वरोजगारको लागि आर्थिक

सम्भावना (हामीसंग के छ?) / उपक्षेत्र	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<p>युवा तथा खेलकूद</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ विद्यालयहरूमा सामान्य खेल मैदान रहेको ➤ गाउँपालिका बाट खेलकूदमा बजेट बिनियोजित भएको ➤ गाउँपालिका स्तरीय खेलकूद प्रतियोगिता संचालन भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्याप्त खेलमैदान र खेल पूर्वाधारको कमी ➤ खेलाडीहरूको प्रोत्साहनमा कमी ➤ खेलकूद सामग्रीको कमी ➤ खेलकूद मैदान तथा कभर्डहलको कमी ➤ खेलकूद सुविधा तथा प्रशिक्षको कमी 	<p>प्रोत्साहन दिने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ सुविधा सम्पन्न खेल मैदान तथा पूर्वाधार निर्माण गर्ने ➤ खेलाडीहरूलाई तालिम तथा प्रोत्साहन गर्ने ➤ मापदण्ड अनुसारको खेलकूद मैदान र गाउँपालिकास्तरमा कम्तीमा एउटा कभर्ड हल निर्माण गर्ने ➤ खेलकूद सामग्रीको व्यवस्था गर्ने ➤ प्रत्येक वडामा एक एक वटा युवा क्लबको स्थापना सञ्चालन गर्ने ➤ युवा परिचालन गरी सामाजिक जागरण, सामाजिक परिचालन तथा विकासका कार्यक्रम संचालन गर्ने

सामाजिक विकास क्षेत्रका समस्या तथा सवालहरू, समाधानका उपायहरू र लिनुपर्ने रणनीतिहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

तालिका -४.१ सामाजिक विकास क्षेत्रका समस्या तथा सवालहरू, समाधानका उपायहरू र लिनुपर्ने रणनीति 6

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
शिक्षा ➤ सबै वडाहरूमा बालविकास केन्द्रको अभाव ➤ सबैजसो विद्यालयका व्यवस्थापन समितिहरू गठन भएका तर विद्यालयको शैक्षिक गतिविधि र पठनपाठन कार्यको प्रभावकारी रेखदेख र मूल्याङ्कन अभाव ➤ केही विद्यालयहरूमा भौतिक पूर्वाधारको अभाव र भूकम्प प्रतिरोधि सुरक्षित भवनको अभाव ➤ गाउँपालिकामा प्राविधिक धारका विद्यालयहरू नभएको बालमैत्री/अपाग मैत्री भवनको अभाव ➤ विद्यालयमा पुस्तकालय, ल्याब तथा सुचना प्राविधिक कक्षाहरू (	➤ सानो उमेरका बालबालिकाहरूको पढाई नहुनु ➤ विद्यार्थीको पढाईको स्तरमा कमी ➤ प्राविधिक जनशक्ति उत्पादनमा कमी ➤ अन्धा तथा बहिरालाई शिक्षामा पहुँच नहुनु ➤ माथिल्लो कक्षाका विद्यार्थी घट्टै जानु ➤ असुरक्षित कक्षा कोठा तथा भवन ➤ पर्याप्त खेलकुदको अवसरको अभावमा विद्यार्थीहरूको शारीरिक क्षमता विकास हुन नसक्नु ➤ छात्राहरू विद्यालयमा नियमित नहुनु ➤ विद्यार्थीको सिकाइ उपलब्धि न्यून हुनु र शिक्षाको गुणस्तरमा कमी	➤ बाल विकास केन्द्र नभएर ➤ प्राविधिक विद्यालयको अभाव ➤ पर्याप्त कक्षा कोठा तथा जनशक्तिको अभाव ➤ अंग्रेजी माध्यममा कक्षा संचालन नहुनु ➤ विद्यालयमा खेलकुद मैदानको अपुग ➤ विद्यार्थी संख्यामा कमी ➤ शिक्षकको दरबन्दी कम ➤ घेरावार गर्ने वजेटको अभाव ➤ पुस्तकालय वाचनालयको अद्यावधिक तथा सुविधासम्पन्न नभएको ➤ पुस्तकालय व्यवस्थापन तथा	➤ बाल विकास केन्द्र स्थापना गर्ने ➤ कम्तीमा एउटा विद्यालयलाई नमूना बनाउन ➤ प्रोत्साहन गर्ने ➤ संभाव्यता अध्ययन गरी कम्तीमा एउटा प्राविधिक मा.वि.मा स्तर र विषय छनोट गर्नुपर्ने ➤ कक्षा थप र विशेष शिक्षकको आपूर्ति गर्ने ➤ अभिभावकको सहयोगमा अंग्रेजी माध्यमबाट पठनपाठन गराउने ➤ कक्षागत र विषयगत शिक्षकको दरबन्दी थप गर्ने ➤ वजेटको व्यवस्था गरी घेरावार गर्ने ➤ विद्यालयहरूमा पुस्तकालय वाचनालय स्थापना	➤ बालविकास केन्द्र ➤ बालविकास सेवा सहजकर्ताको सुविधा थप गर्नुपर्ने ➤ नमूना विद्यालयको निर्माण गर्ने ➤ प्राविधिक जनशक्ति तयार गर्ने ➤ विषय शिक्षामा पहुँच बढाउने ➤ नमूना विद्यालयमा माध्यममा अंग्रेजी शिक्षण सिकाइ संचालन गर्ने ➤ विद्यालयमा शैक्षिक वातावरण बनाई त्रासरोहित संचालन गर्ने ➤ छात्रालाई विद्यालयमा नियमित पठनपाठनको वातावरण बनाएर ➤ विद्यालयको शैक्षिक पठनपाठनको शैक्षिक वातावरणमा सुधार	➤ सबै वडाहरूमा बालविकास केन्द्रहरू स्थापना गरी बालविकास केन्द्रहरूमा दिवा खाजा लाई व्यवस्थापन गर्ने ➤ बालमैत्री तथा अपागमैत्री विद्यालय भवन तथा पूर्वाधार निर्माण गर्ने ➤ विद्यालयहरूमा ल्याब, पुस्तकालय तथा सुचना प्राविधिक केन्द्रको स्थापना गरी व्यवस्थापन गर्ने ➤ विद्यालयहरूको खेल मैदानलाई व्यवस्थित गर्ने ➤ सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी परिचालन गर्ने ➤ गाउँपालिकामा एउटा प्राविधिक मा.वि./उ.मा.वि. स्थापना गर्ने ➤ शिक्षक विद्यार्थी अनुपातमा दरबन्दी मिलान गर्ने ➤ विद्यालय भर्नादर

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<ul style="list-style-type: none"> ➤ (भ्रष्ट) को अभाव ➤ विद्यालयहरूमा खेलमैदानको अभाव ➤ बालविकास केन्द्रमा दिवा खाजा को व्यवस्था नभएको ➤ सामुदायिक सिकाइ केन्द्रको प्रभावकारी परिचालनको कमी ➤ शिक्षक विद्यार्थी अनुपात अनुसार ➤ दरबन्दी मिलान नभएको ➤ बाल विकास केन्द्रको अभावमा अधिकांश पूर्व प्राथमिक उमेर तहका बालबालिकाहरू बा.वि. केन्द्र भन्दा बाहिर रहेका ➤ विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन नभएको ➤ गाउँपालिका स्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलापहरूको प्रभावकारी एवं नियमित रुपमा आयोजना हुने नगरेको ➤ विद्यालयहरूमा लेखा तथा अन्य 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ कक्षा व्यवस्थापन गर्न कठिन ➤ विद्यालय परिसरमा घेरावार निर्माण नहुँदा गाई-वस्तु तथा अनावश्यक व्यक्तिहरूको प्रवेशले विद्यालयको वातावरणमा प्रतिकूल असर पर्ने ➤ पढ्ने बानीको विकास नहुनु ➤ भएका पुस्तकालयको नियमित प्रयोग नहुनु ➤ आधुनिक सूचना प्रविधि र शिक्षण विधिको प्रयोग कम हुनु ➤ शिक्षाको गुणस्तर कम हुनु ➤ सिकाइ उपलब्धि कम हुनु ➤ कक्षा ९-१२ मा प्राविधिक धार संचालन नहुनाले प्राविधिक विषय पढ्न चाहने विद्यार्थीले अन्यत्र पढ्न जाँदा ठूलो धनराशी खर्च गर्नु परेको ➤ प्र.अ.लाई प्रशासनिक काममा बोक्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ जानकारीको कमी ➤ विद्यार्थीहरूको ICT मा पहुँच कम हुनु ➤ विज्ञान प्रयोगशाला सबै मा.वि.मा नहुनु ➤ विद्यार्थी संख्या र विषयगत शिक्षक कम हुनु ➤ प्राविधिक विद्यालय नभएकोले ➤ विद्यालयमा सहायक कर्मचारीको नभएर ➤ विद्यार्थी नियमित नहुनु, शिक्षकको विद्यार्थी संख्यामा कमी हुनु ➤ कक्षमा विद्यार्थी टिकाई राख्न नसक्नु ➤ छात्रवासको अभाव ➤ शिक्षाको गुणस्तर कम हुनु ➤ नतिजा विश्लेषण र अभिलेखीकरण नहुनु ➤ खेलकूद शिक्षकको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गरी व्यवस्थित गर्ने ➤ कम्तीमा मा.वि तहमा ICT संचालन गरी internet सुविधा स्थापना गर्ने ➤ विद्यालयहरू मा पठनपाठनका लागि स्मार्ट प्रविधिको प्रयोग गर्ने ➤ विज्ञान प्रयोगशाला स्थापना गर्ने ➤ दरबन्दी थप गरेर विषयगत शिक्षकको व्यवस्था गरेर ➤ गाउँपालिकामा एउटा प्राविधिक स्तरको शिक्षा उपलब्ध गराउने ➤ मा.वि. स्तरको विद्यालय प्राविधिक विद्यालय स्थापना गर्ने ➤ सहायक कर्मचारीको दरबन्दी थप गर्ने ➤ गरीब, तथा मुक्त हलियाका छात्राछोरीहरूलाई मा.वि. तहको ११ र १२ कक्षासम्म पठनपाठनको लागि छात्रवृत्ति दिएर 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गरेर ➤ पुस्तकालय वाचनालयमा विद्यार्थीको पहुँच बढाउने ➤ ICT को स्थापना गरी आधुनिक शिक्षण विधिको प्रयोग बढाउने ➤ विद्यालयहरू मा पठनपाठनका लागि स्मार्ट प्रविधिको प्रयोग गर्ने ➤ प्रयोगात्मक कक्षमा विद्यार्थीको पहुँच बढाउने ➤ विषयगत शिक्षक उपलब्ध गराउने ➤ प्राविधिक शिक्षामा विद्यार्थीको पहुँच बढाउने ➤ शैक्षिक गुणस्तर वृद्धि गर्ने ➤ गरीब, तथा मुक्त हलियाका छात्राछोरीहरूलाई मा.वि. तहको शिक्षा सम्म पहुँच बढाउने ➤ सिकाई उपलब्धि बढाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ शतप्रतिशत पुर्याउने ➤ शिक्षक उपलब्धि दरलाई वृद्धि गर्ने ➤ विद्यालयहरू मा पठनपाठनका लागि स्मार्ट प्रविधिको प्रयोग गर्ने ➤ प्रत्येक वर्ष विद्यालय सुधार योजना अद्यावधिक तथा कार्यान्वयन गर्ने ➤ गाउँपालिका स्तरीय अतिरिक्त क्रियाकलाप संचालन गर्ने ➤ विद्यालयहरूमा लेखा तथा अन्य प्रशासनिक दरबन्दी सृजना गरी उचित व्यवस्थापन गर्ने ➤ शिक्षक विद्यार्थी अनुपातलाई राष्ट्रिय मापदण्ड अनुसार गर्ने ➤ गराउने व्यवस्था मिलाउने ➤ प्रत्येक विद्यालयमा पर्याप्त मात्रामा स्वास्थ्य सुरक्षाका साधनहरू(सेनीटाइजर, मास्क, साबुन, पानी, ग्लोबस आदि) को व्यवस्था गर्ने

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<ul style="list-style-type: none"> कर्मचारीको अभाव रहेको पर्याप्त मात्रा स्वास्थ्य सुरक्षाका साधनहरू (सेनीटाइजर, मास्क, साबुन, पानी, ग्लोब्स आदि) उपलब्ध नभएको स्वास्थ्य मापदण्ड अनुसार सामाजिक दुरी कायम गर्न विद्यालयहरूमा पूर्वाधारको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> कर्मचारी संख्या कम र न्यून तलब भत्ता ठिक उमेरका विद्यार्थी ठिक कक्षामा नहुनु र विचमै कक्षा छोड्नु शैक्षिक सत्रको विचमै विद्यालय छोड्नु, सिकाइ उपलब्धि कम हुनु, विद्यालयमा विद्यार्थी कम हुनु प्रयोगात्मक शिक्षाको कमी विद्यालयको वातावरण रमणीय र सुन्दर नहुनु 		<ul style="list-style-type: none"> ठिक समयमा भर्ना गराउन अभिभावक सचेतना कार्यक्रम र शिक्षा प्रदान गरेर कम्तीमा एउटा प्राविधिक धारको मा.वि.मा आवासीय विद्यालय संचालन गरेर अभिभावकलाई शिक्षाप्रति सचेत गरेर खेलकुद शिक्षकको व्यवस्था गरेर वर्षमा १ पटक विद्यालयले शैक्षिक प्रदर्शनी कार्यक्रमको आयोजना गरेर 	<ul style="list-style-type: none"> खुद भनाइ बढाउने विचमै कक्षा छोड्ने दर घटाउने प्रयोगात्मक शिक्षा प्रदान गर्ने र विद्यालयको वातावरण सफा स्वच्छ र हरियाली बनाउने शैक्षिक प्रदर्शनी आयोजना गरी शैक्षिक गतिविधिमा सुधार गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> शिक्षकहरूलाई तालिमको व्यवस्था गर्ने
<p>संस्कृति</p> <ul style="list-style-type: none"> बन्नीधार धार्मिकस्थल संरक्षण नभएको संस्कृति संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा प्रचारप्रसार एवं अत्यावश्यक पूर्वाधारहरू (सामुदायिक भवन, बिजुली, खानेपानी, साभा चौतारी, सार्वजनिक शौचालय आदि) को कमी 	<ul style="list-style-type: none"> कला संस्कृति लोप हुने खतरा धार्मिक स्थलहरू मासिने खतरा नयाँ पुस्ताहरूको परम्परागत एवं मौलिक कला, संस्कृति तथा चाडपर्वहरू प्रतिको आकर्षण घट्ने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> कला संस्कृति संरक्षणका लागि उचित नीति अबलम्बन नहुनु युवा पुस्ताहरूलाई मौलिक संस्कृति तर्फ आकर्षित गर्न नसक्नु बाह्य संस्कृतिको प्रभाव बढ्दै जानु 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय कला संस्कृति संरक्षणका लागि नीति तथा कार्यक्रम संचालन गर्नुपर्ने नयाँ पुस्ताहरूलाई मौलिक संस्कृति प्रति आकर्षित गराउनुपर्ने कला संस्कृतिहरूबारे जनजागरण जगाउन प्रचारप्रसार सामग्रीहरू तयार पार्ने 	<ul style="list-style-type: none"> स्थानीय कला तथा संस्कृतिको जगेर्ना गर्ने मौलिक कला तथा संस्कृति प्रति नयाँ पुस्ताको रीच अभिवृद्धि गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> बन्नीधार धार्मिकस्थलको संरक्षण गर्न जलस्रोतको संरक्षण गर्ने, व्रतबन्ध तथा स्नान कुण्ड बनाउने र धर्मशाला निर्माण गर्ने स्थानीय तथा राष्ट्रिय संस्कृतिको संरक्षण, प्रवर्द्धन तथा प्रचारप्रसार एवं अत्यावश्यक पूर्वाधारहरू (सामुदायिक

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<p>स्वास्थ्य तथा पोषण</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ स्वास्थ्य चौकीहरूमा न्यूनतम सुविधा उपलब्ध हुन नसकेको ➤ बर्थेड सेन्टर अप्र्याप्त ➤ सम्पूर्ण स्वास्थ्य चौकीमा संस्थामा स्वच्छ खानेपानीको कमी ➤ स्वास्थ्य संस्थामा कर्मचारी आवासको कमी ➤ स्वास्थ्य संस्थाको आफ्नो जग्गा नभएर नेपाल सरकारको मापदण्ड अनुसार भवन नभएको ➤ भौगोलिक कारणले खोप तथा गाउँघर क्लिनिकमा संचालनमा कठिनाई ➤ स्वास्थ्य संस्थामा दक्ष प्रसूती सेवा प्रदायक 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गुणस्तरीय तथा आधारभूत स्वास्थ्य सेवामा कमी ➤ मातृ तथा शिशु मृत्युदर बढ्ने खतरा ➤ प्रभावकारी आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा संचालन नहुनु ➤ सामान्य विमारी बाहिर सिफारिस गर्नुपर्ने तथा बाटैमा मृत्यु हुने खतरा ➤ जटिल प्रकारको स्वास्थ्य सेवा प्राप्त नहुनु ➤ सुत्केरी गराउन टाढा लैजानु पर्ने ➤ खोपलाई सुरक्षित ढंगले संचालीत गर्न गाह्रो हुने ➤ खोप सेवा सुचारु गर्न 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पर्याप्त भौतिक पूर्वाधार नहुनु ➤ स्वास्थ्य संस्थामा आवश्यक उपकरणको व्यवस्था नहुनु ➤ स्वास्थ्यकर्मिहरूको लागी आवश्यक तालिम र क्षमता विकास नहुनु ➤ स्वास्थ्य रोगहरूप्रति नागरिकहरूको चेतना न्यून हुनु ➤ बर्थेड सेन्टर र सामुदायिक स्वास्थ्य इकाईमा प्रयाप्त सेवा नहुदा जनता स्वास्थ्य सेवाबाट बञ्चित हुने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्वास्थ्य क्षेत्रको सुधारका लागि नीति निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्नुपर्ने ➤ आवश्यक भौतिक पूर्वाधारको व्यवस्था भिलाउनु पर्ने ➤ आवश्यक उपकरण तथा औजारहरूको व्यवस्था हुनु पर्ने ➤ स्वास्थ्य विमा कार्यक्रम लागु गर्न चेतना अभिवृद्धि गर्नु पर्ने ➤ २४ घण्टे प्रसूति सेवा बिस्तार उपलब्ध गराउनु पर्ने ➤ महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविकाहरूको क्षमता विकास गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ जनतालाई स्वास्थ्य सेवाको मौलिक हक प्रदान गर्नु ➤ मातृमृत्युदर र शिशुमृत्युदर घटाउनु ➤ जनतालाई सहज ढंगले स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउनु ➤ सर्वसुलभ तरिकाले सुत्केरी सेवा प्रदान गर्नु ➤ आँखाका रोगी र मानसिक रोगीलाई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नु ➤ सेवाग्राहीलाई गुणस्तरीय सेवा प्रवाह 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भवन, बिजुली, खानेपानी, साँझा चौतारी, सार्वजनिक शौचालय आदि) को व्यवस्था गर्ने ➤ स्थानीय मौलिक कला संस्कृति वारे श्रव्य दृश्य सामग्री तयार गरी प्रचारप्रसार गर्ने
					<ul style="list-style-type: none"> ➤ घुम्ती स्वास्थ्य सिबिर संचालन गर्ने ➤ सबै स्वास्थ्य संस्थामा स्वच्छ खानेपानीको व्यवस्था गर्ने ➤ बर्थेड सेन्टरको पर्याप्त व्यवस्था गर्ने ➤ स्वास्थ्य क्षेत्रमा उपकरण तथा विद्युतीय हाजिरको व्यवस्था गर्ने ➤ शौचालय नभएको ठाउँमा शौचालयको व्यवस्था गर्ने ➤ खोप तथा गाउँघर क्लिनिक संचालन गर्ने ➤ महिला स्वास्थ्य स्वयम् सेविका (FCHV) को क्षमता विकास गर्ने ➤ स्वास्थ्यकर्मी लाई दक्ष

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<p>SBA(Skilled Birth Attendants) नर्सको कमी</p> <p>स्वास्थ्य संस्थामा घेरवार नभएको</p> <p>इमर्जेन्सी सेवा नभएको</p> <p>स्वास्थ्य सेवा संचालनमा स्रोत र साधनको कमी</p> <p>स्वास्थ्य चौकीमा सुरक्षा, सरसफाई शौचालयको अपर्याप्तता</p> <p>स्वास्थ्य चौकीमा ल्यावको अभाव</p>	<p>गाह्रो</p> <p>स्वास्थ्य सरसफाईमा समस्या</p> <p>विजुलीको वैकल्पिक Back up को व्यवस्था नहुदा काम गर्न अप्ठ्यारो</p> <p>आँखा तथा मानसिक रोगको सेवाबाट जनता वंचित हुने</p> <p>स्वास्थ्य सेवा प्रवाहमा समस्या</p> <p>दीर्घ रोगी विरामीलाई आयुर्वेदीय सेवा प्राप्त नहुनु,</p> <p>नसर्ने रोगको रोकथाम गर्न नसकिएको</p> <p>स्तनपानलाई बढावा दिन सुत्करी आमाको लागि प्रोटीन एवं दूधवर्धक आयुर्वेदिय औषधि वितरण र रोग प्रतिरोधात्मक क्षमता बढाउन नसक्नु</p> <p>आवश्यक पर्ने औषधि प्राप्त नहुनु</p> <p>क्षयरोगीले सर्वसुलभ र निशुल्क उपचार सेवा</p>	<p>बर्थिङ सेन्टर टाढा भएर</p> <p>भौतिक सुविधाको अभाव</p> <p>खानेपानी तथा विजुलीको नियमित आपूर्ती नहुनु</p> <p>गाउँपालिका अन्तर्गत स्वास्थ्य संस्थामा आँखा र मानसिक स्वास्थ्य</p> <p>विभिन्न विषयका प्राविधिक कर्मचारी नभएर</p> <p>सबै वडामा आयुर्वेदिक औषधालय नहुनु</p> <p>नसर्ने रोगको वितरण गर्ने सरकारको नभएको</p> <p>मूल्क क्लिनिक सुविधा नभएर</p>	<p>सामुदायिक स्वास्थ्य इकाई गठन गर्ने</p> <p>खानेपानी तथा पूर्ण सरसफाई कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने</p> <p>जनताको स्वास्थ्य हाम्रो स्वास्थ्य भन्ने नारालाई आत्मसात गर्दै आर्थिक, भौतिक, जनशक्तिमा योजनाबद्ध कार्यक्रम अगाडी बढाउनु पर्ने</p> <p>गाउँपालिकाले बर्थिङ सेन्टर स्थापना गर्न पहल गर्नुपर्ने</p> <p>भौतिक संरचना निर्माण गर्ने</p> <p>आवश्यक स्वास्थ्य औजार र उपकरणको व्यवस्था गर्ने</p> <p>गाउँपालिकाले वजेट छुट्याएर नियमित खानेपानी र विजुली Backup को व्यवस्था गर्नुपर्ने</p> <p>आँखा केन्द्रको नियमित</p>	<p>गर्न छिटो छरितो सेवा प्रवाह गर्ने</p> <p>आयुर्वेदिक सेवा उपलब्ध गराउनु</p> <p>जनतालाई सर्वसुलभ औषधि मुलो उपलब्ध गराई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नु</p> <p>क्षयरोगीको प्रभावकारी उपचार गर्ने</p> <p>समाजमा लाज लगायत अन्य कारणले लुकेर बसेका रोगी र रोग पत्ता लगाउनु उनीहरूको निशुल्क उपचार गर्नु</p>	<p>प्रसुती सेवा प्रदायक (SBA) तालिमको व्यवस्था गर्ने</p> <p>भौगोलिक अवस्था अनुसार सामुदायिक स्वास्थ्य चौकीको संख्या थप गर्ने र आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य कर्मचारीहरूको दरबन्दी थप गर्ने एवं स्वास्थ्यकर्मीहरूको कार्य उत्प्रेरणा अभिवृद्धिको लागि विशेष प्रोत्साहन सुविधाको व्यवस्था गर्ने</p> <p>प्रयाप्त मात्रामा स्वास्थ्य पूर्वाधार तयार गर्ने</p> <p>सामुदायिक स्वास्थ्य इकाईको व्यवस्था गर्ने</p> <p>स्वास्थ्य चौकीहरूमा परिवार नियोजन सेवा कार्यक्रम संचालन गर्ने</p> <p>मातृशिशु स्वास्थ्य सेवा संचालन गर्ने</p> <p>वालकहरूको शारीरिक वृद्धि अनुगमन तथा पोषण सेवा संचालन गर्ने</p> <p>स्वास्थ्य संस्थाहरूमा क्षय रोग कृच्छरोग सेवा संचालन गर्ने</p>

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर नपाउने	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
	<ul style="list-style-type: none"> ➤ समाजमा लुकेर बसेका (HIV/AIDS) लगायतका रोग पत्ता लगाउन नसक्नु, ➤ सरुवारोगहरूको उपचार विहिन अवस्थामा रहनु 		<ul style="list-style-type: none"> ➤ चेक जाँच गर्ने व्यवस्था गर्ने ➤ मानसिक रोगीलाई नियमित स्वास्थ्य जाँच तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने ➤ वजेटको व्यवस्था गर्ने ➤ आवश्यक कर्मचारी आपूर्ति (करार, अस्थायी, स्थायी) गर्ने ➤ भवनको व्यवस्थापन गरी आवश्यक जनशक्तिको व्यवस्थापन गर्ने ➤ औषधि खरीद गरी व्यवस्थापन समितिको निर्णय अनुसार छुट प्रतिशतमा औषधि विक्री वितरण गर्ने ➤ टि बी रोगको लागि मूक्त क्लिनिक संचालन गर्न भौतिक पूर्वाधार, तालीम, र जनस्वास्थ्यकर्मी उपलब्ध गराउने ➤ HIV / AIDS, TB 		<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्वास्थ्य संस्थाहरूमा एच आई भि तथा कोरोना परिक्षण सेवा संचालन गर्ने ➤ स्वास्थ्य संस्थाहरूमा खानेपानीको व्यवस्था गर्ने ➤ गाउँपालिका भित्र वर्षको एक पटक आँखा शिविर तथा स्वास्थ्य सञ्चालन गर्ने ➤ स्वास्थ्य सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<p>सामाजिक सुरक्षा</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ समाजका महिला तथा पिछडिएका विभिन्न वर्ग प्रति समान व्यवहार नहुनु ➤ एकल महिला, मुक्त हलिया, वालवालिका, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिक मैत्री सुविधा तथा जनचेतनाको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ उच्च निचको भावनाले ग्रसित हुनु ➤ सामाजिक असमानता ➤ विकासमा पिछडिनु ➤ अवसरहरूमा सबै वर्गको समान पहुँच नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ रूढीवादी सोच विद्यमान हुनु ➤ मानवता बारे चेतनाको कमी ➤ छुवाछूतको भावना रहनु 	<p>Corona, हैजा, लगायतका सरुवारोगहरू बारे जनचेतना जागरण गरी नियन्त्रण गर्ने</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ स्वास्थ्य शिविर संचालन गर्ने डाक्टरको व्यवस्थापन, आर्थिक व्यवस्थापन स समन्वय गर्ने 		
<p>खानेपानी तथा सरसफाई</p>					
			<ul style="list-style-type: none"> ➤ जनचेतनाको वृद्धि गर्ने ➤ सम्बन्धित नियम, कानूनहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ➤ मुक्त हलियाहरूको लागि सीप विकास कार्यक्रम संचालन गरी स्वरोजगारमा सहयोग गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ समाजका सबै वर्ग, समुदाय प्रति समान व्यवहार लागु गर्ने ➤ एकल महिला, मुक्त हलिया, वालवालिका, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिकलाई सामाजिक न्यायको आधारमा उचित सुविधा उपलब्ध गराउने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ एकल महिला, वालवालिका, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिक मैत्री सुविधा तथा जनचेतनाको वृद्धि गर्ने ➤ एकल महिला, वालवालिका, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिकलाई भेदभाव नगर्ने ➤ एकल महिला, अपाङ्ग, ज्येष्ठ नागरिक र लोपोन्मुख समुदायलाई सामाजिक सुरक्षा भत्ता निरन्तरताका साथै अनुगमन गर्ने

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<ul style="list-style-type: none"> ➤ खानेपानीको मूल तथा मुहानहरू संरक्षण नहुनु ➤ खानेपानी आयोजनाको अभाव ➤ खुला दिसामुक्त गाउँपालिका घोषणा भएता पनि शतप्रतिशत घरहरूमा शौचालयको अभाव रहेको ➤ विद्यालयहरूमा खानेपानी बालमैत्री शौचालयको अभाव (छात्र/छात्राहरूको लागि सुविधायुक्त) रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ विभिन्न रोग तथा महामारीहरू बढ्ने खतरा ➤ छात्र/छात्राहरूको छुट्टै शौचालय पठाईमा तथा स्वास्थ्यमा नकारात्मक असर पर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सरसफाई सम्बन्धी चेतनाको कमी ➤ खानेपानीको भरपर्दो वितरण प्रणाली नहुनु ➤ सबै घरघुरीमा सुरक्षित शौचालय निर्माण नभइकनै खुला दिसा मुक्त क्षेत्र घोषणा गरिनु ➤ विद्यालयहरूमा छात्र/छात्राहरूको लागि साबुन तथा पानी सहितको छुट्टै शौचालय नहुनु ➤ विद्यालयहरूमा खानेपानीको सुविधा नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ खानेपानी, सरसफाई तथा स्वस्थता सम्बन्धी जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ➤ खानेपानीको मूल तथा मुहानहरूको संरक्षण गर्ने ➤ खानेपानी आयोजना संचालन गर्ने ➤ सरसफाई कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ➤ विद्यालयहरूमा छात्र/छात्राहरूको लागि साबुन तथा पानी सहितको छुट्टै शौचालय निर्माण गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नागरिकलाई स्वच्छ तथा शुद्ध खानेपानीको आपूर्ति गर्ने ➤ सरसफाइका सूचकहरूको प्राप्ति गर्ने ➤ विद्यालयहरूमा छात्र/छात्राहरूको लागि साबुन तथा पानी सहितको छुट्टै शौचालय व्यवस्था गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ खानेपानी आयोजना मार्फत खानेपानी व्यवस्था गर्ने ➤ प्रत्येक घरमा शौचालयको सुविधा उपलब्ध गराउने ➤ पानी शुद्धिकरणका विधिहरूको अवलम्बन गर्ने ➤ पूर्ण सरसफाइका सूचकहरू पुरा गर्ने ➤ विद्यालयहरूमा छात्र/छात्राहरूको लागि साबुन तथा पानी सहितको छुट्टै शौचालय गर्ने ➤ गाउँपालिका रहेको ठाउँमा पानी तथा ढल सहितको नमुना सार्वजनिक शौचालय निर्माण गर्ने
सामाजिक समावेशीकरण तथा लैंगिक समानता <ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको संरचनामा महिला तथा दलितको व्यवस्था भएता पनि अर्थपूर्ण सहभागितामा कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ निर्णय तहमा महिलाहरूको सहभागितामा कमी ➤ समतामूलक समाजको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीतिको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण नीति 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने ➤ लक्षित वर्गको उत्थान 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्थानीय तहको संरचनाहरूमा महिला तथा दलितहरूको सार्थक सहभागिता अभिवृद्धि गर्ने

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य गर्ने	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको संगठन संरचनामा महिला तथा बालबालिका शाखा तथा कर्मचारीको कमी ➤ छुवाछूतको व्यवहारलाई पूर्णरूपमा अन्त्य गर्न नसकेको ➤ बालविवाहको प्रचलनलाई पूर्णरूपमा रोक लगाउन नसकिएको ➤ युवा तथा किशोर किशोरी परामर्श केन्द्रको कमी ➤ महिला हिंसा कायमै रहनु ➤ महिलाहरूको आर्थिक कारोबारमा संलग्नता न्यून हुनु ➤ महिलाहरूको सम्पत्ति माथिको स्वामित्वमा कमी ➤ बालमैत्री कानुनको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु ➤ ज्येष्ठ नागरिक सुरक्षा सम्बन्धी कार्यक्रमको अभाव (जस्तै: पार्क, मिडिड स्थल, सार्वजनिक पुस्तकालय, वृद्धाश्रम आदि) 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ निर्माणमा कठिनाई ➤ महिला तथा बालबालिका सम्बन्धी कार्यक्रम तर्जुमा तथा कार्यान्वयनमा कठिनाई ➤ मातृ तथा नवजात शिशु मृत्युदर उच्च रहने खतरा ➤ कुपोषणको दर वृद्धि हुने खतरा ➤ आर्थिक क्रियाकलापमा महिलाहरूको तथा पिछडिएको वर्गको पहुँच न्यून हुने ➤ बाल मनोविज्ञानमा असर पर्ने खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ लक्षित वर्ग उत्थानको लागि नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन नहुनु ➤ सामाजिक संरचना रुपान्तरणका लागि व्यवहार परिवर्तनमा कठिनाई 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ तथा प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ➤ लक्षित वर्गका कार्यक्रमहरूको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ➤ सामाजिक परिचालन गर्ने ➤ सामाजिक परिचालन प्रभावकारी बनाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमको प्रभावकारीता बढाउने ➤ सामाजिक परिचालन कार्यक्रम लागु गर्ने ➤ महिला तथा समाजका पिछडिएको वर्ग प्रतिको भेदभाव न्यूनीकरण गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ बातावरण सृजना गर्ने ➤ सामाजिक समावेशीकरणको क्षेत्रमा आवश्यक बजेट व्यवस्था गर्ने ➤ महिला तथा आमा समूहहरूलाई क्षमता विकासको माध्यमबाट सक्रिय बनाउने ➤ गाउँपालिकाको संगठन संरचनामा महिला तथा बालबालिका शाखा तथा कर्मचारीको व्यवस्था गर्ने ➤ बाल विवाहलाई निरुत्साहित तथा निर्मुल गर्ने ➤ युवा तथा किशोरीहरूको लागि परामर्श केन्द्रको स्थापना र परामर्शको व्यवस्था गर्ने ➤ महिला हिसालाइ न्यूनीकरण गर्ने ➤ महिलाहरूको आर्थिक गतिविधिमा संलग्नता वृद्धि गराउन आयमूलक सीप अभिवृद्धि कार्यक्रमका साथै महिला उद्यमीहरूलाई प्रोत्साहन उपलब्ध गराउने

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<p>युवा तथा खेलकुद</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ युवावर्गलाई कृषि, उद्यम तथा खेलकुदमा उचित ढंगले आकर्षित गर्न नसकिएको ➤ पर्याप्त खेलमैदान र खेल पूर्वाधारको कमी ➤ खेलाडीहरूको प्रोत्साहनमा कमी ➤ खेलकुद सामग्रीको कमी ➤ खेलकुद मैदान तथा कम्प्लेक्सहरूको कमी ➤ खेलकुद सुविधा तथा प्रशिक्षको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ युवावर्गमा कृषि, उद्यम तथा खेलकुद प्रति आकर्षण नभएको ➤ खेलकुद गतिविधिमा अवरोध ➤ युवा पुस्ताहरूमा खेलकुद प्रति आकर्षण बढाउन कठिनाई ➤ खेलमैदान, सामग्री तथा खेलकुद शिक्षकको अभावमा खेलकुद गर्न गराउन कठिनाई ➤ युवापुस्ता प्रतिभाशाली हुदाहुँदै पनि खेलकुद 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ युवावर्गमा वैदेशिक आकर्षण बढ्नु, कृषिबाट मनरो आम्दानी गर्ने वातावरण नहुनु ➤ खेलकुदको लागि सुविधा र प्रशिक्षक नहुनु ➤ विद्यालय जीवनदेखि युवाहरूलाई खेलकुद प्रति आकर्षित गर्न नसक्नु ➤ खेलकुद विकासका लागि प्रभावकारी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ युवावर्गलाई कृषि तथा अन्य उद्यम वारे सीप दिलाउने तथा स्वरोजगारका लागि आवश्यक सुविधाहरू उपलब्ध गराउने ➤ खेलकुद प्रबर्द्धनका लागि नीति तथा कार्यक्रम बनाई लागु गर्ने ➤ खेलमैदान, आवश्यक र खेलकुद सामग्रीको व्यवस्था गर्ने ➤ विद्यालय जीवनदेखि 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ युवाहरूलाई स्वावलम्बी बनाउँदै उत्पादनशील कार्यमा परिचालन गर्ने ➤ खेलकुदको प्रबर्द्धन तथा संरक्षण गरी राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय स्तरका खेलाडी उत्पादन गर्ने ➤ युवा पलायनलाई रोक्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ महिलाहरूको कार्यबोझ घटाउन पुरुषहरूमा जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ➤ चैतिक सम्पत्तिमा महिलाहरूको समान अधिकारको कानुनी व्यवस्थालाई कार्यान्वयन गर्ने ➤ बालमैत्री स्थानीय शासनको प्रभावकारी रूपमा कार्यान्वयन गर्ने ➤ ज्येष्ठ नागरिकको लागि मैत्री कार्यक्रम ल्याउने

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
	तत्कालीन असर क्षमता प्रदर्शन (Sportsmanship) गर्न नपाउनु	नीति तथा कार्यक्रमको अभाव	<ul style="list-style-type: none"> ➤ युवाहरुलाई खेलकुद प्रति आकर्षित गर्ने ➤ खेलकुदको लागि पालिकास्तरीय कभर्डहल निर्माण गर्ने ➤ विद्यालयस्तरमा खेलमैदान सुधार सामग्री तथा खेलकुद शिक्षकको व्यवस्था गर्ने 		<ul style="list-style-type: none"> ➤ कम्तीमा एउटा कभर्ड हल निर्माण गर्ने ➤ खेलकुद सामग्रीको व्यवस्था गर्ने ➤ प्रत्येक वडामा एक एक वटा युवा क्लबको स्थापना सञ्चालन गर्ने ➤ युवा परिचालन गरी सामाजिक जागरण,सामाजिक परिचालन तथा विकासका कार्यक्रम संचालन गर्ने

२.५: भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्र

गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीको पहिलो चरणमा संभावना, समस्या र समाधानका विषयमा छलफल पश्चात दोस्रो चरणमा विभिन्न क्षेत्रका समस्याका मुख्य कारणहरू तत्कालिन असरहरू समाधानका उपायहरू र लिनुपर्ने रणनीति बारे विषयगत विस्तृत छलफल गरी रणनीति तय गरियो। गाउँपालिकाको भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्र रणनीतिहरू तलको तालिकामा वर्णन गरीएको छ (तालिका ५, ५.१)।

तालिका-५ : भौतिक पूर्वाधार विकास (संभावना, समस्या तथा विकासको अवस्था सम्बन्धी विवरण) 7

(सडक, यातायात, पुल, सिँचाई, आवास तथा भवन, सञ्चार, उर्जा, लघु तथा साना जलविद्युत)

सम्भावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<p>सडक, पुल तथा यातायात</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ १४ वटा सडकहरू निर्माणको क्रममा रहेका ➤ १४ वटा वडाहरू सडक सञ्जालमा जोडिएका ➤ सबै वडाहरूमा जान १२ वटा पैदलमार्ग निर्माण भएको ➤ २ वटा खोलामा वटा भोलुङ्गे पुल निर्माण भएको ➤ २ वटा खोलामा वटा भोलुङ्गे पुल निर्माणाधिन रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पक्की सडक एउटा पनि नभएको ➤ भू-उपयोग योजना नबनेको ➤ सडक गुरुर्योजना नबनेको ➤ ...खोलामा पुल तथा भोलुङ्गे पुल नभएको ➤ ....वस्ती जोडने भोलुङ्गे पुल पुलेसा (Bridge and Culvert) नभएको ➤ बस पार्कको व्यवस्था नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ छ वटा वडा जोडने सडकहरूलाई स्टरोन्तित गर्ने ➤ सबै सडकलाई १२ महिना संचालनमा ल्याउन ग्राभेल गर्ने ➤ भू-उपयोग योजना बनाउने ➤ सडक गुरुर्योजना बनाउने ➤ .... खोलाहरूमा पुल तथा भोलुङ्गे पुल निर्माण गर्ने ➤ ....वस्तीहरू जोडने भोलुङ्गे पुल पुलेसा (Bridge and Culvert) निर्माण गर्ने ➤ पलिकास्तरमा बस पार्कको निर्माण गर्ने
<p>सिँचाई</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ ३२.२ प्रतिशत जमिनमा लघु तथा साना सिँचाई तथा कुलो द्वारा सिँचाई हुने गरेको ➤ सबै वडाहरूमा सिँचाई प्रयोजनको लागि पानीको स्रोत भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ६८ प्रतिशत जमिनमा सिँचाई सुविधा नपुगेको ➤ सिँचाई कुलोमा बाट्टे महिना पानीको उपलब्धता नहुनु ➤ नदी / खोलामा उपलब्ध पानीको स्रोतबाट सिँचाई नहर (कुलो निर्माण गर्न भौगोलिक कठिनाई 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ लघु तथा साना सिँचाई योजना संचालन गरिने ➤ थोपा सिँचाई गर्न जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ➤ पक्की कुलो निर्माण गर्ने ➤ प्रत्येक वडामा बहु आयामिक पोखरी निर्माण र सेवा बिस्तार गर्ने ➤ आकाशेपानी संकलन गरी भण्डारण गर्ने
विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा		

सम्भावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<ul style="list-style-type: none"> ➤ शिवनाथ गाउँपालिकाका ९८.७ प्रतिशत घरधुरीमा सोलार पावर मार्फत विद्युत सेवा पुगेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिका भरी राष्ट्रिय विद्युत सेवा उपलब्ध हुन नसकेको ➤ बैकल्पिक उर्जाको सेवा विस्तार हुन नसक्नु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ लघु विद्युत आयोजनाहरूको संभाव्यता अध्ययन गर्ने ➤ विद्यालय तथा सार्वजनिक सेवा प्रदायक संस्थाहरूमा सोलारको व्यवस्था गर्ने ➤ परम्परागत घट्टट को संरक्षण गर्दै सुधारिएको घट्टट विस्तार गर्ने ➤ धुवाँरहित चुलो निर्माण विक्री वितरण तथा उपयोगको लागि प्रोत्साहित गर्ने ➤ सोलारवारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ➤ हावावाट विजुली निकाल्ने प्रविधिको अध्ययन गर्ने ➤ व्यवसायिक रुपमा सौर्य उर्जा उत्पादन गर्ने प्रविधिको अध्ययन गर्ने
<p>आवास तथा भवन</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको आफ्नै भवन निर्माणको क्रममा रहेको ➤ २ वटा वडाकार्यालयका आफ्नै भवनहरू रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको आफ्नै भवन तयार भै नसकेको ➤ सबै वडाकार्यालयहरूको आफ्नो कार्यालय भवन नरहेको र ➤ हालका वडा कार्यालयहरूका भवन पनि अपाङ्गमैत्री र वालमैत्री तथा भूकम्प प्रतिरोधी नभएका ➤ पुराना सरकारी, निजी तथा सामुदायिक भवनहरू मापदण्ड अनुसार नभएका ➤ सामुदायिक भवनहरू (विद्यालय, स्वास्थ्य चौकिहरू) मा स्वस्थ खानेपानी तथा र व्यवस्थित चर्पीको प्रबन्ध नभएको ➤ दलित तथा गरीब वर्गको लागि एकीकृत वस्तीको व्यवस्था नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको आफ्नै निर्माणाधिन भवन अपेक्षित समयमा निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्ने ➤ प्रत्येक वडा कार्यालयहरूको भवन निर्माणको प्रक्रिया थाल्नुपर्ने ➤ नयाँ बन्ने भवनहरू भूकम्प प्रतिरोधि, अपाङ्ग मैत्री, वातारण मैत्री तथा वालमैत्री हुनु पर्ने ➤ भवन निर्माण गर्दा भवन संहिता निर्माण गरि लागु गर्नुपर्ने ➤ पुराना भवनहरूको पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने ➤ पालिकास्तरमा कम्तीमा एउटा दलित तथा गरीब वर्गको लागि एकीकृत वस्तीको व्यवस्था गर्ने
<p>सूचना, संचार र प्रविधि</p>		

सम्भावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको कार्यालयमा NTC, Ncell र Smart कम्पनीको मोबाइल इन्टरनेट सेवा उपलब्ध भएको ➤ गाउँपालिकामा ४ वटा टेलिफोन टावर रहेका ➤ गाउँपालिकामा ५ वटा एम एम रेडियोको सेवा माफत सञ्चार सम्प्रेषण हुने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ मोबाइल तथा इन्टरनेटको नेटवर्क सेवामा वेलावेलामा समस्या आउने ➤ हुलाक सेवा निष्क्रिय बन्दै गएको ➤ टेलिफोन टावर भए पनि नेटवर्क सेवा प्रभावकारी नभएको ➤ पत्र-पत्रिकाहरू नियमित रूपमा उपलब्ध नहुने ➤ पत्र-पत्रिका प्रकाशित नहुने ➤ मोबाइल / टेलिफोन मर्मतको लागि स्थानीयस्तरमा सेवा प्रवाह हुन नसक्ने अवस्था रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ मोबाइल टावर संचालन गरी गुणस्तरीय सेवा दिनुपर्ने ➤ हुलाक सेवालाई सक्रिय बनाइ Information and Communication Technology (ICT) सेन्टरका रूपमा प्रभावकारी बनाउने ➤ यस गाउँपालिका वाट पत्र-पत्रिका प्रकाशित गर्न एवं सबै वडाहरूमा राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक अखवारहरू उपलब्ध गराउनको लागि निजी क्षेत्रलाई प्रोत्साहन गर्नुपर्ने ➤ स्थानीय युवावर्गलाई मोबाइल लगायत सुचना प्रविधि सम्बन्धी तालिम दिने ➤ गाउँपालिकास्तरमा साइबर सेन्टर खोल्न स्थानीय युवाहरूलाई सहयोग गर्ने

तालिका ५.१ भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्रका समस्या तथा सवालहरू, समाधानका उपायहरू र लिनुपर्ने रणनीतिहरू ड भौतिक पूर्वाधार विकास क्षेत्रका समस्या तथा सवालहरू, समाधानका उपायहरू र लिनुपर्ने रणनीतिहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<p>सडक, पुल तथा यातायात</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ पक्की सडक एउटा पनि नभएको ➤ सडक गुरुर्योजना नबनेको ➤ खोलामा पुल आवश्यकता अनुसार नभएको ➤ वस्ती जोडने भोलुङ्गे पुल पुलेसा (Bridge and Culvert) नभएको ➤ बसपार्कको व्यवस्था नभएको ➤ सुल्लेखानदेखि शिवनाथ मन्दिर सम्मको सिढी निर्माण अधुरो रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सहज यातायात आवगमनमा कठिनाई ➤ स्थानीय उत्पादनको बजार सम्म पहुँचमा कठिनाई ➤ कच्ची सडकको दाँया बाँया बाधु तथा जल प्रदुषणले स्वास्थ्यमा प्रतिकुल असर ➤ बजार विस्तार नहुनु तथा अत्यावश्यकिय वस्तु तथा ढुवानी महङ्गो हुने ➤ वर्षायाममा यातायात अवरुद्ध हुने ➤ दर्शनार्थीहरूलाई शिवनाथ मन्दिर जान कठिनाई 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकामा पक्की तथा ग्राभेल सडक नहुनु ➤ सडक तथा यातायात गुरुर्योजना नहुनु ➤ पैदल मार्ग समेतको नियमित मर्मत सम्भार तथा सरक्षणको अभाव ➤ प्रयाप्त बजेटको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ मुल सडक तथा वडाहरू जोडने सडक यथाशीघ्र ग्राभेल र पक्की बनाउने ➤ सडक तथा यातायात गुरुर्योजना बनाइ प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने ➤ सडक तथा पैदलमार्ग नियमित मर्मत सम्भार तथा सरक्षण गर्ने ➤ सडक निर्माण गर्दा ढल तथा विरुवा सहितको व्यवस्था गर्ने ➤ सुल्लेखानदेखि शिवनाथ मन्दिर सम्मको सिढी निर्माण सम्पन्न गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिका लाई कालो पत्रे सडक सञ्जालले जोडी आर्थिक गतिविधि बढाउने ➤ निर्माण गरिएका सडकहरूको स्तरोन्नति गरी बाह्र महिना सहज यातायात सेवा प्रदान गरी जनजीवन सहज बनाउने ➤ सुल्लेखानदेखि शिवनाथ मन्दिर सम्मको सिढी निर्माण सम्पन्न गरी पर्यटक बढाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सबै वडाहरूमा पक्की / ग्राभेल सडक ले जोडने ➤ सडक गुरुर्योजना बनाउने ➤ .... खोलाहरूमा पुल तथा भोलुङ्गे पुल निर्माण गर्ने ➤ .... वस्तीहरू जोडने भोलुङ्गे पुल पुलेसा (Bridge and Culvert) निर्माण गर्ने ➤ पलिकास्तरमा बस पार्कको निर्माण गर्ने ➤ सुल्लेखानदेखि शिवनाथ मन्दिर सम्मको सिढी निर्माण सम्पन्न गर्ने

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
सिँचाई ➤ १६०० रोपनि जमिनमा सिँचाई सुविधा नपुगेको ➤ सिँचाई कुलोमा बाह्र महिना पानीको उपलब्धता नहुनु ➤ उपलब्ध पानीको स्रोतबाट सिँचाई नहर /कुलो निर्माण गर्ने भौगोलिक कठिनाई ➤ आकाशेपानी संकलन तथा सडुपयोग गर्ने चेतना तथा प्रविधिको ज्ञान नभएको	➤ सिँचाईको अभावमा जमीनको उत्पादकत्व तथा उत्पादनमा कमी ➤ असिंचित जमीनमा बहुवाली उत्पादन हुन नसक्नु ➤ खाद्य सुरक्षा नहुनु ➤ कृषकहरूको आम्दानी नबढ्नु	➤ सिँचाईको लागि पुर्वाधार नहुनु ➤ कृषकको आम्दानी नबढ्नु ➤ आकाशे पानी तथा सडुपयोग गर्न चेतना र ज्ञानको कमी ➤ थोपा सिँचाईवारे जानकारी नभएको	➤ सिँचाई कुलो निर्माण गर्ने ➤ भइरहेका कुलोलाई बनाउने ➤ आकाशे पानी संकलन तथा सडुपयोग गर्न चेतना अभिवृद्धि गर्ने ➤ आकाशे पानी संकलन तथा सडुपयोग गर्ने पोखरी निर्माण गर्ने ➤ थोपा सिँचाई प्रविधिको बारे जानकारी गराउने	➤ कृषि बढाउने ➤ बहुवाली प्रणाली अपनाउनको लागि सिँचाई, चेतना तथा सीप अभिवृद्धि गर्ने ➤ भूमिको उत्पादकत्व बढाउने ➤ कृषकहरूको आम्दानी बृद्धि गर्ने ➤ खाद्य सुरक्षामा आत्मनिर्भरमा बनाउने	लघु तथा साना सिँचाई योजना संचालन गरिने ➤ थोपा सिँचाई गर्न जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने ➤ पक्की कुलो निर्माण गर्ने ➤ प्रत्येक वडामा पोखरी निर्माण तथा भैरहेका पोखरीहरूको सुधार गर्ने ➤ आकाशेपानी संकलन गर्न प्रचारप्रसार तथा प्रविधि परीक्षण गर्ने
विद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा					
➤ गाउँपालिकामा राष्ट्रिय विद्युत सेवा उपलब्ध हुन नसकेको ➤ वैकल्पिक उर्जाको प्रयोग सीमित रहेको ➤ परम्परागत चुलोको प्रयोगले जनस्वास्थ्यमा नकारात्मक असर तथा वन विनाश हुने गरेको	➤ सार्वजनिक संस्थाहरूको सेवा प्रवाहमा असर ➤ विद्यार्थीहरूको पठनपाठनमा असर ➤ घरेलु तथा साना उद्योग तथा कलकारखाना संचालनमा कठिनाई ➤ विद्युतीय संचारमा कठिनाई	➤ लघु जलविद्युत आयोजना नहुनु ➤ विद्युत सेवा उपलब्ध नहुदा सेवा प्रवाह (शिक्षा, स्वास्थ्य, संचार बैकिङ्ग आदि) मा समस्या हुनु ➤ घरपरिवारमा विद्युतीय उर्जाको अभावमा शिक्षा स्वास्थ्यमा असर हुनु	➤ स्थानीयस्तरमा लघु जलविद्युतको संभाव्यता अध्ययन गर्ने ➤ गाउँपालिकालाई विद्युतको राष्ट्रिय ग्राडमा जोड्न पहल गर्ने ➤ वैकल्पिक उर्जाको सेवा बिस्तार गर्न पहल गर्ने	➤ सबै वडा तथा बस्तिहरूमा वैकल्पिक विद्युत सेवाको बिस्तार गर्ने ➤ हवाबाट विजुली निकाल्ने प्रविधिको संभाव्यता अध्ययन गर्ने ➤ सौर्य उर्जालाई व्यवसायिक रूपमा उत्पादन गर्न डिपिआर तयार गर्न पहल गर्ने	लघु विद्युत आयोजनाहरूको संभाव्यता अध्ययन गर्ने ➤ विद्यालय तथा सेवा संस्थाहरूमा सोलारको व्यवस्था गर्ने ➤ परम्परागत घट्टट को संरक्षण गर्दै सुधारिएको घट्टट बिस्तार गर्ने ➤ धुवँरहित चुलो निर्माण बिक्री वितरण तथा उपयोगको लागि

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
		<ul style="list-style-type: none"> वैकल्पिक उर्जा (सोलार/वायु उर्जा) को विस्तार नहुनु घरेलु तथा साना उद्योग संचालनमा कठिनाई 			<ul style="list-style-type: none"> प्रोत्साहित गर्ने सोलारबारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने हावाबाट विजुली निकाल्ने प्रविधिको अध्ययन गर्ने व्यवसायिक रुपमा सौर्य उर्जा उत्पादन गर्ने प्रविधिको अध्ययन गर्ने सौर्य उर्जालाई व्यवसायिक रुपमा उत्पादन गर्न डिपिआर तयार गर्ने मा.वि. तथा उ.मा.वि.हरूमा सोलार पिभि जडान गर्ने
आवास, वस्ती विकास तथा भवन					
<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको आफ्नै भवन तयार भै नसकेको सबै वडाकार्यालयहरूको आफ्नो कार्यालय भवन नरहेको कार्यालयहरूका भवन अपाङ्गमैत्री र वालमैत्री तथा भूकम्प प्रतिरोधी नभएका पुराना सरकारी, निजी तथा सामुदायिक भवनहरू भूकम्पीय मापदण्ड अनुसार 	<ul style="list-style-type: none"> भूकम्पीय दृष्टिले पुराना भवनहरू जोखिमयुक्त रहेका विद्यालय भवनहरूमा छात्रा शौचालयको अभाव विद्यालय तथा सार्वजनिक संस्थाहरूमा स्वच्छ पिउने पानीको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> भवनसंहिता लागु नहुनु भूकम्पीय मापदण्डबारे जनचेतनाको कमी भूकम्पीय मापदण्डबारे सीप प्रविधि नभएको एकीकृत ग्रामीण वस्तीहरूको लागि संभाव्यता अध्ययन 	<ul style="list-style-type: none"> भवनसंहिताको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्ने नयाँ बल्ने भवनहरू भूकम्प अपाङ्गमैत्री, प्रतिरोधी निर्माण गर्ने स्वच्छ, खानेपानी तथा शौचालयको उचित प्रबन्ध गर्ने विपन्न, दलित, मुक्त 	<ul style="list-style-type: none"> सार्वजनिक भवनहरू भूकम्प्य दृष्टिकोणले सुरक्षित बनाउन प्रभावकारी पहल गर्ने निजी भवनहरू प्रतिरोधी भूकम्प बनाउन जागृत गर्ने सरकारी भवनहरू अपाङ्गमैत्री प्रभावकारी सेवा 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको आफ्नै निर्माणाधीन भवन अपेक्षित समयमा निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्ने प्रत्येक वडा कार्यालयहरूको भवन निर्माणको प्रक्रिया थाल्नुपर्ने नयाँ बल्ने भवनहरू भूकम्प प्रतिरोधी, अपाङ्गमैत्री तथा

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<ul style="list-style-type: none"> निर्माण नभएका सामुदायिक भवनहरू (विद्यालय, स्वास्थ्य चौकि, सामुदायिक भवन आदि) मा स्वस्थ खानेपानी तथा र व्यवस्थित शौचालयको प्रबन्ध नभएको दलित, मुक्त हलिया तथा गरीब वर्गको लागि एकीकृत वस्तीको व्यवस्था नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> सार्वजनिक स्थलहरूमा पानी सहितको शौचालयको अभाव 	तथा योजना नभएको	हलिया र जोखिमयुक्त वस्तीमा रहेका हरूको लागि एकीकृत वस्ती विकासको संभाव्यता अध्ययन तथा योजना निर्माण तयार गरेर कार्यान्वयन गर्ने	प्रदान गर्ने	<ul style="list-style-type: none"> वालमैत्री हुनु पर्ने भवन निर्माण गर्दा भवन सहिता निर्माण गरि लागु गर्नुपर्ने पुराना भवनहरूको पुनर्निर्माण गर्नुपर्ने पालिकास्तरमा कम्तीमा एउटा दलित, मुक्त हलिया तथा गरीब र जोखिमयुक्त वस्तीमा रहेका हरूको लागि एकीकृत वस्तीको विकास गर्ने
सूचना तथा संचार					
<ul style="list-style-type: none"> मोबाइल तथा इन्टरनेटको नेटवर्क सेवामा वेलावेलामा समस्या आउने हुलाक सेवा निष्क्रिय बन्दै गएको टेलिफोन टावर भए पनि नेटवर्क सेवा प्रभावकारी नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> प्रभावकारी संचारमा कठिनाई इन्टरनेट सम्पर्क सेवा अवरुद्ध हुने गरेको समयमा सूचना आदानप्रदानबाट बञ्चित हुने 	<ul style="list-style-type: none"> टेलिफोन टावरहरू बिस्तार नहुनु हुलाक सेवा ICT प्रविधि युक्त नहुनु टेलिफोन टावरहरू बिस्तार नहुनु विजुली नहुनु नियमित बससेवा 	<ul style="list-style-type: none"> हुलाक सेवा समायानुकूल प्रभावकारी बनाउनुपर्ने टेलिफोन टावरहरू बिस्तार गर्न पहल गर्ने भरपर्दो इन्टरनेट सेवा संचालन गर्न प्रयास गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> सूचना र प्रविधिमा नागरिकहरूको सहज पहुँच स्थापित गर्ने e- governance सेवामा सराकोवालाहरूको पहुँच बढाई स्थानीयवासीलाई 	<ul style="list-style-type: none"> हुलाक सेवालाई सक्रिय बनाइ Information and Communication Technology (ICT) सेन्टरका रूपमा प्रभावकारी बनाउने गाउँपालिका सबै वडा कार्यालयहरूमा राष्ट्रिय

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<ul style="list-style-type: none"> ➤ पत्र-पत्रिकाहरू नियमित रूपमा उपलब्ध नहुने ➤ स्थानीयस्तरमा पत्र-पत्रिका प्रकाशित नहुने ➤ स्थानीयस्तरमा मोबाइल / टेलिफोन मर्मत सेवा नभएको 		<ul style="list-style-type: none"> ➤ नहुनु ➤ जनचेतनाको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ प्रभावकारी सेवा प्रदान गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ तथा प्रादेशिक अखवारहरू उपलब्ध गराउने ➤ स्थानीय युवावर्गलाई मोबाइल मर्मत लगायत सुचना प्रविधि सम्बन्धी तालिम दिने ➤ गाउँपालिकास्तरमा साइबर सेन्टर खोल्न स्थानीय युवाहरूलाई सहयोग गर्ने

२.६ वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्र

गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गर्नुमा गोष्ठीको पहिलो चरणमा संभावना, समस्या र समाधानका विषयमा छलफल पश्चात दोस्रो चरणमा विभिन्न क्षेत्रका समस्याका मुख्य कारणहरू तत्कालिन असरहरू समाधानका उपायहरू र लिनुपर्ने रणनीति बारे विषयगत विस्तृत छलफल गरी रणनीति तय गरियो। गाउँपालिकाको वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन रणनीतिहरू तलको तालिकामा वर्णन गरीएको छ। तालिका (६ र ६.१।)

**तालिका-६ वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन (संभावना, समस्या र रणनीति सम्बन्धी विवरण) ढ
(वन, जैविक विविधता, भूसंरक्षण, जलाधार, वातावरण, जलवायु परिवर्तन, फोहोरमैला व्यवस्थापन, तथा विपद् व्यवस्थापन)**

सम्भावना (हामीसग के छ?)	समस्या (हामीसग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<p>वन र जैविक विविधता</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक वनले ओगटेको क्षेत्रफल १३२४.८ हेक्टर ➤ सामुदायिक वन ११ वटा रहेको ➤ धार्मिक वन १ वटा रहेको ➤ बोझो, सिरुपडे, पानी अमला, टीमुर, चिरैतो, तितेपति, गुर्जो, हरो, दाल्विनि, कुरिलो, सल्लको खोतो अन्य लगायतका जडीबुटीको प्रचुर सम्भावना रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक वनहरूको व्यवस्थापकीय पक्ष कमजोर रहेको ➤ उपलब्ध जडिबुटीहरूको संकलन तथा प्रसोधन व्यवस्थित नभएको ➤ सामुदायिक वन तथा बाँझो जमिन उपयोग विहिन अवस्थामा रहेको ➤ बाँझो जमिनमा वृक्षारोपण नभएको ➤ वन जंगलबाट जंगली जनावरहरू आई खेती वालीमा नोक्सान पुर्याउने गरेका ➤ मानव बस्ती जंगल क्षेत्र स्पष्ट सीमाङ्कन नभएको ➤ वर्षेनी सुख्यायामा अधिकांश वन जंगलमा डढेलोको प्रकोप हुने गरेको ➤ जंगली जनावरबाट मानवीय क्षति हुने गरेको (चितुवाले मान्छे खाएका घटनाहरू) ➤ वन कटानी हुने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामुदायिक तथा वनहरूको व्यवस्थापन र वृक्षारोपण प्रभावकारी बनाउने ➤ सामुदायिक वनमा नर्सरी स्थापना गरी गौरकाष्ठ (जडिबुटी) खेती गर्ने ➤ जडिबुटी को महत्वबारे जनचेतना अभिवृद्धि गरी जडिबुटी खेती गर्न प्रोत्साहित गर्ने ➤ जडिबुटी भएका जंगलमा संकलक तथा उपभोक्ता हरुलाई दिगो संकलन तथा प्रसोधन सम्बन्धि तालिम, संकलित जडिबुटीको बजारीकरण र करको दायरामा ल्याउने नीति निर्माण गर्ने ➤ सार्वजनिक पार्क, खुला क्षेत्रहरू र पर्यटकीय क्षेत्रहरू निर्धारण गर्ने ➤ चरिचरन व्यवस्थित गरी वन पैदावार उपयोग तथा वन अतिक्रमण नियन्त्रण गर्ने ➤ पोखरीहरू निर्माण गर्ने

सम्भावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
वातावरण स्वच्छता <ul style="list-style-type: none"> प्रयाप्त सार्वजनिक र खुल्ला ठाउँहरू भएको 	<ul style="list-style-type: none"> सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरू संरक्षणको अभाव जलवायु अनुकूलन योजना तयार नभएको वन पैदावार तथा जडिबुटी संरक्षण तथा प्रशोधन व्यवस्थित र प्रभावकारी नभएको सामुदायिक तथा वनहरूको बाँझो तथा खाली जमीनमा वृक्षारोपण नभएको वन सम्बन्धी दीर्घकालिन योजना नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> खाली ठाउँमा डाले घाँस, अमिलोजन्य फलहरू (साइट्रस फ्रुट) निगालो, बाँस आदि लगाउने सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरू संरक्षण गर्ने जलवायु अनुकूलन योजना बनाई लागु गर्ने वन पैदावार तथा जडिबुटी संरक्षण तथा प्रशोधन केन्द्र स्थापना गरी व्यवस्थित गर्ने बाँझो जमिनहरूमा गैरकाष्ठ वनपैदावार वृक्षारोपण गर्ने वाताारणमैत्री कार्ययोजना बनाई लागु गर्ने दीर्घकालि वन विकास योजना योजना (Longterm Forest Development Plan) बनाउने
भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन <ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको अधिकांश भुभाग भिरालो भएको ससाना खोला नालाहरू रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको अधिकांश भुभाग भिरालो भएकाले पहिरो जाने गरेको जलस्रोतहरू संरक्षण र व्यवस्थित नभएको भूक्षय हुने गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> पहिरो नियन्त्रणका प्रयासहरू अबलम्बन गर्ने जलस्रोतहरू संरक्षण र व्यवस्थित गर्ने नदीखोलको कटान नियन्त्रण गर्ने
जलवायु परिवर्तन <ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तनका लक्षणहरू देखिन थालेको परम्परागत चुलो प्रयोग गरेको 	<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरू देखिन थालेको जलवायु परिवर्तन जनचेतना र अनुकूलन योजना नभएको सुधारिएको चुलो प्रयोग नगरिएको 	<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तन वारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने वन जंगल जोगाउन सुधारिएको चुलो वारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने स्थानीय उद्यमीलाई तालिम दिने उत्पादित सुधारिएको चुलो जडान गर्न सहयोग गर्ने
फोहोरमैला व्यवस्थापन <ul style="list-style-type: none"> खुलादिशा मुक्त क्षेत्र घोषित भएको 	<ul style="list-style-type: none"> शौचालयको लागि प्रयाप्त पानी नभएको शौचालयको आधुनिकरण आम रुपमा नभएको स्थानीयस्तरमा फोहोरमैला फाल्ने निर्दिष्ट स्थान (Dumping site) भएको 	<ul style="list-style-type: none"> मुख्य बस्तीहरूमा फोहोर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रम लागु गर्ने फोहोर मैला व्यवस्थापन वारे जनचेतना जगाउने
विपद् व्यवस्थापन पूर्व तयारी		

सम्भावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<ul style="list-style-type: none"> ➤ आपतकालिन उद्धार सामग्री उपलब्धता बारे तयार हुनुपर्ने प्रावधान रहेको ➤ गाउँपालिका तथा वडा स्तरिय विपद् व्यवस्थापन समिति गठन भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भूकम्प प्रतिरोधी भवन मापदण्ड तथा भवन संहिता नभएको ➤ भू-जोखिम सम्बन्धनशिलता, सुरक्षित बस्ती विकास योजना, र स्थानीय भू-उपयोग नीति नभएको ➤ आपतकालिन उद्धार टोली क्रियाशिल नरहेको ➤ गाउँपालिका तथा वडा स्तरीय विपद् व्यवस्थापन समितिको क्षमता विकास हुन नसकेको ➤ भूकम्प र पहिरो, बाढी, आगलागी आदिका कारण जोखिममा रहेको बस्ती स्थानान्तरणको लागि ठोस कार्यक्रमको अभाव 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सुरक्षित घरको निर्माण, जोखिमयुक्त स्थानको पहिचान, व्यवस्थित बस्ति विकास योजना र भवन संहिता लागु गर्नु पर्ने ➤ समुदायमा आधारित विपद् जोखिम न्यूनीकरण योजना बनाइ लागु गर्नुपर्ने ➤ विपद् व्यवस्थापन समितिहरूको क्षमता विकास गर्नुपर्ने ➤ गाउँपालिका स्तरमा विपद् पूर्व, विपदको समय र विपद् पश्चात गर्नुपर्ने सचेतना, आवश्यक आपतकालीन सामग्रीहरूको भण्डारण, भौतिक तथा मानवीय स्रोत परिचालन योजना बनाई लागु गरिनु पर्ने ➤ नदी कटान तथा पहिरो रोकथामका लागि तटबन्धनका आयोजनाहरू संचालन गर्नुपर्ने ➤ सुदूरपश्चिम क्षेत्र भूकम्प जोखिम युक्त क्षेत्र भएको हुदा भूकम्प बारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने

तालिका -६.१ : वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रका समस्या तथा सवालहरू, समाधानका उपायहरू र लिनुपर्ने रणनीतिहरू ज्ञान वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रका समस्या तथा सवालहरू, समाधानका उपायहरू र लिनुपर्ने रणनीतिहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
वन तथा जैविक विविधता ➤ सामुदायिक वनहरूको व्यवस्थापकीय पक्ष कमजोर रहेको ➤ उपलब्ध जडिबुटीहरूको संकलन तथा प्रसोधन व्यवस्थित नभएको ➤ सामुदायिक वन तथा बाँझो जमिन उपयोग विहिन अवस्थामा रहेको ➤ बाँझो जमिनमा वृक्षारोपण नभएको ➤ वन जंगलबाट जंगली जनावरहरू आई खेती वालीमा नोक्सान पुर्याउने गरेका ➤ मानव बस्ती र जंगल क्षेत्र विच स्पष्ट सीमाङ्कन नभएको ➤ वर्षेनी सुख्खायामा अधिकांश वन जंगलमा डढेलोको प्रकोप हुने गरेको ➤ जंगली जनावरबाट मानवीय क्षति हुने गरेको	➤ वन अतिक्रमण तथा विनासको खतरा ➤ उपलब्ध जडिबुटीहरू लोप हुने खतरा भएको ➤ वन पैदावार तथा गैरकाष्ठ पैदावारहरू अतिक्रमण भई वनविनासको संभावना रहेको ➤ जलवायु परिवर्तनमा असर (अतिवृष्टि, अनावृष्टि, बाढी, पहिरो आदि) ➤ विश्वव्यापी तापक्रममा वृद्धि (Global warming) ➤ कृषि तथा वनन्य उत्पादन तथा उत्पादकत्वमा कमी	➤ सामुदायिक वन व्यवस्थापन समितिहरूको क्षमता विकास नहुनु ➤ वन जंगलको प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र नहुनु ➤ जथाभावी वन कटानी हुनु ➤ वन कटानीको अनुपातमा वृक्षारोपण नहुनु ➤ वनजंगल संरक्षण नहुनु ➤ वन तथा वातावरणवारे जनचेतनाको कमी	➤ सामुदायिक वन व्यवस्थापन क्षमता अभिवृद्धि गर्ने ➤ वन जंगलको प्रभावकारी अनुगमन गर्ने ➤ वनजंगल अतिक्रमण रोक्न जनचेतना बढाउने	➤ वनजंगलको संरक्षण तथा वृक्षारोपण गर्ने ➤ सामुदायिक वनहरूको दीर्घकालिन व्यवस्थापन गर्ने ➤ पर्ति जमिनमा गैरकाष्ठ वनपैदावार उत्पादन गरी स्थानीयहरूको आय वृद्धि गर्ने	➤ सामुदायिक तथा सार्वजनिकहरूको व्यवस्थापन र वृक्षारोपण प्रभावकारी बनाउने ➤ वन नर्सरी स्थापना गरी वृक्षारोपण गर्ने ➤ जडिबुटी खेती गर्न आम्दानी खर्च अनुमान सहितको संभाव्यता अध्ययन गर्ने ➤ सार्वजनिक पार्क, खुला क्षेत्रहरू निर्धारण गर्ने ➤ चरिचरन व्यवस्थित गरी वन पैदावार उपयोग तथा वन अतिक्रमण नियन्त्रण गर्ने ➤ खाली ठाउँमा डाले घाँस, अभिलोजन्य फलहरू (साइट्रस फ्रुट) निगालो, बाँस

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<p>(चित्तुवाले मान्छे, खाएका घटनाहरू)</p> <p>वन कटानी हुने गरेको</p>					आदि लगाउने
वातावरण तथा स्वच्छता					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरूको संरक्षणको अभाव ➤ जलवायु अनुकूलन योजना तयार नभएको ➤ वन पैदावार तथा जडिबुटी संरक्षण तथा प्रशोधन व्यवस्थित र प्रभावकारी नभएको ➤ सामुदायिक तथा वनहरूको बाँफो तथा खाली जमीनमा वृक्षारोपण नभएको ➤ वन सम्बन्धी दीर्घकालिन योजना नभएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ ढल तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनमा कठिनाई ➤ सार्वजनिक स्थलहरू अतिक्रमण हुने खतरा ➤ वनविनास तथा अतिक्रमणको खतरा 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ स्वच्छ वातावरण वारे जनचेतनाको कमी ➤ वन संरक्षण सम्बन्धी स्पष्ट नीति नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वातावरणवारे जनचेतना जागरण गर्ने ➤ गाउँपालिकाको वन संरक्षण नीति बनाइ लागु गर्नुपर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ प्रत्येक वडामा फोहोरमैला व्यवस्थापन गर्ने ➤ जनचेतना जागरण गरी वातावरण संरक्षण गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सार्वजनिक तथा खुल्ला ठाउँहरू संरक्षण गर्ने ➤ वातावरणमैत्री कार्ययोजना बनाई लागु गर्ने ➤ दीर्घकालि वन विकास योजना योजना (Longterm Forest Development Plan) बनाउने
भूसंरक्षण तथा जलाधार व्यवस्थापन					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको अधिकांश भूभाग भिरालो भएकाले पहिरो जाने गरेको ➤ जलस्रोतहरू संरक्षण र व्यवस्थित नभएको ➤ जलधार, सिमसार क्षेत्रहरू 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भूक्षय हुने जनधनको क्षति हुने ➤ खेतीयोग्य जमीन भासिने ➤ पानीका स्रोतहरू लोप हुने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भूसंरक्षणका उपायहरू नअपनाउनु ➤ जलाधार संरक्षण नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ भूक्षय रोक्न वृक्षारोपण गर्ने ➤ बायोइन्जिनियरिङ प्रविधि मार्फत बाँस, निगालो तथा अभ्रिसो (	<ul style="list-style-type: none"> ➤ जमिन भूक्षय हुनबाट रोक्ने ➤ जमीनको उत्पादकत्व कायम राख्ने ➤ नदिनालाका मुहानहरू व्यवस्थित र संरक्षण 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पहिरो नियन्त्रणका प्रयासहरू अबलम्बन गर्ने ➤ जलस्रोतहरू संरक्षण र व्यवस्थित गर्ने ➤ नदीखोलाको कटान

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
संरक्षण नभएका	<ul style="list-style-type: none"> बाढी, पहिरो जाने संभावना रहने खोला किनारका जमिनहरू बगरमा परिणत हुने कृषि उपज घट्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ओल्सो) आदि लगाउने नदि संरक्षण तथा नियन्त्रण गर्ने 	नियन्त्रण गर्ने		
जलवायु परिवर्तन					
<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरू देखिन थालेको जलवायु परिवर्तन जनचेतना र अनुकुलन योजना नभएको सुधारिएको चुलो प्रयोग नगरिएको 	<ul style="list-style-type: none"> अतिवृष्टि, अनावृष्टि, सुख्खा, खडेरी आदि समस्याहरू सृजना हुने तापक्रम परिवर्तन हुने जलस्रोत न्यून हुँदै जाने कृषी उत्पादकत्व घट्ने अनअपेक्षित महामारीहरू देखा पर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने प्राकृतिक साधनहरूको संरक्षण गर्ने वृक्षारोपण तथा वनजगलको संरक्षण गर्ने जैविक विविधता संरक्षण गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तनका प्रभावहरू न्यून गर्ने जलवायु परिवर्तन वारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने वन विनाश रोक्न सुधारिएको चुलो प्रयोग गर्न उत्प्रेरित गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> जलवायु परिवर्तन वारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने वन जंगल जोगाउन सुधारिएको चुलो वारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने स्थानीय उच्चमीलाई तालिम दिने उत्पादित सुधारिएको चुलो जडान गर्न सहयोग गर्ने 	
फोहोरमैला व्यवस्थापन					
<ul style="list-style-type: none"> शौचालयको लागि पर्याप्त पानी नभएको शौचालयको आधुनिकरण आम रुपमा नभएको स्थानीयस्तरमा फोहोरमैला फाल्ने निर्दिष्ट स्थान (Dumping site) 	<ul style="list-style-type: none"> वातावरण फोहोर हुने रोग व्याधी फैलिने 	<ul style="list-style-type: none"> शौचालयको लागि प्रयाप्त पानी नभएर वातावरण प्रदुषण भएर फोहोरमैला फाल्ने निर्दिष्ट स्थान नभएर जनचेतनाको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> सार्वजनिक शौचालयको लागि पर्याप्त पानी व्यवस्था गर्ने फोहोरमैला फाल्ने निर्दिष्ट स्थान तोक्ने 	<ul style="list-style-type: none"> वातावरण स्वच्छ तथा सफा राखी जनस्वास्थ्यमा प्रतिकूल असर पर्नबाट बचाउने 	<ul style="list-style-type: none"> मुख्य बस्तीहरूमा फोहोर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रम लागु गर्ने फोहोर मैला व्यवस्थापन वारे जनचेतना जगाउने

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
					<p>आपतकालीन सामग्रीहरूको भण्डारण, भौतिक तथा मानवीय स्रोत परिचालन योजना बनाई लागु गरिनु पर्ने</p> <p>➤ नदी कटान तथा पहिरो रोकथामका लागि तटबन्धनका आयोजनाहरू संचालन गर्नुपर्ने</p> <p>➤ सुदूरपश्चिम क्षेत्र भूकम्प जोखिम युक्त क्षेत्र भएको हुदा भूकम्प वारे जनचेतना अभिवृद्धि गर्ने</p>

२.७ संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्र

गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीको पहिलो चरणमा संभावना, समस्या र समाधानका विषयमा छलफल पश्चात दोस्रो चरणमा विभिन्न क्षेत्रका समस्याका मुख्य कारणहरू तत्कालिन असरहरू समाधानका उपायहरू र लिनुपर्ने रणनीति बारे विषयगत विस्तृत छलफल गरी रणनीति तय गरियो। गाउँपालिकाको संस्थागत विकास तथा सुशासन रणनीतिहरू तलको तालिकामा वर्णन गरीएको छ (तालिका ७ र ७.१)।

तालिका-७ संस्थागत विकास तथा सुशासन (संभावना, समस्या तथा विकासको अवस्था सम्बन्धी विवरण)ज्ञान (संस्थागत क्षमता विकास मानव सशाधन, राजस्व परिचालन, वित्तिय जोखिम न्यूनीकरण, योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन तथा समन्वय)

संभावना (हामीसंग के छ?)	समस्या (हामीसंग के छैन?)	के हुनुपर्छ?
<p>संस्थागत क्षमता विकास तथा मानव संसाधन</p> <ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको आफ्नै भवन निर्माणाधीन अवस्थामा रहेको। छ वटै वडा कार्यालयहरूको आफ्नै जग्गा रहेको गाउँपालिकामा जम्मा २९ जना कर्मचारी कार्यरत रहेका गाउँपालिका कार्यालयको, सबै विषयगत शाखा तथा इकाइहरूमा इन्टरनेट सुविधा उपलब्ध रहेको गाउँपालिकामा सूचना अधिकारीको व्यवस्था गरिएको गाउँपालिकाले समय समयमा नागरिक सुनुवाई तथा सामाजिक परीक्षण गर्ने गरेको गाउँपालिकाका प्रमुख निर्णय तथा उपलब्धिहरूलाई प्रवक्ता मार्फत प्रचारप्रसार गर्ने गरिएको 	<ul style="list-style-type: none"> वडा कार्यालयहरूको भवनहरू आफ्नो भवन नभएको पुराना भवनहरू अपांगमैत्री, बालमैत्री तथा वातावरणमैत्री र भूकम्प प्रतिरोधी नभएको कार्यालयहरूमा स्वीकृत दरबन्दी अनुसारको प्राविधिक र प्रशासनिक कर्मचारी नरहेका वडा कार्यालयहरूमा विद्युत सेवा भरपर्दो नभएका 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाको आफ्नै कार्यालय भवनको निर्माण कार्य निर्माण सम्पन्न गर्ने सांगठनिक तथा व्यवस्थापन संरचनालाई समय सापेक्ष रूपमा परिमार्जन गरी आवश्यक विषयगत शाखा, उपशाखा तथा इकाइको गठन र आवश्यक दरबन्दी सृजना गरी पदपूर्तिको लागि प्रक्रिया अधि बढाउने कार्यपालिकाको कार्यालय र वडा कार्यालयहरूमा पावर ब्याकअप र वैकल्पिक विद्युतीय ऊर्जाको भरपर्दो व्यवस्था गरी सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सुशासनको प्रयोग गर्ने गाउँपालिकामा नागरिक वडापत्र (सूचना पार्टी) सबैले देख्ने ठाउँमा राख्ने
<p>राजस्व परिचालन तथा वित्तिय जोखिम न्यूनीकरण</p> <ul style="list-style-type: none"> आ.व.को गाउँपालिकाको आन्तरिक आय ३ लाख लाख 	<ul style="list-style-type: none"> आन्तरिक स्रोतको क्षेत्र तथा आधार र आन्तरिक 	<ul style="list-style-type: none"> गाउँपालिकाले विभिन्न कर र राजस्व संकलन को कार्यलाई व्यवस्थित गर्ने

<p>७७ हजार रहेको</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ संघीय सरकार बाट रु.७ करोड ६५ लाख (वित्तीय समानीकरण) ➤ संघीय सरकार बाट रु १५ करोड २९लाख ४५हजार रहेका (सशर्त अनुदान) ➤ प्रदेश सरकार बाट रु.२८ लाख ६ हजार (वित्तीय समानीकरण अनुदान) ➤ जम्मा बजेट रु ३१ करोड ५९ लाख ९९ हजार 	<p>आय ज्यादै न्यून रहेको</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ करयोग्य उद्योग व्यवसाय, पर्यटन व्यवसाय र कलकारखाना नभएको ➤ वित्तीय सेवा र कारोबारमा असुविधा रहेको ➤ निजि क्षेत्रको लगानी न्यून रहेको ➤ विकास कार्यमा समुदायको लगानी र सहभागिता कमजोर रहेको ➤ आन्तरिक आय तथा राजश्वका क्षेत्रहरु पहिचान गर्न राजश्व प्रक्षेपण नगरिएको 	<p>स्थानीय राजश्व परिचालन ऐन तथा स्थानीय कर व्यवस्थापन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने</p>
<p>योजना तर्जुमा, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ वार्षिक योजना गाउँसभाबाट स्वीकृत भई कार्यान्वयनमा रहेको ➤ वार्षिक तथा आवधिक योजना तर्जुमा प्रक्रियालाई व्यवस्थित गर्न ५ वटा विषयगत समिति क्रियाशील रहेको ➤ अनुगमन समिति गठन भई सक्रिय रहेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वार्षिक योजना तर्जुमाका आधार जस्तै आवधिक योजना, दीर्घकालीन कृषि विकास योजना, पर्यटन विकास गुरु योजना आदि नभएको ➤ योजना निर्माण गर्नका लागि विषयगत समितिहरुको क्षमता विकासमा कमी ➤ गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन समितिबाट सुचकमा आधारित अनुगमन हुन नसकेको ➤ योजनागत सूचनाबोर्ड प्रयोगमा नआएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ विषयगत समितिहरुको क्षमता विकास गर्नु पर्ने ➤ वार्षिक योजना बनाउँदा आवधिक योजनालाई आधार मान्ने ➤ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा अनुरूप अनुगमन गर्ने पद्धतिको अवलम्बन गर्ने ➤ अनुगमनबाट आएको प्रतिवेदन र निष्कर्ष सार्वजनिक गर्ने ➤ योजनाहरुको सूचनापाटी प्रयोगमा ल्याउन
<p>सुशासन तथा समन्वय</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ सवैधानिक व्यवस्था अनुसार प्राप्त विषयगत अधिकार विभिन्न विषयसंग सम्बन्धीत .ऐन, नियम, नीति, कार्यविधि तथा निर्देशिका तयार भएको ➤ स्वीकृत ऐन, नियम र निर्देशिका कार्यान्वयन सुरु गरिएको ➤ नागरिक बडापत्र अद्यावधिक गरी प्रयोगमा ल्याइएको ➤ गाउँपालिकाका गतिविधिहरु वेवसाइटमा राख्ने गरिएको ➤ सार्वजनिक परिक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाइको अभ्यास गरिएको ➤ सूचना अधिकारी र गुनासो सुन्ने अधिकारीको व्यवस्था भएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नागरिक बडापत्र उपयोग गर्न सेवाग्राहीमा चेतनाको कमी ➤ सार्वजनिक परिक्षण (Social Auditing) मा आर्थिक पक्ष मात्र हेर्ने र गुणस्तरको लेखाजोखा हुने नगरेको ➤ सेवाग्राहीको सन्तुष्टी मापन गर्ने परिपाटी नभएको ➤ सामाजिक उत्तरदायित्वका औजारहरु (Social Accountability tools) को प्रयोग गर्न ज्ञान तथा चेतना मा कमी ➤ व्यवसायीमा जवाफदेहितामा कमी ➤ उपभोक्तामा चेतनाको कमी 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ नागरिक बडापत्रको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि निरन्तर अनुगमन गर्ने ➤ सार्वजनिक परीक्षण गर्दा गुणस्तरको पक्षलाई पनि ध्यान दिनु पर्ने ➤ गाउँपालिकाको आन्तरिक क्षमता विकास गरी सेवाको गुणस्तर वृद्धि गर्ने ➤ उपभोक्ता समिति परिचालन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने ➤ सेवा प्रवाह सम्बन्धी सूचक तथा कार्यविधि बनाई सेवाग्राहीको सन्तुष्टी मापन गर्ने ➤ निर्वाचित पदाधिकारी र कर्मचारीको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गर्न पुनर्ताजगी तालिम (Refresher Training) दिने

	<p>➤ सूचनाको हक सम्बन्धी चेतनाको अभाव</p>	<p>➤ प्राविधिक परीक्षणको व्यवस्था गर्ने ➤ आवश्यकता अनुसारका थप ऐन, नियम, विनियम, निर्देशिका तथा कार्यविधि तर्जुमा गर्ने</p>
--	---	---

तालिका ७.१ संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रका समस्या तथा सवालहरू, समाधानका उपायहरू र लिनुपर्ने रणनीतिहरू ज्ञद् संस्थागत विकास तथा सुशासन क्षेत्रका समस्या तथा सवालहरू, समाधानका उपायहरू र लिनुपर्ने रणनीतिहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
संस्थागत विकास तथा मानव संशाधन					
<ul style="list-style-type: none"> ➤ वडा कार्यालयहरूको भवनहरू आफ्नो भवन नभएको ➤ पुराना अपांगमैत्री, बालमैत्री तथा वातावरणमैत्री र भूकम्प प्रतिरोधी नभएको ➤ कार्यालयहरूमा स्वीकृत दरबन्दी अनुसारको प्राविधिक र प्रशासनिक कर्मचारी नरहेका ➤ कर्मचारीहरूलाई तालिमको अभावमा कार्य सम्पन्न गर्नमा कठिनाई 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सेवा प्रवाहमा कठिनाई ➤ कार्यालय भवन अपांग तथा बालबालिका मैत्री नभएकोले ➤ सेवाग्राहीलाई कठिनाई ➤ आवश्यकता अनुसार जनशक्ति अभावका कारण प्रशासनिक तथा प्राविधिक सेवा प्रदान गर्न कठिनाई 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ पुराना संरचनाहरू भवनसंहिता अनुसार निर्माण नहुनु ➤ संघीय तथा प्रादेशिक कानून निर्माण नहुनु ➤ कर्मचारी समायोजन हुन नसक्दा जनशक्तिको अभाव ➤ कर्मचारीहरूलाई तालिमको अभावमा 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको निर्माणाधीन भवन निर्धारित सयममा निर्माण सम्पन्न गर्नुपर्ने ➤ नयाँ बल्ने सार्वजनिक भवनहरू वातावरण मैत्री, बाल मैत्री तथा अपांग मैत्री बनाउने ➤ कर्मचारी समायोजन गरी जनशक्तिको व्यवस्था गर्ने ➤ कार्यालयको सांगठनिक संरचना मार्फत प्रशासनिक तथा प्राविधिक सेवालाई प्रभावकारी बनाउने ➤ कर्मचारीहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि गरी सेवा प्रभावकारी बनाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ अपांगमैत्री, बालमैत्री तथा वातावरणमैत्री कार्यालय भवन निर्माण गरी सेवा प्रवाहमा प्रभावकारिता ल्याउने ➤ कर्मचारी सांगठनिक संरचना मार्फत प्रशासनिक तथा प्राविधिक सेवालाई प्रभावकारी बनाउने ➤ कर्मचारीहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि गरी सेवा प्रभावकारी बनाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको कार्यालय भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न गर्ने ➤ कार्यालयको सांगठनिक संरचना अनुरूप आवश्यकता अनुसारको दरबन्दी पदपूर्ति गर्ने ➤ गाउँपालिकामा नागरिक बडापत्र (सूचना पार्टी) सबैले देख्ने ठाउँमा राख्ने ➤ कर्मचारीहरूलाई तालिमको पुनर्ताजगी तथा तालिमको व्यवस्था गर्ने
राजस्व परिचालन तथा बित्तिय जोखिम न्यूनीकरण					

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<ul style="list-style-type: none"> ➤ आन्तरिक क्षेत्र तथा आधार र आन्तरिक आय ज्यादै न्यून रहेको ➤ करयोग्य उद्योग व्यवसाय, पर्यटन र व्यवसाय कलकारखाना नभएको ➤ वित्तीय सेवा र कारोबारमा असुविधा रहेको ➤ निजि क्षेत्रको लगानी न्यून रहेको ➤ विकास कार्यमा समुदायको लगानी र सहभागिता कमजोर रहेको ➤ आन्तरिक आय तथा राजश्वका क्षेत्रहरू पहिचान गर्न राजश्व प्रक्षेपण तथा परिचालन नगरिएको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाका आन्तरिक राजस्वका स्रोतहरू कम हुनु ➤ गाउँपालिकाको आम्दानीमा कमी हुन गई विकास कार्य गर्न कठिनाई 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आर्थिक गतिविधिका क्षेत्रहरू कमजोर रहेको ➤ राजस्व तथा दायरा सकलनको संकुचित रहेको ➤ निजी क्षेत्रको लगानी नगन्य रहेको ➤ लगानी गर्न पूर्वाधारहरू विकास भई नसकेको 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाका आन्तरिक राजस्वका स्रोतहरू बनाउन रहने ➤ निजी क्षेत्रकाके लगानी आकर्षित गर्न पूर्वाधारहरू विकास गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाको राजस्व वृद्धि गरी विकास निर्माण उपयोग गर्ने ➤ रोजगारी, कलकारखाना, पर्यटन व्यवसाय, उद्योग व्यापारमा युवा बर्गलाई आकर्षण गर्ने कार्यक्रम संचालन गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गाउँपालिकाले विभिन्न कर र राजस्व संकलनको दायरालाई फराकिलो बनाउने ➤ स्थानीय राजश्व परिचालन ऐन तथा स्थानीय कार्यविधि व्यवस्थापन तर्जुमा गरी लागु गर्ने
योजना तर्जुमा अनुगमन तथा मूल्याङ्कन					
<ul style="list-style-type: none"> वार्षिक योजना तर्जुमाका आधार जस्तै आर्थिक योजना, दीर्घकालीन 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वार्षिक योजना निर्माण तथा कार्यान्वयनमा कठिनाई ➤ योजना निर्माणमा 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ योजना बैक निर्माण नहुनु ➤ विषयगत समितिहरूको क्षमता विकास नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आवधिक योजना तर्जुमा गरी लागु गर्ने ➤ विषयगत समितिका सदस्यहरूलाई क्षमता 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ आवधिक योजनाले निर्दिष्ट गरेका योजनाहरू कार्यान्वयन गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ विषयगत समितिहरूको क्षमता विकास गर्नु पर्ने ➤ वार्षिक योजना योजना आवधिक बनाउँदा

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<p>कृषि विकास योजना, पर्यटन विकास गुरु योजना आदि नभएको</p> <p>➤ योजना निर्माण गर्नका लागि विषयगत समितिहरूको क्षमता विकासमा कमी</p> <p>➤ गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन समितिबाट सूचकमा आधारित अनुगमन हुन नसकेको</p> <p>➤ योजनागत सुचनाबोर्ड प्रयोगमा नआएको</p> <p>➤ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा नभएको</p> <p>➤ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संयन्त्र वारे ज्ञानको कमी</p>	<p>ज्ञानको कमी भई योजना छनोट तथा प्राथमिककरण आवश्यकता अनुसार नहुनु</p> <p>➤ योजनाहरूको परिणाम तथा प्रभाव मापन नहुनु</p>	<p>➤ योजना तर्जुमा गर्दा प्राथमिकीकरणमा सूचकांक नभएको</p> <p>➤ योजना निर्माणमा जनसहभागिताको कमी</p> <p>➤ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन संयन्त्र नभएको</p> <p>➤ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा वारे ज्ञानको नहुनु</p>	<p>अभिवृद्धि गर्न तालिम प्रदान गर्ने</p> <p>➤ वार्षिक योजना बनाउदा आवधिक योजनालाई आधार मान्ने</p> <p>➤ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा तथा सीप विकास गरी कार्यान्वयन गर्ने</p>	<p>➤ योजनाहरूको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने</p>	<p>योजनालाई आधार मान्ने</p> <p>➤ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा अनुरूप अनुगमन गर्ने पद्धतिको अवलम्बन गर्ने</p> <p>➤ अनुगमनबाट आएको प्रतिवेदन र निष्कर्ष सार्वजनिक गर्ने</p> <p>➤ योजनाहरूको सुचनापाटी प्रयोगमा ल्याउने</p>
<p>सुशासन तथा समन्वय</p> <p>➤ नागरिक बडापत्र गर्ने</p> <p>➤ सेवाग्राहीमा चेतनाको कमी</p>	<p>➤ सेवाग्राहीले पारदर्शीता मापन गर्न नसक्नु</p> <p>➤ गुणस्तर अपेक्षित नहुनु</p> <p>➤ समयमा कार्य सम्पन्न</p>	<p>➤ जनचेतनाको कमी</p> <p>➤ सेवा प्रदायकमा जवाफदेहिताको कमी</p> <p>➤ पारदर्शिता नहुनु</p>	<p>➤ जनचेतनाको अभिवृद्धि गर्ने</p> <p>➤ सार्वजनिक परिक्षण (Social Auditing)</p>	<p>➤ जनमुखी श्रुसासन कायम गर्ने</p> <p>➤ विकास निर्माणका कार्यहरूको</p>	<p>➤ नागरिक बडापत्रको प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि निरन्तर अनुगमन गर्ने</p>

समस्या तथा सवालहरू	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरू	समाधानका उपायहरू	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरू
<ul style="list-style-type: none"> ➤ सार्वजनिक परिक्षण (Social Auditing) मा आर्थिक पक्ष मात्र हेर्ने र गुणस्तरको लेखाजोखा नगरेको ➤ सेवाग्राहीको सन्तुष्टी मापन गर्ने परिपाटी नभएको ➤ सामाजिक उत्तरदायित्वका औजारहरू (Social Accountability tools) को प्रयोग गर्न ज्ञान तथा चेतना मा कमी ➤ व्यवसायीमा जवाफदेहितामा कमी ➤ उपभोक्तामा चेतनाको कमी ➤ सूचनाको हक सम्बन्धी चेतनाको अभाव 	नहुनु	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सामाजिक उत्तरदायित्वका औजारहरू (Social Accountability tools) बारे जानकारी नहुनु 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गर्ने सेवा प्रदायक संघ/संस्थाहरूको काम पारदर्शी बनाउने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ गुणस्तर कायम गर्ने ➤ जनतालाई प्रदान गर्ने सेवा छिटो छरितो प्रदान गर्ने 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सार्वजनिक परीक्षण गर्दा गुणस्तरको पक्षलाई पनि ध्यान दिनु पर्ने ➤ गाउँपालिकाको आन्तरिक क्षमता विकास गरी सेवाको गुणस्तर वृद्धि गर्ने ➤ उपभोक्ता समिति परिचालन कार्यविधि तर्जुमा गरी लागु गर्ने ➤ सेवा प्रवाह सम्बन्धी सूचक तथा कार्यविधि बनाई सेवाग्राहीको सन्तुष्टी मापन गर्ने ➤ निर्वाचित पदाधिकारी र कर्मचारीको योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि गर्न पुनर्ताजगी तालिम (Refresher Training) दिने ➤ प्राविधिक परीक्षणको व्यवस्था गर्ने ➤ आवश्यकता अनुसारका थप ऐन, नियम, विनियम, निर्देशिका

समस्या तथा सवालहरु	तत्कालीन असर	मुख्य कारणहरु	समाधानका उपायहरु	सम्भावित विषयगत उद्देश्य	लिनुपर्ने मुख्य रणनीतिहरु
					तथा कार्यविधी तर्जुमा गर्ने

२.८ स्थानीयतहका परिचालन तथा उपभोग सम्भाव्य स्रोत पहिचान

शिवनाथ गाउँपालिकाका छ वटै वडाका जनप्रतिनिधि, विषयगत कार्यालयका कर्मचारी, निजी क्षेत्र, सामाजिक संघ सस्थाका प्रतिनिधि, स्थानीय वृद्धिजिवी र विज्ञ, राजनैतिक दलका प्रतिनिधि, स्थानीय जानिफकार सम्मिलित गाउँपालिका आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीमा पाँच वटा विषयगत समितिले तयार पारेको स्थानीय तहमा उपलब्ध स्रोतहरुको पहिचान गरिनुका साथै विकास निर्माणका संभावित आयोजनाहरुको लागि परिचालन गर्ने रणनीति समेत तय गरियो । स्थानीयतहमा परिचालन तथा उपयोगका सम्भाव्य स्रोत पहिचान पश्चात् उक्त गोष्ठीको पूर्ण बैठक वाट संभाव्य स्रोत पहिचान र परिचालन सम्बन्धी रणनीति सर्वसम्मिलितले अनुमोदन गरियो

गाउँपालिकाभित्र भएका विभिन्न क्षेत्रका संभाव्य स्रोतहरुको विवरण तालिका ३, ५, ६ मा विस्तृत वर्णन गरिएको छ । पहिचान गरिएका स्रोत परिचालन गर्ने रणनीति तालिका ३.१, ४.१, ५.१, ६.१, ७.१ मा उल्लेख गरिएको छ ।

२.८.१ स्थानीय तहका समस्याहरुको विश्लेषण र लक्ष्य पहिचान

शिवनाथ गाउँपालिकाकाको आवधिक विकासको योजना पूर्वतयारी गोष्ठीमा सहभागी सबै वडाका वडाध्यक्ष, गाउँ सभाका सदस्य, विषयगत कार्यालयका कर्मचारी, गैरसरकारी संस्थाका प्रतिनिधि, स्थानीय वृद्धिजिवी र जानिफकार, स्थानीय राजनैतिक दलका प्रतिनिधि लगायतको आमसहमतिमा आवधिक योजना तर्जुमा का लागि पाँच वटा विषयगत समितिहरु गठन भए । गठन भएका पाँच वटा समितिहरुले स्थानीय समस्याहरुको गहन विश्लेषण गरियो । स्थानीय तहका संभावना, समस्या, उपलब्ध स्रोतहरुको पहिचान आदिको आधारमा दीर्घकालीन सोच, लक्ष्य र उद्देश्यहरु पहिचान गरियो (विस्तृत विवरण खण्ड ३ मा प्रस्तुत गरीएको छ) ।

खण्ड तीन

३ शिवनाथ गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच

३.१ दीर्घकालिन सोचको आवश्यकता

नेपाली जनताको लामो संघर्ष र बलिदानबाट प्राप्त संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक शासन व्यवस्था बमोजिम नेपालमा तीन तहका सरकारहरू कार्यान्वयन अवस्थामा रहेका छन्। स्थानीय स्तरमा जनताकै प्रतिनिधिहरूको संलग्नतामा स्थानीय जनताहरूलाई सेवा सुविधा दिई समुन्नत, गाउँ/नगर निर्माण गर्न स्थानीय सरकारले आफ्ना प्रतिबद्धता पुरा गर्न विकासका अल्पकालीन, मध्यकालीन र दीर्घकालीन योजनाहरूलाई कार्यान्वयन गर्न नीतिगत मार्गचित्र सहितको दीर्घकालीन सोचको आवश्यकता रहेको छ।

आर्थिक क्षेत्र संविधानले अंगिकार गरेको विकास केन्द्रित सोचलाई आवधिक योजनामा समाहित गर्न, संघीय प्रणालीलाई मजबुत बनाउन र सार्वजनिक निजी र सहकारी क्षेत्रलाई समग्र विकास प्रयासमा सहभागी बनाउन समेत दीर्घकालीन सोचको आवश्यकता रहेको छ।

३.२ दीर्घकालिन सोचको मार्ग चित्र

स्थानीय सरकारलाई सबल, आत्मनिर्भर, सक्षम, जनप्रिय, समावेशी र पारदर्शी, बनाउन सके दिगो विकासको आधारस्तम्भ गाउँ/नगर देखि नै खडा हुन सक्दछ। नेपालको संविधानले शिक्षा, स्वास्थ्य, रोजगारी, आवास, खाद्य सुरक्षा, सामाजिक सुरक्षा, लगायत सामाजिक, आर्थिक, सांस्कृतिक तथा पर्यावरणीय अधिकारहरूलाई मौलिक हकहरूको रूपमा स्थापित गरेको छ। महिला, दलित, अल्पसंख्यक, अपाङ्ग, पछाडि परेका वर्ग तथा समुदायलाई राज्यका संरचनामा सहभागी गराउने समावेशी व्यवस्था, खाद्य अधिकार र सम्पुभताको व्यवस्था, जनतालाई सम्मानपूर्वक बाँच्न पाउने हक, समानताको हक, स्वच्छ वातावरणको हक, शोषण र विभेदबाट मुक्ति, शिक्षा, स्वास्थ्य, खाद्य, आवास, रोजगारी, सामाजिक न्याय, सामाजिक सुरक्षा जस्ता विषयहरूलाई प्रत्याभूत गर्न समाजवाद उन्मुख आर्थिक व्यवस्थाका आधारहरू निर्माणमा यस दीर्घकालीन सोच केन्द्रित रहनेछ। विकासमा सबैको साभेदारी र लगानीको न्यूनता पुरा गर्न निजी क्षेत्र, पर्यटकीय विकासका लागि सार्वजनिक निजी साभेदारी तथा सहकारीको लगानीलाई प्रोत्साहित गरिनेछ। भौतिक पूर्वाधार अन्तर्गत यातायात, ऊर्जा, सिचाई, सूचना प्रविधि तथा संचार आदिको विकासको लागि लगानी गर्नुपर्ने आवश्यकता छ। शिक्षामा समान पहुँच र गुणस्तरीयता त्यसैगरी प्राथमिक स्वास्थ्य सेवामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ।

३.३ शिवनाथ गाउँपालिकाको दीर्घकालिन सोच

शिक्षा, स्वास्थ्य, आर्थिक ससक्तिकरण तथा पूर्वाधार

शिवनाथ गाउँपालिकाको बिकासको मूल आधार

शिवनाथ गाउँपालिकाको आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीको पहिलो दिनको अन्तिम सत्रमा गाउँपालिकाको पूर्ण भेलाबाट दीर्घकालीन सोच तर्जुमा गर्न बृहत छलफल गरियो। आवधिक योजना गोष्ठीका सहभागीहरू बीच विभिन्न नाराहरूका वारेमा व्यापक छलफल भयो। यस सिलसिलामा विभिन्न सोचहरू जस्तै “स्वस्थ, सुसंस्कृत, र समुन्नत शिवनाथ”, “सुरक्षित लगानी र व्यवसायको अवसर, शिवनाथ को रहर”, “स्थानीय नेतृत्वको पालिका हाम्रो सुन्दर शिवनाथ गाउँपालिका” “समृद्ध शिवनाथ हाम्रो विकास” र “सुखी, सुसंस्कृत र समृद्ध समाज शिवनाथ गाउँपालिकाको आवाज” मध्ये “शिक्षा, स्वास्थ्य, आर्थिक ससक्तिकरण तथा पूर्वाधार शिवनाथ गाउँपालिकाको बिकासको मूल आधार” सर्वसम्मत रूपमा छनोट भयो।

३.४ आवधिक योजनाको लक्ष्य

आवधिक योजनाको लक्ष्य निम्नानुसार निर्धारण गरिएको छ ।

- आर्थिक सामाजिक, भौतिक, वातावरणीय र संस्थागत विकासका प्रयासहरु मार्फत शिवनाथ बासीको जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने

३.५ आवधिक योजनाका उद्देश्यहरु

- ✓ कृषि पशुपालन पर्यटन एवं आद्योगिक क्षेत्रको विकास वाट रोजगारीका अवसर सृजना गर्ने
- ✓ शिक्षामा समाजका सबै वर्गको पहुँच सुनिश्चित गर्ने
- ✓ दिगो रोजगारीका आवसरहरुको सृजना एवं समुचित विकासवाट स्थानीय जनताको आम्दानीमा अभिवृद्धि गर्ने
- ✓ गाउँपालिकाका सबै वडाहरुमा आवश्यक पूर्वाधार बिकाश तथा बिस्तार गर्ने
- ✓ स्वास्थ्य, सरसफाई, वातावरण, सम्बन्धी कार्यक्रमको संचालनवाट गाउँपालिकालाई सुन्दर, स्वस्थ र स्वच्छ बनाउने
- ✓ गाउँपालिकाका खानेपानीका मुहानहरुको संरक्षण गरि सुदृढ पिउने पानि उपलब्ध गराउने
- ✓ बालबालिका, महिला, पछाडी पारीएका वर्गको लागी समावेशी कार्यक्रमहरु संचालन गरी समतामूलक समाजको सुनिश्चिता गर्ने
- ✓ बहुआयामिक प्रतिफल प्राप्त गर्न गाउँपालिकामा अवस्थित सरकारी निकाय, गैरसरकारी निकाय, निजीक्षेत्र र अन्य सरकोकारवाला संस्थासँग समन्वय गरी उपलब्ध साधनस्रोतको प्रभावकारी परिचालन गर्ने
- ✓ गाउँपालिकावाट प्रवाह हुने सेवाहरुलाई भेदभावरहित, जनमैत्री बनाउन पारदर्शिता, सूचनाको नियमित प्रवाह, सेवा ग्राहीहरु सँग छलफल, सुभाब संकलनलाई प्राथमिकता पूर्वक समाधान गर्ने
- ✓ सेवाग्राहीलाई प्रभावकारी ढंगले सेवा उपलब्ध गराउन गाउँपालिकाको सस्थागत क्षमता अभिवृद्धि गर्ने

३.६ आवधिक योजनाका रणनीतिहरु

- शिवनाथ गाउँपालिकालाई सुविधासम्पन्न र समृद्ध गाउँको रुपमा विकसित गरिनेछ
- जनताको आयस्तर वृद्धि गर्दै बचत गर्ने क्षमता विकास गराउदै पँजीको पहुँचमा वृद्धि गरी लगानी गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- स्थानीयस्तमा भएका उत्पादनहरुको बजारसँगको पहुँचमा स्थापित गराउन आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको विकासका लागि विकास साभेदार निकायसँग समन्वय, सहकार्य, साभेदारी र आपसी सहयोगको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- गाउँपालिकाको पूर्वाधार विकासको लागि नेपाल सरकार एवं सुदूरपश्चिम प्रदेश सरकार सँग सहकार्य गरिनेछ ।
- विकासमा सबैको समान पहुँच, स्वामित्व र अधिकार स्थापित गर्न जनसहभागितात्मक र समावेशी विकासको अवधारणा लागु गरिनेछ ।
- बालमैत्री स्थानीय शासनको निरन्तरता, विकास र पवर्द्धन गरिनेछ ।
- स्थानीय पूर्वाधार, आवास तथा सामाजिक सुविधा सम्बन्धी पूर्वाधार निर्माणलाई निर्धारित मापदण्ड अनुसार बनाई प्रकोप प्रतिरोधी विकासमा जोड दिइनेछ ।
- गाउँपालिकाभिन्न कार्यरत स्थानीय संघसंस्था तथा नागरिक समाजहरुको क्षमता विकास, सहभागिता र परिचालनमा जोड दिइनेछ
- गाउँपालिकामा आधारभूत एवं गुणस्तरीय सेवा प्रवाह गर्न सरकारी, गैरसरकारी एवं निजी क्षेत्रको भूमिकालाई आवश्यक सहजीकरण र प्रोत्साहन गरिनेछ
- गाउँपालिकाको संभाव्य स्रोतहरुको पहिचान एवं परिचालनका लागि स्रोत उपयोग, एकीकृत सम्पत्ति कर, अन्य राजश्वका आधार र दरमा गाउँपालिकावाट प्रवाहित सेवाको गुणस्तर अनुसार समयानुकूल सुधार गरिनेछ ।
- भूउपयोग योजना बनाई सोही अनुसार जमिनको उपयोग गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

- आवधिक गाउँपालिका योजना कार्यान्वयनका लागि सरकारी, गैरसरकारी, तथा विकास साभेदार निकायहरूसँग समन्वय एवं सम्बन्ध विस्तार तथा सहकार्य गरिनेछ ।
- कृषिको आधुनिकीकरण, विविधिकरण, व्यवसायीकरण र बजारीकरणको लागि उपयुक्त नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- “प्रांगारिक तरकारी शिवनाथ को चिनारी” भन्ने नारालाई वास्तविकतामा परिणत गर्न कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- उन्नत जातका दुधालु पशुपालन र नश्ल सुधार, बाखापालन, मौरीपालन, बंगुरपालन एवं तिनको बजारीकरणको सन्दर्भमा प्रोत्साहनको व्यवस्था गरिनेछ ।
- “शिवनाथको दर्शन शिवनाथ को पर्यटन” भन्ने कार्यक्रमलाई पर्यटकीय अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ ।
- यस गाउँपालिकामा घरेलु उद्योगधन्दा र औद्योगिक लगानीलाई प्रोत्साहन गर्न नीतिगत सुधार, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई ऋण लगानी प्रोत्साहित र अनुदानमा को लागि व्यवस्था गरिनेछ ।
- “बाहिर कमाउने शिवनाथ मा लगाउने” भन्ने नारा अनुसार यहाँ लगानी गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य सेवामा सबै गाउँबासीको पहुँच बढाउन उपलब्ध सबै स्रोतहरुको व्यापक परिचालन गरिनेछ ।
- साक्षरता अभियान र प्राविधिक शिक्षा कार्यक्रमहरुमा जोड दिइनेछ ।
- निरपेक्ष गरिबीको रेखामुनि रहेका दलित, अपाङ्गता भएका, जनजाति र छत्रालाई विद्यालय भर्ना गराउन र टिकाउन विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।
- सबै नागरिकहरुलाई स्वच्छ खानेपानी र सरसफाइको सुविधा पुर्याउने व्यवस्था गरिनेछ ।
- समतामूलक र समावेशी विकास मार्फत विकासमा सबैको पहुँच स्थापना गरिनेछ ।
- खेलकुदलाई स्वस्थ जीवनको अभिन्न अङ्गको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- वृक्षारोपण र वन संरक्षणलाई अभियानको रूपमा संचालन गरिनेछ ।
- धुँवारिहत चुलोको प्रयोग, वातावरणमैत्री संरचना निर्माण, फोहोर व्यवस्थापन आदिद्वारा वातावरणी स्वच्छता कायम गरिनेछ ।
- “शीघ्र सेवा तीव्र विकास” को अवधारणा बमोजिम ऐन कानून, नीति, निर्देशिका र मापदण्डहरु बनाई लागु गरिनेछ ।
- सार्वजनिक सुनुवाइ, सामाजिक परीक्षण, जनसहभागिता, समूह परिचालन, सूचना सम्प्रेषण, नागरिक बडापत्र आदि जस्ता पारदर्शिता प्रवर्धनात्मक कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- “जनताको घरमा स्थानीय सरकार” जस्ता कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।

३.७ विषय क्षेत्रगत योजनाहरु

सामाजिक क्षेत्र

स्थानीय बासिन्दाहरुका बीच उत्पत्ति, धर्म, वर्ण, जातजाति, लिंग, आर्थिक अवस्था, भाषा, क्षेत्र, वैचारिक आस्था लगायत अन्य कुनै कुराको आधारमा भेदभाव नगरी जनताहरुलाई सामाजिक विकासको मूल धारमा ल्याउन प्रयत्न गरिनेछ । दिगो विकासको लक्ष्य हासिल गर्न सामाजिक विकासको क्षेत्रले विशेष योगदान गर्नेछ । शिक्षाको माध्यमबाट नागरिकको सर्वाङ्गीण विकास र सामाजिक आर्थिक रुपान्तरणको लागि गुणस्तरीय शिक्षा दिन स्थानीय स्तरका विद्यालयहरुको पठनपाठन र भौतिक पूर्वाधारमा सुधार गरी प्राविधिक र व्यवसायिक सीप प्रदान गरिनेछ । व्यवसायिक तथा प्राविधिक शिक्षा एवम् सीपमूलक तालिमका माध्यमबाट सबै युवा तथा वयस्क उत्पादनशील जनशक्तिमा परिणत भई काम गर्न सक्षम हुनेछन् । समाजमा विद्यमान सबै प्रकारका विभेद, गरीबी, असमानता, अन्यायको अन्त्य गरी आर्थिक समानता, समृद्धि, सामाजिक न्याय र सामाजिक सुरक्षा तथा संरक्षण प्रणालीमा सुधार गर्दै विकासमा सबैको सहभागिता र साभेदारी मार्फत गुणस्तरीय एवं मर्यादित जीवन सुरक्षित गरिनेछ । जनताहरुलाई स्वस्थ र निरोगी बनाउन प्रतिकारात्मक र प्रवर्द्धनात्मक स्वास्थ्य सेवा तथा सुविधाहरुको व्यवस्था गरी निःशुल्क प्राथमिक तथा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रदान गरिनेछ ।

स्वास्थ्य सेवा उद्देश्य

- क) प्रतिकारात्मक र प्रवर्द्धनात्मक स्वास्थ्य सेवाहरु उपलब्ध गराउनु ।
- ख) स्थानीय जनतालाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउदै गाउँपालिकाको उत्तरदायित्व र प्रभावकारी नियमन अभिवृद्धि गरी रोग नियन्त्रणलाई थप प्रभावकारी बनाउनु ।

रणनीति

- क) प्रतिकारात्मक र प्रवर्द्धनात्मक आधारभूत र गुणीतरीय स्वास्थ्य सेवामा स्थानीय नागरिकहरुको पहुँच सुनिश्चित गर्ने
- ख) आयुर्वेद र अन्य वैकल्पिक चिकित्सापद्धतिहरुको योजनावद्ध विकास गर्ने ।
- ग) मातृशिशु एवं बालबालिका, स्वास्थ्य सेवाको सुविधा र स्तरमा अभिवृद्धि गर्ने ।

खानेपानी तथा सरसफाई

उद्देश्य

- क) खानेपानी र सरसफाई सेवा पर्याप्त, सुरक्षित र सर्वसुलभ रुपमा उपलब्ध गराई स्थानीय बासिन्दाहरुको स्वास्थ्यमा सुधार गर्नु
- ख) मानव मलमूत्र र फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापन गरी वातावरणीय स्वच्छता कायम राख्नु ।
- ग) जलवायु परिवर्तन अनुकूल तथा विपद व्यवस्थापनमैत्री खानेपानी तथा सरसफाई सेवा सुनिश्चित गर्नु ।

रणनीतिहरु

- क) खानेपानी आयोजनाहरुको निर्माण समयमै सम्पन्न गर्ने तथा सेवा संचालनमा समस्याग्रस्त भएका पुराना आयोजनाहरुको उचित मर्मत संभार, र पुनः सुचारु रूपले संचालन गर्दै जाने ।
- ख) उत्सर्जित फोहोर पानीलाई जम्मा गरी फोहोरपानीको व्यवस्थापन गर्दै तरकारी सिचाईमा प्रयोग गरी लाभ प्राप्त गर्ने ।
- ग) खानेपानीका स्रोत तथा जलाधार क्षेत्रको पहिचान र संरक्षण, जलस्रोतको बहुउपयोग, एकीकृत उपयोग तथा पुनर्प्रयोगलाई प्रोत्साहन र प्रवर्द्धन गर्ने

शैक्षिक विकास

उद्देश्य

- क) शिक्षामा स्थानीय जनताको पहुँच र गुणस्तर अभिवृद्धि गरी शिक्षालाई वैज्ञानिक, प्राविधिक र रोजगारमूलक बनाउदै ज्ञानमा आधारित आत्मनिर्भर समाज निर्माण गर्नु
- ख) प्राविधिक र व्यवसायिक सिप विकासमा जोड दिई समावेशी र समतामूलक पहुँच विस्तार र सुनिश्चित गर्नु ।
- ग) समुदायका सबै बालबालिकालाई आधारभूत शिक्षा अनिवार्य तथा निःशुल्क गर्नु ।
- घ) शिक्षालाई जीवनपर्यन्त प्रविधिमैत्री र गुणस्तरीय बनाउनु
- ङ) गाउँपालिकाका शैक्षिकप्रशासनिक निकाय र शिक्षण संस्थामा सुशासन कायम गर्नु ।

रणनीति

- क) परम्परागत तथा स्थानीय ज्ञान, सीप र प्रविधिको संम्वर्द्धन गर्दै शिक्षामा नवीनतम प्रविधिको प्रयोग गर्ने
- ख) सिपयुक्त र रोजगारमूलक शिक्षाको लागि शिक्षण संस्थालाई प्रविधिमैत्री सिकाई केन्द्रको रुपमा विकास गर्ने
- ग) स्थानीय तहमा प्राविधिक तथा व्यवसायिक सीप विकासको लागि व्यापक रुपमा प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा र तालिम कार्यक्रमको विस्तार गर्ने
- घ) विद्यालयहरुको प्रभावकारी अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने प्रक्रिया मिलाउने ।
- ङ) शिक्षण संस्थाहरुलाई भौतिकशैक्षिक सुविधा सम्पन्न बनाउन कार्यक्रम संचालन गर्ने

उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरी आर्थिक वृद्धि सहित समावेशी र समतामूलक वितरण सुनिश्चित गर्नु आर्थिक नीतिको प्रमुख उद्देश्य हुनेछ । स्थानीयस्तरमा उपलब्ध साधनस्रोतको दिगो परिचालनबाट प्राप्त हुने आर्थिक विकासको प्रतिफलको न्यायिक वितरण गरिनेछ । कृषि र पशुपालन यस गाउँपालिकाको उच्च संभावना भएका क्षेत्रमध्ये एक हो । कृषि, पशुपालन भूमि र अन्य प्राकृतिक स्रोत नेपालको आर्थिक विकास र समृद्धिको लागि महत्वपूर्ण क्षेत्र रहेका छन् । वैज्ञानिक, व्यवसायिक, बजार र उपभोक्तामुखी कृषि प्रणालीको विकास मार्फत कृषि क्षेत्रलाई प्रतिस्पर्धी, दिगो, आत्मनिर्भर र आयमूलक बनाइनेछ । सहकारी र सामूहिक कृषि प्रणाली मार्फत कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गरिनेछ । खाद्य तथा पोषण सुरक्षालाई सुनिश्चित गर्न कृषि क्षेत्रको आधुनिकीकरण, उपयुक्त प्रविधिको प्रयोग, र बजारीकरण गरिनेछ । विज्ञान, प्रविधि र जैविक प्रविधिमा आधारित जलवायु अनुकूलन सहित दिगो कृषि प्रणाली मार्फत कृषिश्रम र कृषिजन्य वस्तुहरूको बजार र उपभोगमा विविधीकरण गरिनेछ । प्राङ्गारिक खेतीमा आधारित धान, गहुँ, मकै कोदो, आलु, मौसमी तरकारी तथा फलफूलहरूको उत्पादनले कृषिजन्य व्यापारमा प्रमुख हिस्सा रहेको हुनेछ । कृषि तथा पशुपंछीजन्य उत्पादनमा शिवनाथ गाउँपालिका आत्मनिर्भर हुनुका साथै यहाँबाट दुग्धजन्य पदार्थ जस्ता उत्पादनहरूको निर्यात समेत उल्लेख्य रूपमा वृद्धि गरिनेछ ।

यसैगरी यहाँका प्राकृतिक, धार्मिक र सांस्कृतिक सम्पदा र पर्यावरणीय अनुकूलताका कारण यस क्षेत्रमा पर्यटकीय व्यवसायको संभावना र यसबाट हुने आर्थिक लाभ समेतको उच्च रहेको संभावना छ । यसको लागि पर्यटकीय पूर्वाधार विकासमा निजी क्षेत्रको लगानी प्रवर्द्धन गरिनेछ । पर्यटन पूर्वाधारमा आधुनिक प्रविधिको प्रयोग गरी यस पेशालाई छिटो, सुरक्षित, विश्वासिलो बनाइनेछ । प्राकृतिक सुन्दरता, जैविक विविधता, सांस्कृतिक सम्पदा जस्ता पर्यटकीय गन्तव्यहरूको उपयोग मार्फत पर्यटन क्षेत्रको प्रवर्द्धन र विकास भएको हुनेछ ।

उद्योग क्षेत्र आर्थिक समृद्धिको एक अर्को महत्वपूर्ण आधारको रूपमा रहनेछ । आगामी पाँच वर्षमा यस गाउँपालिकामा उद्योगजन्य पूर्वाधारको विकास, उत्पादन र उत्पादकत्वमा अभिवृद्धि, स्वरोजगारका अवसरहरूको सिर्जना, स्थानीय सीप र श्रममा आधारित उद्योगको प्रवर्द्धन र विकासका साथै घरेलु उद्योग तथा परम्परागत उद्योग क्षेत्रको समग्र विकास गरिनेछ ।

पर्यटन विकास उद्देश्य

- क) शिवनाथ गाउँपालिकालाई धार्मिक र पर्यापर्यटन अनुकूल सुविधासम्पन्न बनाई आकर्षक पर्यटकीय गन्तव्यको रूपमा स्थापित गर्नु
- ख) पर्यटकीय क्षेत्रको विकास गरी स्थानीय रोजगारी र समृद्धि वृद्धिमा योगदान पुऱ्याउनु ।

रणनीति

- क) बैतडी, डडेल्धुरा, कैलाली, कञ्चनपुर, डोटी, अछाम लगायतका पर्यटन बजारमा शिवनाथ को धार्मिक तथा पर्यापर्यटनको व्यापक प्रचारप्रसार गर्ने ।
- ख) सार्वजनिक निजी साभेदारीमा शिवनाथ गाउँपालिकामा पर्यटन पूर्वाधारहरूको विकास, बजारीकरण र प्रवर्द्धन गर्ने ।
- ग) गाउँपालिका भित्र पर्यटकीय स्थलहरूको पहिचान, संरक्षण, विकास गर्न गाउँपालिकाले निजीक्षेत्रसँग सहकार्य गर्ने ।

औद्योगिक विकास उद्देश्य

- क) परम्परागत तथा घरेलु उद्योगहरूको स्थापनामा सहयोग गरी रोगजारीका अवसर सृजना गर्नु
- ख) परम्परागत उद्योग तथा औद्योगिक सीपको संरक्षणका साथै स्थानीय कच्चा पदार्थमा आधारित घरेलु उद्योगहरूको स्थापना गरी गाउँपालिकाको आयस्तरमा वृद्धि गर्नु

रणनीतिहरू

- क) परम्परागत सीपमा आधारित उद्योगधन्दा लगायत घरेलु उद्योगको लागि नीतिगत व्यवस्था तथा कानून निर्माण र विद्यमान कानूनहरूमा समसामयिक सुधार गर्ने ।
- ख) घरेलु उद्योग स्थापना र सञ्चालन गर्न स्थानीय उद्यमीहरूलाई प्रोत्साहन गर्दै स्थानीय कच्चा पदार्थ र सीपमा जोड दिने

कृषि विकास उद्देश्य

- क) कृषि क्षेत्रको उत्पादन तथा उत्पादकत्व वृद्धि गरी खाद्य तथा पोषण सुरक्षा सुनिश्चित गर्ने ।
- ख) व्यवसायिक तथा आधुनिक कृषि प्रणालीको विकास गरी स्वरोजगार बढाउने ।

रणनीतिहरु

- क) स्थानीय सरोकारवालाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा कृषि नीति, कानून तथा योजना निर्माण गरी कृषिको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने ।
- ख) कृषि क्षेत्रमा लगानी वृद्धिको लागि उचित वातावरण सिर्जना गर्न नीति तथा संरचनागत सुधार र कार्यक्रमगत सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने ।
- ग) स्थानीय संभाव्यताको आधारमा कृषकहरुको प्राविधिक एवं व्यवसायिक क्षमता अभिवृद्धि गरी नाफामूलक बजार व्यवस्थापन गर्ने ।

सिँचाई क्षेत्र उद्देश्य

- क) उपयुक्त प्रविधि मार्फत थप कृषियोग्य भूमिमा सिँचाई सेवा विस्तार गर्नु ।
- ख) सञ्चालित सिँचाई प्रणालीको मर्मत संभार एवं व्यवस्थापनलाई सद्दृढ तुल्याई दिगोपना बढाउनु ।

रणनीति

- क) नयाँ प्रविधिमा आधारित सिँचाईको विकल्पहरुको विकास गर्ने ।
- ख) सञ्चालनमा रहेका सिँचाईका आयोजनाहरुको साथै सिँचाईका स्रोतहरुको संरक्षण र दिगोपनामा जोड दिने ।

भूमि व्यवस्था उद्देश्य

- भूमिको समुचित उपयोगमार्फत उत्पादन वृद्धि गरी यसबाट प्राप्त लाभको समन्यायिक वितरण सुनिश्चित गर्नु
- योजना तर्जुमा र विकास निर्माणको लागि आवश्यक वैध एवं विश्वसनीय नापनक्सा र भौगोलिक सूचना सर्वसुलभ बनाउनु
- भूमि व्यवस्थालाई आधुनिक प्रविधियुक्त, सरल र पारदर्शी बनाउनु

रणनीतिहरु

- भू-उपयोग नीति बमोजिम क्षमता उपयुक्तता र आवश्यकताको आधारमा भूमिको वर्गीकरण तथा उपयोग सुनिश्चित गरी उत्पादनमा वृद्धि गर्ने ।
- भूमिहिन, दलित, कृषक, अव्यवस्थित बसोबासी एवं सीमान्तकृत वर्गको भूमिमाथिको अधिकार र पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।

भौतिक पूर्वाधार विकास सोच

- भरपर्दो, सुलभ एवं पहुँचयोग्य पूर्वाधारको विकास ।

उद्देश्य

- ग्रामीण पूर्वाधार विकासलाई सन्तुलित, दिगो र वातावरणमैत्री बनाउनुका साथै स्थानीय बजार र उत्पादनलाई जोडी ग्रामीण जीवनलाई सरल, सहज र उत्पादनमूलक बनाउनु ।
- प्रभावकारी स्थानीय सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक आधारभूत पूर्वाधारको विकास गर्नु ।
- सुरक्षित र सघन बस्ती विकास गर्दै शिवनाथ गाउँपालिकालाई नगरउन्मुख बनाई सार्वजनिक सेवालालाई सरल बनाउने ।

रणनीति

- वडास्तरसम्म न्यूनतम पूर्वाधारको विकास गर्ने ।
- गाउँपालिकाको नीति, योजना, बजेट, तथा कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयनमा समावेशी सहभागिता सुनिश्चित गर्नुका साथै स्थानीय स्रोत परिचालनमा दक्षता अभिवृद्धि गरी गाउँपालिकालाई स्वावलम्बन बनाउँदै लाने ।

सञ्चार तथा सूचना प्रविधि

सोच

- नविन सञ्चार प्रविधियुक्त गाउँपालिका ।

उद्देश्य

- सबै स्थानीय बासिन्दाहरूमा सूचनाको पहुँच तथा उपयोग विस्तार गर्नु ।
- सञ्चार र सूचना प्रविधि सेवालाई सर्वसुलभ, भरपर्दो एवं गुणस्तरीय बनाउनु ।
- सेवा, व्यापार-व्यवसाय र कृषि क्षेत्रमा सूचना प्रविधिको प्रयोग गरी रोजगारी वृद्धि गर्नु ।

रणनीति

- सूचनामा स्थानीय बासिन्दाहरूको पहुँच सुनिश्चित गर्ने ।
- गुणस्तरीय दूरसञ्चार एवं ब्रोडव्याण्ड सेवा शिवनाथ गाउँपालिकाका सबै वडासम्म पुर्याउने ।
- सम्पूर्ण क्षेत्रको डिजिटाइजेसन मार्फत सामाजिक, आर्थिक र स्थानीय शासन र सेवा प्रवाहमा सुधार गर्ने ।

वैकल्पिक तथा अन्य उर्जा

सोच

- नवीकरणीय ऊर्जाको प्रवर्द्धन/ विस्तारमार्फत ऊर्जाको दिगो विकास ।

उद्देश्य

- वैकल्पिक नवीकरणीय ऊर्जाको विकास गरी सामाजिक आर्थिक विकासमा योगदान पुर्याउनु
- भरपर्दो, सर्वसुलभ, किफायती, गुणस्तरीय ऊर्जा उपलब्ध गराई पहुँचमा वृद्धि गर्नु

रणनीतिहरू

- आधुनिक ऊर्जा सेवा नपुगेका नियमित ऊर्जा सेवा नभएका एवं प्रर्याप्त उर्जा सेवा उपलब्ध नभएका क्षेत्रसम्म नवीकरणीय ऊर्जाको पहुँच वृद्धि गर्ने
- ठूला क्षमताका बायोग्याँस प्लान्ट र बायोस्लरी स्थापना गरी ऊर्जा तथा प्रांगारिक मल उत्पादन गर्ने
- नवीकरणीय ऊर्जाको विकास गरी शिक्षा, स्वास्थ्य, कृषि, सिचाई जस्ता क्षेत्रहरूमा रोजगारी सिर्जना गर्ने ।

सडक तथा यातायात

सोच

- सर्वसुलभ, सुरक्षित, गुणस्तरीय एवं दिगो सडक पूर्वाधारको विकास ।

उद्देश्य

- गाउँपालिकाका प्रत्येक वडा र गाँउवस्तीहरूमा सडक सञ्जालको सुरक्षित, गुणस्तरीय र दिगो विकास तथा विस्तार गर्नु ।
- पुराना सडकहरूको स्तरोन्नति, संरक्षण, मर्मत-संभार र सडक सुरक्षाको व्यवस्थापन गरी सवारी आवागमन सुरक्षित गर्नु ।

रणनीतिहरू

- गुणस्तरीय, सहज र सुरक्षित सडक सञ्जालको विकास गर्ने ।
- सडकको नियमित मर्मत संभार तथा स्तरोन्नतिमा जोड दिने ।
- वतावरणमैत्री एवं प्राकृतिक प्रकोपवाट न्यून क्षति हुने प्रकारका सडक निर्माण गर्ने

वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

सोच

- वन र वतावरण क्षेत्रको दिगो र व्यवसायिक प्रयोग : विपद् नियन्त्रण एवं सुख समृद्धिको संयोग

उद्देश्य

- वन, जैविक विविधता, र वन पैदावारको उत्पादकत्व, उत्पादन र वातावरणीय सेवामा अभिवृद्धि गर्नु ।
- वन, वातावरण, जैविक विविधता तथा वन पैदावारहरूको संरक्षण, पुनर्स्थापना र दिगो उपयोग गर्नु ।

रणनीति

- वन क्षेत्रको पूर्ण क्षमताको उपयोग हुने गरी सहभागितात्मक व्यवस्थापन र पर्यापर्यटनको विकासबाट आयआर्जन बढाउने ।
- वन, वनस्पति, वन्यजन्तु, तथा जैविक विविधता र वनपैदावारहरूको एकीकृत रूपमा संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- पर्यावरणलाई स्वच्छ र सफा राख्न एवं विपद व्यवस्थापनमा सहयोग पुर्याउन वृक्षारोपण गर्ने ।

३.८ योजना छनोट एवं प्राथमिकीकरणका आधारहरू

आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीमा समस्या तथा स्रोत पहिचान, र उक्त स्रोतहरूको परिचालन रणनीति तय गरे पश्चात् विभिन्न क्षेत्रका आवधिक योजनाहरूको सुची तयार गरियो र आवधिक योजना सूचीमा रहेका विषय क्षेत्रगत योजनाहरूलाई क्रमशः पहिलो, दोस्रो, तेश्रो, चौथो र पाँचौ वर्षमा कार्यान्वयन गर्न गोष्ठीबाट योजनाहरूको प्राथमिकीकरण गरियो ।

योजना तथा कार्यक्रम छनोट एवं प्राथमिकीकरणका आधारहरू निम्नानुसार रहेका छन् ।

- ❖ वडागत जनसंख्या
- ❖ दीर्घकालीन सोचलाई टेवा पुऱ्याउने खालका योजनालाई प्राथमिकता
- ❖ वडाको क्षेत्रफल, भूवनोट र उपलब्ध पूर्वाधार
- ❖ गरिवीको अवस्था
- ❖ आयआर्जन तथा रोजगार बढाउने खालका योजनालाई प्राथमिकता
- ❖ स्थानीय स्रोतसाधनको उपलब्धता
- ❖ स्थानीय सिप, स्रोत-साधनको अधिकतम उपयोग हुने खालका योजनालाई प्राथमिकीकरण
- ❖ जनसहभागिता
- ❖ अधिकतम वडावासी (घर परिवार) लाभान्वित हुने खालका योजना
- ❖ कम जोखिमयुक्त योजनाहरू
- ❖ वातावरणलाई असर नपुऱ्याउने खालका योजनाहरू

३.९ विभिन्न क्षेत्रसंग सम्बन्धित योजना तथा कार्यक्रमहरू

आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी वाट गठन गरिएका विभिन्न विषयगत समितिहरूको गहन छलफल र सम्बन्धित विषयगत शाखा कार्यालयहरूबाट छनोट भएका योजना तथा कार्यक्रमहरू पहिचान गरी तालिका मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

शिवनाथ गाउँपालिकाको आवधिक योजना (२०७७/७८ -२०८२/८३)

आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठीमा समस्या तथा स्रोत पहिचान, र उक्त स्रोतहरूको परिचालन रणनीति तय गरे पश्चात् विभिन्न क्षेत्रका आवधिक योजनाहरूको सुची तयार गर्नुपर्ने छ र आवधिक योजना सूचीमा रहेका विषय क्षेत्रगत योजनाहरूलाई क्रमशः पहिलो, दोस्रो, तेश्रो, चौथो र पाँचौ वर्षमा कार्यान्वयन गर्न गोष्ठीबाट योजनाहरूको प्राथमिकीकरण गर्नु पर्दछ।

प्राथमिकीकरणका आधारहरु

योजना तथा कार्यक्रम छनोट एवं प्राथमिकीकरणका आधारहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

- ✓ आर्थिक श्रोत (उपलब्ध बजेट)
- ✓ आयआर्जन तथा रोजगार बढाउने खालका योजनालाई प्राथमिकता
- ✓ स्थानीय वडागत जनसंख्या
- ✓ दीर्घकालिन सोचलाई टेवा पुऱ्याउने खालका योजनालाई प्राथमिकता
- ✓ वडाको क्षेत्रफल, भूवनोट, उपलब्ध पूर्वाधार
- ✓ गरिवी निवारण हुने खालका परियोजना
- ✓ स्थानीय सिप, श्रोत साधनको अधिकतम उपयोग हुने खालका योजना
- ✓ जनसहभागिता
- ✓ अधिकतम वडाबासी,घर परिवार लाभान्वित हुने खालका योजना
- ✓ कम जोखीमयुक्त योजनाहरु
- ✓ वातावरणलाई असर नपुऱ्याउने खालका योजनाहरु
- ✓ लैंगिक तथा सामाजिक समाबेसीकरण हुने परियोजनाहरु
- ✓ विकाशका निर्धारित पाँचै क्षेत्र समेटेको हुनु पर्ने

खण्ड चार

४ गाउँपालिकाको वार्षिक आम्दानीको श्रोत

४.१ आ.व. २०७७/७८ मा योजना संचालनको लागि वार्षिक आम्दानीको श्रोत

आ.व. २०७५/७६ मा स्वीकृत योजनाहरू वार्षिक आम्दानीको श्रोतमा आधारित रहेका थिए । विस्तृत विवरण तालिका मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका : ८ : आ.व. २०७७/७८ को वार्षिक आम्दानीको श्रोत ङघ

Table-2 Municipal Mudget by Source			
SN	Sources	2075/76	2076/77
		Amount (NRS)	Amount (NRS)
A	Federal Gov		
1	Financial samanikaran (Federal)	६९,३००,०००	७६,५००,०००
2	Conditional (Federal)	९८,९६७,९९९	१५२,९४५,०००
3	Revenue allocation (Federal)	४३,४२८,७८३	६०,७००,०००
	Sub-Total	२११,६९६,७८२	२९०,१४५,०००
	State		
4	Financial samanikaran State)	-	६,८७९,०००
5	Conditional (State)	-	२,८०६,०००
	Sub-Total	-	९,६८५,०००
C	Municipality		
6	Internal Sources	१,०७३,५७२	१६,१६९,०१४
	Sub-Total	१,०७३,५७२	१६,१६९,०१४
	Total	२१२,७७०,३५४	३१५,९९९,०१४

४.२ प्रथम आवधिक योजना (२०७७/७८-२०८२/८३) कार्यान्वयनको लागि आर्थिक श्रोतको अनुमान

प्रथम आवधिक योजना (२०७७/७८-२०८२/८३) कार्यान्वयनको लागि तालिका मा प्रस्तुत गरिए अनुसारको आम्दानीको स्रोतहरूको पहिचान गरिएको छ ।

१. गाउँपालिकाकृ आफ्नै स्रोत:

१.१ घर जग्गा कर

१.२ व्यवसाय दर्ता कर

- १.३ मनोरञ्जन कर
- १.४ सहकारी दर्ता कर
- १.५ काठ तथा वन पैदावार कर
- १.६ अन्य
- २. संघीय सरकारको तर्फबाट प्राप्त हुने अनुदान
  - २.१ वित्तीय सामान्यीकरण अनुदान
  - २.२ सशर्त अनुदान
  - २.३ राजस्व बाँडफाँड वाट प्राप्त हुने अंश
- ३ प्रदेश सरकारको अनुदान
  - ३.१ वित्तीय सामान्यीकरण अनुदान
  - ३.२ सशर्त अनुदान

४.३ वित्तीय विश्लेषण र मध्यमकालीन खर्च संरचना

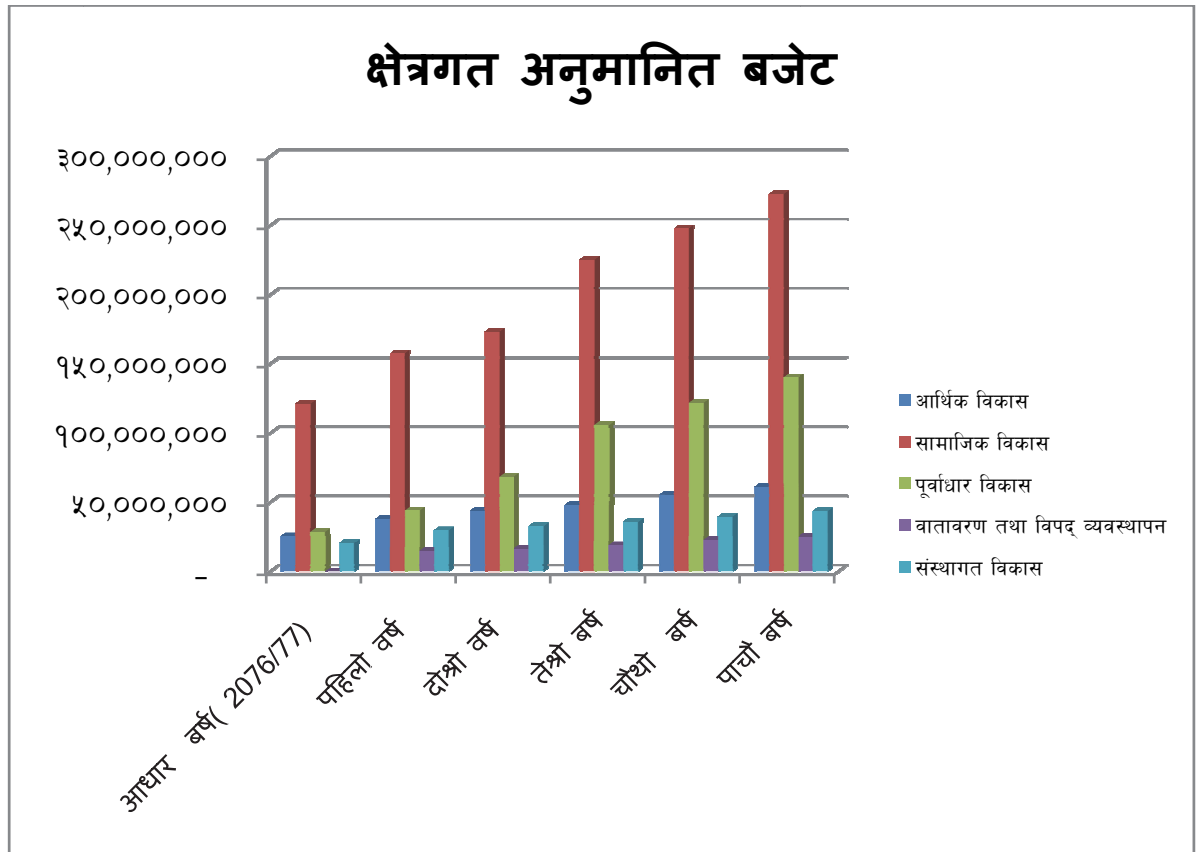
प्रथम आवधिक योजना अवधिभर शिवनाथ गाउँपालिकाको सञ्चित कोषबाट गाँउकार्यपालिका, वडा समिति, विषयगत शाखाले गर्ने सेवा र कार्यहरुका निमित्त चालू खर्च, पूँजिगत खर्च र वित्तीय व्यवस्थाको रकम समेत गरी जम्मा रकम रु. .... खर्च हुने अनुमान गरिएको छ। अनुमानित क्षेत्रगत खर्च रकम सम्बन्धी पूर्ण विवरण तालिका १३ मा प्रस्तुत गरिएको छ।

तालिका : ९ प्रथम आवधिक योजना (२०७७/७८ -२०८२/८३) को अनुमानित खर्च विवरण ज्ञद्ध

शीर्षक						
आधार वर्ष	आधार वर्ष (२०७६/७७)	वर्ष-१	वर्ष-२	वर्ष-३	वर्ष-४	वर्ष-५
आर्थिक विकास	२५,४५३,३८३	३८,१८०,०७५	४३,९०७,०८६	४८,२९७,७९४	५५,५४२,४६३	६१,०९६,७१०
सामाजिक विकास	१२१,२२७,२३७	१५७,५९५,४०८	१७३,३५४,९४९	२२५,३६१,४३४	२४७,८९७,५७७	२७२,६८७,३३५
पूर्वाधार विकास	२८,४७४,३३५	४४,१३५,२१९	६८,४०९,५९०	१०६,०३४,८६४	१२१,९४०,०९४	१४०,२३१,१०८
वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन	-		१६,५००,०००	१८,९७५,०००	२२,७७०,०००	२५,०४७,०००
संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह र सुशासन	२०,५२३,०६४		३२,७३४,२८७	३६,००७,७१६	३९,६०८,४८७	४३,५६९,३३६
विविध पूँजिगत	४३,८६३,९०४					

जम्मा	२३९,५४९,९२३	२३९,९१०,७०२	३३४,९०५,९९२	४३४,६७६,८०८	४८७,७५८,६२२
-------	-------------	-------------	-------------	-------------	-------------

स्रोत :शिवनाथ गाउँपालिका प्रथम आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी ,२०७७

चित्र नं. ६ क्षेत्रगत अनुमानित बजेट 6

४.४ योजनाहरुका लागि आवधिक लगानी

पहिचान गरिएका योजना संचालन गर्नको लागि गाउँपालिकाले यथेष्ट रकम जुटाउन सक्ने अनुमान गरिएको छ । कूल अनुमानित खर्च रकम मध्ये विकास खर्च तर्फ विभिन्न शीर्षकमा खर्च निम्नानुसार बाँडफाँड गरीएको छ,

बजेट प्रक्षेपणका मुख्य आधारहरु

- १) आवधिक योजनामा प्राथमिकीकरणमा परेका परियोजनाहरु
- २) अनुमानित आर्थिक वृद्धिदर

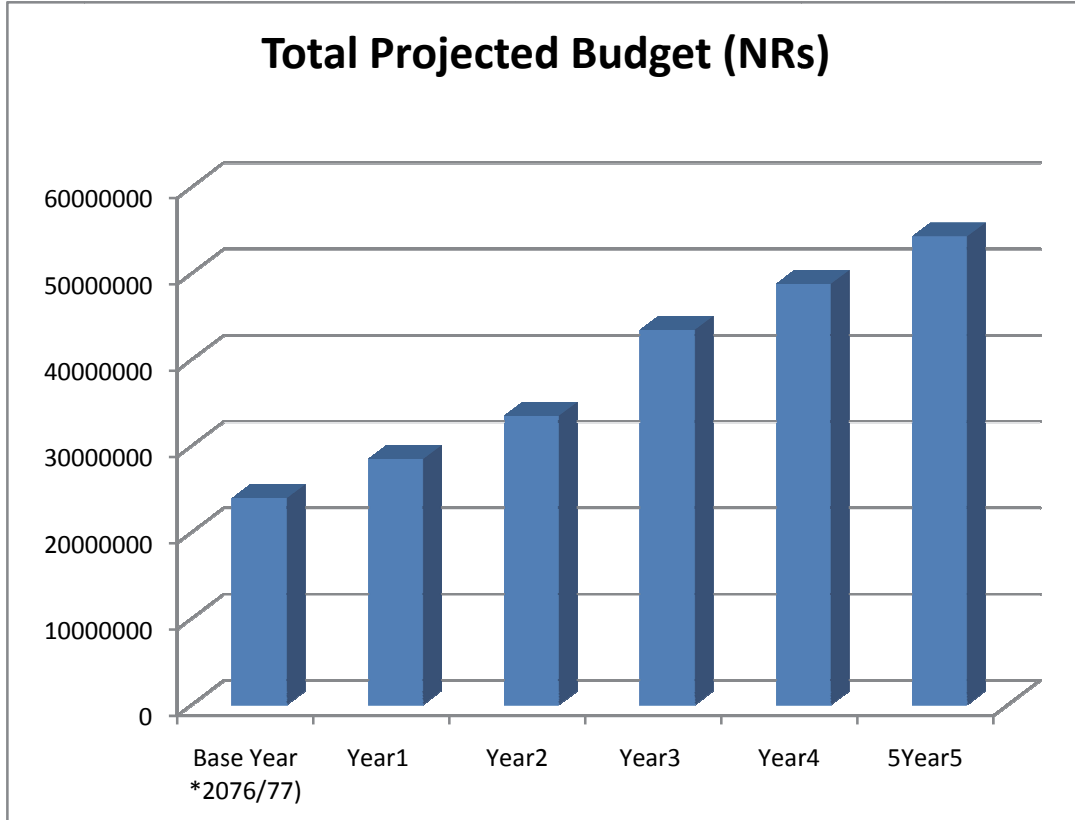
- ३) आधार वर्षको अनुमानित खर्च
- ४) नेपालको पन्ध्रौ योजनाको दीर्घकालीन सोच
- ५) सुदूरपश्चिम प्रदेशको अनुमानित विकास खर्चको विवरण
- ६) शिवनाथ नगरपालिकाका राजस्वका स्रोतहरु

नेपालको पन्ध्रौ योजनाको दीर्घकालिन सोच, प्रदेश नं. ३ को अनुमानित खर्च एवं शिवनाथ गाउँपालिकाका राजस्वका स्रोतलाई समेत बजेट प्रक्षेपणको आधार मानिएको छ। राष्ट्रिय योजना आयोगले तयार पारेको १५औँ पन्चवर्षिय योजनाले नेपालको कुल ग्राहस्थ उत्पादन १०.५ प्रतिशतले वृद्धि हुने अनुमान गरेको छ। साथै समृद्ध नेपाल सुखी नेपालको नारा अन्तर्गत नेपालको ग्राहस्थ उत्पादन दोहोरो अंकमा पुर्याउने अठोट समेतलाई मध्य नजर गरी शिवनाथ गाउँपालिकाको आगामी ५ वर्षको अनुमानित खर्चको बजेट प्रक्षेपण गरीएको छ। विस्तृत विवरण तालिका १४ मा प्रस्तुत गरीएको छ।

तालिका : १० आगामी ५ आ.व. २०७७/७८-२०८२/८३ को लागि योजनाहरुको खर्च अनुमान ज्ञछ

आम्दानीका स्रोतहरु	अनुमानित स्रोत रु.				
	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८१/८२	२०८२/८३
आन्तरिक स्रोत	२०,२११,२६८	२२,६३६,६२०	२४,२५३,५२१	२७,४८७,३२४	३०,७२१,१२७
संघीय सरकार	३६२,६८१,२५०	४०६,२०३,०००	४३५,२१७,५००	४९३,२४६,५००	५५१,२७५,५००
प्रदेश सरकार	१२,१०६,२५०	१३,५५९,०००	१४,५२७,५००	१६,४६४,५००	१८,४०१,५००
जम्मा	३९४,९९८,७६८	४४२,३९८,६२०	४७३,९९८,५२१	५३७,१९८,३२४	६००,३९८,१२७

स्रोत : शिवनाथ गाउँपालिका बजेट, २०७७/०७८ वाट प्रक्षेपित बजेट

चित्र नं. ७ प्रक्षेपित बजेट ठ

४.५ स्थानीय योजना तथा आन्तरिक र बाह्य स्रोत विश्लेषण

तालिका : ११: स्थानीय योजना तथा आन्तरिक र बाह्य स्रोत विश्लेषण झट

आन्तरिक तथा बाह्य स्रोत	अनुमानित स्रोत रु.				
	२०७७/७८	२०७८/७९	२०७९/८०	२०८१/८२	२०८२/८३
आन्तरिक स्रोत (स्थानीय, प्रदेश र केन्द्रीय)	२५२,७९९,२११	३१५,९९९,०१४	३५३,९१८,८९६	३७९,१९८,८१७	४२९,७५८,६५९
बाह्य स्रोत (विकास साभेदारहरु)	६३,१९९,८०३	७८,९९९,७५४	८८,४७९,७२४	९४,७९९,७०४	१०७,४३९,६६५
जम्मा	३१५,९९९,०१४	३९४,९९८,७६८	४४२,३९८,६२०	४७३,९९८,५२१	५३७,१९८,३२४

४.६ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन

आवधिक गाउँ/नगर विकास योजनाको प्रभाव, असर, प्रतिफलको नतिजा मापन तथा संचालित कार्यक्रमको प्रक्रिया अनुगमन गरिनेछ। प्रक्रिया अनुगमन तथा प्राप्त नतिजाको मापन गर्ने जिम्मेवारी गाउँकार्यपालिकाको हुनेछ भने यस कार्यमा सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समितिलाई परिचालन गर्नेछ। गाउँ/नगर विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको जिम्मेवारी तथा विधि देहायअनुसार रहेकोछ।

गाउँ/नगर विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको जिम्मेवारी देहायअनुसार रहेकोछ।

- ❖ गाउँ कार्यपालिका तथा विषयगत समिति
- ❖ सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समिति
- ❖ जिल्ला समन्वय समिति
- ❖ विषयगत शाखा उपशाखा, परियोजना, संघ, संस्था
- ❖ नागरिक समाज संस्था तथा तेश्रो पक्ष

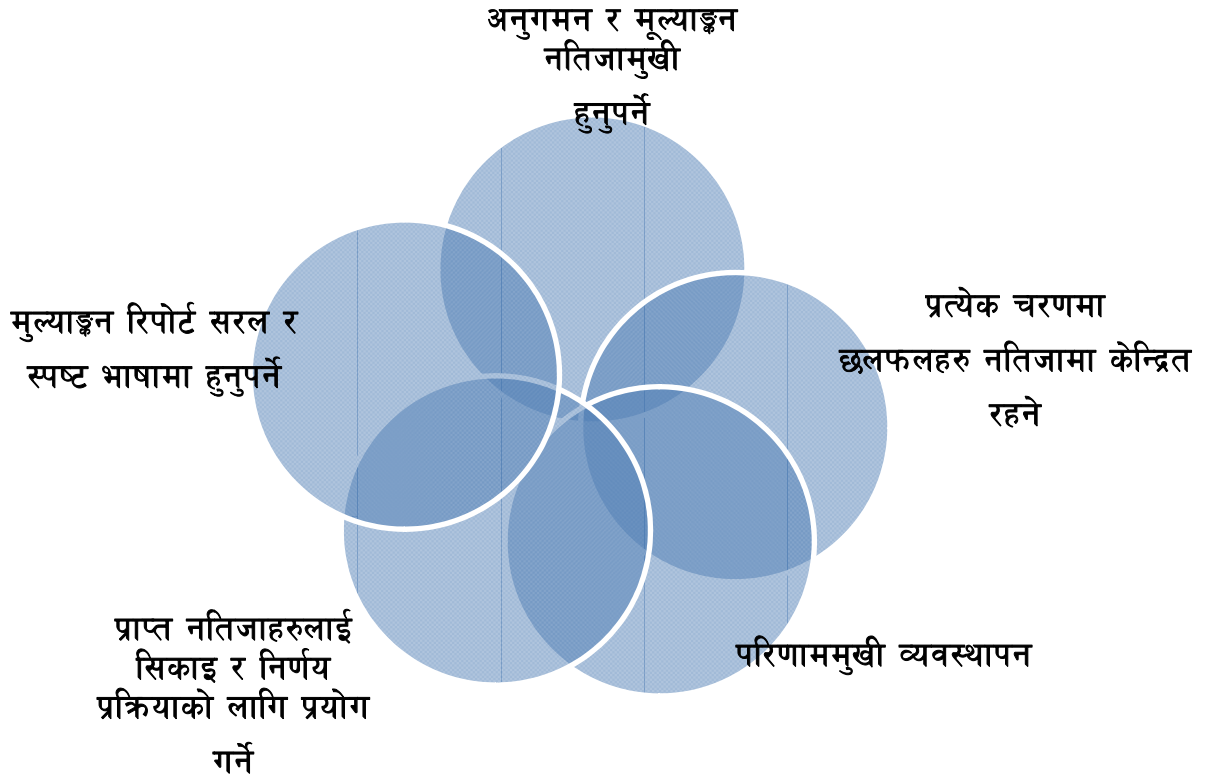
आवधिक गाउँ विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका साधन तथा विधि देहायअनुसार रहनेछ।

- ❖ स्थलगत अनुगमन
- ❖ कार्ययोजना (लक्ष्य) र प्रगति विच तुलना
- ❖ नागरिक अनुगमन
- ❖ नतिजामा आधारित ढाँचा अनुसार वार्षिक समीक्षा
- ❖ नतिजामूलक ढाँचा अनुसार सहभागितामूलक मद्यावधी समीक्षा
- ❖ नतिजामूलक ढाँचा अनुसार सहभागितामूलक अन्तिम समीक्षा (तेश्रो पक्षबाट मूल्याङ्कन)

आवधिक गाउँ र विकास योजनाको नतिजामूलक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा

आवधिक तथा वार्षिक गाउँ विकास योजनाको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको प्रक्रिया देहायअनुसार हुनु पर्नेछ।

चित्र : ८ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन पद्धति ड

४.७ वार्षिक प्रगति मूल्याङ्कन, मध्यावधि मूल्याङ्कन, अन्तिम मूल्याङ्कन

राष्ट्रिय योजना आयोगले तयार पारेको स्थानीय तहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७५ बमोजिम नतिजा तालिका निम्नानुसार रहेको छ ।

तालिका : १३ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन ढाँचा ञठ

क्षेत्र	सूचकहरु	एकाई	आधारवर्ष २०७८	आ.व. (२०८२/८३)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
	नेपाली रु. ५००० देखी १०००० मासिक आम्दानी भएका घरपरिवारका बासिन्दाहरुको संख्या वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	२४	४०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	प्रभावकारी योजना कार्यान्वयन नहुनु
	नेपाली रु. १०००० देखी २०००० मासिक आम्दानी भएका घरपरिवारका बासिन्दाहरुको संख्या वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	१७	३०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	रोजगारीको अवसर सर्जना नहुनु
	नेपाली रु. २०००० भन्दा बढी मासिक आम्दानी भएका घरपरिवारका बासिन्दाहरुको संख्या वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	१०	२०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	रोजगारीको अवसर सर्जना नहुनु
	स्थानीयस्तरमारीजगारी वृद्धिभएकोहुनेछ।	संख्या	NA		मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	रोजगारीको अवसर सर्जना नहुनु
	कृषि तर्क आलुउत्पादनमा वृद्धि भएको हुनेछ ।	क्विन्टल	४०८.४७		वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	गुणस्तरीय विऊ अभाव,तालिम, कमी, सित भण्डारको कमी
	कृषि तर्क गोलभेडा उत्पादनमा वृद्धि तथा निकासी भएको हुनेछ ।	क्विन्टल	१८.६०		वार्षिक प्रतिवेदन,	कृषि शाखा	रोग, किरा र मौसमी पभाव
	प्याज उत्पादनमा वृद्धि भएको हुनेछ,	क्विन्टल	२८२.२०		वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	रोग, किरा र मौसमी पभाव
	बन्दा उत्पादनमा वृद्धि भएको हुनेछ,	क्विन्टल	१५.४५		वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	रोग, किरा र मौसमी पभाव
	फर्सी उत्पादनमा वृद्धि भएको हुनेछ,	क्विन्टल	२०.९०		वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	रोग, किरा र मौसमी पभाव

क्षेत्र	सूचकहरू	एकाई	आधारवर्ष २०७८	आ.व. (२०८२/८३)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
न	फलफूलको उत्पादनका वृद्धि भएको हुनेछ	क्विन्टल	१२४.८३		वार्षिक प्रतिवेदन		रोग, किरा र मौसमी पभाव
	पर्यटकीय होटेल रेष्टुराहरूको संख्या र सुविधाहरूमा वृद्धि भएको हुनेछ।	संख्या होटेल	१	५०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	वाञ्छित लगानीको कमी
	पर्यटकहरूको संख्या वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या			मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	सुविधा तथा प्रचारप्रसारको अभाव
	सडक पूर्वाधारको विकास भएको हुनेछ	संख्या	२८	५०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	वाञ्छित लगानीको कमी
	सिचाई हुने क्षेत्र बढेको हुनेछ ।	प्रतिशत	२२	५०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	वाञ्छित लगानीको कमी
	खसी बोका वाट मासु उत्पादन २० प्रतिशतले बढेको हुनेछ	कि. ग्रा.	११४५७	१३७४८	वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	बजारको अभाव,
	गाईको दूध उत्पादनमा ५० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ	लिट्र	८६३७६	१२९५६४	वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	बजारको अभाव, दूधडेरीको अभाव
	भैसीको दूध उत्पादनमा ५० प्रतिशतले वृद्धि भएको हुनेछ	लिट्र	५९६८५५	८९५२८३	वार्षिक प्रतिवेदन	कृषि शाखा	बजारको अभाव, दूधजन्य व्यवसायको अभाव
	सचालनमा रहेका साना तथा घरेलु उद्योगहरूको संख्यामा वृद्धि भइ रोजगारी वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	५१	१००	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	निजी क्षेत्रको आकर्षक कम हुनु तथा सरकारी निजी क्षेत्रको साभेदारीको कमी
	उन्नत नशलका पशुहरूको संख्यामा वृद्धि हुनेछ	संख्या	NA		मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	उपयुक्त कृषक को पहिचान हुन नसक्नु तथा प्रोत्साहनको कमी
	बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा कृषकहरूको पहुँचमा वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	NA	१००	वार्षिक प्रतिवेदन	आर्थिक शाखा	कृषक मैत्री वातावरण नहुनु र वित्तीय सारक्षताको कमी
	आधारभूत तहमा खुद विद्यार्थी भर्नादर वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	NA	१००	वार्षिक प्रतिवेदन	शिक्षा शाखा	अभिभावक शिक्षा तथा चेतनाको कमी,
आधारभूत तहमा विद्यार्थी उत्तिर्ण प्रतिशत वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	NA	१००	वार्षिक प्रतिवेदन	शिक्षा शाखा	शिक्षकहरूको अध्यापन क्षमता कमी तथा घरको वातावरण तथा विद्यार्थीको उत्प्रेरणामा कमी	

क्षेत्र	सूचकहरू	एकाई	आधारवर्ष २०७८	आ.व. (२०८२/८३)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
	माध्यमिक तहमा विद्यार्थी उत्तिर्ण प्रतिशत वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	NA	१००	वार्षिक प्रतिवेदन	शिक्षा शाखा	शिक्षकहरूको अध्यापन क्षमता कमी तथा घरको वातावरण तथा विद्यार्थीको उत्प्रेरणामा कमी
	स्वास्थ्य संस्थामा बच्चा जन्माउने आमाहरूको प्रतिशत वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	७९	१०० प्रतिशत	वार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	मातृमृत्युदरमा कमी आउनेछ	प्रतिलाख	२३९ (राष्ट्रिय)	२००	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	सेवा प्रदायक निकायहरूमा सेवा तथा सीपको कमी
	खोपसेवाको पहुँच वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	९९	१००	वार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	स्वास्थ्य संस्थामा पहिलो पटक गर्भ जँचाउन आउने महिलाहरूको संख्यामा वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	९९	१०० प्रतिशत	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाकाको अभाव
	स्वास्थ्य संस्थामा चौथो पटक गर्भ जँचाउन आउने महिलाहरूको संख्यामा वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	८९	१०० प्रतिशत	वार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	स्वास्थ्य संस्थामा सुत्केरी पश्चात जँचाउन आउने संख्यामा वृद्धि भएको हुनेछ	संख्या	७९	१०० प्रतिशत	वार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	टिटिको पूर्ण खोप सेवा महिलाहरूको संख्या वृद्धि भएको हुनेछ	प्रतिशत	८५	१०० प्रतिशत	वार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	प्राथमिक उपचार सेवा पाउने विरामीहरूको संख्या वृद्धि हुनेछ		NA		वार्षिक प्रतिवेदन	स्वास्थ्य शाखा	स्वास्थ्य संस्थामा स्वास्थ्यकर्मीको अभाव
	स्वच्छ खानेपानी प्रयोगकर्ताको संख्यामा वृद्धि हुनेछ	प्रतिशत	१०० (सुब्बायाममा असुरक्षित खानेपानी प्रयोग)	१०० (बाह्र महिना स्वच्छ खानेपानी व्यवस्था)	वार्षिक प्रतिवेदन	सामाजिक शाखा	खानेपानी सुविधाको अभाव, स्वास्थ्य सरसफाईको ज्ञानको अभाव
	शौचालय भएका परिवार संख्या वृद्धि भएको	प्रतिशत	९८	१००	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा	परामर्शदात	स्वास्थ्य शिक्षा तथा चेतनाको

क्षेत्र	सूचकहरू	एकाई	आधारवर्ष २०७८	आ.व. (२०८२/८३)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम
सुदूरपश्चिम प्रदेश	हुनेछ				अन्तिम मूल्याङ्कन	अभाव	अभाव
	विद्यमान सडकहरूको लम्बाइमा वृद्धि का साथै स्तरोन्नति भएको हुनेछ	कि.मि.	२८.५	५० प्रतिशत	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	पूर्वाधार शाखा	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	कल्भर्टहरूको संख्यामा वृद्धि भइ आवागमन मा सहज भएको हुनेछ	संख्या	२	४४	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	पूर्वाधार शाखा	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	भोलुङ्गेपूलहरूको संख्यामा वृद्धि भइ आवागमन मा सहज भएको हुनेछ	संख्या	०	१०	वार्षिक प्रतिवेदन	पूर्वाधार शाखा	स्वास्थ्य शिक्षा तथा सुविधाको अभाव
	आलु को लागि शीतभण्डार गृह निर्माण भएको हुनेछ	संख्या	०	१	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	लगानी को जुटाउन नसक्नु
	कक्षाकोठा अपुग भएका विद्यालयहरूमा नयाँ कक्षाकोठाहरू बनेको हुनेछ	संख्या	१	शत प्रतिशत	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	छवटै वडा कार्यालयहरूको आफ्नै भवन बनेको हुनेछ	संख्या	०	६	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	गाउँपालिकाको आफ्नै भवन बनेको हुनेछ		०	१			
	भूकम्पबाट क्षति ग्रस्त स्कूल भवन तथा कक्षा कोठाहरूको पुननिर्माण भएको हुनेछ	संख्या		सबै विद्यालय	वार्षिक प्रतिवेदन	पूर्वाधार शाखा	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	विद्यालयहरूमा छात्राहरूको लागि छुट्टै सुविधाहरू युक्त शौचालय बनेको हुनेछ	संख्या		सबै विद्यालयहरूमा	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	विद्यालयहरूको घेरावार निर्माण भएको हुनेछ	संख्या		सबै विद्यालयहरूमा	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	यथोचित लगानीको अभाव, विकास मैत्री प्रक्रियाको अभाव
	वनको संरक्षण तथा वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्रको वृद्धि हुनेछ	हे.	NA	२३.२	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	जनसहभागिता कमी तथा योजना कार्यान्वयनको कमी
	खोला किनारमा तटबन्ध निर्माण गरिएको हुनेछ		NA		मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	जनसहभागिता कमी तथा योजना कार्यान्वयनको कमी
पहिरौ नियन्त्रण गरिएको हुनेछ	संख्या	३०	३०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदात	जनसहभागिता कमी तथा योजना कार्यान्वयनको कमी	

क्षेत्र	सूचकहरू	एकाई	आधारवर्ष २०७८	आ.व. (२०८२/८३)	सूचनाको स्रोत	जिम्मेवार निकाय	अनुमानित जोखिम	
समाजिक अर्थतन्त्र	जटीबुटी उत्पादन, संकलन र प्रशोधनमा वृद्धि भएको हुनेछ		NA		मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	उद्यमशीलता तथा बजार सञ्जालको कमी,	
	गाउँपालिकाले प्रत्येक ४ / ४ महिनामा सार्वजनिक सुनुवाई गरेको हुनेछ	पटक	३	शत प्रतिशत	वार्षिक प्रतिवेदन	प्रशासन शाखा	आवधिक योजनाले परिकल्पना गरेको कार्ययोजना कार्यान्वयन हुन नसक्नु	
	कर्मचारीहरूको दरबन्दी परिपूर्ति हुनेछ	जना		शत प्रतिशत	वार्षिक प्रतिवेदन	प्रशासन शाखा	संघीय सरकारले समयमै कर्मचारी समायोजन गर्नु नसक्नु तथा स्थानीय सरकारसँग करारमा कर्मचारी गर्ने स्रोत नहुनु,	
	जनगुनासोको कमी आउनेछ	संख्या	NA	नगन्य	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	गाउँपालिकाको सेवा प्रभावकारी नहुनु	
	गापा र वडाहरूमा नागरिक बडापत्र सबैले देख्ने ठाउँमा स्थलमा राखिनेछ	संख्या	१	६	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	गाउँपालिकाले उपयुक्त चासो नराख्नु	
	गाउँपालिकाको कामकारवाही र सेवा प्रवाह (e- governance) मा रुपान्तरण गरिएको हुनेछ	प्रतिशत	१०	५०	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	e governance वारे ज्ञानको अभाव तथा प्राविधिकहरूको कमी	
	सामाजिक अपराधमा कमी आउनेछ	प्रतिशत	NA	७५	मध्यावधिक मूल्याङ्कन तथा अन्तिम मूल्याङ्कन	परामर्शदाता	जनचेतना तथा सुशासन नहुनु	

स्रोत : पार्श्वचित्र तथा विषयगत समिति छलफल

४.८ अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समिति

स्थानीयतहको योजना तर्जुमा दिग्दर्शन २०७५ ले गाउँपालिकामा आयोजना हुने कार्यक्रमहरूको अनुगमन मूल्याङ्कन निम्नानुसारका समितिहरू गठन हुने व्यवस्था गरेको छ ।

४.८.१ गाउँपालिका स्तरीय अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण समिति

स्थानीय तहवाट सञ्चालित योजनाको लागत परिमाण समयसीमागुणस्तरीयताका आधारमा अनुगमन गरी आवश्यक पृष्ठपोषण दिनको लागि निम्नानुसारको गाउँपालिकास्तरीय गठन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

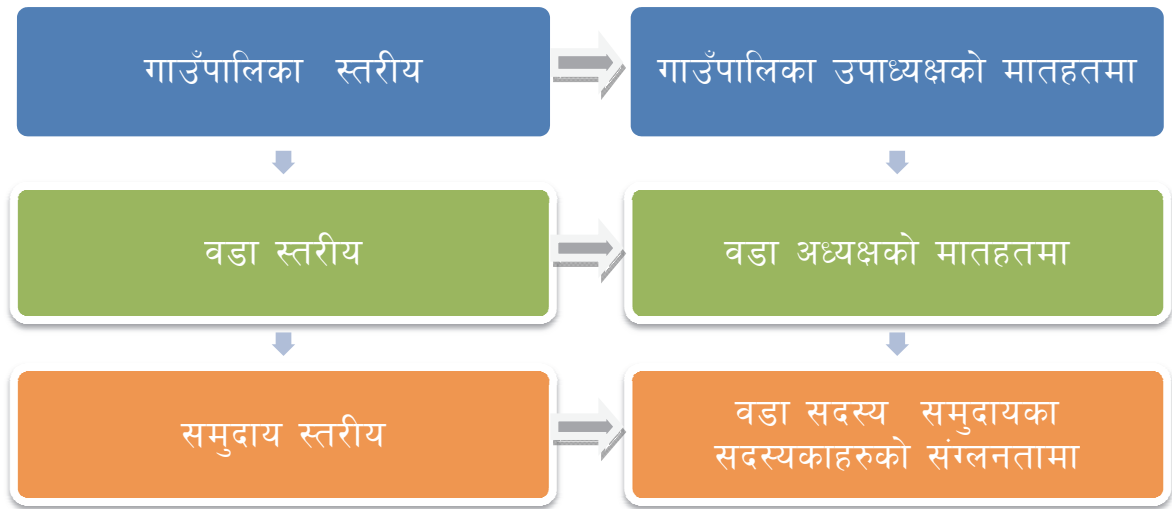
(क) उपाध्यक्ष	संयोजक
(ख) अध्यक्षले तोकेको एक जना महिला सहित कार्यपालिकाका सदस्यहरूमध्येवाट दुई जना	सदस्य
(ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
(घ) प्रमुख योजना/महाशाखा/शाखा/इकाई	सदस्य सचिव

४.८.२ वडास्तरीय अनुगमन समिति

आफ्नो वडाभित्र संचालित योजनाहरूको लागत परिमाण, समय सीमा र गुणस्तरीयताका आधारमा अनुगमन गरी आवश्यक पृष्ठपोषण दिनको लागि निम्नानुसारको वडास्तरीय गठन गर्नुपर्ने हुन्छ ।

(क) सम्बन्धित वडाको वडाध्यक्ष	संयोजक
(ख) वडा सदस्यहरू	सदस्य
(ग) वडा सचिव	सदस्य सचिव

चित्र : ९ वडास्तरीय अनुगमन समिति ढ

अनुसुची १

शिवनाथ गाउँपालिका सुल्याखान ,शिवनाथ, बैतडी

नियमावली, निर्देशिका, कार्यविधि मापदण्ड, अन्य सरकारसंगको सम्बन्ध

वर्ष/ खण्ड	सि.न./संख्या	कानुनी दस्तावेजको नाम
२०७५/१	१	आर्थिक ऐन, २०७५
२०७५/१	२	आधारभूत तथा माध्यमिक शिक्षा ऐन, २०७५
२०७५/१	३	सहकारी ऐन, २०७५
२०७५/१	४	मदिरा नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन ऐन, कार्यविधि, २०७५
२०७५/१	५	विपन्न नागरिक सहायता कार्यविधि, २०७५
२०७५/१	६	विपद् व्यवस्थापन कोष परिचालन निर्देशिका, २०७५
२०७५/१	७	प्रशासकीय कार्यविधि, २०७५
२०७५/१	८	प्राविधिक तथा अन्य कर्मचारी भर्ना कार्यविधि २०७५
२०७५/१	९	जलस्रोत नियमावली, २०७५
२०७५/२	१०	उपभोक्ता समिति गठन तथा परिचालन कार्यविधि, २०७५
२०७५/२	११	लेखासमिति नियमावली, २०७५
२०७५/२	१२	स्थानीय राजपत्र प्रकाशन सम्बन्धी कार्यविधि, २०७५

स्रोत : आवधिक योजना तर्जुमा गोष्ठी,शिवनाथ गाउँपालिका, २०७७

तालिका १३. शिवनाथ गाउँपालिकामा रहेको कर्मचारीहरुको विवरण जड

क्रम संख्या	पद	संख्या
१	प्रशासकीय अधिकृत	१
२	लेखा अधिकृत	-
३.	कार्यक्रम अधिकृत छैटौंस्तर	-
४	अधिकृत छैटौंस्तर प.स्वा.प्रा.	-
५	अधिकृत छैटौंस्तर (सि.अ.हे.व)	-
६.	नायव सुब्बा	-
७.	लेखापाल	-
८.	खरिदार	-
९.	सहायकस्तर पाँचौ तह	७
१०.	सहायक चौथोस्तर	४
११	.कार्यालय सहयोगी स्थायी	२
१२	कार्यालय सहयोगी अस्थायी	८
१३.	कविराज	-
१४.	ना.प्रा.स. कृषि	१
१५.	इन्जिनियर(करार)	-
१६	सब इन्जिनियर (१ जना करार/१ जना स्थायी)	१
१७.	ड्राइभर (करार)	१
१८	रोजगार संयोजक (करार प्रदेश)	१
१९	कानून सहजकर्ता (करार प्रदेश)	-
२०.	मनोविमर्शकर्ता (करार)	-
२१.	अन्य	-

तालिका १४ जड

गाउँपालिकाको प्रयोजनमा रहेका सवारी साधन तथा अन्य विवरण

क्रम	साधन	संख्या
१	गाडी	१
२	ट्रिपर	-
३.	भ्याक डोजर	१
४	मोटरसाईकल	१२
५	एम्बुलेन्स	१
६.	डेक्सटप कम्प्युटर	११
७.	ल्यापटप कम्प्युट	३७
८.	प्रिन्टर	१९
९.	अन्य (ट्रयाक्टर)	१

सन्दर्भ ग्रन्थ

१. शिवनाथ गाउँपालिकाको पार्श्व चित्र, २०७६
२. लोकतान्त्रिक नेपालको संविधान २०७२
३. पन्ध्रौ योजनाको दिग्दर्शन, राष्ट्रिय योजना आयोग
४. चौधौ त्रिवर्षिय राष्ट्रिय योजना राष्ट्रिय योजना आयोग
५. स्थानीय संचालन ऐन २०७४
६. शिवनाथ गाउँपालिका विषयगत शाखाका अभिलेखहरु
७. वार्षिक पशुसेवा कार्यक्रम तथा तथ्याङ्क २०७२/०७३
८. जिल्ला कृषि तथ्याङ्क पुस्तिका, बैतडी
९. अन्तर सहकारी वित्तीय हस्तान्तरण २०७६ /०७७
१०. नेपालको आ.व. २०७७/०७८ को बजेट भाषण
११. योजना तर्जुमा दिग्दर्शन, २०७५
१२. नेपाल दिगो विकास लक्ष्यहरु वर्तमान अवस्था र भावी मार्ग चित्र २०१६ -२०३० नेपाल सरकार, राष्ट्रिय योजना आयोग

योजना बैंक

तालिका १५: वडागत रुपमा पहिचान गरिएका योजनाहरूको सुचि दृष

१ न. वडाका कार्यक्रमहरू

आर्थिक विकास

कृषि

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल	बर्ष				
			1	2	3	4	5
१	भर्रा भवानी कृषक समूह तरकारी खेति	भल्या				x	
							x
२	जनचेतना कृषक समूह अदुवा बेसार खेति योजना	बेडुमाइ					
	भगवती कृषक समूह तरकारी पोलिहाउस थोपा सिचाई योजना				x		
३	स्वाल भटमास खेति योजना	स्वाल		X			
	प्रगतिसिल महिला कृषक समूह आलु तथा अनार खेति						
४	बोडबे फलफुल आप खेति	स्वाल		x			
५	भर्रा भवानी कृषक समूह दलहन खेति	सेलावन	X		x		
	गना फलफुल खेति (आप कटहर खेति)					x	
६	तरकारी खेति योजना						x
७	मटेला प्याज तरकारी खेति योजना	मटेला		x			
८	मौरी पालन योजना				x		
९	प्याज तरकारी खेति योजना	गाउंसल्ला		x		x	
१०	चिउरी प्रशोधन केन्द्र		x				
११	तरकारी पोलिहाउस थोपा सिचाई योजना	बंड		x			
१२	तुडी कोदो खेति योजना	बंडा					
१३	तरकारी खेति योजना	बंडा			x		
१४	तरकारी खेति योजना	चिउरिखेल		x	x		
१५	डालेघास तथा नेपियर खेति	तुडी	x				
१६	अनार खेति खेति योजना	कुड	x			x	
१७	कागती खेति योजना	बालि डोर					
१८							
१९	केरा खेति योजना	स्वाल सेलावन	x				
२०	आँप खेति योजना	सेलावन					
२१	अम्बा खेति योजना	कुस्माउत					
२२		कुड					
२३		मटेला					

पशुपालन

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल	बर्ष				
		1	2	3	4	5
भल्या बारा पालन योजना	भल्या	x	x	x	x	x
तुडीबारा पालन योजना	तुडी	x	x	x	x	x
दुबला माहुरी पालन योजना	दुबला	x	x	x	x	x
बंड बारा पालन योजना	बंड	x	x	x	x	x
माछा पालन योजना सेलावन कुस्माउत	कुस्माउत	x	x	x	x	x
बेडुमाइ स्वाल बंगुर पालन योजना	स्वाल	x	x	x	x	x
भैसी पालन योजना	कुड	x	x	x	x	x
कुखुरा पालन व्यावसायिक योजना	मटेला	x	x	x	x	x
भैसी पालन योजना	गाउंसल्ला जमुनामाइ	x	x	x	x	x
	स्वाल	x	x	x	x	x
कुखुरा पालन योजना	मल्लि मटेला	x	x	x	x	x
मल्लि मटेला बारा पालन योजना	बोडबे	x	x	x	x	x
बोडबे बारा पालन योजना		x	x	x	x	x

पर्यटन:

योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल बस्ति	बर्ष				
		1	2	3	4	5
नागार्जुन घाट भर्षा तिर्थस्थल पर्वधन	गना मटेला	x				
कुस्माउत देखि बल्सिबगर देवालय पर्यटक पार्क	कुस्माउत		x			
भुमिनाथ सिद्धनाथ हरित पार्क निर्माण				x		
भगवती मन्दिर धर्मशाला निर्माण	स्वाल				x	
नागार्जुन मन्दिर परिसर सुधार	स्वाल					
कैलपाल मन्दिर परिसर सुधार	कुड	x	x	x		
गोपजेशी मन्दिर घेरपर्खाल	तेर्छावाटा					
भगवती मन्दिर घेरपर्खाल	स्वाल					
कैलपाल मन्दिर परिसर तथा धर्मशाला निर्माण	बंड	x			x	
सिद्धनाथ मन्दिर परिसर तथा धर्मशाला निर्माण	स्वाल	x				x
वेराटा पिजास मन्दिर परिसर तथा धर्मशाला निर्माण						
कनलेकेदार मन्दिर परिसर तथा धर्मशाला निर्माण	कुड				x	
पिजास मन्दिर निर्माण तथा धर्मशाला निर्माण				x		
रोडपाल पिजास धर्मशाला निर्माण तथा परिसर सुधार	कुड					
नागार्जुन भण्डार निर्माण						
भगवती मन्दिर धर्मशाला निर्माण	कुड		x			
गोरा खरो निर्माण					x	

घरेलु उद्योग तथा व्यवसाय:

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल बस्ति	बर्ष				
			1	2	3	4	5
१	चिउरी प्रशोधन उद्योग	बंड			x		
२	फर्निचर उद्योग	स्वाल		x			
३	भिमान प्रशोधन केन्द्र	कुस्माउत			x		
४	अमला अचार प्रशोधन उद्योग	सेलावन	x				
५	भटमास प्रशोधन उद्योग	स्वाल		x			
६	रिठा प्रशोधन उद्योग	स्वाल बेडुमाइ			x		
७	हेचरी निर्माण योजना	स्वाल				x	
८	भिमल प्रशोधन केन्द्र	कुड	x				
९	चिउरी प्रशोधन केन्द्र	दुबला		x			
१०	पानि घट्ट निर्माण	कन्चुरानी बंड			x		
११	पानि घट्ट निर्माण	भल्याखोला दुडरी				x	
१२	धौलसेरी घट्ट मर्मत	धौलसेरी	x				
१३	अगरबत्ती						
१४	मौरी		x	x	x	x	

जलस्रोत :

योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल बस्ति	बर्ष				
		1	2	3	4	5
अन्य वडा सरह		x				

बैंक तथा वित्तीय सेवा

योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल बस्ति	बर्ष				
		1	2	3	4	5
कृषि सहकारी भवन निर्माण	मटेला	x				

सामाजिक विकास

शिक्षा

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल	बर्ष				
		1	2	3	4	5
श्री शारदा मा. बि.						
४ कोठे भवन निर्माण,	मटेला			x		
घेरावार पक्क			X			
खेलमैदान,					x	
विज्ञान प्रयोगशाला,						x
कम्प्युटर ल्याब, आइ सी टि भवन ,पुस्तकालय भवन ,		X				
भान्सा कोठा निर्माण ,		X				
सोलार प्यानल पुनःनिर्माण,		X				
फर्निचर निर्माण,		X				
छात्रावास भवन						
श्री सरस्वती आ.बि.						x
४ कोठे भवन निर्माण,			x			
भान्सा कोठा निर्माण ,						
घेरावार,		x				
फर्निचर निर्माण,			x			
श्री महाकाली आ. वि.				x		
भवन निर्माण,				x		
भान्सा कोठा निर्माण,			x			
घेरावार,		x				
फर्निचर निर्माण			x			
श्री नागार्जुन आ. वि.						
४ कोठे भवन निर्माण ,				x		
भान्साकोठा निर्माण,	कुड	x				

घेरवार खेलमैदान,						
वाल अध्ययन कक्ष						
आइ सी टि कक्ष						
श्री भगवती आ.वि.						
४ कोठे भवन निर्माण						
भान्सा कोठा निर्माण						
घेरवार						
खेल मैदान						
आइ.सी.टि कक्ष						
फर्निचर निर्माण						
भर्षा भवानी आ. वि.						
भवन निर्माण						
भान्सा कोठा निर्माण						
घेरवार						
खेल मैदान						
आइ.सी.टि.कक्ष						
फर्निचर निर्माण						
त्रिवेणी आ.वि						
२ कोठे भवन निर्माण						
भान्सा कोठा निर्माण						
घेरवार						
खेल मैदान						
सरस्वती आ.वि						
२ कोठे भवन निर्माण						
भान्सा कोठा निर्माण						
घेरवार						
खेलमैदान						

आइ.सी.टि कक्ष						
खानेपानी योजना						
शौचालय						
कैलपाल वाल विकास केन्द्र						
भवन निर्माण, खेलमैदान						

संस्कृति

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल	बर्ष				
		1	2	3	4	5
खौडगौनान (माघी)						
गोरा						
दुव्यार						
जात (अन्य वाड सरह)						
फागु						
पन्चेवाजा						
छुनी						

स्वास्थ्य

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल/ बस्ति	बर्ष				
		1	2	3	4	5
तेछा बाटा बर्थीड			x			
भवन निर्माण						
प्लेसेंटा पिट		x				
स्वाल बर्थीड सेन्टर नया माग खानेपानी सहित						
बोडबे बर्थीड सेन्टर नया माग			x			
गाउसल्ला बर्थीड सेन्टर						
भवन निर्माण			x			
प्लेसेंटा पिट		x				
कुड बर्थीड सेन्टर						
भवन निर्माण			x			
खानेपानी				x		
फर्निचर निर्माण					x	

नागार्जुन आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र						
खानेपानी निर्माण		x				
फर्निचर निर्माण			x			
भवन, ल्याव				x		
शौचालय						
सोलार सेट		x				
फ्रिज		x				
दुबला गाउघर क्लिनिक भवन निर्माण			x			
तल्ली रासनी बर्थीड सेन्टर भवन निर्माण			x			
नया माग						
पोषण सुधार कार्यक्रम		x				

यूवा तथा खेलकुद

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल	बर्ष				
		1	2	3	4	5
खेल मैदान पार्क			x			
वाल क्लब पार्क		x	x	x	x	x
युवा स्वरोजगार		x	x	x	x	x
एक टोल१ उधमी विकाश कार्यक्रम		x	x	x	x	x
खेलाडी प्रोत्साहन कार्यक्रम		x	x	x	x	x
युवालाई खेलकुद विकास कार्यक्रम		x	x	x	x	x
खेलकुद सामग्रीखरिद		x	x	x	x	x

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल	बर्ष					
		1	2	3	4	5	
महिला हिंसा निवारण सम्बन्धि सचेतना मुलक कार्यक्रम			x	x	x	x	x
लैंगिक सामाजिक समावेशीकरणकार्यक्रम			x	x	x	x	x
वालविवाह न्यूनीकरण कार्यक्रम			x	x	x	x	x
बालिका प्रोत्साहन कार्यक्रम			x	x	x	x	x
सासु बुहारी श्रीमान्			x	x	x	x	x
तेस्रो लिंगीको अधिकार संरक्षण तथा सम्बर्धन			x	x	x	x	x
मनोपरामर्ष तथा मनोबैज्ञानिक केन्द्र स्थापित गरि महिला हिंसा न्यूनीकरण			x	x	x	x	x
विभिन्न खालका विभेदीकरण अन्त्यका लागि सचेतना मुलक कार्यक्रम			x	x	x	x	x

सामाजिक सुरक्षा

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल	बर्ष				
		1	2	3	4	5
एकल महिला बास्ना पालन कार्यक्रम		X	X	X	X	X
एकल महिला समूह गठन		X	X	X	X	X
एकल महिला संरक्षण तथा प्रोत्साहन कार्यक्रम		X	X	X	X	X
आय आर्जन कार्यक्रम		X	X	X	X	X
अपाङ्ग मैत्री समावेशी संस्था निर्माण गर्ने		X	X	X	X	X
अपाङ्ग अहसाय प्रोत्साहन आयआर्जन कार्यक्रम		X	X	X	X	X
जेष्ठ नागरिक सुरक्षा कार्यक्रम		X	X	X	X	X
जेष्ठ सम्मान कार्यक्रम		X	X	X	X	X
अनाथालय, बृद्ध आश्रम निर्माण कार्यक्रम		X	X	X	X	X
सार्वविशेष छुटको व्यवस्था मिलाकोजनिक यातायात, स्वास्थ्य संस्था वृद्ध एवं अनाथ एकल महिला		X	X	X	X	X
विदुरहरूको संरक्षण कार्यक्रम अगाडी ल्याइने छ		X	X	X	X	X
टुहुरा वालबालिका संरक्षण कार्यक्रम ल्याइने छ		X	X	X	X	X

खानेपानी र सरसफाइ

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल	बर्ष				
		1	2	3	4	5
शारदा मा. वि. खानेपानी योजना	मटेला	X				
दुबला तोसरानी खानेपानी योजना मर्मत	दुबला		X			
बेडुमाई खानेपानी योजना कार्यक्रम	स्वाल	X				
स्वाल खानेपानी योजना निर्माण	स्वाल		X			
गना मटेला खानेपानी योजना कार्यक्रम	मटेला	X				

गाउसल्ला खानेपानी योजना मर्मत	गाउसल्ला	X				
कोलिकनला खानेपानी योजना मर्मत	कोलिकनला	X				
कुस्माउत जमुना टोल खानेपानी योजना मर्मत	कुस्माउत	X				
करिडायल मटयाल खानेपानी योजना मर्मत	कुस्माउत	X				
सेलावन बोडबे खानेपानी योजना मर्मत	बोडबे		x			
चन्या देखि कुड खानेपानी योजना मर्मत	कुड	X				
दन्नी खोला डोक खानेपानी योजना मर्मत	कुड		x			
जिमिर खोला खानेपानी मर्मत योजना	कुड			x		
खडा खानेपानी योजना मर्मत	कुड					
बालि डोरम खानेपानी योजना मर्मत	बालिडोरम	x				
कुकुडेगाड देखि भल्या खानेपानी योजना निर्माण	भल्या			x		
गज्यानी खानेपानी योजना मर्मत	कुड				x	
मल्लि कुकुडी गाड तेर्छा बाटा खानेपानी योजना	तेर्छा वाटा					X
रासनी खानेपानी योजना मर्मत	बंड	x				
वनलाड खानेपानी योजना मर्मत	बंड				x	
तल्ली रासनी खानेपानी मर्मत योजना	बंड	x				
बसिना धोलिसेरा खानेपानी योजना मर्मत	बंड				x	
जमाड खानेपानी योजना मर्मत	बंड			x		
डडा खानेपानी योजनामर्मत	जमाड				x	
मल्लि डुडरी खानेपानी योजना मर्मत	दुडरी					x
बलखोला खानेपानी योजना मर्मत	मटेला			x		
तल्ली मल्लि जिउन्ने खानेपानी योजना मर्मत	जिउन्ने				X	
रउटे खानेपानी योजना मर्मत	भल्या			X		
बुडागाड देखि स्वाल लिप्टिंग खानेपानी योजना	स्वाल				x	
कुड खानेपानी योजना निर्माण	कुड				x	
तुडी खानेपानी योजना मर्मत	तुडी			x		

न्वाखेत घटाली गडा खानेपानी योजनानिर्माण	कुड		x			
दोगाडा गाउसल्ली खानेपानी योजना निर्माण	गाउसल्ला			x		
सीमार फल्याट खानेपानी योजाना निर्माण	कुड फल्याट		X			
वला डडा खानेपानी योजना मर्मत	बंड				x	
तितमल्या खानेपानी योजना निर्माण	दुबला					x
भित्या डडा खानेपानी योजना मर्मत	बंड			x		
दुडरी पातल खानेपानी योजना मर्मत	भर्रा भवानी				x	
दोमिल्ला खानेपानी योजना मर्मत	दुडरी				x	
कमेडा डडा खानेपानी योजना मर्मत	जमाड		x			
भैसिगाड खानेपानी योजना मर्मत	तेर्छाबाटा	x				
कुकुडीगाड खानेपानी योजना निर्माण	कुकुडीगाड				x	

भौतिक पूर्वाधार विकास

सडक, यातायात

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		1	2	3	4	5
तुडी देखि दुवला सम्म पी.सी. सी. बाटो निर्माण	दुवला					x
कुस्माउत देखि स्वाल सम्म बाटो निर्माण	कुस्माउत			x		
महाकाली आ. वि. देखि शारदा मा. वि. सम्म बाटो निर्माण					x	
जमुना टोल देखि सरस्वती आ. वि. सम्म बाटो निर्माण			x			
तल्लो धौलसेरी देखि भारभवानी सम्म बाटो निर्माण		x				
मटेला देखि कोनिकनाला सम्म बाटो निर्माण	मटेला		x			
गना देखि गाउसल्ला सम्म बाटो निर्माण	गना मटेला	x				
शारदा मा. वि. देखि जन्यागाउ सम्म बाटो निर्माण		x				
जमाड देखि दुवला सम्म बाटो निर्माण			x			
सलिदेउ देखि भल्या सम्म बाटो निर्माण				x		
सेलावन देखि सरस्वती आ. वि. सम्म बाटो निर्माण	सेलावन		x			
स्वाल तुफान डाडा देखि पल्ली स्वाल सम्म बाटो निर्माण	स्वाल					
स्वाल देखि झालगडा सम्म बाटो निर्माण	स्वाल	x				
भगवती मन्दिर देखि बडुजोला सम्म बाटो निर्माण				x		
कुड देखि वाली डोरमहुदै मटेला सम्म बाटो निर्माण	कुड		x			
सर्माली देखि जिउन्या हुदै पचरबेउ सम्म बाटो निर्माण	सर्माली	x				
भल्या देखि खडासम्म बाटो निर्माण	भल्या					
न्वलाखोला देखि बकिन्ना सम्म आए सी सी बाटो निर्माण			x			
वाली देखि नागार्जुन आ. वि सम्म बाटो निर्माण	बालि	x				
धनसैनी तल्ली कुड देखि घताली गडा सम्म बाटो निर्माण	तल्ली कुड				x	
दुबला देखि तेर्छाबाटा स्कुल सम्म बाटो निर्माण	दुबला	x				

तालिका १६ : २ नं. वडाका कार्यक्रमहरुद्वारा

कृषि

योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम		बर्ष				
		1	2	3	4	5
जिउन्ने गोभी गोलभेडा खेति योजना	जिउन्ने	x				
पौखर आलु प्याज गोभी गोलभेडा खेति योजना	पौखर	x				
तरकारी तथा फलफुल खेति योजना	वडा स्तरीय	x	x	x	x	x
जोलापानी तरकारी	जोलापानी	x				
वेमौसिमी तरकारी उत्पादन	वडा भरि	x	x	x	x	x
लेदा खाल भैसी पालन योजना	लेदाखाल	x				
भैलोडा माछा पालन योजना	भैलोडा	x				
सनकोट कुखुरा पालन योजना	सनकोट	x				
भैलोडा बंगुर पालन योजना	भैलोडा	x				
डालेघास तथा भुइघास तालिम तथा बिउ उपलब्ध योजना	वडा भरि	x	x	x	x	x
अम्मरगडी किल्ला संरक्षण योजना	शर्माली	x				
कन्युर विश्राम गृह तथा पैडिनी निर्माण	मडैगाउ	x				
निरुपालदेव मन्दिर शौचालय मन्दिर निर्माण	पोखरा	x				
भूमिराज मन्दिर घेरवार विश्राम गृह	शर्माली	x				
शर्माली सिद्धनाथ मन्दिर निर्माण	शर्माली	x				

पशुपालन

योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		1	2	3	4	5
लेदा खाल भैसी पालन योजना	लेदाखाल	x				
टाडी खर्क भैसी पालन योजना	टाडीखाल		x			
शर्माली खलंगा टोल कुखुरा पालन योजना	शर्माली			x		
भैलोडा माछा पालन योजना	भैलोडा	x				

मडैगाउ माछा पालन योजना	मडैगाउ				x	
सनकोट कुखुरा पालन योजना	सनकोट	x				
फट्केढुंगा बाखा पालन योजना	फट्केढुंगा		x			
पोखरा बास्रा पालन योजना	पोखरा			x		
लेदाखाल बास्रा पालन योजना	लेदाखाल			x		
बस्कोटि बास्रा पालन योजना	बस्कोटि		x			
भैलोडा बंगुर पालन योजना	भैलोडा	x				
फट्केढुंगा बंगुर पालन योजना	फट्केढुंगा				x	
चन्या बंगुर पालन योजना	चन्या					x
डालेघास तथा भुइघास तालिम तथा बिउ उपलब्ध योजना	वडा भरि	x	x	x	x	x

पर्यटन

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		1	2	3	4	5
अम्बरगडी किल्ला संरक्षण योजना	सर्माली	x				
नागार्जुन मन्दिर शौचालय विश्राम गृह, मन्दिर पुन निर्माण	सनकोट		x			
खोलाकेदार शौचालय, धर्मशाला, घेरवार	मडैगाउ			x		
बाडीखेत मन्दिर विश्राम गृह	मडैगाउ					
कन्युर विश्राम गृह तथा पैडिनी निर्माण	मडैगाउ	x				
निरुपालदेव मन्दिर शौचालय मन्दिर निर्माण	पोखरा	x				
सिद्धनाथ मन्दिर निर्माण	बस्कोटि					x
भूमिराज मन्दिर घेरवार विश्राम गृह	शर्माली	x				
बेरटा मन्दिर विश्राम गृह निर्माण	शर्माली			x		
खोदाई मन्दिर निर्माण	फट्केढुंगा				x	
शर्माली सिद्धनाथ मन्दिर निर्माण	शर्माली	x				
मठ्ठा मन्दिर निर्माण	शर्माली		x			
बडबाब मन्दिर घेरवार मन्दिर निर्माण	सर्माली			x		
सिलंगा चौतारो निर्माण	सनकोट				x	

वामनिदेव पिजास शौचालय तथा विश्राम गृह	अमरकुडा					x
भगवती मन्दिर परिसर मर्मत	सनकोट			x		
कुडि मन्दिर			x			
फेजर मन्दिर पोखरा					x	
वेरल मन्दिर सुधार						x

उधोग वाणिज्य

योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		1	2	3	4	5
फर्निचर उधोग सर्माली		x				
छाला जुत्ता तालिम तथा प्राविधिक हस्तान्तरण	फट्केढुंगा भैगोडा			x		
अचार उधोग			x			
अगरबत्ती उधोग		x				
उधम विकास तालिम		x	x	x	x	x
सिलाइ / कटाई					x	
कनाइ उधोग			x			
सिकर्मी /डकर्मी /फर्निचर उधोग तालिम		x				

जलस्रोत

योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		1	2	3	4	5
पोखरी निर्माण	गडी	x		x		
पोखरी निर्माण	गिरेठी	x		x		x
पोखरी निर्माण	वस्कोठी		x			
पोखरी निर्माण	जोलापार्क			x		
पोखरी निर्माण	खाल				x	

पोखरी निर्माण	पोखर	x				
पोखरी निर्माण	अमरसैनी				x	
पोखरी निर्माण	पोखरा					x
पोखरी निर्माण	जिरुन्या		x			
पोखरी निर्माण	फट्केढुंगा					x

बैंक तथा वित्तीय संस्था र सहकारी

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		1	2	3	4	5
शिवनाथ ऋण तथा बचत सहकारी संस्था लि. स्तरउन्नति	शर्माली		x			
सर्माली बैंक स्थापना	शर्माली			x		
वित्तीय साक्षरता	सबै टोलहरूमा	x	x	x	x	x

शिक्षा

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		1	2	3	4	5
श्री नागार्जुन मा. वि	सर्माली					
पक्कि वाल निर्माण				x		
पूर्ण खानेपानीको व्यवस्था		x				
छात्रावास भवन निर्माण			x			
१२ कक्षाको कोठा निर्माण				x		
पुस्तकालय भवन निर्माण		x				
आइ सी टि ल्याब भवन निर्माण		x				
कभा कक्ष र परिक्षा हाल भवन निर्माण					x	
विज्ञान प्रयोगशाला कृषि प्रयोगशाला भवन निर्माण			x			
कार्यालय भवन निर्माण			x			
हरित विधालय निर्माण योजना		x				

निरुपालदेव आ.वि	पोखरा भैलोडा					
फिल्ड निर्माण		x				
घेरवार			x			
शौचालय छात्र छात्रा		x				
पहिरो नियन्त्रण, खानेपानी पाइप योजना		x				
श्री भूमिराज आ. वि.	फट्केढुंगा					
भवन निर्माण			x			
फिल्ड निर्माण र घेरवार				x		
खानेपानी योजना		x				
शौचालय					x	
श्री युवाबर्षा आ. वि.	बस्कोटि					
घेरवार पोल तार सहितको		x				
६ कोठे भवन				x		
गेट सहित खेल मैदान						
खानेपानी योजना			x			
पुस्तकालय सामग्री र भवन		x				
कम्प्युटर प्रयोगशाला				x		
केदारनाथ आ. वि.	पोखर					
घेरवार			x			
२ कोठे भवन		x				
खेल मैदान				x		
फर्निचर निर्माण		x				
शौचालय		x				
सिद्धनाथ आ.वि.	खाल					
शौचालय		x				
२ कोठे भवन					x	
खेल मैदान		x				
फिल्ड निर्माण तथा घेरवार		x				
खानेपानी योजना		x				
सिर्जना बाला विकाश केन्द्र	लेदा					
खेल मैदान			x			

खानेपानी योजना				x		
घेरवार					x	
शौचालय		x				
जिउन्ने बाल विकास केन्द्र						
खेल मैदान			x			
खानेपानी योजना					x	
शौचालय			x			
भवन निर्माण					x	

संस्कृति

गौरा पर्व विशेष गौरागित महिला तालिम र संस्कृति नयाँ पिडि हस्तान्तरण	वडाभरि	x	x	x	x	x
ठाडो खेल विशेष तालिम र नयाँ पिडिमा सिप हस्तान्तरण कार्यक्रम	वडाभरि	x	x	x	x	x
छलिया नाच संरक्षण तालिम नयाँ पिडिमा हस्तान्तरण कार्यक्रम	वडाभरि	x	x	x	x	x
जागर गित संरक्षण र सम्बर्धन कार्यक्रम	वडाभरि	x	x	x	x	x
देउका गित सम्बर्धन तथा प्रतियोगिता कार्यक्रम	वडाभरि	x	x	x	x	x
पन्चेबाजा संरक्षण सम्बर्धन कार्यक्रम	वडाभरि	x	x	x	x	x
हुङ्के नाच संरक्षण सम्बर्धन कार्यक्रम	वडाभरि	x	x	x	x	x

स्वास्थ्य र पोषण

योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		1	2	3	4	5
सर्माली स्वास्थ्य चौकी						
भवन निर्माण टापन वन		x				
ल्याब तथा फ्रिज भवन निर्माण			x			
प्लेसेन्टा पिट निर्माण		x				
कर्मचारी आवास गृह निर्माण				x		
खानेपानी योजना		x				
बस्कोटि बर्थिङ सेन्टर						

भवन निर्माण				X		
प्लेसेनटा पिट निर्माण		X				
खानेपानि योजना				X		
घेरवार					X	
पोखरा बर्थिङ सेन्टर						
खानेपानी टंकी निर्माण		X				
प्लेसेनटा पिट निर्माण			X			
घेरवार फिल्ड निर्माण					X	
पौखर गाउघर क्लिनिक						
पौखर गाउघर क्लिनिक बर्थिङ सेन्टर		X				
भवन निर्माण				X		
प्लेसेनटा पिट निर्माण		X				
खानेपानी योजना र घेरवारी				X		
फट्केदुंगा बर्थिङ सेन्टर माग						
भवन निर्माण		X				
खानेपानी योजना		X				
प्लेसेनटा पिट निर्माण			X			
घेरवार				X		
शौचालय		X				

युवा तथा खेलकुद

योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
एकलपुर खेलमैदान निर्माण	शर्माली	X				
सौकेकंगा खेलमैदान स्तरउन्नति				X		

खेलमैदान खा. पा. निर्माण					X	
खेलकुद सामग्री खरिद		X				
खेलकुद प्राथमिक तालिम						
विधालय खेल शिक्षा तालिम तथा सामग्री उपलब्ध		X				

लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
महिला हिंसा न्यूनीकरण सचेतना मुलक कार्यक्रम		X	X	X	X	X
वालविवाह न्यूनीकरण सचेतना मुलक कार्यक्रम		X	X	X	X	X
सामाजिक समावेशीकरण सचेतनामुलक विभिन्न गोष्ठी, विधालय वडा स्तरीय वक्तृत्वकला कार्यक्रम, सडक नाटक						

सामाजिक सुरक्षा

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
एकल महिला बारबा पालन कार्यक्रम		X	X	X	X	X
जेष्ठ नागरिक अभिनन्दन तथा सम्मान कार्यक्रम (प्रत्येक बर्ष)		X	X	X	X	X
जेष्ठ नागरिक धार्मिक तिर्थ यात्रा भ्रमण		X	X	X	X	X

खानेपानी

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
घट्टिगाड खानेपानी योजना	घट्टिगाड					
सनकोट खानेपानी योजना निर्माण	सनकोट				X	
पोखरा खानेपानि योजना मर्मत				X		
भैलोडा खानेपानि योजना मर्मत		X				
बस्कोटि खानेपानि योजना मर्मत निर्माण		X				

खाल खानेपानि योजना मर्मत			X			
पोखर खानेपानि योजना मर्मत				X		
सर्माली खानेपानि योजना मर्मत		X				
फट्केढुंगा खानेपानि योजना मर्मत				X		
सोरनया देखि गडी सर्माली लिप्टिंग खानेपानि योजना निर्माण						X
जुगराडी मडैगाउगराली खानेपानि योजना				X		
खोला केदार खानेपानि योजना निर्माण			X			
निरुपालादेव मन्दिर खानेपानि योजना	भैलोड	X				
वडामा रहेका सम्पूर्ण न्वाला संरक्षण						X
पचरबेउ खानेपानि योजना मर्मत			X			
कमलपुर खानेपानि योजना मर्मत					X	
अमरकुडा खानेपानि योजना मर्मत		X				
जिउन्ने खानेपानि योजना मर्मत				X		
फट्केढुंगा सार्किटोल खानेपानि योजना मर्मत				X		
कफलपानी खानेपानि योजना मर्मत		X				
लेक सार्किटोल खानेपानि योजना मर्मत				X		
जमुनाफाट ठडा उकाला खानेपानि योजना मर्मत		X				
घट्टिगाड खानेपानि योजना मर्मत					X	
बरमापुर खानेपानि योजना मर्मत				X		
तोलिगाड खानेपानि योजना मर्मत			X			
नौघर खानेपानि योजना मर्मत		X				
कुसाडी खानेपानि योजना मर्मत			X			
लेदा खानेपानि योजना मर्मत		X				
छिउटी खानेपानि योजना मर्मत				X		
गन्वागड खानेपानि योजना योजना			X			
खालिलेदा खानेपानि योजना निर्माण		X				

चोरी बिम्ब्यारी खानेपानि योजना निर्माण			x			
बेडुमाइ खानेपानि योजना निर्माण				x		
जोगी घर खानेपानि योजना						
धानाघाट धडयादी खानेपानि योजना मर्मत		x				
सर्माली बजार खानेपानि योजना मर्मत		x				
पचरम खानेपानि योजना मर्मत			x			
नागार्जुन मा. वि. खानेपानि योजना निर्माण		x				
मडैगाउ खानेपानि योजना मर्मत		x				
अमसैनी खानेपानि योजना मर्मत				x		
कुडी चन्द टोल खानेपानि योजना निर्माण					x	
टाडीखर्क खानेपानि योजना निर्माण	x					
पौखर खानेपानि योजना निर्माण		x				
जोलापानी खानेपानि योजना निर्माण	x					
गुन्याखर्क सान्नामाइ सिद्धनाथ आ. वि खानेपानी	x					
खाल कलर खानेपानि योजना	x					
मरकनला खानेपानि योजना मर्मत		x		x		
बाशी खानेपानि योजना मर्मत						
भगवती टोल खानेपानि योजना मर्मत	सनकोट			x		
फट्केढुंगा तिरवाटोल खानेपानि योजना मर्मत				x		
सीमार खानेपानि योजना मर्मत	फट्केढुंगा		x			
सौउटेबुडा खेलमैदान खानेपानि योजना मर्मत				x		
धनाघाटखानेपानी लिप्त योजना	शर्माली धनाघाट	x				

सडक यातायात पुल

योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
मडैगाउ अमसैनी टाडीखर्क साडीबगर बाटो निर्माण	मडैगाउ	x				
सर्माली सनकोट पोखरा बर्थिङ सेन्टर बाटो निर्माण	सर्माली			x		
लेदा खैरेनिघाट बाटो निर्माण	लेदा	x				
खाल मेडवटा खैरेनिघाट बाटो निर्माण	खाल			x		
खाल कलर गौरीगौन बाटो निर्माण	खाल		x			
पौखर बासी बाटो निर्माण	पौखर			x		
बस्कोटि विम्यारी बाटो निर्माण	बस्कोटि	x				
अमरकुडा नागार्जुन मन्दिर बाटो निर्माण	अमरकुडा			x		
बुडा केदारनाथ मन्दिर बाटो निर्माण	बुडा				x	
सर्माली जिउन्ने बाटो निर्माण	सर्माली	x				
फट्केदुंगा जोगीघर जमुनफटा पचरम बाटो निर्माण	फट्केदुंगा					x
सनकोट निरुपाल आ. वि जाने बाटो निर्माण	सनकोट			x		
तिर्वा टोल सौकेबुडा बाटो निर्माण						x
शर्माली - बस्कोट -खाल खैरेनीघाट सडक		x	x	x	x	x
शर्माली -गराली -पौखर जोलापार्क खाल सडक		x	x	x	x	x
शर्माली -सनकोट पोखरा, भल्या सडक		x	x	x	x	x
बछाला पोखरा सडक	x	x	x	x	x	x
फट्केदुंगा जमाफटा, सडक	x					
पौखर टाडीखर्क बासी सडक						
बस्कोटि- भाल्गडा- लेडा बिम्यारी खैरेनिघाट सडक		x				
सुल्लेखाल - शर्माली - बस्कोटि सडक			x			

सिंचाई

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
अमसैनी सिंचाई कुलो निर्माण		x				
पौखर सिंचाई कुलो निर्माण						x
अमसैनी सिंचाई पोखरी निर्माण			x			
बस्कोटि काउल्या खोला सिंचाई पोखरी निर्माण					x	
बस्कोटि गन्वागडा सिंचाई पोखरी निर्माण						x
बस्कोटि विम्यारीसिंचाई पाइप तथा सिंचाई पोखरी निर्माण	पोखरी टोल	x				
कुकुडीगाड सिंचाई पोखरी निर्माण	पोखरा टोल			x		
झाडीखेत सिंचाई कुलो निर्माण	पचरबेउ				x	
झाडीखेत सिंचाई पोखरी कुलो निर्माण	अम्मरकुण्ड					x
भाडीखेत सिंचाई पोखरी कुलो निर्माण	भैलोडा		x			
सिम सिंचाई कुलो निर्माण	अम्मरकुण्ड				x	
भलीखेत सिंचाई कुलो निर्माण	अम्मरकुण्ड			x		
अम्मरकुण्ड सिंचाई पाइप योजना	अम्मरकुण्ड					x
कालापानी सिंचाई कुलो निर्माण	कमलपुर	x				
घट्टीघाट सिंचाई कुलो निर्माण	घट्टीगाड		x			
न्वाखेत सिंचाई कुलो निर्माण	नौघर टोल			x		
पैरेगाड सिंचाई कुलो निर्माण	फट्केढुंगा				x	
पचरम सिंचाई कुलो निर्माण	कधलर					x
कफलपानि सिंचाई कुलो निर्माण	काफलपानि	x				
मटयाल सिंचाई कुलो तथा पोखरी निर्माण	मडैगाउ			x		
उपखोला सिंचाई कुलो निर्माण	मडैगाउ				x	
लवाभिड सिंचाई कुलो निर्माण	मडैगाउ					x
घांरी सिंचाई कुलो निर्माण	पचरबेउ			x		

कटरकट्या सिंचाई कुलो निर्माण	डडा पचरम	x				
गौउन्या सिंचाई पोखरी निर्माण	भैलोडा				x	
पारिखेत कोलइडा सिंचाई कुलो निर्माण	मडैगाउ				x	
कसाड डिसलानी सिंचाई कुलो तथा पोखरी निर्माण	डिसलानी			x		
कुडिचन्द टोल सिंचाई कुलो तथा पोखरी निर्माण			x			
बिम्ब्यारी सिंचाई कुलो तथा पोखरी निर्माण		x				
बुडाइगाड सिंचाई कुलो तथा पोखरी निर्माण	बस्कोट			x		
पोखरी सिंचाई कुलो तथा पोखरी निर्माण					x	
कुडिधामी टोल सिंचाई कुलो तथा पोखरी निर्माण						x
बरमपुर सिंचाई कुलो निर्माण	सनकोट	x				
फल्दा खोला बुडी सिंचाई कुलो निर्माण योजना	बुडा		x			
जमुन फाटा सिंचाई कुलो निर्माण योजना		x				
ठटा उकाला सिंचाई कुलो तथा पोखरी निर्माण			x			
भैलोडा पारिवटा सिंचाई कुलो निर्माण				x		
बासी सिंचाई कुलो निर्माण						x
रत्यार सिंचाई कुलो निर्माण					x	
छिउटी सिंचाई कुलो तथा पोखरी निर्माण						x
छिउटी सिंचाई कुलो तथा पोखरी निर्माण	तिर्वा टोल	x				
दोमिल्ला सिंचाई कुलो तथा पोखरी निर्माण	लेदा	x				
लेदा सिंचाई कुलो तथा पोखरी निर्माण	लेदा		x			
कल्याम सिंचाई कुलो निर्माण योजना				x		
खाल लेदा सिंचाई कुलोतथा पोखरी निर्माण योजना					x	
सीमार सिंचाई कुलोतथा पोखरी निर्माण योजना	फट्केढुंगा					x

आवास भवन

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
वडा कार्यालय भवन निर्माण	शर्माली	x				
स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण	शर्माली	x				
स्वास्थ्य कर्मचारी आवास भवन निर्माण			x			
सामुदाहिक भवन निर्माण					x	

संचार र उर्जा

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
नेपाल टेलिकम टावर	शर्माली		x			
नेपाल टेलिकम टावर	पौखर	x				
नेपाल टेलिकम टावर	पोखरा			x		
नेपाल टेलिकम टावर	बस्कोटि				x	
नेपाल टेलिकम टावर	फट्केढुंगा					x
सडक बत्ति	शर्माली					

लघु तथा साना जलविधुत

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
लघु जलविधुत (२०० KW)	बाशी		x			

वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
अम्मरगडी सामुदाहिक वन घेरवार तथा वृक्षारोपणनर्सरी उत्पादन		x	x	x	x	x
गडमेश्वोर सामुदाहिक वाब घेरवार तथा वृक्षारोपण नर्सरी उत्पादन		x	x	x	x	x

फट्केढुङ्गा सिउखर्क भूमिराज वन संरक्षण तथा घेरवार		X	X	X	X	X
---	--	---	---	---	---	---

जैविक विविधता

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
सामुदाहिक भवन भित्र नर्सरी स्थापना गरि बहु विरुवा उत्पादन		X	X	X	X	X
चरिचरण कार्यक्रम रिचरण		X	X	X	X	X

भूसंरक्षण

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
बासी सुनी बस्ति पहिरो नियन्त्रण			X			
साली बगर पहिरो नियन्त्रण	साली बगर			X		
सिम पहिरो तथा तटबन्ध निर्माण	सनकोट		X			
कोपरे तटबन्ध निर्माण	खाल	X				
पैरेडगाड पहिरो नियन्त्रण	फट्केढुङ्गा					X
कालापानी पहिरो नियन्त्रण	कमलपुर			X		
ल्वामिड पल्लाडडा पहिरो नियन्त्रण	डीसलानी				X	

जलाधार

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
घट्टीगाड जलाधार क्षेत्र संरक्षण	फट्केढुङ्गा मडैगाड	X	X	X	X	X
सनकोट खोला जलाधार क्षेत्र संरक्षण	भैलोडा घट्टीगाड खडा	X	X	X	X	X

जोलापानी खोला जलाधार क्षेत्र	जोलापानी	x	x	x	x	x
लेदाखोला जलाधार संरक्षण	लेदा	x	x	x	x	x

वातावरण

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
वृक्षारोपण कार्यक्रम	वडा भरि	x	x	x	x	x
पोल निर्माण योजना	वडा भरि	x	x	x	x	x
आगलागी नियन्त्रण तथा अग्नि सेवा निर्माण	वडा भरि	x	x	x	x	x
सुधारिएको चुल्हो	वडा भरि	x	x	x	x	x

फोहर मैला व्यवस्थापन

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
बजार व्यवस्थापन समिति गठन तथा पुनर गठन गरि	वडा भरि	x	x	x	x	x
फोहर फाल्ने ठाउँको व्यवस्थापन		x	x	x	x	x
कुहिने नकुहिने फोहर व्यवस्थापन कार्यक्रम		x	x	x	x	x
Re- cycling plant स्थापना कार्यक्रम		x	x	x	x	x

वन

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
अम्मरगडी सामुदाहिक वन घेरवार तथा वृक्षारोपणनर्सरी उत्पादन		x	x	x	x	x
गडमेश्वोर सामुदाहिक वाब घेरवार तथा वृक्षारोपण नर्सरी उत्पादन		x	x	x	x	x
फट्केदुङ्गा सिउखर्क भूमिराज वन संरक्षण तथा घेरवार		x	x	x	x	x

जैविक विविधता

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
सामुदाहिक भवन भित्र नर्सरी स्थापना गरि बहु विरुवा उत्पादन		X	X	X	X	X
चरिचरण कार्यक्रम रिचरण		X	X	X	X	X

भूसंरक्षण

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
बासी सुनी बस्ति पहिरो नियन्त्रण			X			
साली बगर पहिरो नियन्त्रण	साली बगर			X		
सिम पहिरो तथा तटबन्ध निर्माण	सनकोट		X			
कोपरे तटबन्ध निर्माण	खाल	X				
पैरेडगाड पहिरो नियन्त्रण	फट्केटुङ्गा					X
कालापानी पहिरो नियन्त्रण	कमलपुर			X		
ल्वाभिड पल्लाडडा पहिरो नियन्त्रण	डीसलानी				X	

जलाधार

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
घट्टीगाड जलाधार क्षेत्र संरक्षण	फट्केटुङ्गा मडैगाड	X	X	X	X	X
सनकोट खोला जलाधार क्षेत्र संरक्षण	भैलोडा घट्टीगाड खडा	X	X	X	X	X
जोलापानी खोला जलाधार क्षेत्र	जोलापानी	X	X	X	X	X
लेदाखोला जलाधार संरक्षण	लेदा	X	X	X	X	X

वन वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष

		१	२	३	४	५
वृक्षारोपण कार्यक्रम	वडा भरि	x	x	x	x	x
पोल निर्माण योजना	वडा भरि	x	x	x	x	x
आगलागी नियन्त्रण तथा अग्नि सेवा निर्माण	वडा भरि	x	x	x	x	x
सुधारिएको चुल्हो	वडा भरि	x	x	x	x	x

फोहर मैला व्यवस्थापन

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
बजार व्यवस्थापन समिति गठन तथा पुनर गठन गरि	वडा भरि	x	x	x	x	x
फोहर फाल्ने ठाउको व्यवस्थापन		x	x	x	x	x
कुहिने नकुहिने फोहर व्यवस्थापन कार्यक्रम		x	x	x	x	x
Re- cycling plant स्थापना कार्यक्रम		x	x	x	x	x

संस्थागत विकास तथा सुशासन

योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
		१	२	३	४	५
पुरानो वडा भवन भएको नयाँ भवन निर्माण भवन निर्माण	शर्माली		x			
वडा कार्यालयका लागि आवश्यक दरवन्दी निर्माण			x			

तालिका १७ : ३ नं. वडाका कार्यक्रमहरु द्द

क) कृषि

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	साउगडा मकै बिउ उत्पादन पकेट क्षेत्र निर्माण		x				
२	रबिन्द्र बहुउदेश्य फर्म प्रवर्धन आधुनिकीकरण तथा मसला उत्पादन प्रशोधन केन्द्र निर्माण			x			
३	पोखरेठी कृषि संरक्षण योजना				x		
४	सकरा तरकारी पकेट क्षेत्र निर्माण योजना		x				

ख) पशुपालन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	बारवा पालन व्यावसायिक	बहरा	x				
२	व्याव साहिककुखुरा पालन	साउगडा बडला	x				
३	भैसी पालन	पोसखेरी	x				
४	वंगुरपालन	बछला		x			
५	माछा पालन	सकरा			x		
६	मौरी पालन	पुडिल बछला		x			

ग) पर्यटन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	जुडेढुङ्गा संरक्षण	वहला	x				
२	साउगडा पर्यटन संरक्षण गर्न साउगडा रिडरोड				x		
३	साउगडा बजार व्यवस्थापन तथा सार्वजनिक शौचालय निर्माण			x			
४	बछला बजार सार्वजनिक शौचालय निर्माण			x			
५	नागार्जुन भगवती मन्दिर पर्खाल निर्माण	बछला	x				
६	भगवती मन्दिर धर्मशाला निर्माण	बछला		x			
७	ठाकुर पिजास पर्खाल निर्माण	बछला	x				
८	शिवनाथ विश्राम स्थल निर्माण	बछला			x		
९	भर्ना भवानी चौतारो निर्माण	दारकुडि	x				
१०	गर्बेश्वोर मन्दिर भान्साघर धर्मशाला निर्माण	पोखरेली		x			
११	छडी मन्दिर घेरा पर्खाल निर्माण	पोखरेली		x			
१२	बडबाब मन्दिर निर्माण	पुडिल			x		
१३	सिद्धनाथ मन्दिर घेर पर्खाल निर्माण	पुडिल			x		
१४	गिरि टोल पिपल चौतारी निर्माण	पुडिल			x		
१५	गिरि टोल समाधि व्यवस्थापन निर्माण	पुडिल				x	

१ - आर्थिक विकास क्षेत्र - कृषि , पशुपालन, पर्यटन , उधोग वाणिज्य, जलस्रोत बैंक तथा वित्तीय संस्था र सहकारी)

घ) उधोग वाणिज्य

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	सुन्दर राम तिर्वा आरन सुधार	बछला	X				
२	गणेश राम लुहार आरन सुधार	बछला	X				

३	गगन राम लुहार आरन सुधार	बछला	X				
४	लक्ष्मण राम पार्की आरन सुधार	पुडिल	X				
५	मनोज राम लुहार आरन सुधार	बछला	X				
६	बाख्रापालन व्यावासाहिक योजना	बछला		X			
७	बाख्रापालन व्यावासाहिक योजना	पुडिल			X		
८	बाख्रापालन व्यावासाहिक योजना	पोखरेठी				X	
९	बाख्रापालन व्यावासाहिक योजना	सकरा					
१०	घरेलु उधोग तथा क्षमता विकास	वडा न. ३ भरि	X				
११	कुटानी पिसानी उधोग निर्माण	वडा न. ३ भरि		X			
१२	कुखुरा पालन व्यावासाहिक योजना	वडा न. ३ भरि			X		

ड) जलस्रोत

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	साउगडा रिचार्ज पन्ड २		X	X	X	X	
२	पोखरेठी रिचार्ज पन्ड २		X				
३	बछला रिचार्ज पन्ड २		X				

च) बैंक तथा वित्तीय संस्था र सहकारी

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	सहकारी भवन निर्माण		X				
२	बुगा सामुदाहिक संस्था भवन निर्माण		X				

क) शिक्षा

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	श्रीपुर मा. वि.			X			
	विज्ञान प्रयोगशाला		X				
	४ कोठे भवन निर्माण		X				
	घेरवार तथा गेट निर्माण				X		
	फिल्ड निर्माण						
२	राजपुर विधालय						
	२ कोठे भवन निर्माण				X		
	फिल्ड निर्माण			X			
	घेरवार		X				
	शौचालय					X	
३	सकरा विधालय						
	२ कोठे भवन निर्माण		X				
	फिल्ड निर्माण			X			
	घेरवार			X			
	गेट निर्माण		X				
४	गर्वेश्वोर आ, वि.						
	फिल्ड निर्माण			X			
	गेट पर्खाल				X		
	शौचालय					X	
५	दारकुडी टोलमा वालविकास भवन निर्माण	दारकुडी	X				

ख) संस्कृति

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	अन्य वडा सरह						

ग) स्वास्थ्य र पोषण

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	श्रीपुर आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र पर्खाल निर्माण		x				
२	दारकुडि पुरानी बछला गाउघर क्लिनिक भवन निर्माण		x				
३	सकरागाउघर क्लिनिक भवन निर्माण		x				
४	पोखरेठी बर्थिन सेन्टर घेर पर्खाल निर्माण			x			

घ) युवा तथा खेलकुद

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	खेलमैदान निर्माण वडा न. ३		x				
२	राजपुर आ. वि. फिल्ड निर्माण			x			

ड) लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	योजना प्राथमिकताको चरण				
			१	२	३	४	५
१	अन्य वडा सरह						

च) सामाजिक सुरक्षा

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	एकल महिला बाख्रा पालन कार्यक्रम						
२	अन्य वडा सरह						

छ) खानेपानी तथा सरसफाई

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	कटरकाट्या बुडगा लिप्टिंग खानेपानी	बछला	X				
२	खानेपानी मूल थप लिप्टिंग	साउगडा	X				
३	कटरकाट्या न्वालो निर्माण	बछला	X				
४	तुसरानी न्वालो निर्माण क ख	बछला	X				
५	दलित न्वालो निर्माण	दारकुडि	X				
६	कसापानी साजाका ओरला खानेपानी	दारकुडि	X				
७	चिप्लापानी बोदिबाग खानेपानी	दारकुडि	X				
८	कतुना खानेपानी निर्माण	दारकुडि	X				
९	बछला टोलमा खानेपानी निर्माण	बछला		X			
१०	सिउते पातल खानेपानी मर्मत	पुडिल			X		
११	झिमौडेदेखि धामी टोल सम्म खानेपानी निर्माण	पुडिल				X	
१२	जिरौला बाट मल्ल गाउ खानेपानी निर्माण	पोखरेठी				X	
१३	तुसरानी बाट कफलदा चौपाडी पोखरेठी खानेपानी	पोखरेठी		X			

	निर्माण						
१४	तुसरानी बाट मल्लागाउ विधालय लिप्टिंग खानेपानी निर्माण	पोखरेठी			X		
१५	छडी खानेपानी निर्माण	पोखरेठी			X		
१६	खोला खानेपानी निर्माण	पोखरेठी	X				
१७	खानि पातल खानेपानी निर्माण	पोखरेठी				X	

क) सडक यातायात पुल

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	तिलउतानी देखि श्रीपुर मा. वि. सम्म बाटो निर्माण			X			
२	गाउका न्वाला देखि बुडा हुदै कटरकट्टा सम्म पी सी बाटो निर्माण	बुडा	X				
३	बुडा देखि तुसरानी बाटो निर्माण	बुडा		X			
४	दलित भवन देखि कसापानी सम्म बाटो निर्माण	बछला	X				
५	पुरानी बछला देखि धार हुदै पुरानी बछला सम्म बाटो निर्माण	बछला		X			
६	नेट्टेखान देखि बोदीबाग सम्म बाटो निर्माण	बछला			X		
७	नागार्जुन मन्दिर देखि कटरकट्टा न्वालो सम्म पी सी बाटो निर्माण	बछला			X		
८	सडक देखि डडा टोल सम्म बाटो निर्माण		X				
९	डोबरा देखि कलौना सम्म बाटो निर्माण						
१०	सडक देखि पचरबेउ सम्म बाटो निर्माण						X
११	सडक देखि ठाडगउन हुदै गैरधारा सम्म बाटो निर्माण			X			
१२	सिमल गडा देखि गुनिमार खानखुनी सकरा सम्म सडक निर्माण				X		
१३	खान टोल देखि सेलफटा पुडिल सम्म बाटो निर्माण	पुडिल				X	
१४	छेला सुल्लेखान देखि पोखरेठी सम्म बाटो स्तरउन्नति		X				
१५	छेला देखि पन्चेश्वोर सडक स्तरउन्नति		X				
१६	खानि देखि मल्लिमड सम्म बाटो निर्माण					X	

१७	खोला देखि खानि पातल सम्म बाटो निर्माण					x	
१८	छडी देखि खानमाइ सम्म बाटो निर्माण			x			
१९	पोखरेठी एल गडा देखि महत गाउसम्म बाटो निर्माण	पोखरेठी			x		
२०	पोखरेठी गौरा खला देखि खानि पातल सम्म बाटो निर्माण	पोखरेठी				x	
२१	पोखरेठी स्कूल देखि मड सम्म बाटो निर्माण	पोखरेठी		x			
२२	पोखरेठी सडक अन्तर्गत मल्लि मड सडक खण्ड मा पर्खाल निर्माण	पोखरेठी			x		
२३	फट्केढुङ्गा देखि श्रीपुर मा. वि. सम्म बाटो निर्माण	फट्केढुङ्गा			x		
२४	मल्लि राजिरोडा पुल निर्माण			x			
२५	कफल्ला द्ववारीगाड पुल निर्माण		x				
२६	राजिरोडा जिरौले पुल निर्माण		x				

ख) सिंचाई

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	कलाई झेडी कुकुडीगाड सिंचाई पोखरी तथा कुलो निर्माण	बछला	X				
२	चिप्लापानि पोखरी निर्माण	बछला	X				
३	तुडी सालधाइ पोखरी निर्माण	दारकुडि	x				
४	रधईना देखि सकारा सम्म कुलो निर्माण	सकारा		x			
५	कटरकाट्या पोखरी निर्माण	बुडा		x			
६	खानखुनी कुलो तथा पोखरी निर्माण	खानखुनी			x		
७	गर्जल सिंचाई पोखरी	बछला	x				
८	घट्टीगाड लिप्टिंग सिंचाई योजना	पोखरेठी				x	
९	खानि खोला लिप्टिंग सिंचाई योजना	पोखरेठी					x
१०	कफल्ला खोला देखि मल्ला गाउ सम्म सिंचाई योजना	पोखरेठी			x		

११	पथरखानि देखि मल्ला गाउ सम्म सिचाई योजना	पोखरेठी		x			
१२	खानि पातल मल्लगैर सिचाई योजना				x		
१३	खानि पातल दारिम सिचाई योजना	पोखरेठी				x	
१४	खोला सिचाई योजना	पोखरेठी पोखरेठी					x
१५	राजिरोडासिचाई योजना	पोखरेठी				x	
१६	कफल्ला सिंचाई योजना	पोखरेठी			x		
१७	वल्लधडी र मल्लि धडी सिंचाई योजना	पोखरेठी			x		
१८	खानि खोला देखि खानि पातल सिंचाई योजना	पोखरेठी			x		
१९	घट्टिगाड बाट पोखरेथठी टोलमा लिप्टिंग सी. यो.	पोखरेठी			x		
२०	खानि खोला बाट खोला लिप्टिंग सी. यो.	पोखरेठी					
२१	कफल्ला खोला बाट मल्लगाउ सिंचाई योजना	पोखरेठी			x		
२२	राजिरोडा खोला र भुरीन्वला सिंचाई योजना	पोखरेठी	x				
२३	द्ववारी सिंचाई योजना			x			
२४	धाडली सिंचाई कुलो निर्माण योजना				x		
२५	पातल सिउत्ते सिंचाई कुलो निर्माण योजना					x	

ग) आवास तथा भवन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	सहकारी भवन निर्माण	बछला	x				
२	बुगा सामुदायिक संस्था भवन निर्माण	बछला	x				

घ) संचार र उर्जा

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	छेला बुडा N.T.C टावर निर्माण			X			
२	साउगडा NTC टावर निर्माण			X			
३	सडक बत्ति निर्माण						

क) वन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	वन संरक्षण कार्यक्रम वडा न. ३ भरि			X			
२	कफल्ला खोला वृक्षारोपण			X			

ग) भूसंरक्षण

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	तिलौतानी खालिमाइ भूक्षय नियन्त्रण			X			
२	ढकना घर तटबन्ध निर्माण	सकरा	X				
३	करला पहिरो निर्माण	मल्लि पुडिल		X			
४	कलाईझेरी तटबन्ध तथा पहिरो नियन्त्रण	बछला	X				
५	कामल्ला पहिरो नियन्त्रण		X				

तालिका १८ : ४ नं. वडाका कार्यक्रमहरु द्ध

क) कृषि

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	पुष्पाञ्जली कृषक महिला तरकारी समूह	लोजली		X			
२	कोपरे तरकारी तथा नयाँ कृषि योजना	कोपरे			X		
३	बगार कृषि योजना	बगार				X	
४	कुड्याफटा तरकारी खेति योजना	कुड्याफटा					X
५	महरगाड तरकारी खेति योजना	महरगाड				X	
६	भैलोडा तरकारी खेति योजना	भैलोडा			X		
७	बसुला कृषि बहुउद्देश्य योजना	बसुला		X			
८	लिखाडी कृषि योजना	लिखाडी		X			
९	सल्याडी कृषि योजना	सल्याडी	X				
१०	खडिक तरकारी खेति योजना	खाडीक			X		
११	मकैल भाडी तरकारी तथा फलफुल खेति योजना	मकैल	X			X	
१२	मकैल तल्लगाड केरा तथा उखु खेति योजना	मकैल		X			
१३	सोपल्ला मल्लगाड कृषि योजना	सोपल्ला			X		
१४	चन्द्र देवल भटमास तथा दाल खेति योजना	सोपल्ला			X		
१५	मन्सुरी सोपल्ला फलफुल खेति योजना	सोपल्ला	X	X			
१६	तोली सोपल्ला केरा खेति योजना	सोपल्ला					
१७	रत्थरी तरकारी खेति योजना	कोपरे	X				
१८	घोराडी तरकारी खेति योजना			X			
१९	बैकुना केरा खेति योजना	सोपल्ला	X				

ख) पशुपालन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	खाडीक बारखा पालन योजना	खाडिक		x			
२	लाली गुरास बारखा पालन लोजनी	लोजनी	x				
३	कोपरे पशुपति योजना	कोपरे		x			
४	बगार पशुपालन योजना	बगार	x				
५	महरगाड पशुपालन पकेट क्षेत्र	महरगाड		x			
६	भैलोडा पशुपालन पकेट क्षेत्र				x		
७	बसुला पशुपालन पकेट क्षेत्र	बसुला	x				
८	लिखाडी माछापालन योजना	लिखाडी		x			
९	सल्याडी टा बारखा पालन योजना		x				
१०	मकैल तल्लगाड बारखा पालन योजना	मकैल		x			
११	मकैल भाडी बारखा पालन योजना	मकैल		x			
१२	सोल्पला मल्लागाड पशुपालन	सोल्पला			x		
१३	सोल्पला तल्लागाड बारखा पालन	सोल्पला			x		
१४	कोलि गाड कुखुरा पालन		x				
१५	रत्थडी बारखा पालन		x				
१६	घोडाली बारखा पालन			x			
१७	मन्सुरी बारखा पालन						
१८	सुइतडि माछा पालन	खाडिक	x				
१९	ओम शान्ति कृषक समुह बारखा पालन	लोजनी		x			

ग) पर्यटन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	जोसी बडबाब मन्दिर घेरबार धर्मशाला	खडिम	x				
	भान्साकोठा चौतारा पैदल मार्ग खाडीक			x			
२	सर्पा बडबाब मन्दिर भान्साकोठा धर्मशाला	लोजनी	x				
	खानेपानी शौचालय घेरवार			x			
	देहिगडा भगवती मन्दिर फिल्ड निर्माण	कुडेफटा	x				
३	चौतारा शौचालय घेरवार खानेपानी पार्क स्थापना			x	x	x	
४	खम्पाल रत्याल खालिवटा चौतारा निर्माण		x	x	x		
५	कैलपाल मन्दिर गेट निर्माण	सोल्पला मल्लागाउ		x			
६	बरेडा मन्दिर फिल्ड पर्खाल धर्मशाला निर्माण	नौलिदेउ		x			
७	गगेश्वोर मन्दिर फिल्ड निर्माण पैदल मार्ग	मकैल		x	x	x	
	घेरवार शौचालय						
८	टकरदेब स्थल मन्दिर पर्खाल शौचालय	स्वल्लपल	X	x	x	x	

घ) उधोग वाणिज्य

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	लिखाडी फर्निचर उधोग			X			
२	सोल्पला फर्निचर उधोग				X		
३	सोल्पला दलित आरन उधोग		X				
४	लिखाडी आरन उधोग			X			
५	महिला तथा दलित विकास तालिम गोष्ठी भवन			X			
६	महिला सिलाइ कटाइ तालिम वडा न ४ पुरै		X				
७	माउरी पालन			X	X		
८	रिठा प्रशोधन			X			
९	अगरबत्ती उधोग		X				
१०	अचार उधोग		X				

ड) जलस्रोत

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	बसुला खोला जलाधार संरक्षण कार्यक्रम		X	X	X	X	X
२	खडीग खोला जलाधार संरक्षण कार्यक्रम		X	X	X	X	X
३	लोजनी खम्टुडा खोला जलाधार संरक्षण कार्यक्रम		X	X	X	X	X
४	टा वन ३ वटा रिचार्ज पौड निर्माण		X	X	X	X	
५	सोलापला रिचार्ज पण्डा ४		X	X	X	X	
६	बेगडा रिचार्ज पण्डा ४		X	X	X	X	X

च) बैंक तथा वित्तीय संस्था र सहकारी

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	जय लक्ष्मी साना किसान सहकारी संस्था लि. उत्तरोउन्नति		X	X	X	X	X
२	उदयदेब उपभोक्ता सहकारी संस्था लि. उत्तरोउन्नति		X	X	X	X	X

शिक्षा

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	पिपलकोट मा. वि.	लोजनी					
	पक्कि घरवार			X			
	विज्ञान प्रयोगशाला				X		
२	चन्द्रदेवल मा. वि	सोल्प ला					
	घरवार		X				
	४ कोठे भवन निर्माण			X			
	छात्रवास भवन				X		
	शौचालय					X	
	खेलमैदान						X
३	गगेश्वोर आ.वि.						
	घरवार		X				
	खेलमैदान			X	X	X	
	शौचालय						
	भवन निर्माण						

४	खम्पाल आ.वि.						
	घेरवार		x	x	x	x	
	खेलमैदान						
	शौचालय						
	भवन निर्माण						
५	नवदुर्गा आ. वि.						
	२ कोठे भवन निर्माण		x				
	खेलमैदान				x		
	भवन निर्माण					x	
	घेरवार						
	शौचालय					x	
६	भवानीपुर आ. वि.						
	४ कोठे भवन निर्माण				x		
	भवन मर्मत			x			
	शौचालय			x			
	छात्रवास				x		
७	लाटेश्वोर आ. वि.						
	४ कोठे भवन निर्माण			x			
	घेरवार				x		
	शौचालय					x	
	खेलमैदान		x				
	भान्साकोठा निर्माण						
८	जनकल्याण शिशुविकास केन्द्र						
	भवन निर्माण			x			
	घेरवार				x	x	

	शौचालय						
९	कोलेउडा शिशु विकास केन्द्र						
	फिल्ड निर्माण			X			
	शिक्षण सामग्री खरिद				X		
१०	वडा न. ४ स्तरीय शैक्षिक सामग्री	X	X	X	X	X	X
	शिक्षक तालिम						
	शिक्षक दरबन्दी		X				
११	दिवा खाना कार्यक्रम आधारभूत तह		X	X	X	X	X
१२	कक्षा १-८ सम्म स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माण						

ख) संस्कृति

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	अरु वडा सरह सबै कार्यक्रम हुने						

ग) स्वास्थ्य पोषण

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	वडा न. ४ को विच भागमा स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण			X			
२	बगार बर्थिन सेन्टर नया माग			X			
३	लिखाडी बर्थिन सेन्टर नया माग			X			
४	नवालदेव बर्थिन सेन्टर नया माग			X			
५	उदयदेव स्वास्थ्य चौकी भवन निर्माण र घेरवार		X	X			

घ) युवा तथा खेलकुद

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	युवा खेलकुद मैदान		x				
२	युवा स्वरोजगार तालिम र प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम		x	x	x	x	x
३	एक घर एक युवा रोजगार तालिम र प्रविधि हस्तान्तरण		x	x	x	x	x

ड) लैंगिक समानता तथा समावेशीकरण

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	अरु वडा सरह कार्यक्रम लाने						

च) सामाजिक सुरक्षा

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	एकल महिला बारम्बा पालन कार्यक्रम		x				
२	अरु वाड सरह कार्यक्रम						

छ) खानेपानी र सरसफाई

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	लोजनी न्वालो निर्माण		x				
२	लिखाडी खानेपानी योजना निर्माण			x			
३	लाटेश्वोर आ. वि. खानेपानी योजना		x				
४	कोलेउडा शिशु विकास केन्द्र खानेपानी योजना निर्माण		x				
५	भवानीपुर आ. वि. खानेपानी टंकी निर्माण			x			
६	टा खानेपानी योजना मर्मत		x				
७	झडपानी डेगडा सोल्पला खानेपानी				x		

	मर्मत योजना						
८	गर्ती सोल्पला न्वालो मर्मत		x				
९	भैलोडा न्वालो मर्मत			x			
१०	धारागाड खानेपानी लिप्टिंग योजना	सोल्प ला	x				
११	सोन्या लिप्टिंग खानेपानी योजना वडा न. ४ बृहत				x		
१२	साउ न्वालो मर्मत					x	
१३	लोजनी खानेपानी मर्मत			x			
१४	छाडी बौजडा खम्तुडा खानेपानी मर्मत योजना					x	
१५	सीमार खाने पानि टंकी मर्मत योजना	खम्तु डा	x				
१६	पनेरा न्वालो मर्मत	पिपल कोट		x			
१७	खम्तुडा खानेपानी टंकी मर्मत					x	

क) सडक यातायात पुल

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	पिपलकोट खडीक खडा सडक निर्माण	पिपलकोट		x			
२	पिपलकोट नौलिदेउ देखि वडा कार्यालय सम्म सडक निर्माण	पिपलकोट			x		
३	छेला देगडा बगार सडक निर्माण योजना					x	
४	टा देखि बसुला लिखाडी कोपरे बगार सडक योजना						x
५	कफाडी पिपलकोट सडक योजना		x				
६	खडा खालीबाट कोपरे बगार सडक निर्माण योजना			x			
७	छेला पिपलकोट ग्राभिल रोड निर्माण योजना				x		
८	उकाला देखि खम्तुडा सम्म पी		x				

	सी सी बाटो निर्माण						
९	बैकुन्ना देखि चन्द्रदेवल मा. वि सम्म पी सी सी बाटो निर्माण			X			

ख) सिंचाई

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	लिखाडी बृहत सिंचाई योजना			X			
२	गोगनाडी टा सिंचाई कुलो पोखरी निर्माण योजना		X				
३	तोली सोल्पला सिंचाई कुलो निर्माण	सोल्पला		X			
४	कुणीखोला सोल्पला कुलो नित्मान योजना	सोल्पला			X		
५	दाउन सिंचाई योजना	खडिक	X				
६	खेतिगाड खेत सिंचाई कुलो निर्माण	कुड्याफटा		X			
७	तमेल्या रत्थरी कुलो निर्माण	लिखाडी			X		
८	रत्याल खालिवटा सिंचाई कुलो निर्माण योजना	कोपरे	X				
९	भाडीखेत भैलोडा कुलो तथा पोखरी निर्माण योजना						X
१०	भेक्कडदेखि गाड बजार सम्म डी. कुलो नि. बृहत			X			
११	बैकुन्ना टुडाडडा सिंचाई कुलो निर्माण				X		
१२	तमेल्या सिंचाई कुलो निर्माण योजना					X	
१३	लोजनी सिंचाई कुलो पोखरी निर्माण योजना					X	
१४	लोजनी खम्टुडा सिंचाई कुलो निर्माण योजना			X			
१५	दाउन रोडीडया सिंचाई कुलो निर्माण				X		
१६	लिखाडी रत्थडी सिंचाई कुलो निर्माण					X	
१७	कोलडडा सिंचाई कुलो निर्माण	कुड्याफाडा					X

१८	चिउरानी मल्लो सिंचाई कुलो निर्माण					X	
१९	दुर्खेत सिंचाई कुलो निर्माण	लोजनी		X			
२०	रतमाटि सिंचाई कुलो निर्माण योजना	खडिक	X				
२१	दानुसाली कुलो मर्मत योजना	खडिक		X			
२२	सुइतडी कुलो मर्मत योजना	खडिक			X		
२३	गोइलानी खडा कुलो मर्मत योजना					X	
२४	घट्टखेत कुलो मर्मत योजना					X	
२५	सिराडी खेलनीकुलो मर्मत योजना			X			
२६	पिपलकोट कटौल कुलो मर्मत योजना		X				
२७	पारी दानउ कुलो मर्मत योजना			X			
२८	मरडा खोला बैकुन्ना सिंचाई कुलो पोखरी				X		
२९	दौडा कुलो मर्मत योजना					X	
३०	सिराड कुलो मर्मत योजना	पिपलकोट					X
३१	भरसी गाड देखि उकला सम्म कुलो निर्माण						X
३२	मल्ला छुर्खेत सिंचाई कुलो निर्माण				X		
३३	पातला खोला देखि ठटा सम्म सिंचाई कुलो निर्माण				X		
३४	जसेईभाडी सिंचाई पोखरी निर्माण						X
३५	चिउराइ गाड देखि रत्याल सम्म सिंचाई कुलो निर्माण					X	
३६	सीमार सिंचाई पोखरी निर्माण			X			
३७	खुसुडी खोला पोखरी निर्माण	लोजनी		X			

ग) आवास तथा भवन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	उदयदेब स्वास्थ्य चौकी नयाँ भवन निर्माण			X			
२	युवा तालिम गोष्ठी भवन निर्माण			X			

घ) संचार र उर्जा

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	NTC टावर निर्माण			X			
२	सडक बल्लि निर्माण				X		
३	वडा न ४ भरि केन्द्रिय प्रशरण विधुत लाइन जडान						

क) वन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	लिखाडी सामुदाहिक वन घेरवार वृक्षारोपण		X	X	X	X	X
२	टा सामुदाहिक वन घेरवार वृक्षारोपण नर्सरी स्थापना		X	X	X	X	X
३	सृजनशील सामुदाहिक वन घेरवार वृक्षारोपण तटबन्ध		X	X	X	X	X
४	अरत चेतनशील सामुदाहिक वन घेरवार वृक्षारोपण तटबन्ध		X	X	X	X	X

ख) जैविक विविधता

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	अन्य वाड सरह						

ग) भूसंरक्षण

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	योजना प्राथमिकताको चरण				
			१	२	३	४	५
१	खम्टुडा पहिरो नियन्त्रण		x				
२	गोइलानी भूक्षय नियन्त्रण			x			
३	दानु भूक्षय नियन्त्रण				x		
४	छेलाखोला भूक्षय नियन्त्रण	लोजनी				x	
५	डडा मकैल भूक्षय नियन्त्रण		x				
६	खडीक तटबन्ध योजना			x			
७	चिउरानी गाड तटबन्ध योजना				x		

ड) वातावरण जलवायु परिवर्तन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	अन्य वाड सरह						

च) फोहरमैला व्यवस्थापन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	अन्य वाड सरह						

क) संस्थागत क्षमता विकास मानव संशोधन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष					
			१	२	३	४	५	
१	अन्य वाड सरह							

तालिका १९ : ५ नं. वडाका कार्यक्रमहरु द्द

क) कृषि

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	कुलाकोट अदुवा बेसार खेति योजना	कुलाकोट	x				
२	कुलाकोट स्थाई पोलिहाउस र तरकारी खेति योजना	कुलाकोट				x	
३	कुलाकोट ओखर खेति योजना	कुलाकोट		x			
४	भाडीगडा सुन्तला खेति योजना	भाडीगडा				x	
५	खालिगडा लमगडा रनकाट्या न्वला सुन्तला खेति योजना	खालिगडा	x				
६	खालिगडा लमगडा रनकाट्या न्वला पोलिहाउस तरकारी खेति योजना	खालिगडा		x			
७	सिर्जना कृषक समुह स्थाई पालिहाउस निर्माण र तरकारी खेति योजना	बगजेवला				x	
८	सिर्जना कृषक समूह किवी खेति व्यावसायिक योजना	बगजेवला					x
९	बकुन्ना ओखर खेति योजना	बकुन्ना	x				
१०	बकुन्ना पोलिहाउस र तरकारी निर्माण योजना	बकुन्ना			x		
११	लामाखाली अदुवा खेति बेसार खेति योजना	लामाखाली		x			
१२	लामाखाली ओखर खेति योजना	लामाखाली	x				
१३	लामाखाली डोसेरा चियापत्ती खेति योजना	लामाखाली			x		
१४	जखडा सुन्तला खेति योजना	जखडा	x				
१५	जखडा पोलिहाउस र तरकारी निर्माण योजना	जखडा			x		
१६	मतगाउ कफाडी सुन्तला खेति योजना	कफाडी				x	
१७	मतगाउ कफाडी पोलिहाउस र तरकारी निर्माण योजना	कफाडी		x			
१८	निरपाल देब कृषक समूह पोलिहाउस र तरकारी निर्माण योजना	बारू			x		
१९	निरपाल देब कृषक समूह अदुवा खेति बेसार खेति योजना	बारू	x				
२०	अन्न देब कृषक समूह पोलिहाउस र तरकारी निर्माण योजना	भाडीगडा		x			

२१	सङ्डीखेत पोल्हाउस र तरकारी निर्माण योजना	सङ्डीखेत	x				
२२	हट्केचौरा डाडाकोट मौसमी खेति योजना	हट्केचौरा			x		
२३	गुवाडी भटागड मौसमी खेति योजना	गुवाडी				x	
२४	तरकारी खेति व्यावासाहिक तालिम संचालन	वडा भरि					X
२५	नर्सरी उत्पादन	सङ्डीखेत	X	X	X	X	X
२६	खकलाइ तरकारी खेति योजना	खकलाइ			x		

ख) पशुपालन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	प्रगतिशिल कृषक समूह बास्त्रा र भैसी पालन योजना	बास्त्रा			x		
२	निरपालदेब कृषक समूह बास्त्रा र भैसी पालन योजना	बास्त्रा					x
३	हरियाली कृषक समूह बास्त्रा र कुखुरा पालन योजना	कुलाकोट	x				
४	बामनदेब कृषक समूह बास्त्रा कुखुरा र कालिज पालन योजना	खालिगडा		x			
५	अन्नदेब कृषक समूह बास्त्रा माछा र कुखुरा पालन योजना	भाडीगडा	x				
६	लमगडा रनकाट्या न्वला भैसी बास्त्रा र माछा पालन	कफाडी		x			
७	सिर्जना कृषक समुह भैसी बास्त्रा जर्सी कुखुरा र कालिज माहुरीपालन व्यावासाहिक योजना	बगजेवला			x		
८	सिर्जना कृषि तथा पशुपालन बहुउद्देश्य फर्म भैसी बास्त्रा जर्सी कुखुरा र कालिज माहुरीपालन व्यावासाहिक योजना	सिम	x				
९	डालेघास र भुङ्घास तालिम	वडा भरि	x	x	x	x	x
१०	पशुपालन तालिम छुट्टा छुट्टै विषयगत	वडा भरि	x	x	x	x	x
११	बिनपते बास्त्रापालन भैसी कुखुरा पालन योजना	बिनपते			x		
१२	जखडा बास्त्रा माछा माहुरीपालन योजना	जाखडा		x			
१३	मतगाउ कफाडी बास्त्रा माहुरी कुखुरा पालन	कफाडी	x				

१४	लालीगुरास कृषक समूह बारवा माहुरी भैसी पालन योजना	बकुन्ना			x		
१५	कैलपाल कृषक समूह बारवा माहुरी भैसी पालन योजना	लामाखाली				x	
१६	शिवापूर्ण कृषक समुह बारवा माहुरी भैसी पालन योजना	लामाखाली					x
१७	तल्ली सिम माछापालन केन्द्र	सिम सडडीखेत			x		
१८	लाटेश्वोर माछा कुखुरा बंगुर पालन योजना	दन्नीपाटी का				x	
१९	सडडीखेत बारवा भैसी कुखुरा पालन योजना	सडडीखेत	x				
२०	बारवा पालन योजना	खकलार					x
२१	उन्नत जातका राँगा साँढे बोका सुधार कार्यक्रम	वडा स्तरीय			x		

ग) पर्यटन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	उदयदेब मन्दिर चारैपितर पक्कि घेरवार पर्खाल र ३ वटा गेट निर्माण	कफाडी	x				
२	उदयदेब मन्दिर देखि उदय मा. वि. कफाडी सम्म	कफाडी		x			
३	उदयदेब मन्दिर बगैचा तथा बस्ने पर्खाल निर्माण योजना	कफाडी				x	
४	उदयदेब मन्दिर कोट डङ्ग आर सी सी बाटो निर्माण	कफाडी		x			
५	उदयदेब मन्दिर बाघ जेवालो पुनर्निर्माण	कफाडी			x		
६	बामनदेब मन्दिर धर्मशाला निर्माण	खालिगडा		x			
७	लाटेश्वोर मन्दिर धर्मशाला निर्माण	खाजाखाजी			x		
८	कालेश्वोर मन्दिर धर्मशाला निर्माण	दन्नीपाटी का				x	
९	गोपीजोसी मन्दिर घेरवार धर्मशाला निर्माण	सडडीखेत	x				
१०	जगदेश्वोर बाडबाब मन्दिर पर्खाल घेरवार र गेट निर्माण	बगजेवला		x			
११	शिवनाथ भनारो बिसौनी क्षेत्र प्रतिकालय हाल क्षेत्र	बगजेवला	x				

१२	सयदिब घेरवार र गेट निर्माण	बारू		x			
१३	कुलाकोट उदयदेब मन्दिर भान्सा र धर्मशाला निर्माण	कुलाकोट			x		
१४	हरुवा पिजास मन्दिर परिसर निर्माण	कुलाकोट				x	
१५	जसुमाता मन्दिर परिसर निर्माण	कुलाकोट			x		
१६	बामनदेब मन्दिर घेरवार र गेट निर्माण	बिनपते			x		
१७	भुतलाछपू मन्दिर घेरवार र गेट निर्माण	बिनपते				x	
१८	उदयदेब मन्दिर महिला पुरुष शौचालय	कफाडी	x				
१९	पन्त पिजास फिल्ड निर्माण	मल्लिकफा डी			x		
२०	बगजेवला बिवाह बर्तबन्ध तथा पार्टी प्लेस भवन निर्माण	बगजेवला	x				
२१	लमाखाली देखि शिवनाथ मन्दिर सम्म तिर्थयात्री पैदल बाटो आर सी सी निर्माण			x			
२२	बगजेवला हवन कुण्ड घेरवाल पर्खाल र फिल्ड निर्माण	बगजेवला				x	
२३	बामन मन्दिर फिल्ड र मन्दिर निर्माण	बगजेवला					x
२४	कैल मन्दिर धर्मशाला निर्माण						x
२५	भैसी खर्क मन्दिर धर्मशाला निर्माण				x		
२६	रोपाड पिपल चौतारो निर्माण					x	
२७	उदयदेब मन्दिर फिल्ड निर्माण	कफाडी		x			

घ) उधोग वाणिज्य

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	बगजेवला महिला दन तथा राडी पाखी र भेमल प्रशोधन	बगजेवला	x				
२	लामाखाली महिला सिलाइ कटाईतालिम	लामाखाली			x		
३	महिला सिप विकास कार्यक्रम	बारू		x			
४	खाजाखाजी दलित आरन उधोग निर्माण	खाजाखानी				x	
५	सिम बगजेवला गारमेन्ट तथा होजियरी	बगजेवला		x			

६	लामाखाली भटमास प्रशोधन केन्द्र	लामाखाली			x		
७	बगजेवला फर्निचर उधोग	बगजेवला				x	
८	बिनपते आरन उधोग	बिनपते	x				
९	परेउडा निड्ला सामग्री उधोग	परेउडा	x	x	x	x	x
१०	परेवडा छाला उधोग	परेउडा		x			
११	अमित अंकित होजियार उधोग सुल्लेखान	भडीगडा	x				
१२	शिवदिप कृषि प्रा. लि को उन्नत जातका भैसी र जर्सी पालन तथा डेरी स्थापना	सिम	x				

ड) जलस्रोत

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	बगजेवला आकासे पानि संकलन तथा संरक्षण गर्न ३ वटा Re-pond	बगजेवला	x				
२	कुलाकोट जडाबुडा आकासे पोखरी निर्माण २ वटा	कुलाकोट		x			
३	डोसेरा आकासे पोखरी निर्माण ५ वटा Re-pond	डोसेरा			x		
४	लामाखाली आकासे पोखरी निर्माण २ वटा Re-pond	लामाखाली	x				
५	भैसीखर्क आकासे पोखरी निर्माण २ वटा Re-pond	भैसीखर्क					
६	खकलाइ आकासे पोखरी निर्माण २ वटा Re-pond	खकलाइ				x	
७	गोपेश्वोर सा. वन भित्र ४ वटा आकासे पोखरी निर्माण	कफाडी		x			
८	बारू आकासे पोखरी निर्माण ४ वटा Re-pond	बारू	x				
९	कुलागडा सा. वन भित्र ५ वटा आकासे पोखरी निर्माण	कफाडी			x		
१०	माडीगडा २ वटा रिचार्ज पोंड	माडीगडा					x

च) बैंक तथा वित्तीय संस्था र सहकारी

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष
-------	------------------------------	-------------	------

			१	२	३	४	५
१	वडा न. ५ को लागि कृषि सहकारी स्थापना		X				

क) शिक्षा

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	श्री शिवपूर्ण आ. वि.	लामाखाली					
	४ कोठे भवन निर्माण योजना					X	
	पुर्व तिर र पश्चिम तिर २ वटा गेट निर्माण			X			
	पक्क घेरवार		X				
	फर्निचर निर्माण						X
	फिल्ड निर्माण मेसनरी वाल सहित				X		
२	श्री शारदा आ. वि.	कुलाकोट					
	२ कोठे भवन निर्माण			X			
	पक्क घेरवार				X		
	शौचालय					X	
	खानेपानी टंकी निर्माण						X
३	उदय मा. वि.	कफाडी					
	४ कोठे भवन निर्माण		X				
	शौचालय फर्निचर निर्माण			X			
	भवन मर्मत				X		
	कम्प्युटर ल्याव					X	
४	रौलेश्वोर बाल विकास केन्द्र	बारु					
	घेरवार			X			
	शौचालय					X	

५	नुवाकोट आ. वि.	बिनपते					
	२ कोठे भवन निर्माण			x			
	फिल्ड निर्माण				x		
	घेरवार					x	x
	फर्निचर निर्माण				x		
६	शंकरपुर आ.वि.	दन्नी			x		
	४ कोठे भवन निर्माण						x
	घेरवार						
७	कैलपाल आ.वि.	खकलाइ					
	२ कोठे भवन निर्माण		x				
	फिल्ड निर्माण				x		
	फर्निचर निर्माण					x	
	घेरवार						x

ख) संस्कृति

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	गौरा पर्व विशेष देउडा संरक्षण संवर्धन	वडा भरि	X	X	X	X	X
२	गौरा गित संस्कृति हस्तान्तरण	वडा भरि	X	X	X	X	X
३	फागुगित संरक्षणाका लागि तालिम संस्कृति हस्तान्तरण	वडा भरि	X	X	X	X	X
४	चैतलो नाच संरक्षण का लागि तालिम संस्कृति हस्तान्तरण	वडा भरि	X	X	X	X	X
५	ठाडो खेल विशेष संरक्षण र तालिम संस्कृति हस्तान्तरण	वडा भरि	X	X	X	X	X
६	छलिया नाच तालिम संस्कृति हस्तान्तरण	वडा भरि	X	X	X	X	X

७	तिज विशेष महिला गित र नृत्य प्रतियोगिता	वडा भरि	X	X	X	X	X
८	गा. पा. स्तरीय देउडा प्रतियोगिता	वडा भरि	X	X	X	X	X
९	जागर गित संरक्षण तालिम र संस्कृति हस्तान्तरण	वडा भरि	X	X	X	X	X
१०	कफाडी उदयदेब जात्र संरक्षण र प्रचार प्रसार	वडा भरि	X	X	X	X	X
११	शिवनाथ जात्र गिर खेल्ने प्रचलन व्यवस्थित र संरक्षण	वडा भरि	X	X	X	X	X
१२	कार्यक्रम पन्चेबाजा र टुटके बाजा संरक्षण तालिम र नयाँ पिढी संस्कृति हस्तान्तरण	वडा भरि	x	x	x	x	x

ग) स्वास्थ्य र पोषण

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	उदयदेव आधारभुत स्वास्थ्य केन्द्र	बडेखान					
	भवन तर्फ टाइप वन भवन निर्माण		X				
	शौचालय		X				
	खानेपानी योजना निर्माण		X				
	सोलार उर्जा प्यानल जडान		X				
	ल्याव सेवा संचालन		X				
	प्लेसैँटा पिट निर्माण		x				
२	लामखाली बर्थिंग सेन्टर	लामाखाली					
	बर्थिंग सेन्टर देखि रोड सम्म पी सी सी बाटो निर्माण			x			
	बर्थिंग सेन्टर लाइ स्वास्थ्य चौकी मा उत्तराँनती					x	
	प्लेसैँटा पिट निर्माण		x				
३	कफाडी बर्थिंग सेन्टर						
	प्लेसैँटा पिट निर्माण		x				
	सोलार प्यानल जडान			x			
	शौचालय				x		
४	नयाँ बर्थिंग सेन्टर माग	खकलाइ					

	खकलाइ बारू बिच सेन्टरमा		X				
	सडडीखेत दन्नी बीच सेन्टरमा		X				
	डोसेरा हड्केचौरा बीच सेन्टर		X				
५	शिवनाथ वडा न ५ एम्बुलेन्स खरिद	वडा न. ५			X		
६	शिवनाथ वडा न ५ का लागि सवबाहन खरिद					X	
७	गर्भवती पोषण कार्यक्रम	वडा भरि	X				
८	बाल शिशु पोषण कार्यक्रम	वडा भरि	X				
९	आयुर्वेद औषधालय भवन निर्माण	चडेखान	X				

घ) युवा तथा खेलकुद

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	कबड्डी हल निर्माण	चडेखान	X				
२	वडा न. ५ युवा क्लव भवन निर्माण	चडेखान		X			
३	खेल मैदान निर्माण			X			
४	कबड्डी क्रिकेट भरिवल आदि खेल सामग्री खरिद		X				
५	खेलाडी तालिम प्रशिक्षण		X				
६	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम संचालन वडा भरि		X	X	X	X	X
७	एक टोल एक उधमी विकास कार्यक्रम		X	X	X	X	X
८	युवा खेलकुद प्रोत्साहन कार्यक्रम		X	X	X	X	X

ड) लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष
-------	------------------------------	-------------	------

			१	२	३	४	५
१	महिला हिंसा निवारण सचेतनामुलक कार्यक्रम		X				
२	लैंगिक सामाजिक समावेशीकरण सचेतनामुलक कार्यक्रम		X	X	X	X	X
३	बालविवाह न्यूनीकरण सचेतनामुलक कार्यक्रम		X	X	X	X	X
४	तेस्रो लिंगी अधिकारण संरक्षण कार्यक्रम		X	X	X	X	X
५	बालिका प्रोत्साहन कार्यक्रम		X	X	X	X	X
६	मनोपरामर्ष तथा मनोविज्ञान महिला हिंसा सम्बन्धि कार्यक्रम		X	X	X	X	X
७	सामाजिक समावेशीकरण को जनचेतनाका लागि वडा स्तरीय विधालय वक्तृत्व कार्यक्रम		X	X	X	X	X

च) सामाजिक सुरक्षा

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	एकल महिला बास्रा पालन कार्यक्रम	वडा भरि	X	X	X	X	X
२	अनाथ तथा बृद्धाश्रम सहयोग कार्यक्रम	वडा भरि	X	X	X	X	X
३	जेष्ठ नागरिक सम्मान तथा अभिनन्दन कार्यक्रम प्रत्येक बर्ष	वडा भरि	X	X	X	X	X
४	जेष्ठ नागरिक धार्मिक तिर्थभ्रमण कार्यक्रम	वडा भरि	X	X	X	X	X

छ) खानेपानी र सरसफाई

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	जुकेपानी बगजेवला लिप्टिंग खा. पा. योजनाको मूल रिजर्व टंकी निर्माण एक घर एक धारा निर्माण योजना		x				
२	मूल सुधार टंकी निर्माण २ वटा	सिम	x				
३	सिम मल्लागाउ लिप्टिंग खा. पा. योजना			x			
४	खाजाखाजी खा. पा. योजना	दन्नीपाटिक	x				
५	सड्डीखेत खा. पा. योजना पुन निर्माण	सड्डीखेत	x				
६	जाडाबुडा खा. पा. योजना	कुलाकोट		x			
७	काफलैगाड कुलाकोट मल्लागाउ खा. पा. योजना	कुलाकोट					x
८	कुलाकोट तल्लागाउ खा. पा. योजना मर्मत		x				
९	मल्लागाउ न्वालो निर्माण	कुलाकोट					x
१०	सयदिब मन्दिर खा. पा. योजना निर्माण	बारू	x				
११	चौपाता खा. पा. योजना निर्माण	बारू			x		
१२	बारू खा. पा. योजना निर्माण	बारू		x			
१३	खा. पा. टंकी निर्माण योजना तल्लागाउ	डोसेरा	x				
१४	सीमार चिनार लामाखाली विधालय लिप्टिंग खा. पा. योजना	लामाखाली		x		x	
१५	तल्लाइजर लामाखाली देउगडा लिप्टिंग खा. पा.	लामाखाली					
१६	ठटा दमौडुङ्गा खा. पा. योजना निर्माण	बारू		x			
१७	नुवाकोट देखि उदयदेब मन्दिर खा. पा. योजना	कफाडी	x				
१८	न्वालो निर्माण योजना	न्वला कफाडा			x		
१९	बडलडाडा खा. पा. योजना	बडलडाडा		x			
२०	अडमामाडरौ सेनगडी र लामखाली खा. पा. लिप्टिंग			x			

२१	तल्ली जखडाखा. पा. योजना	जखडा		X			
२२	खोचेउडा खा. पा. टंकी निर्माण योजना	खोचेउडा			X		
२३	खकलाइ खा. पा. योजना निर्माण	खकलाइ	X				
२४	पुरानाधर खा. पा. योजना	खकलाइ				X	

क) सडक यातायात पुल

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	बारु भंडार देखि छेला सम्म पैदल मार्ग निर्माण	बारु				X	
२	बारु बसर पी सी सी बाटो निर्माण	बारु			X		
३	बारु भंडार देखि सयदिब मन्दिर सम्म बाटो निर्माण	बारु		X			
४	दन्नी कफाडी रोडदेगडा सम्म जोड्ने र स्तरउन्नति	कफाडी	X				
५	खालिगडा देखि न्वलासम्म पैदल बाटो निर्माण	खालिगडा			X		
६	न्वला देखि चनबटा सम्म पैदल बाटो निर्माण	खालिगडा				X	
७	रनकाट्या न्वला पी. सी. सी. निर्माण	खालिगडा		X			
८	उदय मा . वि. देखि उदयदेब मन्दिर सम्म आर सी सी बाटो निर्माण	कफाडी		X			
९	सडडीखेत पुलठक्करदेखि मल्लिपी सी सी बाटो निर्माण सडडीखेत सम्म	सडडी खेत	X				
१०	सिम रोड देखि मल्लि सडडीखेत सम्म पी सी सी बाटो निर्माण	सिम	X				
११	बिनपते गाड देखि सिम सम्म पी सी सी बाटो निर्माण	सिम	X				
१२	बगालेवला कलौनी टोल देखि सुतारगाउ सम्म पि सी सी बाटो निर्माण	बगजेवला		X			
१३	भाडीगडा देखि जोगेउडा सम्म पि सी सी बाटो निर्माण	भाडीगडा			X		
१४	जोगेउडा देखि उदयदेब मन्दिर सम्म पि सी सी बाटो निर्माण	कफाडी	X				
१५	ठुलापातल देखि कुलाकोट मन्दिर सम्म कृषि सडक निर्माण	कुलाकोट		X			

१६	उदयदेव मन्दिर देखि कोट सम्म पि सी सी बाटो निर्माण	कफाडी	x				
१७	कुलाकोट मल्लागाउ देखि बसन्तपुर मेडिकल सम्म पि सी सी बाटो निर्माण	कुलाकोट				x	
१८	कुलाकोट देखि चर्चुरा सम्म पि सी सी बाटो निर्माण	कुलाकोट					x
१९	कुलाकोट देखि बकुन्ना सम्म पि सी सी बाटो निर्माण	कुलाकोट			x		
२०	गैर राजखोला देखि बसर सम्म पि सी सी बाटो निर्माण	बारू	x				
२१	चौपाता देखि रोलेश्वोर सम्म पि सी सी बाटो निर्माण	बारू		x			
२२	लामखाली देखि देउगडा पुर्नाघर सम्म पि सी सी बाटो निर्माण	लामाखाली			x		
२३	देउगडा देखि सुतारगाउ सम्म पि सी सी बाटो निर्माण	लामाखाली		x			
२४	बनतेगड आ सी सी पुल निर्माण	दोसेरा			x		
२५	भैसीखर्क कफाडी कृषि सडक निर्माण	भैसीखर्क				x	
२६	बडलडाडा सिम बिनपते भाडीगडा बारू खकलाइ कृषि सडक नव निर्माण	बगजेवला	x				
२७	दमचेड्या गाड पि सी सी बाटो निर्माण			x			
२८	जखाडादेखि उदयदेव मन्दिर कफाडी सम्म पि सी सी बाटो निर्माण	कफाडी		x			
२९	बिनपते देखि बामनमाडौँ सम्म पि सी सी बाटो निर्माण	बिनपते	x				
३०	भाडीगडा बिनपते पैदल बाटो निर्माण	भाडीगडा					x
३१	भाडीगडा देखि परेउडा पैदल बाटो निर्माण	भाडीगडा				x	
३२	हरडाखान देखि दन्नी सम्म पी सी सी बाटो निर्माण	दन्नी			x		
३३	कमेष्टा देखि दन्नी सम्म पी सी सी बाटो निर्माण	दन्नी					x
३४	बकुन्ना देखि डाडाकोट सम्म पी सी सी बाटो निर्माण	बकुन्ना		x			
३५	हट्केचौरा गुवाडी डोसेरा कृषि सडक निर्माण	हट्केचौर			x		
३६	हट्केचौरा डाडाकोट बकुन्ना हिरापुर मोटरबाटो	हट्केचौर				x	
३७	चौपता देखि गैर सम्म पी सी सी बाटो निर्माण						x
३८	खालिगडा देखि लमगडा सम्म पी सी सी बाटो निर्माण	खालिगडा		x			
३९	सुल्लेखान भैसीखर्क सडक स्तरउन्नति				x		

४०	छेला पिपलकोट सडक स्तरउन्नति				x		
४१	छेला टोटिखालि सडक स्तरउन्नति					x	
४२	छेलादेगडा सडक स्तरउन्नति						x
४३	भाडीगडा भैसीखर्क सम्म पी सी सी बाटो निर्माण						x
४४	लामाखाली देखि डोसरा बैडडा सम्म सडक निर्माण			x			
४५	डोसेरा देखि हिरापुर सम्म आर सी सी बाटो निर्माण			x			

ख) सिंचाई

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	काफलैगाड भट्टाडी सिंचाई पोखरी निर्माण योजना	कुलाकोट				x	
२	तल्लागाउ सिंचाई पोखरी निर्माण योजना	कुलाकोट					x
३	खजाखानी खर्क सिंचाई योजना	खजाखाजी		x			
४	सडडीखेत सिंचाई पोखरी मर्मत	सडडीखेत		x			
५	भरानी ढोलेपानी सिंचाई पाइप पोखरी निर्माण	सिम	x				
६	ढोलेपानी पोखरी सीमार कुलो निर्माण	सिम		x			
७	पोखरी देखि ठेला सम्म कुलो निर्माण	सिम		x			
८	तल्ली भरानी ठेला पाइप पोखरी निर्माण	सिम			x		
९	धनाघाट बगजेवला सिंचाई कुलो र पोखरी पुनर्निर्माण योजना	बगजेवला		x			
१०	जुकेपानी बगजेवला लिप्टिंग सिंचाई पोखरी देखि प्रत्येक तरकारी योग्य जमिन सम्म सिंचाई पाइप त अफटेक निर्माण	बगजेवला	x				
११	भाडीगडा सिंचाई पोखरी र कुलो निर्माण	भाडीगडा				x	
१२	बिनपते गाड लोहार खोला सिंचाई कुलो पोखरी योजना	बिनपते					
१३	परेउडी पोखरी र कुलो निर्माण योजना	परेउडा	x				

१४	खालीगडा सिंचाई कुलो पोखरी योजना	खालीगडा		x			
१५	मल्लि जखाडा सिंचाई कुलो पोखरी योजना	जखाडा			x		
१६	बासगडा सिंचाई कुलो पोखरी योजना	बारू		x			
१७	बगरखेत सिंचाई कुलो पोखरी निर्माण योजना	बारू			x		
१८	सिम्तेरोडा सिंचाई कुलो पोखरी निर्माण योजना	बकुन्ना				x	
१९	बकुन्ना सिम्तेरोडा सिंचाई कुलो पोखरी निर्माण योजना	बकुन्ना		x	x		
२०	मटखेत सिंचाई कुलो पोखरी योजना	मटखेत					
२१	तल्ली सीमार सिंचाई कुलो पोखरी निर्माण योजना	लामखाली					x
२२	रानी खोला सिंचाई कुलो पोखरी निर्माण योजना	बारू		x			
२३	नौलाघर सिंचाई पोखरी निर्माण योजना	बारू			x		
२४	बासडडा सिंचाई पोखरी निर्माण	बारू		x			
२५	अडर्लामडरि देउगडा सिंचाई पोखरी निर्माण	लामाखाली			x		
२६	पुरनाघर सिंचाई कुलो पोखरी निर्माण योजना	पुरनाघर				x	
२७	न्वाली खोला देखि गैर सिंचाई कुलो पोखरी निर्माण	बारू					x
२८	राजीखोला सिंचाई कुलो निर्माण	बारू		x			
२९	रोल विच खेतको सिंचाई कुलो निर्माण	बारू	x				
३०	रोल देखि जसेईभाडी सिंचाई कुलो निर्माण	बारू			x		
३१	ठटा सिंचाई पोखरी निर्माण	बारू				x	
३२	तल्ली सीमार पोखरी निर्माण योजना	बारू					x
३३	तल्ली जखाडा सिंचाई कुलो पोखरी निर्माण योजना	जखाडा	x				
३४	खुल्या सिंचाई कुलो निर्माण	जखाडा		x			
३५	रोल सिंचाई कुलो निर्माण	रोल जखाडा			x		
३६	मल्लि गाड देखि डडा सिंचाई योजना	डोसेरा		x			
३७	गुवाडी देखि डडा डोसेरा सिंचाई योजना		x				

ग) आवास तथा भवन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	वडा न. ५ को वडा कार्यालय भवन निर्माण		X				
२	स्वराड अनाथालय तथा वृद्धाश्रम भवन निर्माण योजना		X				
३	कृषि सहकारी भवन निर्माण योजना वडा न. ५ को लागि		X				
४	महिला तथा युवा स्वरोजगार तालिम गोष्ठी भवन निर्माण	चडेखान	x				

घ) संचार र उर्जा

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	वडा न. ५ स्तरीय युवा साइवर सेन्टर निर्माण		X				
२	वडा न. ५ को लागि छुटेका घरधुरी सर्वेक्षण गरि सोलार उर्जा कार्यक्रम		X				
३	केन्द्रिय प्रसारणको विधुत पोल र लाइन जडान कार्यक्रम वडा न ५ भरि		X				
४	दन्नी कफाडी सडक बत्ति निर्माण			x			
५	सिम चडेखान सडक बत्ति निर्माण		X				
६	सुल्लेखान कफाडी सडक बत्ति		x				

क) वन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष					
			१	२	३	४	५	
१	बगजेवला सिम निजि वन घेरवार वृक्षारोपण जडिबुटी नर्सरी स्थापना र जडिबुटी खेति		X					
२	गोपेश्वोर सामुदाहिक वन घेरवार वृक्षारोपण सामुदाहिक भवन		X					
३	कुलागड सामुदाहिक बन घेरवार वृक्षारोपण		X					
४	ठुलाखोला सामुदाहिक बन घेरवार वृक्षारोपण		X					
५	सिम भालुकटे चरिचरण क्षेत्र घेरवार र वृक्षारोपण र जडिबुटी कुरिलो खेति		X					
६	सामुदाहिक वन क्षेत्रमा आकासे पोखरी निर्माण	वडा भरि	X	X	X	X	X	X
७	दिर्घकालिन वन विकास योजना निर्माण	वडा भरि	X	X	X	X	X	X
८	वडा न ५ स्तरीय सुधारिएको चुलो निर्माण योजना		X					
९	खकलाइ सा. वन घेरवार वृक्षारोपण		x					

ख) जैविक विविधता

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	ठुला खोला सा. वन चरिचरण निषेध कार्यक्रम		X	X	X	X	X
२	कुलागड सैनागदि सा. वन चरिचरण निषेध कार्यक्रम		X	X	X	X	X
३	गोपेश्वोर सा. वन चरिचरण निषेध कार्यक्रम		X	X	X	X	X
४	वडाका प्रत्यक टोलमा मकैको थान्ग्रोका लागि सिमेन्ट सरिया पक्कि पोल निर्माण	वडा भरि	X	X	X	X	X
५	एउटा छोरी १० वटा गैर काष्ठ वनपैदावार वृक्षारोपण कार्यक्रम	वडा भरि	X	X	X	X	X

ग) भूसंरक्षण

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	लोहार खेत पहिरो नियन्त्रण	बगजेवला	X				
२	बिनपते गाड तटबन्ध	बगजेवला	X				
३	न्वालाखेत राजिखोला तटबन्ध	बारू	X				
४	रोलखेत पहिरो नियन्त्रण	रोल	x				
५	घुसुडीगाड पहिरो नियन्त्रण	बारू		x			
६	पैरा खोला पहिरो	बारू			x		
७	न्वाली पहिरो नियन्त्रण	बारू				x	
८	बारू पहिरो नियन्त्रण	बारू	X				
९	रनकाट्या पहिरो नियन्त्रण	रनकाट्या	X				
१०	मल्लेक पोखरी देखि अल्काडडा सम्म भोल्काटो निर्माण	बगेजवला	X				
११	तिमिलगडा खोला तटबन्ध	परेउडा	X				
१२	भुङुरोडा तटबन्ध निर्माण	डोसेरा	x				

घ) जलाधार

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	भरानी खोला जल संरक्षण कार्यक्रम	सिम	X	x	x	x	x
२	बिनपते खोला जल संरक्षण कार्यक्रम		X	X	X	X	X
३	सीमार पुरनाघर रोपाड खोला जल संरक्षण कार्यक्रम		X	X	X	X	X
४	भैसीखर्क जलमूल संरक्षण कार्यक्रम		x	x	x	x	x

ड) वातावरण , जलवायु परिवर्तन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	एक घे १०० गैर काष्ठ वनपैदावार वृक्षारोपण कार्यक्रम (अनिवार्य)	वडा भरि	X				
२	सुधारिएको चुलो निर्माण योजना (अनिवार्य)	वडा भरि	X				
३	गोवा ग्यास निर्माण योजना प्रत्येक घरधुरी ७० % अनुदान (अनिवार्य)	वडा भरि	X				

च) फोहरमैला व्यवस्थापन तथा विपद व्यवस्थापन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	एकघर १ फोहर खाडल निर्माण योजना	वडा भरि	X	X	X	X	X
२	महिनाबारी भएका महिलाहरूले खोला नाला र पानिमुहान नजिक फोहर फाल्न नदिन सचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा भरि	X	X	X	X	X
३	वडा स्तरीय प्रत्येक घरधुरी शौचालय फोहर खाडल गणना तथा निर्माण प्रोत्साहन कार्यक्रम	वडा भरि	X	X	X	X	X
४	वडा स्तरीय विपद व्यवस्थापन समिति गठन र विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि टोल टोलमा सचेतना मुलक कार्यक्रम	वडा भरि	X	X	X	X	X
५	विपद व्यवस्थापन अत्यावश्यक सामाग्री खरिद र भण्डारण	वडा कार्यालय	X	X	X	X	X
६	कुहिने नकुहिने फोहर मैला व्यवस्थापन कार्यक्रम		X	X	X	X	X
७	Re- cycling plant स्थापना कार्यक्रम		X	X	X	X	X

क) संस्थागत क्षमता विकास मानव संशोधन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	वडा भवन निर्माण		X				
२	वडा कार्यालय पूर्ण कर्मचारी दरबन्दी सिर्जना			X			

ख) राजस्व परिचालन

क्र.स t	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	विभिन्न पसल उधोग दर्ता प्रोत्साहन कार्यक्रम		X				
२	वडा स्तरीय राजस्व कर उठाउन सकिने सम्पूर्ण क्षेत्र हरुको गणना र राजस्व वृद्धि गराउने कार्यक्रम		X				

तालिका २० : ६ नं. वडाका कार्यक्रमहरु दृष्ट

क) कृषि

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	कानली तरकारी तथा फलफुल पकेट क्षेत्र निर्माण	कानल	x				
२	बसेडी फलफुल नर्सरी निर्माण	बसेडी		x			
३	बसेडी कृषि बहुउद्देश्य योजना	बसेडी	x				
४	बसेडीभवा कृषि योजना	बसेडीभवा		x			
५	निडला बास खेति डाडाकोट	डाडाकोट	x				
६	तरकारी खेति पकेट क्षेत्र	भैसीखर्क		x			
७	ओखर स्याउ खेति व्यावसायिक योजना	मल्लिमड		x			
८	मल्लि बसेडी ओखर मौसमी सुन्तला खेति योजना	बसेडी	x				
९	तल्ली बसेडी आप चिउरी खेति योजना	बसेडी		x			

ख) पशुपालन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	कानली उन्नत जातका बारवा भैसी कुखुरा बंगुर माछा कृषक समुह	कानली	x				
२	बसेडी उन्नत जातका बारवा भैसी कुखुरा बंगुर समुह	बसेडी		x			
३	बसेडी उन्नत जातका पशुपालन कृषक समुह	बसेडी	x				
४	डाडाकोट पशुपालन योजना	डाडाकोट		x			
५	मल्लिमड पशुपालन बारवा भैसी कुखुरा व्यावसाहिक योजना	मल्लिमड		x			

६	भैसी खर्क पशुपालन बाब्रा भैसी कुखुरा व्यावासाहिक योजना	भैसी खर्क		x			
७	पशुपालन भुङ्घास डालेघास पशुबिमा पशुनशल सुधार बारे तालिम संचालन	वडा भरि	x				
८	बसेडी माछा पालन योजना	बसेडी	x				

ग) पर्यटन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	जमुनाखालि क्रिकेट खेल मैदान योजना	कानली				x	
२	शिवनाथ मन्दिर देखि जमुनाखाली सम्मको केबुलकार	शिवनाथ			x		
३	शिवनाथ मन्दिर उधान पार्क	शिवनाथ	x				
४	जिम्मेश्वर मन्दिर देखि हिरापुर सम्म पदमार्ग	हिरापुर	x				
५	शिवनाथ मन्दिर पिकनिक स्पट योजना	शिवनाथ	x				
६	भुत लाख्पू धर्मशाला निर्माण	बसेडी	x				
७	भुत लाख्पू बसेडी गेट तथा पदमार्ग निर्माण	बसेडीभ्वा		x			
८	भुत लाख्पू चोरा मन्दिर धर्मशाला निर्माण	बकुना			x		
९	बामन देवता बसेडीभ्वा धर्मशाला निर्माण	बसेडीभ्वा				x	
१०	गोराखलावाल पर्खाल निर्माण	बसेडीभ्वा					x
११	बामनझाल पर्खाल निर्माण	बसेडीभ्वा			x		
१२	मल्लीमड देखि शिवनाथ मन्दिर पी सी सी बाटो निर्माण	मल्लीमड			x		
१३	भानमति धारातिर्थ स्थापना गर्न बर्तबन्ध विवाह अन्य पुजा पाठका लागि मण्डप भवन	शिवनाथ	x				
१४	शिवनाथ मन्दिर ४ वटा गेट निर्माण र घेरवार	शिवनाथ		x			
१५		बसेडी	x				

घ) उधोग वाणिज्य

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	महिला सिलाइ कटाई बुनाइ तालिम	वडा भरि	X				
२	अचार तथा मसला प्रशोधन केन्द्र	वडा भरि	X				
३	बास निडल बाट आधुनिक सामग्री निर्माण तथा प्रशोधन	वडा भरि	X				
४	सिलाइ कटाई तथा रेडीमेट गारमेट उधोग	कानली		X			
५	आधुनिक आरन तथा तामा फलाम सामग्री निर्माण उधोग	बसेडीभ्वा			X		
६	बास निडला व्यावासाहिक योजना	बसेडीभ्वा				X	
७	सिलाइ कटाई गारमेट उधोग	बसेडीभ्वा			X		
८	मुर्ति उधोग निर्माण	बसेडीभ्वा				X	
९	८ वटा आरन भवन निर्माण	बसेडी		X			
१०	तामा तथा फलाम सामग्री निर्माण योजना	बसेडी			x		
११	फलाम उधोग	बसेडी	x				
१२	फर्निचर उधोग	बसेडी		X			
१३	बास निडला उधोग	बसेडी		X			
१४	सिलाइ कटाई उधोग	बसेडी		x			
१५	मल्लीगड महिला उधमशील सा. भवन निर्माण		x				
१६	डाडाकोट दलित निडला सामग्री उधोग	मल्लीगड		X			
१७	दलित सा. भवन	बसेडी		x			
१८	भिमल प्रशोधन केन्द्र	वडा भरि	x				
१९	फर्निचर उधोग	कानली			x		
२०	फर्निचर उधोग	बसेडीभ्वा			x		
२१	फर्निचर उधोग	बसेडीभ्वा					
२२	नमकिन चाउमिन मिठाइ उत्पादन तथा बेकरी उधोग	कानली	x				

२३	गार्मेन्ट उधोग	कानली					X	
२४	खेतिगाड आधुनिक घट्ट निर्माण योजना	बसेडी	X					

ड) जलस्रोत

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष					
			१	२	३	४	५	
१	चुच्चाई डडा रिचार्ड पौड २	बसेडी	X					
२	रावलै खालि रिचार्ड पौड २	बसेडी	X					
३	जमुना खाली +बुराउजे सा. वन रिचार्ड पौड ४	कानली	X					
४	भरौट रिचार्ड पौड ४	शिवनाथ मन्दिर छेउछाउ	X					

च) बैंक तथा वित्तीय संस्था र सहकारी

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष					
			१	२	३	४	५	
१	कृषि सहकारी संस्था संचालन वडा भरि स्थापना (वडामा)		X					

क) शिक्षा

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष					
			१	२	३	४	५	
१	श्री कृष्ण आ. वि	कानली						
	कम्प्युटर ल्याब		X					
	इ पुस्तकालय			X				
	२ कोठे भवन निर्माण					X		
	ग्याविन जाली घरवार निर्माण				X			

२	श्री हिरापुर मा. वि.	बसेडीभवा					
	ग्याविन वाल निर्माण सहित फिल्ड निर्माण तथा बेन्च कटिड स्टेडियम निर्माण						X
	४ कोठे भवन					X	
	गेट निर्माण तथा घेरवार			X			
	अपाङ्ग मैत्री शौचालय						X
	प्राविधिक धारको कक्षा संचालन १० + २ को कक्षा संचालन						X
३	श्री जिम्मेश्वोर आ.वि	बसेडी					
	ग्याविन वाल निर्माण		X				
	२ कोठे पक्कि भवन निर्माण		X				
	ग्याविन जाली घेरवार निर्माण			X			
	कम्प्युटर ल्याव र इ पुस्तकालय		X				
	विज्ञान प्रयोगशाला					X	
	हरियाली विधालय निर्माण		X				
	फर्निचर उधोग			X			

ख) संस्कृति

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	फागुगित संरक्षण महिला तालिम	वडा भरि	X				
२	छलिया तथा हुङ्केउली नाच संरक्षण कार्यक्रम			X			
३	गौरापर्व महिला गित संरक्षण र तालिम		X				
४	ठाडो खेल संरक्षण र तालिम			X			
५	जागर गित संरक्षण तालिम		X				
६	शिवनाथ जात्र प्रचार प्रसार कार्यक्रम		X				

ग) स्वास्थ्य र पोषण

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	कानली बर्थिंग सेन्टर खा. पा. योजना	कानली				X	
	प्लेसेन्टा पित निर्माण		X				
	पर्खाल निर्माण				X		
	सोलार उर्जा व्यवस्थापन		X				
२	बसेडी बर्थिंग सेन्टर खा. पा. योजना	बसेडी	X				
	प्लेसेन्टा पित निर्माण		X				
	पर्खाल निर्माण			X			
	सोलार उर्जा व्यवस्थापन		X				
३	हिरापुर स्वास्थ्य चौकी	हिरापुर					
	टाइपवान भवन निर्माण		X				
	प्लेसेन्टा पित निर्माण		X				
	ल्याव सेवा संचालन		X				
	अपाङ्ग मैत्री शौचालय निर्माण		X				
४	वडा न ६ स्तरीय पोषण कार्यक्रम सम्बन्धि तालिम		X				
	वडा न ६ स्तरीय गर्भवती महिला पोषण कार्यक्रम		X				

घ) युवा तथा खेलकुद

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	युवा खेलकुद तालिम प्रशिक्षण कार्यक्रम	वडा भरि	X				
२	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम	बसेडी	X				
३	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम	कानली	X				

४	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम	बसेडीभवा	X				
५	युवा स्वरोजगार कार्यक्रम	मल्लिमा	X				
६	एक घर १ युवा लक्षित रोजगार मुलक तालिम र प्रविधि हस्तान्तरण	वडा भरि	x				

ड) लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	महिला हिंसा न्यूनीकरण सचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा भरि	X				
२	वालाविवाह न्यूनीकरण सचेतनामुलक कार्यक्रम	वडा भरि	x				

छ) खानेपानी र सरसफाई

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	पेल्यागाड देखि किस्कुन कानली लिप्टिंग योजना निर्माण	कानली					x
२	कुलाकोट कानली खानेपानी मर्मत	कानली			x		
३	ओलेमुल देखि बसेडी खानेपानी निर्माण योजना	बसेडी	x				
४	खेतिगाड खानेपानी योजना	बसेडी				x	
५	गुवाडी खानेपानी योजना	बसेडी			x		
६	गोराबदया सैनी खानेपानी योजना	बसेडी					x
७	गोगनाडी ललिगाडी खानेपानी योजना	बसेडी			x		
८	सिम्वाईगाड देखि जिम्मेश्वोर खानेपानी योजना	बसेडी		x			
९	ठुली फल्याट देखि लिसाडडा खानेपानी योजना	बसेडी	x				
१०	घोचीगाड देखि सल्लाडी खानेपानी योजना	बसेडी				x	

११	टुडी गैर जमुना खानेपानी योजनामा मुहान थप	बसेडी					x
१२	ओखडानि बसेडी खानेपानी योजना मा मुहान थप र मर्मत	बसेडी	x				
१३	घटटिगाड दोमिल्ला देखि बसेडी खानेपानी योजना	बसेडी	x				
१४	चिउरीगाउ न्वालो सुधार	बसेडी			x		
१५	दलित गैरदलित सीमार न्वला सुधार	बसेडी		x			
१६	मल्लीगाड खानेपानी योजना कोदाली	बसेडीभ्वा			x		
१७	तल्लो सेउलानी लिप्टिंग खानेपानी योजना	बसेडीभ्वा					x
१८	भालदुला मूल सुधार	बसेडीभ्वा				x	
१९	चर्चुरा खानेपानी निर्माण	चर्चुरा	x				
२०	डाडाकोट खानेपानी योजनामा मुहान थप	डाडाकोट		x			
२१	हिरापुर खानेपानी मर्मत मुहान थप	हिरापुर			x		
२२	रौट्या न्वालो निर्माण	बसेडी			x		
२३	पेडयापानि न्वालो निर्माण	बसेडी		x			
२४	रौट्या न्वालो निर्माण	बसेडीभ्वा			x		
२५	रौट्या खानेपानी मूल सुधार	हिरापुर	x				
२६	भानमति देखि शिवनाथ मन्दिरमा लिप्टिंग खानेपानी योजना	शिवनाथ		x			
२७	लालाखोला मल्लीमड खानेपानी योजनामा मर्मत			x			
२८	राजिरोडा न्वालो मूल सुधार	मल्लीमड			x		
२९	पुजरीखेल सुल्लेखान लिप्टिंग खानेपानी योजनामा	सुल्लेखान	x				
३०	गैरसैनी पार्की टोल खानेपानी योजनामा	गैरसैनी	x				
३१	सालम सुल्लेखान लिप्टिंग खानेपानी योजनामा	सुल्लेखान		x			
३२	खानीखोला मल्लीमड सुल्लेखानी लिप्टिंग खानेपानी योजनामा	सुल्लेखान	x				

क) सडक यातायात पुल

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	कानली देखि बगार सम्म सडक निर्माण	कानली		X			
२	काल्ल देखि बगार सम्म पी. सी. सी. बाटो निर्माण	कानली			X		
३	भणारिगैर देखि विद्यालय सम्म पी. सी. सी. बाटो निर्माण	कानली				X	
४	गोइलानी देखि विद्यालय सम्म पी. सी. सी. बाटो निर्माण	कानली					X
५	काल्ल झोलुगे पुल निर्माण	कानली		X			
६	भेउरति देखि गरगन्छा सम्म सडक निर्माण	कानली			X		
७	ओले बसेडी सडक र दवारिय देबी सडक मिलान	बसेडी	X				
८	पेल्या गाड झोलुगे पुल निर्माण	कानली				X	
९	जिम्मेश्वोर मन्दिर देखि शिवनाथ मन्दिर सम्म पी. सी. सी. बाटो निर्माण	बसेडी	X				
१०	जुडेढुङ्गा देखि ठुलाखोला कानली सडक निर्माण	कानली					X
११	बसेडी तल्लगाउ मत्याल हुदै बुडा सम्म पी. सी. सी. बाटो निर्माण	बसेडी		X			
१२	भट्टाडी देखि खेतिगाड सम्म पी. सी. सी. बाटो निर्माण	बसेडी				X	
१३	मट्याल देखि जमुनागैर गोरेटो बाटो निर्माण	बसेडी					X
१४	पनखाल देखि ओले सडक सम्म पी. सी. सी. बाटो निर्माण	बसेडी			X		
१५	हिरापुर पचकोरा सडक स्तर उन्नति	हिरापुर		X			
१६	मछर्ले देखि चर्चुरा बकुन्ना डोसेरा बैडडा सडक निर्माण	चर्चुरा					X
१७	बसेडीभवा झाल मन्दिर बकुन्ना पी. सी. सी. बाटो निर्माण	हिरापुर					X
१८	जोनादेखी टोटिखाल कानली सडक स्तर उन्नति	बसेडीभवा					X
१९	बसेडीभवा तल्लो टोल देखि मल्लीगाड पी. सी. सी. बाटो निर्माण	कानली				X	
२०	गोर्ग गाड पुल निर्माण	बसेडीभवा					X
२१	हट्केचोर डाडाकोट सडक	डाडाकोट					X

२२	राजिरोडा मल्लिमड रोड दिवाल तथा ग्राभिल रोड निर्माण	मल्लिनु		x			
२३	मल्लीमड पोखरेठी सडक जडान योजना	मल्लीगड			x		
२४	मल्लीगड आर. सी. सी. पुल निर्माण	बसेडी					
२५	बसेडीभवा तल्लो टोल देखि हिरापुर मा. वि. सम्म पी सी सी बाटो निर्माण बसेडीभवा						x
२६	धोचीगाड आर. सी. सी. पुल निर्माण	बसेडी					x
२७							

ख) सिंचाई

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	बागमर देखि कानली सम्म सिंचाई योजना	कानली				x	
२	जिम्मेश्वोर कानली सिंचाई योजना	कानली			x		
३	गनागाड देखि लपडगडा सम्म सिंचाई योजना	कानली					x
४	भरडे देखि बस्कोट सिंचाई योजना	कानली				x	
५	पेल्या सिंचाई कुलो निर्माण योजना	कानली			x		
६	काल्ल देखि खुरकुटी सिंचाई कुलो निर्माण योजना	कानली		x			
७	गनागाड सिंचाई कुलो निर्माण योजना	कानली					x
८	छिणा मट्याला सिंचाई कुलो निर्माण योजना	बसेडी				x	
९	तल्लो खेति धनाडी सिंचाई कुलो निर्माण योजना	बसेडी					x
१०	खलाटुडा खेति सिंचाई योजना	बसेडी	x				
११	सिम्माईगाड लडीगाड सिंचाई योजना	बसेडी		x			
१२	तल्लो खेति सुतार सिंचाई कुलो निर्माण योजना	बसेडी		x			
१३	ललिगाड जमुनागैर सिंचाई योजना	बसेडी			x		
१४	आरुगाड जडीकोट सिंचाई योजना	बसेडी				x	
१५	मल्लीगाड सेरा पखानी सिंचाई योजना	बसेडी					x

१६	मौरगाड खेति सिंचाई योजना	बसेडी						x
१७	गोरगाड देखि बसेडीभवा हुदै कोदाली सिंचाई योजना	बसेडीभवा					x	
१८	मल्लीकगाड देखि मटखेत सिंचाई निर्माण योजना	बसेडीभवा			x			
१९	विज्वाई खेति सिंचाई पाइप योजना	बसेडीभवा		x				
२०	आकासे टंकी ४ वटा	मल्लीगड			x			
२१	सैनगडी आकासे टंकी ४ वटा निर्माण	सैनगडी					x	
२२	भैसीखर्क सिंचाई कुलो पोखरी	भैसीखर्क			x			

ग) आवास तथा भवन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	वडा भवन निर्माण	हिरापुर	x				
२	युवा क्लव भवन निर्माण	कानली			x		
३	युवा क्लव भवन निर्माण	बसेडी		x			
४	सामुदाहिक भवन निर्माण	कानली				x	
५	सामुदाहिक भवन निर्माण	बसेडी	x				
६	वडा खेल मैदान जमुनाखालि	जमुनाखाली			x		
७	सहकारी भवन निर्माण	हिरापुर	x				

घ) संचार र उर्जा

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	गानागाड पेला लघु विधुत योजना			x			
२	वडा भरि विधुत लाइन प्रसारण सुचारु		x				
३	शिवनाथ NTC/NCELL 4G टावर सेवा संचालन	शिवनाथ	x				

ड) लघु तथा साना जलविधुत

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	गनागाड पेल्या जलविधुत योजना	कानली	x				

क) वन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	ओल्या ओखडानि सामुदायिक वनमा नर्सरी तथा वृक्षारोपण		x				
२	बुरौजे वनमा घेरवार तथा रिचार्ज पोखरी निर्माण			x			
३	धेरउटे वनमा वृक्षारोपण र रिचार्ज पोखरी निर्माण			x			
४	रिडावनमा वृक्षारोपण तथा रिचार्ज पोखरी निर्माण		x				
५	बुरौजे वनमा नर्सरी तथा वृक्षारोपण						
६	शिवनाथ मन्दिर भरौट वन क्षेत्र वृक्षारोपण तथा घेरवार		x				
७	ओल्या ओखडानि सामुदायिक वनमा ४ वटा आकासे टंकी निर्माण			x			
८	सामुदायिक वन संरक्षण चरिचरण नियन्त्रण जडीबुटि खेति सम्बन्धि विशेष तालिम				x		
९	शिवनाथ वडा न. ६ स्तरीय बाझो जमिन निरीक्षण गैर काष्ठ वन पैदावार जडीबुटि वृक्षारोपण कार्यक्रम		x				
१०	दिर्घकालिन वन विकास योजना तयार गर्ने योजना		x				

ग) भूसंरक्षण

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरूको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	खेतिगाड गनागाड र महारुद्र पेल्यागाड नजिकका जोखिममा रहेका खेतावारिहरूमा बाडी नियन्त्रण तथा तटबन्ध निर्माण	कानली		x			
२	बुरौजे कोदाली तटबन्ध ४ ठाउमा	बसेडीभवा			x		
३	पनखाल पहिरो नियन्त्रण	बसेडी	x				

४	चौका तटबन्ध	बसेडीभवा		x				
५	कोदाली तटबन्ध	बसेडीभवा	x					
६	घट्टीखेत तटबन्ध	बसेडी		x				
७	मल्लो कोदाली पहिरो नियन्त्रण	बसेडीभवा			x			
८	खेति तटबन्ध	बसेडी	x					
९	भुइरोडा तटबन्ध	बसेडी	x					
१०	सेनगडी भूक्षय नियन्त्रण	सेनगडी	x					

ड) जलवायु परिवर्तन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	सुधारिएको चुलो निर्माण योजना		x				

च) फोहरमैला व्यवस्थापन तथा विपद व्यवस्थापन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	आपतकालिन सामाग्रीको भण्डारण गर्ने योजना	वडा भरि	x				
२	फोहर मैला व्यवस्थापन तालिम र फोहरमैला व्यवस्थापन खाडल निर्माण योजना	वडा भरि	x				

क) संस्थागत क्षमता विकास मानव संशोधन

क्र.स	योजना तथा कार्यक्रमहरुको नाम	टोल / बस्ति	बर्ष				
			१	२	३	४	५
१	वडा कार्यालय भवन निर्माण योजना		x				
२	वडा कार्यालय संचालनका लागि कर्मचारी दरबन्दि सृजना		x				